

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ГЛУХІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

**ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Матеріали
VIII Всеукраїнського науково-методичного семінару
8 листопада 2024 року

Глухів – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
MIEDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W LOMZY
(RZECZPOSPOLITA POLSKA)
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА»
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

**ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНИЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Матеріали
VIII Всеукраїнського науково-методичного семінару

8 листопада 2024 року

Глухів:
Глухівський НПУ ім. О. Довженка
2024

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(протокол № 5 від 27 листопада 2024 року)

Відповідальні за випуск:

Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Маринченко Євгеній Олегович – доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тексти тез подано в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідальність несуть учасники семінару.

Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: матеріали VIII Всеукраїнського науково-методичного семінару (8 листопада 2024 р.) / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2024. 248 с.

У збірнику вміщено матеріали VIII Всеукраїнського науково-методичного семінару «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій».

Для майстрів виробничого навчання, викладачів професійного навчання, здобувачів освіти, аспірантів, науковців та всіх, хто цікавиться проблемами сучасної професійної освіти України.

ЗМІСТ

Авраменко Євгеній Володимирович КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	12
Базиль Людмила Олександрівна ОСОБИСТІТЬ КОНСУЛЬТАНТА З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	14
Баніт Ольга Василівна АНДРАГОГІЧНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО В УМОВАХ КОРПОРАТИВНОЇ ОСВІТИ.....	17
Бикова Тетяна Борисівна ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	20
Бондар Віталій Юрійович ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМОРОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	21
Бочерова Каріна Миколаївна, Ісаєв Дмитро Дмитрович НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	25
Бурчак Станіслав Олександрович, Капаєв Віталій Васильович ІНТЕРАКТИВНІ ЛЕКЦІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	26
Бурчак Станіслав Олександрович, Свердлов Роман Юрійович ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕРЕРІВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ ТВОРЧОСТІ.....	29
Буц Людмила Вікторівна ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ.....	32
Ваніна Наталія Миколаївна КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	33
Васенок Тетяна Михайлівна ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ П(ПТ) ТА ФП ОСВІТИ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	35
Верещагін Ігор Михайлович ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	36
Висоцький Денис Леонідович ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	38
Вовк Богдан Іванович ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	40
Вовк Людмила Анатоліївна ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	42

Галісевич Вадим Григорович ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	44
Ганицька Оксана Олексіївна ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО МОБІЛЬНОГО ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ П(ПТ)О.....	46
Геращенко Неля Миколаївна МЕТОД ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	48
Гольонко Богдан Степанович, Заруба Артем Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ.....	50
Горностаєва Ірина Валентинівна ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	51
Дворянова Тетяна Олександрівна ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	53
Дерев'янчук Кирило Ярославович, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОПІР МАТЕРІАЛІВ».....	54
Дехтярьова Світлана Василівна ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЗАСОБАМИ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	55
Дзьобань Катерина Володимирівна ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	57
Дідик Сергій Володимирович МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....	59
Долинна Валентина Василівна ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	62
Дранічнікова Вікторія Анатоліївна ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ВМІННЯ ВЧИТИСЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ» У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНИХ(ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНИХ) ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	64
Дубасенюк Олександра Антонівна ТЕНДЕНЦІЇ УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ.....	67
Журенко Микита Анатолійович АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ.....	69
Заїка Артем Олексійович ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ.....	72
Заїка Олексій Михайлович ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	74

Згода Валентин Анатолійович ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	75
Зінченко Альбіна Валеріївна ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	76
Ігнатенко Ганна Володимирівна ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	79
Ігнатенко Олександр Володимирович ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	80
Капоріна Ольга Вікторівна ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ РЕФРЕЙМІНГУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	82
Клименко Андрій Григорович РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	83
Кляпетура Мар'яна Вадимівна КОМПОНЕНТИ ТА РІВНІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ.....	85
Ковальова Ольга Іванівна РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАТЕМАТИЧНОГО ПРОСТОРУ – ВИМОГА ЧАСУ.....	88
Ковальчук Тетяна Миколаївна ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	90
Ковтун Олександр Григорович ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ У ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	92
Колтакова Мілана Юріївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІДДАЛЕНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЙОГО МАЙБУТНЄ.....	94
Корзюкова Людмила Петрівна ІНТЕРНЕТ-ЛІНГВІСТИКА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД МОВИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	96
Косар Інна Олександрівна, Сікірницька Тетяна Миколаївна НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУМЩИНИ: КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РОЗВИТОК.....	98
Костель Володимир Миколайович ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТОРГІВЛІ.....	100
Кот Тетяна Іванівна ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	102

Криворук Ігор Михайлович ІНТЕРАКЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	103
Кузнецов Роман Михайлович ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ.....	105
Кучер Олег Анатолійович ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	107
Лебедєв Констянтин Сергійович НАУКОВИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УТРИМАННЯ БДЖІЛ: ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ МЕДУ.....	109
Левченко Олена Леонідівна INTERACTIVE TOOLS FOR ASSESSING STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENTS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	112
Лисянська Антоніна Григорівна ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	114
Лубинець Віта Олександрівна КОМПЛЕКСНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – НЕОБХІДНА УМОВА У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА.....	116
Лузан Петро Григорович МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ.....	117
Маканик Анастасія Вікторівна ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ, НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	120
Макогон Тарас Олександрович ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	122
Максимович Олександр Миколайович ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯТОРІВ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ.....	124
Маринченко Владислав Ігорович ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ.....	125
Маринченко Євгеній Олегович ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТВАРИННИЦТВА».....	128
Мартиненко Віктор Леонідович ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	129
Масліч Світлана Володимирівна СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ СФЕРИ ПОСЛУГ (НА ПРИКЛАДІ ДПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»).....	132

Матвієнко Олена Миколаївна ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	134
Матюха Богдан Вадимович РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ В ШАХИ.....	137
Маханьков Роман Романович ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В АПК ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	138
Микитенко Інна Дмитрівна ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ ПРЕКРАСНОГО – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ ПОЛІЕТНІЧНОМУ СВІТІ.....	140
Мінченко Сергій Іванович УВАГА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВІ ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВОДІЯ.....	142
Мітязєв Михайло Олександрович ДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	144
Мішура Олександр Віталійович, Бреус Павло Анатолійович Е-КОНТЕНТ ДИСТАНЦІЙНОГО УРОКУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ.....	145
Молошний Руслан Миколайович ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	147
Мося Ірина Анатоліївна ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ І ПРАВИЛА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ.....	149
Мошенець Наталія Сергіївна ВПЛИВ НАУКОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ЇХ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	151
Муковоз Микола Сергійович КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	154
Назарак Михайло Степанович, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....	156
Негрій Олександр Володимирович МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	157
Недех Роман Ігорович УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ.....	159
Опанасенко Віталій Петрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	162
Остапенко Анна Вікторівна ФАКТОРИ ОЦІНЮВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ТЕХНОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ.....	164

Паскар Андрій, Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович ВИМІРЮВАННЯ НАПРУЖЕНЬ В МАТЕРІАЛІ ДЕТАЛЕЙ ТА ЕЛЕМЕНТІВ КОНСТРУКЦІЙ ОПТИЧНИМ МЕТОДОМ.....	165
Пахомов Ілля Володимирович ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	166
Петренко Максим Віталійович ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	169
Поляков Максим Анатолійович, Самойленко Богдан Сергійович ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	171
Примаков Олег Аркадійович ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....	173
Пугач Михайло Іванович ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	175
Рева Сергій Вікторович, Гаруст Дмитро Олексійович ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ GOOGLE НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 10-11 КЛАСАХ.....	177
Решетняк Наталія Валеріївна ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ХІМІЇ.....	178
Рожков Олександр Миколайович ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	180
Рожкова Анастасія Юріївна ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ.....	182
Руда Галина Сергіївна РОЛЬ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	183
Ряба Ірина Євгенівна ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА.....	185
Савицький Павло Михайлович ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....	187
Самусь Тетяна Володимирівна СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	190
Єврюкова Валентина Єгорівна ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ТЕСТУВАННЯ.....	192
Сидоренко Оксана Миколаївна УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ.....	194

Синиця Дмитро Олександрович УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	195
Синиця Ніна Олексіївна ІНТЕГРАЦІЯ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	197
Ситніков Олег Миколайович ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	198
Сиротюк Оксана Станіславівна НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА.....	199
Сівак Жанна Іванівна ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД У ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ.....	202
Сідельник Надія Валеріївна ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА.....	206
Смирнова Ірина Олександрівна ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ СУМЩИНИ.....	207
Совінський Сергій Євгенович ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ПІДГОТОВКИ ПІДЛЕГЛИХ НА ЗАСАДАХ АНДРАГОГІКИ.....	210
Сокол Олексій Олександрович ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	212
Сорока Валерій Вікторович ВІРТУАЛЬНА ДОШКА ЯК ДОПОМІЖНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ.....	214
Сорока Оксана Леонідівна НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛІТЕРАТУРИ.....	216
Срібняк Тетяна Василівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОКРАЩЕННЯ УСПІШНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	219
Субіна Оксана Олександрівна УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	221
Сухляк Анастасія Сергіївна ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ.....	223
Темченко Олена Всеволодівна ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КУХАРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СУМЩИНИ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ.....	226
Ткаченко Юрій Юрійович ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО.....	228

Турянця Зоя Василівна ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	231
Федотенко Людмила Григорівна КОМУНІКАТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	233
Харченко Тетяна Іванівна ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ САМООСВІТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	234
Хлус Наталія Олександрівна ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПОЛПШЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ.....	237
Шевель Борис Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	239
Шилко Сергій Олексійович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА.....	241
Ющенко Валентина Михайлівна ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	243
Ямковий Олександр Юрійович РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	245

Авраменко Євгеній Володимирович,
*аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Інноваційний розвиток агропромислового комплексу України тісно пов'язаний із застосуванням сучасних цифрових технологій, а також автоматизацією та роботизацією виробничих процесів. Для підвищення ефективності цих ресурсів необхідно вдосконалювати виробничі технології та системи управління в контексті розвитку цифрової економіки [1].

Враховуючи сучасний напрямок розвитку цифровізації аграрного виробництва виникає потреба в дослідженні сутності та структури цифрової компетентності майбутніх фахівців, що навчаються за спеціальністю 208 «Агроінженерія» як складової їх професійної компетентності.

Для повного аналізу поняття «цифрова компетентність майбутніх агроінженерів» необхідно звернути увагу на такі ключові терміни як «компетентність», «компетентнісний підхід», «цифровізація» та «цифрова компетентність». Таким чином, узагальнення теоретичних основ передбачати визначення основних понять та дослідження їх взаємозв'язку.

Термін «компетентність» став предметом численних досліджень і залишається в центрі уваги сучасної педагогічної науки. На наш погляд це пояснюється тим, що він відкриває нові перспективи для розуміння навчання.

О. Пометун вибирає «компетентнісний підхід» як спрямування освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних, надпредметних) і предметних компетентностей особистості. У своїй статті «Дискусія українських педагогів щодо запровадження компетентнісного підходу в українській освіті» вона зазначає, що саме володіння ключовими компетентностями надає орієнтири здатності людини в сучасному суспільстві, інформаційному просторі, на ринку праці, у подальшому навчальному розвитку та розвитку інтелектуального й культурного розвитку особистості.

На думку В. Хімінець, впровадження компетентнісного підходу залишилося не стільки в накопиченні знань, умінь і навичок, скільки у формуванні здатності особистості діяти на практиці та отримати здобуті знання й досвід у реальних життєвих ситуаціях. Вона вважає, що рівень якості праці майбутнього фахівця підвищує його професійну компетентність, яка охоплює єдність знань, умінь, здібностей, а також готовність працювати в складних умовах, розв'язувати професійні завдання з високим ступенем невизначеності, досягати якісних результатів і оцінювати свою професію як одну з ключових життєвих цінностей.

У низці наукових досліджень професійна компетентність майбутнього фахівця трактується як складна структура, що включає особистісні якості, знання професійної сфери, організацію й управління виробничими процесами, креативне мислення, аналітичні здібності та прагнення до самовдосконалення. Вчені в своїх дисертаціях розглядають професійну компетентність як сукупність знань і навичок, що запускають ефективність системи роботи, виконання завдань, комплекс особистісних якостей, систему професійних знань і особистісні характеристики, а також як поєднання теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності [1; 2].

Таким чином, компетентнісний підхід сприяє розвитку ключових компетентностей у процесі навчання. Це дозволяє вважати, що основною метою реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі є не просто здобуття знань, умінь і навичок формування, а здатність вирішувати проблеми, які виявляються під час пізнання та розуміння процесів і явищ, що вивчаються.

Згідно з науковою літературою та стратегічними документами Європи та України, цифрова компетентність є однією з ключових і базових компетентностей. Вона має наскрізний і багатофункціональний характер, що робить її актуальною практично у всіх сферах сучасної життєдіяльності.

Аналіз нормативних документів та дисертаційних досліджень показує, що дослідники трактують цифрову компетентність як складову професійну компетентність, обумовлену широким застосуванням цифрових технологій у професійній діяльності. На їхню думку, вона забезпечує вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати та обробляти дані відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства й потреб виробництва [3; 4].

Науковці мають різні підходи до визначення терміну «цифрова компетентність» у своїх дослідженнях. У нашому дослідженні ми розглядаємо цифрову компетентність як важливу складову професійної компетентності, приділяючи окрему увагу її змісту.

З огляду на розвиток суспільства в напрямку цифрової економіки та затверджену концепцію її становлення, цифровізацію трактують як «насичення фізичного середовища електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження між ними електронно-комунікаційного зв'язку, що створює інтеграцію віртуального і фізичного, тобто формує кіберфізичний простір». Важливо зазначити, що термін «цифровізація» також часто прирівнюють до «цифрової трансформації», під якою розуміють перетворення існуючих аналогових або електронних продуктів, процесів і бізнес-моделей організацій з акцентом на ефективне застосування [4].

Цікавий підхід до визначення поняття «цифровізація» пропонують дослідники В. Халін та Г. Чернова, які розглядають його у вузькому та широкому розумінні. У вузькому сенсі вони пояснюють цифровізацію як процес перетворення інформації в цифрову форму, що, на їх думку, сприяє зниженню витрат і появі нових можливостей.

У широкому розумінні цифровізація, на думку дослідників, має відповідати кільком критеріям: охоплювати сферу виробництва, бізнесу, науки, соціального життя та повсюдного побуту; супроводжуватися ефективним використанням отриманих результатів; забезпечувати доступність результатів усім користувачам цифрової інформації, а також мати навички роботи з цифровою інформацією.

Варто зазначити, що актуальними проблемами цифровізації аграрного сектора економіки є нестача кадрів із належними цифровими компетентностями. Таким чином, підготовка майбутніх фахівців з агроінженерії, здатних професійно виконувати комплексні виробничі завдання на експлуатаційному та технологічному рівнях, з використанням інноваційних агротехнологій та техніки з цифровим обладнанням, є одним із отриманих завдань вищої та професійної передвищої освіти.

Отже, цифровізація економіки, зокрема її аграрне виробництво, вимагає наявності у фахівців з агроінженерії сформованої цифрової компетентності. В умовах діджиталізації аграрного виробництва від забезпечення наявності цифрових навичок у майбутніх агроінженерів, залежить не тільки врожайність і якість сільськогосподарської продукції, але й ефективність роботи підприємства загалом, його енергоефективність, дотримання екологічних стандартів, рентабельність тощо.

Список використаної літератури

1. Авраменко Є. В., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)* : журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 188 – 197.

2. Опанасенко В. П., Самусь Т. В. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право»,*

Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка») : журнал. 2022. № 9(11) 2022. С. 167 – 178.

3. Авраменко Є. В. Сутність та структура цифрової компетентності майбутніх агроінженерів. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):* журнал. 2024. № 8(36) 2024. С. 455 – 466.

4. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»):* журнал. 2024. № 5 (33).

Базиль Людмила Олександрівна,
*доктор педагогічних наук, професор,
учений секретар, провідний науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України*

ОСОБИСТІТЬ КОНСУЛЬТАНТА З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Нинішній етап цивілізаційного буття українського суспільства, ускладнений повномасштабним російським вторгненням, характеризується динамічним піднесенням людського й соціально-економічного потенціалів населення високим напруженням, що чітко виявляє раніше приховані мотиваційні чинники усіх соціальних осередків, зокрема молоді. В такому контексті зазначимо, що молодіжне підприємництво справедливо позиціонується одним із пріоритетних джерел і способів відновлення та подальшої модернізації національної економіки України у повоєнний час. І це – закономірно, адже саме молодим людям вдасться, легко опановуючи новітні тренди й інноваційні техніки, доволі швидко адаптуватися в нових, постійно змінних, нестабільних цивілізаційних умовах. Таким чином, за умов своєчасної, дієвої і комплексної підтримки молодіжного підприємництва як унікального соціально-економічного феномену на всіх етапах його становлення можемо мати потужний засіб відбудови і подальшої повоєнної трансформації економіки України.

Однак дослідження реального стану функціонування означеного вище соціально-економічного явища та його відповідного супроводу в нормативно-законодавчому, економічному, соціально-практичному, науково-освітньому й професійному аспектах упродовж 2017–2024 рр. засвідчило низку суперечливих питань, що потребують розв'язання: по-перше, відсутність на нормативно-законодавчому рівні загальноприйнятої дефініції молодіжного підприємництва і нерозробленість механізмів правового регулювання молодіжного підприємництва як соціально-економічного явища, а отже, захищеності прав і свобод молодих підприємців; по-друге, недостатня розробленість стратегічно-концептуальних засад державної політики щодо розвитку молодіжного підприємництва; по-третє, несформованість універсальної системи консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва (відсутність чітких кваліфікаційних ознак до особистості консультанта з молодіжного підприємництва, нерозробленість методик і технологій консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О; по-четверте, часткова невідповідність надаваних послуг щодо консультування майбутніх фахівців з питань молодіжного підприємництва їхнім індивідуальним потребам, віковим особливостям, а також локальним і регіональним запитам; по-п'яте, відсутність бізнес-культури у представників різних соціальних груп українського суспільства; по-шосте, недостатня розробленість механізмів ефективної співпраці між представниками державної влади, науки, освіти і бізнес-структур.

Однією з важливих проблем, що потребують вирішення, є визначення вимоги до особистості консультанта здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва. Студіювання наукових джерел переконує, що в психолого-педагогічних науках запропоновано різні концептуальні погляди й модельні структури особистості «компетентного» консультанта відповідно до суті і генези проблеми консультативного процесу; умов консультування; місця та ролей суб'єктів консультативного процесу тощо. Наприклад, обов'язкові особистісні якості консультанта, за переконаннями американських дослідників, охоплюють: саморозуміння, гнучкість, довіру до клієнта, повагу його цінностей, об'єктивність, відсутність упереджень, емпатію, чуйність, проникливість, усвідомлення професійного обов'язку. Водночас успішній консультативній діяльності шкодять такі риси характеру, як пасивність, замкненість, авторитарність, невміння бути терплячим, наявність невротичної установки у ставленні до фінансово-матеріального забезпечення.

Адаптуючи вимоги зарубіжних дослідників у контекст професійної школи, вважаємо, що педагогічному працівникові, який воліє займатися консультуванням з молодіжного підприємництва, необхідно бути особистісно і соціально зрілим, відвертим, терплячим, щирим до самого себе й співрозмовника, вміти успішно розв'язувати власні життєві проблеми й допомагати іншим. Водночас ми свідомі того, що бути особистісно і соціально зрілим – це означає процес, позаяк жодна людина не може бути зрілою завжди і скрізь.

До обов'язкових особистісних складників «моделі ефективного консультанта» вчені відносять: ціннісність особистості, автентичність, самоідентичність і відкритість власному досвіду, рефлексивність, толерантність, усвідомлення відповідальності, глибина взаємостосунків з іншими людьми, постановка реалістичних цілей.

Автентичність. Це поняття розуміється як здатність особистості консультанта проявляти справжні емоції та переживання. Автентичність певною мірою узагальнює деякі властивості його особистості. Насамперед, це щирість стосовно учня. Адже автентична людина жадає бути і є самою собою як у своїх безпосередніх реакціях, так і в цілісній поведінці. Вона дозволяє собі не знати всі відповіді на життєві питання, якщо їх дійсно не знає. Така людина не показує почуття любові, якщо в певний життєвий час відчуває вороже, неприязне ставлення. Проблеми більшості людей у тому й полягають, що вони багато енергії витрачають на програвання ролей, на створення зовнішнього образу, замість того, щоб використовувати її на вирішення реально існуючих проблем. Якщо консультант більшу частину часу буде ховатися за професійною роллю, учні це відчувають і теж «сховаються» від нього. Якщо викладач-консультант виконує роль тільки технічного експерта, відмежовуючись від своїх особистих реакцій, цінностей, почуттів, консультування буде стерильним, а його ефективність – сумнівною.

Відкритість власному досвіду. Відкритість консультанта розуміється не в сенсі відвертості перед іншими людьми, а як щирість у сприйнятті власних почуттів. Соціальний досвід учить нас заперечувати, відкидати свої почуття, особливо негативні. Дитині говорять: «Замовчи, старші діти (або хлопчики) не плачуть!» Дорослим оточуючі говорять майже те ж саме: «Не плач!», або «Не нервуй!». Зовнішній тиск змушує витіснити сум, дратівливість, злість. Ефективний же консультант не повинен уникати почуттів, у тому числі й негативних. Тільки в такому разі можна успішно контролювати свою поведінку, оскільки витіснені почуття стають ірраціональними і є джерелом некерованої поведінки. Коли ж консультант усвідомлює свої емоційні реакції, то здатен самотійно вибирати той чи інший спосіб реагування в ситуації, та не дозволяє неусвідомленим почуттям порушувати регуляцію власної поведінки. До того ж консультант буде здатний сприяти виникненню позитивних змін в учня, оскільки сам у змозі проявляти терпимість до всього розмаїття чужих і власних емоційних реакцій.

Розвиток самопізнання. Обмежене самопізнання означає обмеження волі, а глибоке самопізнання збільшує можливість вибору в житті. Чим більше педагог-консультант знає про себе, тим краще зрозуміє своїх учнів, і навпаки – чим більше пізнає своїх учнів, тим глибше зрозуміє себе. Виходить, невміння консультанта почути те, що відбувається всередині нього

самого, збільшує можливість виникнення стресу й обмежує його ефективність, окрім того, зростає ймовірність стати жертвою задоволення своїх неусвідомлених потреб в процесі консультування. Тому дуже важливим фактором становлення успішного консультанта є рефлексивне ставлення до самого себе. Відповідь на питання, як можна допомогти іншій людині, криється в рівні розвитку самооцінки консультанта, в адекватності його ставлення до власних здібностей і взагалі до життя.

Цінність особистості й ідентичність. Успішний консультант має знати, що він являє собою, ким може стати, чого хоче від життя, що для нього важливо, а що – ні. Він звертається до життя із запитаннями, відповідає на запитання, які ставить йому життя, і постійно піддає аналізу власні цінності. Як у професійній роботі, так і в особистому житті консультантові не слід бути простим відбитком надій інших людей, він має діяти, керуючись власною внутрішньою позицією. Це дозволить йому бути сильним у міжособистісних стосунках.

Толерантність до невизначеності. Значна частина людей почуваються незатишно в ситуаціях, в яких бракує чіткості, ясності, визначеності, структури взагалі. Доведено що однією з передумов становлення особистості є відхід людини від звичного, відомого з власного досвіду й вступ на так звану «незнайому територію». Консультантові у такому разі конче необхідні впевненість у собі, у власних силах, толерантність. По суті, саме невизначені ситуації й утворюють «канву» консультативного процесу. Адже консультант ніколи не знає, з якою проблемою буде працювати, які рішення доведеться йому приймати. Тому впевненість у своїй інтуїції й адекватності почуттів, переконаність у правильності прийнятих рішень і здатність ризикувати – все це якості, які допомагають консультантові з молодіжного підприємництва переносити напругу, що може створюватися невизначеністю при взаємодії його з майбутніми підприємцями.

Прийняття особистої відповідальності. Оскільки деякі професійні ситуації, що виникають у процесі консультування, є результатом спеціальних, запланованих дій самого консультанта і протікають під його контролем, він має відповідати за свої дії в таких ситуаціях. Розуміння фахівцем своєї відповідальності дозволяє йому вільно й свідомо здійснювати вибір у будь-який момент консультування – погоджуватися з переконаннями учнів/студентів або вступати в продуктивне протистояння. Особиста відповідальність консультанта допомагає йому більш конструктивно сприймати критику. У таких випадках критика не викликає у спеціаліста вияву механізмів психологічного захисту, а слугує корисним зворотним зв'язком, що поліпшує ефективність його професійної діяльності.

Глибина взаємостосунків з іншими людьми. Консультант зобов'язаний оцінювати людей – їх почуття, погляди, своєрідні риси особистості, але робити це без осуду й наклеювання ярликів. Такий характер стосунків із здобувачами освіти надзвичайно важливий у консультативній взаємодії.

Також варто взяти до уваги страхи, які переживають більшість людей, які шукають свій шлях у майбутній підприємницькій діяльності, намагаючись зав'язати близькі, теплі взаємостосунки з іншими людьми. Деяким учням/студентам може здаватися, що виявлення позитивних почуттів зобов'язує їх до чогось, обмежує волю та робить уразливими, інших страшить неприйняття партнером позитивних почуттів, відсторонення їх, тому більш безпечним для таких людей є відхід, уникнення глибоких міжособистісних взаємин. Ефективному ж консультантові такі страхи не притаманні, він здатен вільно виявляти свої почуття перед здобувачами.

Постановка реалістичних цілей. Зазвичай, успіх спонукає людину ставити перед собою високі цілі, а невдача, навпаки – змушує опускати планку домагань якомога нижче. Іноді цей механізм самозахисту порушується і тоді занадто висока мета буде заздалегідь приречена на невдачу або прагнення до незначної мети не принесе ніякого задоволення. Звідси, ефективний консультант має рефлексувати обмеженість своїх можливостей. Насамперед, важливо не забувати, що викладач-консультант, незалежно від професійної підготовки, не всемогутній.

У дійсності жоден консультант не здатен побудувати ідеальні взаємини з кожним конкретним учнем/студентом і допомогти всім майбутнім підприємцям розв'язати їх проблеми. Ефективний консультант завжди здатен відмовитися від нереального прагнення стати досконалим. У процесі консультування він може виконувати свою роботу «добре», але не ідеально.

Викладач-консультант, який не в змозі визнати обмеженість своїх можливостей, живе ілюзіями, що здатен повністю пізнати й зрозуміти іншу людину, постійно звинувачує себе за помилки замість того, щоб засвоїти корисні уроки і, як результат, – його діяльність є неефективною. Якщо ж педагог допускає власну обмеженість, то уникає непотрібної напруги й почуття провини. Тоді стосунки зі здобувачами стають більш глибокими й реалістичними. Адекватна оцінка консультантом власних можливостей дозволяє йому ставити перед собою досяжні цілі.

Список використаної літератури

1. Базиль Л. Актуальні підходи до консультування з молодіжного підприємництва здобувачів професійної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: збірник наукових праць. 2023, № 8-9 (132-133). С.276-291. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5695

2. Базиль Л.О. Підготовка здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва: проблеми і здобутки. *Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України - 2024*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 17 квітня 2024 р.) / упорядн.: Сафонов Ю. М., Заєць С. В., Паржницький В. В., Савенко О. О., Шевчук Л. І., Шнюкова І. В., (електронне видання). Київ : ДНУ «ІМЗО», 2024. С.28-33.

3. Базиль Л. Реалізація коучингового підходу в консультуванні здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва. *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9 травня 2024 р. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024. С. 214–218

4. Бех І. Д. Виховні проблеми воєнного часу в контексті зміцнення незалежності України : Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України, присвяченому 33-й річниці Незалежності України, 22 серпня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. 6(2), 1-5. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6203>

5. Консультативна психологія: підручник / І.С.Булах, В.У.Кузьменко, Е.О. Помиткін [та ін.] : Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 482 с.

6. Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 96 с.

Баніт Ольга Василівна,

*доктор педагогічних наук, старший дослідник,
головний науковий співробітник відділу андрагогіки
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України*

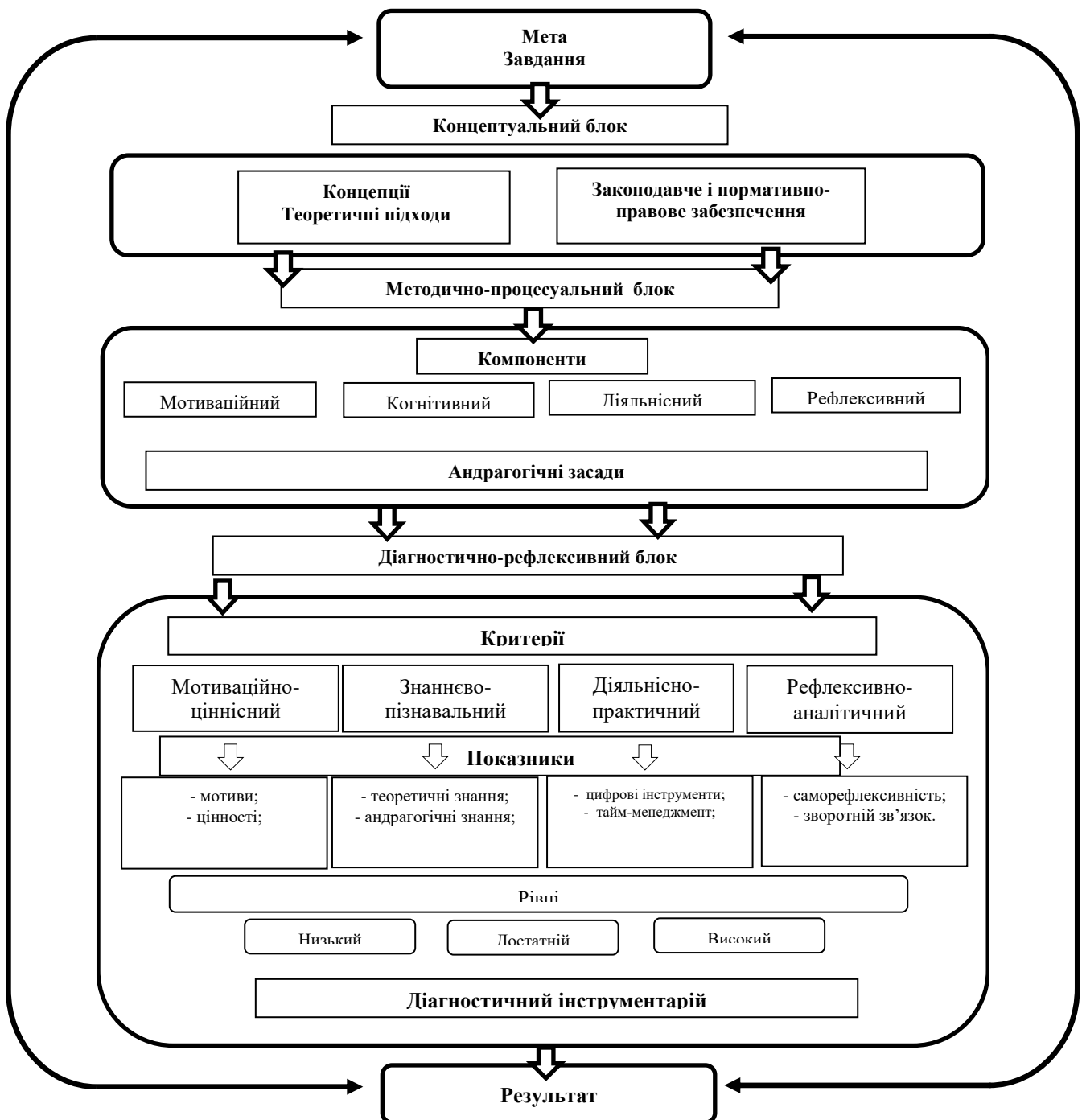
АНДРАГОГІЧНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО В УМОВАХ КОРПОРАТИВНОЇ ОСВІТИ

Динамічні зміни в освіті, стрімкий розвиток нових технологій і широке упровадження їх у всі сфери життєдіяльності людини закономірно вимагають переосмислення професійно-педагогічної діяльності викладачів ЗВО. Це зумовлює необхідність моделювання й прогностичного обґрунтування професійного розвитку викладачів ЗВО з урахуванням

соціокультурних змін.

Аналіз досліджень засвідчує, що основна увага у процесі професійного розвитку викладачів ЗВО зазвичай приділялася вдосконаленню професійно-педагогічної компетентності [3, с. 285]. Викладачі ЗВО могли пройти курси підвищення кваліфікації один раз на п'ять років і цього було достатньо для їхньої діяльності. Натомість нині вимоги до рівня викладання зросли, а законодавчі й нормативно-правові документи націлюють на неперервну освіту й навчання упродовж життя. З огляду на це у більшості ЗВО організовується навчання для своїх науково-педагогічних працівників. За аналогією з внутрішньофірмовим навчанням персоналу на виробництві це можна назвати корпоративною освітою [2]. Корпоративна освіта пов'язана з освітою дорослих і має базуватися на андрагогічних засадах. Тобто крім професійно-педагогічної компетентності важливо розвивати й андрагогічну компетентність [4; 5].

Розробка андрагогічно орієнтованої моделі зумовлена необхідністю удосконалення професійного розвитку викладачів ЗВО в умовах корпоративної освіти. Модель охоплює три блоки (концептуальний, методично-процесуальний та діагностично-рефлексивний), що підпорядковані меті й завданням і спрямовані на результат (рис. 1).

Мета – сприяння професійному розвитку викладачів ЗВО в умовах корпоративної освіти, реалізується шляхом виконання низки завдань: забезпечення мотивації викладачів ЗВО до професійного розвитку на андрагогічних засадах, поглиблення андрагогічних знань, розвиток особистісних якостей та професійних компетентностей. Відповідно результатом є підвищення рівня професійного розвитку викладачів ЗВО в умовах корпоративної освіти

Концептуальний блок охоплює законодавче, нормативно-правове забезпечення та концептуально-методологічне підґрунтя. Основні законодавчі й нормативно-правові документи, в яких наголошується на необхідності неперервного навчання й безперервного професійного розвитку викладачів ЗВО – це закони, постанови, накази, положення рекомендації [4, с. 372]. Концептуально-методологічне підґрунтя становлять концепції, теорії, підходи й принципи освіти дорослих [5, с. 121].

У методично-процесуальному блоці відображено компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний). Андрагогічні засади є основоположними для моделі професійного розвитку викладачів ЗВО корпоративної освіти й визначають її особливості. У процесі реалізації цього блоку розвивається андрагогічна компетентність НПП ЗВО. Структура андрагогічної компетентності НПП ЗВО охоплює чотири компоненти, зазначені в цьому блоці:

- мотиваційний компонент як сукупність потреб, інтересів і мотивів, що визначають спрямованість НПП ЗВО на професійно-педагогічну діяльність;
- когнітивний компонент як сукупність професійних знань і їх розуміння, що є основою цілеспрямованої усвідомленої професійної діяльності;
- діяльнісний компонент як сукупність професійних умінь і навичок, необхідних для виконання відповідних посадових функцій;
- рефлексивний компонент як здатність розуміти свої професійні й особистісні можливості, усвідомлювати власний потенціал і обмеження, здатність планувати, реалізовувати й контролювати індивідуальну траєкторію професійного становлення й розвитку тощо [1, с. 67].

Діагностично-рефлексивний блок дозволяє перевірити рівень готовності викладачів ЗВО до професійного розвитку в умовах корпоративної освіти на андрагогічних засадах. Це критерії, показники, рівні та діагностичний інструментарій. Діагностичний інструментарій, що охоплює опитувальники, анкети, тести тощо дозволяє оцінити поточний рівень професійно-педагогічної та андрагогічної компетентностей викладача, визначити його сильні сторони та зони для розвитку, а також розробити індивідуальну траєкторію професійного зростання.

Підсумовуючи, зазначимо, що андрагогічно орієнтована модель професійного розвитку викладачів ЗВО розкриває особливості структури (з яких елементів та етапів складається процес підготовки), послідовність, зв'язок цих елементів і особливості конструювання змісту такої підготовки в умовах корпоративної освіти. Перспективою подальших досліджень є створення програми корпоративної освіти і навчання викладачів закладів вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Аніщенко О.В., Баніт О.В., Калюжна Т.Г. Андрагогічна компетентність педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих: сутнісний аспект. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2021. № 2. С. 63-72. <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/180>
2. Баніт О.В. Корпоративна освіта і навчання викладача вищої школи: навчальна програма. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2024. 50 с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742786/>
3. Горохівська Т. Прогностичне обґрунтування перспективних напрямів розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів технічних закладів вищої освіти. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. В. 53. Т. 1. С. 284-290. URI: <http://aphn->

4. Радомський І.П. Тенденції та рекомендації щодо розвитку андрагогічної компетентності педагогічного персоналу закладів вищої освіти URI: <https://jrnl.nau.edu.ua/FCS/article/download>

5. Самко А.М. Тенденції розвитку андрагогічної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2022. № 2. С. 118-130. URI: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/227/191>

Бикова Тетяна Борисівна,
доктор філософії, викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

На глобальній економічній арені вимальовуються чіткі тенденції до поширення концепції інклюзивного зростання, що характеризується зосередженням уваги на досягненні добробуту суспільства в усіх сферах життя. Відповідно до інклюзивної моделі зростання, важливими ціннісними орієнтаціями є забезпечення рівного доступу різних соціальних груп до ринків, ресурсів, регуляторного середовища тощо [1].

Однією з важливих сфер людської діяльності, що сприяє можливостям досягнення інклюзивного зростання у довгостроковій перспективі, є освіта. Не випадково освітні інновації, пов'язані з упровадженням інклюзивного навчання як системи освітніх послуг, гарантовані державою [2]. Безперечно, інклюзія в освіті, реалізуючи мету подолання соціальної ізоляції, будучи наслідком негативного ставлення до поняття різноманітності, на сьогодні є педагогічною інновацією, яка підвищує здатність закладу освіти конкурувати на ринку освітніх послуг та сприяє його розвитку [3].

Ратифікувавши Конвенцію ООН про права інвалідів [4] у 2009 році, Україна взяла на себе зобов'язання не лише визнавати право осіб з інвалідністю на освіту, а й забезпечувати інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя. На державному рівні зроблені перші кроки. З метою визначення організаційних засад інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) та реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобування якісної професійної підготовки було прийнято відповідний порядок [5]. Зміст цього документу є основою підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання.

Розширенню уявлень студентів спеціальності 015 Професійна освіта, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) сприяє ознайомлення на заняттях з організації та методики професійного навчання з рівнями підтримки осіб в освітньому процесі відповідно до їх особливих освітніх потреб [6] та методичними рекомендаціями щодо запровадження безбар'єрності освітніх послуг у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти [7].

Для з'ясування стану розуміння майбутніми майстрами виробничого навчання важливості й перспективності опанування основ педагогічної діяльності в умовах інклюзивного навчання та рівня їх готовності до роботи з учнями з особливими освітніми потребами одним із завдань практичної роботи за темою «Реалізація інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» було розробити порядок дій майстра виробничого навчання за умови появи в навчальній групі учнів, що вимагають першого рівня підтримки (коли інклюзивна група не створюється, додаткове фінансування не передбачено, заняття проводиться за звичайним розкладом).

У процесі обговорень результатів виконання практичного завдання було з'ясовано, що майбутні молодші фахові бакалаври з професійної освіти чітко розуміють перспективу того, що їхня професійна діяльність із великою ймовірністю буде пов'язана з роботою в інклюзивних групах. Однак їхній рівень готовності до таких умов є не достатнім. Зауважимо, що самоусвідомлення студентами недостатнього рівня готовності та здатності до роботи в умовах інклюзивного навчання актуалізує для них самоосвітню діяльність та важливість проходження додаткових курсів підвищення кваліфікації за напрямом інклюзія.

З метою покращення рівня підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання до інноваційної діяльності в умовах інклюзії, до каталогу вибіркових дисциплін за спеціальністю 015 Професійна освіта додали варіативний компонент «Основи інклюзивного навчання».

Отже, інклюзія як педагогічна інновація постійно розвивається, перебуває на стадії пошуку ефективних способів урахування багатоманітності, виявлення й усунення бар'єрів, створення умов присутності, участі та досягнень усіх учасників освітнього процесу та є важливим аспектом підготовки майбутніх працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Список використаної літератури

1. Бобух І. М., Щегель С. М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник Національної академії наук України*. 2018. № 7. С. 55-70.

2. Словник інклюзивності. URL: https://drive.google.com/file/d/1gBIHRojeFWE0APvvDAmwwhb35Ulpi_-v/view (дата звернення: 8.10.2024).

3. Ковальчук В. І., Агейкіна-Старченко Т. В. Інноваційність у структурі професійної культури менеджера. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.12805327>.

4. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 8.10.2024).

5. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 8.10.2024).

6. Рівні підтримки в освітньому процесі. URL: https://rcpio.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=4576 (дата звернення: 8.10.2024).

7. Методичні рекомендації щодо запровадження безбар'єрності освітніх послуг у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти (лист МОН України №6/668-24 від 04.09.2024 року). URL: https://drive.google.com/file/d/1i5HD6XdE8j44S-0_MC0M0n9E9cgdaJ9a/view (дата звернення: 8.10.2024).

Бондар Віталій Юрійович,
аспірант Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМОРОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У визначенні готовності до професійної діяльності та саморозвитку майбутніх викладачів фізичного виховання ми спираємося переважно на особистісно-професійні характеристики та сутність фахової діяльності вчителів. Готовність до професійної діяльності вчителів фізичної культури детермінується ефективністю його роботи в таких

напрямах: виховному, освітньому, управлінсько-організаційному, проєктувальному, адміністративно-господарському.

Реалізація готовності здійснюється в освітньому процесі в ході вирішення освітніх, виховних та оздоровчих завдань. Виховні полягають у формуванні здорового фізичного стану завдяки навчанню руховим діям і вихованню необхідних людині фізичних якостей, що гарантують спрямований розвиток здібностей, які на них базуються. Освітні – у набутті й передачі спеціальних знань і умінь, практичного досвіду. Управлінсько-організаторські – в організації уроків, занять у спортивних секціях, спортивних змагань і в управлінні всією спортивною діяльністю учнів. Проєктувальні – зводять до перспективного та поточного планування заходів з фізичної культури та спорту, навчальних навантажень і певних результатів, яких мають досягти учні. Здійснюючи контроль за темпами реального розвитку школярів, учитель вносить корективи в план роботи [1].

Вітчизняними вченими звертається увага на здатність організовувати, виховувати культуру, здійснювати спортивний відбір, планувати, навчально-тренувальні завдання, завдання контролю, обліку і корекції, створювати матеріально-технічне забезпечення. Діяльність педагога (тренера) оцінюють відповідно до його професійних якостей, з-поміж яких – стабільність складу навчальної групи, виконання учнями контрольних нормативів, спортивні результати, культура вихованців та їхня громадська активність, якість ведення навчальної документації, підвищення свого професійного рівня тощо [2]. Такий підхід до оцінки готовності учителів фізичної культури повністю виправдовував себе в недавньому минулому.

У сучасних умовах за результатами досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених все гостріше відчуваються проблеми, що виникають в процесі професійної підготовки вчителів фізкультури: невідповідність традиційних цільових установок підготовки майбутніх учителів фізичної культури сучасним концепціям розвитку фізичного виховання та системи фізичного виховання у системі вищої освіти; переважання індивідуальних підходів у вирішенні завдань підготовки педагогічних кадрів та об'єктивна необхідність комплексного впровадження нових освітніх технологій; необхідність модернізації процесу професійної підготовки відповідно до сучасних тенденцій розвитку системи освіти, відсутність механізму реалізації цього на практиці з урахуванням сучасних інформаційних, організаційних, науково-методичних досягнень [3].

Зарубіжні дослідники звертають увагу також на те, що значна кількість молодих вчителів фізичної культури не вважають себе повністю кваліфікованими для виконання всіх завдань, які вони повинні виконувати і тому залишають професію лише через кілька років [4], потрібен час, щоб адаптуватися від студента-вчителя фізкультури до досвідченого вчителя фізкультури, а також для розвитку власного професіоналізму та професійної практики протягом усього професійного життя. А також необхідність надання рекомендацій щодо переходу від педагогічної освіти до професійної практики, таким чином підвищуючи обізнаність щодо цінності компетентності, мотивації та бажання недавніх випускників і далі працювати вчительською професією [5]. Вчені нарікають на слабкий зв'язок між професійною кваліфікацією та практичною підготовкою щодо педагогічної освіти та кваліфікацій, які вимагаються пізніше в трудовому житті вчителя фізкультури [6]. Традиційна підготовка вчителя фізкультури мало впливає на переконання та практику студентів-вчителів, коли вони фактично починають працювати в школах. Дилема, з якою стикаються вчителі з усіх дисциплін, стосується напруги між їхньою роботою в якості професійного практикуючого в класі та їхньою залежністю від організаційної структури їхньої школи та державного управління [7].

Як у зарубіжжі так і в Україні результати досліджень свідчать, що випускники педагогічних закладів освіти демонструють недостатні знання щодо диференційованих видів діяльності, методів навчання та стратегій навчання, які підходять для вирішення індивідуальних відмінностей учнів, для учнів загалом і зокрема, для учнів з особливими потребами. Відчуття недостатніх знань зрозуміле, враховуючи, що молоді вчителі

фізкультури коли вони починають свою професійну практику, більше зосереджені на собі, ніж на результатах які досягають учні. Проаналізовані дослідження виявляють амбівалентність у досвіді вчителів фізкультури щодо автономії: вони відчують труднощі через необхідність негайно приймати самостійні рішення, хоча вони задоволені автономією у формі незалежності [7]. Деякі вчителі не мають достатніх навичок, щоб критично оцінювати власну роботу протягом перших трьох років їх професійної практики. Проте до кінця третього року спостерігаються радикальні зміни у переконаннях і діях вчителів фізкультури, оскільки вони починають мислити і діяти більш збалансовано, зокрема тому, що вони усвідомлюють важливість співпраці з батьками для блага учнів. У такій адаптації, на думку вчених, значну роль відіграє формальна (тобто наставництво в шкільному середовищі або на курсах підвищення кваліфікації), та неформальна підтримка (тобто школа, в якій молодий вчитель зустрічає підтримку колегам та адміністрації). З огляду на те, що неформальна підтримка є більш сприятливою, ніж формальна підтримка (Ensign & Woods), важливою метою майбутніх досліджень є визначення того, що є належною підтримкою для початкуючих вчителів фізкультури [8].

Представлені нами результати порівняльний аналіз наукових підходів щодо оцінки готовності майбутніх і початкуючих вчителів фізичної культури до професійної діяльності і саморозвитку уможливають визначення основних тем та підтем, що стосуються позитивного та негативного досвіду, пов'язаного з багатьма різними завданнями, з якими мають справлятися випускники ЗВО та початкуючі вчителі фізкультури. У цьому огляді звертаємо увагу на низку прогалин у знаннях у дослідженні початкуючих вчителів фізкультури, таких як спілкування та співпраця з батьками та колегами. Вважаємо, що це перспективні теми для майбутніх досліджень. Загалом, існує потреба в додаткових дослідженнях багатьох малих і більших завдань вчителів фізкультури, якщо розглядати їх у світлі виконавських та організаційних аспектів практики викладання. Такі зусилля можуть підкреслити, у чому найчастіше проявляється готовність учителів фізкультури до саморозвитку, та які професійні знання вони принесли з собою після завершення навчання у ЗВО.

Особливо інтенсивно розвиток особистості відбувається за умови концентрації на самопізнанні. Формування особистості у такий спосіб здійснюється як процес утворення особливого типу системних відносин.

З цього приводу Г. Костюк, визначають етап саморозвитку особистості від 15 до 24 років як «етап дослідження» [9]. Юнаки та дівчата намагаються усвідомити свої потреби, інтереси, здібності, цінності та можливості. Ґрунтуючись на результатах такого самоаналізу, вони прогнозують можливі варіанти майбутньої професійної кар'єри. Для тих, хто змалку віддає перевагу заняттям спортом і досягає певних успіхів у цій справі сприятлива ситуація складається, якщо тренер, або вчитель фізичної культури є прикладом для наслідування. До кінця «етапу дослідження» молоді люди зазвичай вже підбирають найпривабливішу професію і починають її опановувати, зосереджуючи увагу на своїх особистісних якостях, що сприяють успішному зростанню і позбавляються тих, які заважають професійному розвитку. На етапі «усталення кар'єри» (від 24 до 44 років) молоді вчителі фізичної культури намагаються утвердитись у обраній ними сфері діяльності, здобути визнання своїх спортивних і педагогічних досягнень. Зауважимо, що в перші роки спортивної і педагогічної діяльності багато хто з них ще розмірковує над тим, чи правильно обрали свій життєвий шлях і немало молодих учителів фізичної культури на початку своєї кар'єри з різних причин змінюють вид діяльності і спеціальність. Водночас тенденція до збереження обраного напрямку і місця роботи притаманна вчителям, які пропрацювали більше трьох-чотирьох років, і відчули, що саме у роботі вчителя фізичної культури знайшли своє покликання. У їхній трудовій біографії саме цей період виявляється найпродуктивнішим щодо прояву і реалізації творчих задумів [10].

У нашому дослідженні враховуємо й позицію Р. Хейвігхерста щодо етапів формування готовності до професійного саморозвитку [11]. Вченого цікавлять не стільки

потреби і здібності індивіда, скільки набуття ним переконань і професійних навичок, котрі дозволяють людям стати повноцінними працівниками. Перший етап характеризує ідентифікація з працюючим дорослим (від 5 до 10 років). Автор акцентує увагу на тому, що діти ідентифікують себе зі своїми працюючими батьками, і намір працювати в майбутньому стає частиною їх Я-концепції. На другому етапі актуальним є засвоєння основних трудових навичок і формування працьовитості (від 10 до 15 років). «Учні, – як відмічає Р. Хейвігхерст, – вчаться організовувати свій час і зусилля для виконання різних завдань. За певних умов вони навчаються дотримуватися принципу: спочатку робота, а потім гра. На третьому етапі людина (від 15 до 25 років) набуває конкретної професійної ідентичності. Свідомо обираючи професію, студенти ЗВО починають готуватися до виконання професійних обов'язків. У них формується уявлення про успіх у майбутній професійній кар'єрі, з'являється потреба у плануванні такої кар'єри, проектуванні етапів її розвитку, які співвідносяться з етапами професійного саморозвитку. Студенти накопичують відповідний педагогічний досвід, який сприяє досягненню успіху, визнанню суспільства, самоствердженню себе як професіонала у обраній галузі. Четвертий етап (від 25 до 40 років) дослідник визначає як «становлення професіонала». Дорослі удосконалюють свою професійну майстерність у межах можливостей і за умов, що надаються роботою, реалізують вертикальний аспект кар'єрного зростання починають просуватися вгору по службових сходах. П'ятий етап він називає «Робота на благо суспільства (від 40 до 70 років)». Працівники досягають піку своєї професійної кар'єри. Вони починають замислюватися щодо громадянської і соціальної відповідальності, з якою пов'язана їх праця, і знаходити час для виконання своїх зобов'язань перед суспільством. Шостий – характеризується як етап роздумів про продуктивний період професійної діяльності (після 70 років). Вийшовши у відставку або на пенсію, люди оцінюють пройдений шлях і з задоволенням згадують про свої професійні досягнення.

Професійна спортивна вправність і педагогічна майстерність майбутніх учителів фізичної культури доведена до рівня, який відповідає запитам сучасного життя, – важлива умова модернізації системи освіти. У зв'язку з цим особливою актуальністю набуває рефлексія опанованих знань і вмінь, потреба у самопізнанні, мотивація професійного саморозвитку педагогів. Відтак у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з'являється можливість формувати і підтримувати їхні прагнення до продуктивної діяльності. Важливим завданням навчального процесу стає створення умов для задоволення потреб у самовдосконаленні, стимулювання їхніх творчих дій у царині освіти. Саме тому в освітньому процесі робиться багато спроб визначити систему моральних і матеріальних стимулів для збереження у школі кращих педагогів і поповнення освітніх установ генерацією молодих учителів, здатних працювати в мінливих умовах соціально-економічних і освітніх реформ, зусилля яких будуть спрямовані на професійний саморозвиток.

Список використаної літератури

1. Зміст і структура готовності до професійного саморозвитку майбутніх викладачів фізичного виховання. <https://vseosvita.ua/library/embed/0100b52w-3157.docx.html>.
2. Курнишев Ю. А. Підходи до формування професійно-педагогічних умінь студентів факультетів фізичного виховання. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* / за ред. С. С. Єрмакова. Харків: ХХПІ, 2001. № 5. С. 10 – 13.
3. Саморозвиток особистості майбутніх учителів фізичної культури у процесі навчання шляхом формування їх фахової компетентності. Available from: https://www.researchgate.net/publication/371682697_Samorozvitok_osobistosti_majbutnih_uciteliv_fizicnoi_kulturi_u_procesi_navcanna_slahom_formuvanna_ih_fahovoi_kompetentnosti [accessed Nov 23 2024].
4. Newly Graduated Physical Education Teachers' Experiences of and Readiness for Professional Practice: A Scoping Review *Journal for Research in Arts and Sports Education* Vol. 8 | No. 1 | 2024 | pp. 20–38

5. Andreassen T. A. Profesjonsutøvelse i en organisatorisk kontekst [Professional practice in an organisational context]. In S. Mausethagen & J.-C. Smeby (Eds.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse [Qualification for professional practice]*. 2017. (pp. 140–152).
6. Hammerness K. Examining features of teacher education in Norway. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 2013. 57(4), 400–419.
7. Sachs J. Teacher professionalism: Why are we still talking about it? *Teachers and Teaching*. 2016. 22(4), 413–425.
8. Ensign, J., & Woods, A. M. Navigating the realities of the induction years: Exploring approaches for supporting beginning physical education teachers. *Quest*. 2017. 69(1), 80–94.
9. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / за ред. Л. М. Проколієнко. Київ : Рад. школа, 1989. 608 с.
10. Курнишев Ю. А. Проблеми професійного саморозвитку сучасного вчителя фізичної культури. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т імені Павла Тичини / [редкол.: Н.С. Побірченко (голов. ред.) та ін.]. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. Вип. 6, ч. 1. С. 221-226.
11. Navighurst R. J. Human development and education. N.Y.: Longman. 1953.

Бочерова Каріна Миколаївна,
студентка 11-Г групи факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Ісаєв Дмитро Дмитрович,
студент 21а-Г групи факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Інформатизація освіти є невід’ємною складовою сучасного життя та глобальних процесів, що охоплюють усі сфери діяльності. На сучасному етапі розвитку освіти відзначається активне впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Це дає змогу вирішувати низку ключових проблем, серед яких удосконалення освітнього процесу, підвищення його ефективності та якості.

Завдяки використанню педагогічних технологій створюються додаткові можливості для глибшого пізнання навколишнього світу та самопізнання, сприяючи всебічному розвитку особистості здобувача освіти та його здатності адаптуватися до викликів сучасного суспільства.

Огляд і аналіз сучасних педагогічних технологій дозволяє виділити кілька ключових напрямків їхнього розвитку. Перш за все, це інформаційні технології, що включають комп’ютерні, мультимедійні системи, віртуальні лабораторії, мережеві, хмарні та дистанційні технології. Особливу увагу заслуговують технології візуалізації, такі як скрайбінг, віртуальні лабораторії та мультимедійні інструменти, які сприяють полегшенню сприйняття інформації.

Технології педагогічної взаємодії розвиваються в напрямку тренінгів, коучингу, модерації, фасилітації та тьюторства, що підсилюють індивідуальний підхід до навчання і сприяють розвитку самостійності учнів. Ігрові технології набувають популярності завдяки застосуванню імітацій, операційних ігор, рольових виконань, ділових ігор, психодрами та соціограми, які покращують навчальний процес за допомогою практичного досвіду та моделювання реальних ситуацій.

Креативні технології стимулюють творчий потенціал учнів, тоді як проєктивні й діяльні технології націлені на розвиток практичних навичок. Важливим напрямком є

технології особистісно-орієнтованої освіти, що забезпечують індивідуалізацію навчання відповідно до потреб і здібностей кожного учня. Не менш значущими є етнопедагогічні технології, які базуються на культурних традиціях, а також технології колективного та групового навчання, що сприяють розвитку навичок співпраці та комунікації.

На практиці під інформаційними технологіями розуміють усі технології, що використовують спеціальні технічні засоби для передачі інформації, такі як аудіо-, відео-, кіноапаратура та інші. З появою комп'ютерів виник термін "нові інформаційні технології навчання", що позначає сучасні підходи до організації освітнього процесу з використанням комп'ютерних технологій.

Термін "інформаційні технології" об'єднує (ІТ) різні види технологій і підкреслює їхню інтерактивність, зокрема через діалогову взаємодію між користувачем і комп'ютером. Інформатизація освітнього процесу передбачає активне використання ІТ у викладанні трудового навчання, що спирається на сучасні комп'ютери та телекомунікаційні мережі.

Інтернет, як інформаційний і комунікаційний ресурс, забезпечує принципово новий підхід до навчання, пропонуючи високий рівень візуалізації, вільний доступ до величезних масивів наукової та науково-популярної інформації, можливість швидкої комунікації, а також ефективні інструменти для пізнавальної та дослідницької діяльності. Саме тому інтеграція Інтернет-ресурсів у освітній процес є важливим аспектом підготовки сучасних здобувачів освіти, забезпечуючи їх відповідність вимогам цифрового суспільства.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у освітній процес закладів загальної середньої освіти є закономірним етапом розвитку системи освіти. Їх використання відкриває нові можливості для підвищення якості навчання, надаючи доступ до ресурсів, які раніше були недоступні як для викладачів, так і для учнів. Завдяки сучасним інформаційним технологіям навчання виходить на новий рівень, забезпечуючи більш гнучкі та ефективні методи подання і засвоєння знань.

Особливо перспективним вважається впровадження та тестування сучасних комп'ютерних програм і онлайн-ресурсів у освітньому процесі на уроках трудового навчання. Це сприятиме не лише покращенню навчання, але й розвитку інформаційної компетентності учнів, яка є важливою навичкою в сучасному інформаційному суспільстві. Використання таких інструментів дозволить формувати у них здатність ефективно працювати з інформацією, орієнтуватися в цифровому просторі та адаптуватися до швидкозмінного інформаційного середовища.

Список використаної літератури

1. Гур'янова О. В. Педагогічні інновації в технологічній освіті : курс лекцій. Навчальний посібник. Кіровоград: ПП Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2014. 60 с.

Бурчак Станіслав Олександрович,

доктор педагогічних наук, професор,

декан факультету технологічної і професійної освіти

Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Капаєв Віталій Васильович,

аспірант спеціальності 015 Професійна освіта

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕРАКТИВНІ ЛЕКЦІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Розвиток професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах педагогічного університету зумовлює необхідність трансформації освітньої діяльності здобувачів вищої освіти [3].

Розглянемо детальніше основні інтерактивні форми організації освітньої діяльності майбутніх педагогів професійного навчання, що були використані в авторській методиці та апробовані під час формувального етапу педагогічного експерименту. Розглянемо використання сучасних інтерактивних лекцій у процесі розвитку професійної компетентності здобувачів, оскільки саме лекція виступає однією із домінантних і водночас традиційних форм освітнього процесу в закладах вищої освіти України [4].

Сам термін «лекція» походить від лат. *lectio* – «читання». Указане поняття використовувалося вже у Древній Греції як вид публічного виступу. Пізніше розвивалося в античному Римі та Середньовіччі. Із часів Демосфена та Цицерона лекцію вважають основним видом виступу на публіці. У подальшому сфера використання лекції розширилася – вона стала розглядатися як вид навчальної роботи (освітньої діяльності) [1].

Протягом багатьох десятиліть у вищій школі значного поширення набула традиційна інформативна лекція. Звісно, вона довгий час виконувала свої основні функції (передавання слухачам готових знань шляхом монологу викладача) і мала ряд позитивних моментів [2]. Водночас в умовах інформаційного суспільства, масмедійного простору традиційна лекція перестала бути єдиним джерелом отримання інформації, тому сучасна освіта вимагає не лише передавати здобувачеві готові знання, а й залучати його до їх здобуття, до використання діалогових форм спілкування, в тому числі й на лекціях. У зв'язку із цим учені-педагоги запропонували інші, більш нові, інтерактивні види лекційних занять.

Розглянемо детальніше сучасні види лекційних занять. Проблемна лекція є активним методом навчання. Особливість проблемної лекції в тому, що на ній нова для слухача інформація подається як невідома, але яку треба «відкрити». Викладач, підводячи крок за кроком здобувачів до мети, створює проблемну ситуацію, чим і спонукає здобувачів до пошуку шляхів її розв'язання.

Бінарна (від лат. *binarius* – «складений з двох частин») лекція (лекція- дискусія) вважається розвитком проблемного повідомлення навчального матеріалу, а тому є актуальною в рамках реалізації на практиці авторської методики. Особливістю такого виду лекційних занять є те, що вони організовані шляхом діалогу двох педагогів споріднених дисциплін.

Найчастіше викладачі моделюють реальну ситуацію, у результаті якої обговорюються теоретичні й практичні питання двома фахівцями (теоретиком і практиком, представниками двох різних течій чи напрямів, викладачами базової дисципліни і методики її навчання тощо). Здобувачі змушені аналізувати різні погляди на одну проблему, приймати якісь із них чи не приймати жодного, а отже, мати власні [1].

Лекція із заздалегідь запланованими помилками (лекція-провокація) дозволяє викладачеві допустити певну кількість типових методичних, фактологічних, змістових чи поведінкових помилок, що найчастіше допускають здобувачі й молоді вчителі. На початку лекційного заняття викладач має оголосити список помилок здобувачам. Майбутні фахівці мають фіксувати їх у ході лекції. Наприкінці заняття викладач протягом 10–15 хвилин повинен проаналізувати знайдені здобувачами освіти недоліки.

Лекція-пресконференція у більшості випадків проводиться таким чином: здобувачам пропонується письмово поставити запитання викладачеві із запропонованої ним теми. Протягом декількох хвилин майбутні педагоги мають сформулювати свої запитання і передати їх викладачеві. Лектор повинен читати таку лекцію у вигляді зв'язного тексту, відповідаючи паралельно на поставлені запитання, а слухачі мають почути відповіді на них. Завершується така лекція підбиттям підсумків, де викладач оцінює запитання здобувачів як відображення їхніх знань та інтересів [1].

Проведення такого заняття абсолютно не обмежується ні переліком дисциплін освітньої програми підготовки бакалаврів, ні місцем лекції в процесі вивчення конкретної дисципліни.

Лекція-консультація в основному використовується в процесі опрацювання теми, що має переважно практичний характер. Під час такого заняття здобувачі мають можливість поставити запитання викладачеві відразу ж після повідомлення основного матеріалу.

Під час проведення експериментальної роботи використовувалися різні варіанти лекцій-консультацій, серед яких: лекція за отриманим опорним конспектом; лекція в режимі онлайн.

Лекція за отриманим опорним конспектом використовується у випадку, коли необхідно висвітлити значний масив освітньої інформації, спрямувавши майбутніх педагогів професійного навчання на самостійне опрацювання рекомендованих лектором літературних джерел.

Лекція-консультація в режимі онлайн спрямована на повідомлення матеріалу, його усвідомлення, розуміння й обговорення вже в процесі заняття. Здобувачі мають право ставити запитання лектору в так званому «прямому ефірі», розгортати дискусію, обмінюватися власними думками. У зв'язку із цим і викладач, і майбутні вчителі повинні швидко оцінювати ситуацію, що склалася, реагувати, концентрувати увагу, швидко і точно формулювати запитання, вести дискусію, відстоювати і грамотно аргументувати свої ідеї.

Лекція-бесіда (або лекція-діалог з аудиторією) є найбільш типовою формою активного залучення здобувачів до освітнього процесу педагогічного закладу освіти, що є важливим і корисним у процесі розвитку їхньої професійної компетентності. Під час проведення такого заняття передбачено безпосередній контакт лектора зі слухачами, постановку проблемних запитань і багатоальтернативний підхід до пошуку відповідей на них, що вможливується за умови лише партнерських стосунків між педагогом і здобувачами освіти, поваги до думки майбутніх педагогів.

Перевагою лекції-бесіди (лекції-діалогу) можна вважати те, що вона сприяє зосередженню уваги здобувачів на найбільш важливих питаннях певної теми, визначенню змісту й темпу викладу навчальної інформації, урахування пізнавальні та творчі особливості аудиторії.

Лекція-інтерактив є одним із найновіших видів лекційних занять. Цей вид лекції відрізняється від традиційної інформаційної тим, що в ній організовується двобічний потік інформації (від викладача і від здобувачів). Водночас лекція вміщує низку проблемних запитань від лектора, відрізняється евристичним типом викладання матеріалу, дозволяє переривати розповідь педагога і обговорювати тему, яка виявилася незрозумілою або вкрай цікавою для здобувачів освіти.

Зазначений вид лекційних занять передбачає виступи здобувача або декількох здобувачів з певної теми. Провідним завданням лекції-інтерактиву є викладання матеріалу та активне засвоєння його здобувачами освіти, а не лише обмін думками. У даному випадку дуже важливим є перехід до наступних, більш творчих етапів навчання (дискусій, доповідей, обговорень, інших творчих форм навчання) [1].

Евристична лекція вможливує формулювання проблеми здобувачами освіти, організацію власних відкриттів, забезпечення умов для створення здобувачами освіти нових освітніх продуктів, що є особистісними творчими якостями в рамках нашого дослідження.

Лекція-візуалізація (від лат. *visualis* – «зоровий») використовується в рамках пошуку способів реалізації на практиці дидактичного принципу наочності, тобто «спрямовується на одночасне застосування зорової і слухової пам'яті здобувачів вищої освіти» [3]. Особливістю проведення такого лекційного заняття є використання демонстраційних матеріалів, різноманітних форм наочності, опорних сигналів (ілюстрацій, графіків, таблиць, схем, комп'ютерних презентацій тощо), що разом із доповненням словесної інформації є носіями корисної інформації [2].

Певну відмінність від лекції-візуалізації має лекція із мультимедійним супроводом. Цей різновид інноваційних лекцій передбачає фрагментарне використання педагогом мультимедійних засобів (на відміну від лекції-візуалізації, що являє собою низку взаємозалежних відеофрагментів).

Отже, нами представлено характеристику різновидів інтерактивних лекційних занять (проблемна лекція, бінарна лекція (лекція-дискусія), лекція із заздалегідь запланованими помилками (лекція-провокація), лекція-пресконференція, лекція-консультація, лекція-діалог (лекція-бесіда), лекція-інтерактив, евристична лекція, лекція-візуалізація, віделоекція, лекція із мультимедійним супроводом), які відіграють позитивну роль у процесі розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Бурчак С. О. Розвиток творчості майбутніх учителів математики: методичні рекомендації. Суми: Видавець Вінниченко М. Д., 2021. 274 с.
2. Марцева Л. А. Моделювання процесу формування професійно важливих якостей у студентів технічного коледжу. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2012. № 3 (21). С. 246–253.
3. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти і навчання в контексті європейської інтеграції. *Вісник АПН України : Педагогіка і психологія* / редкол. В. Г. Кремень (голов. ред.) та ін. Київ, 2008. Вип. 1 (58). С. 57-69.
4. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навчальний посібник/ О.М. Пехота, В.Д. Будаєв, А.М. Старева, К.Ф. Нор, В.І. Шуляр, І.М. Михайлицька, І.В. Манькусь. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 240с.

Бурчак Станіслав Олександрович,
*доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Свердлов Роман Юрійович,
*аспірант спеціальності 011 Освітні педагогічні науки
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕРЕРІВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

Важливим компонентом самостійної роботи майбутніх інженерів машинобудівної галузі є *науково-дослідницька діяльність*. Вона проходить наскрізно через увесь процес їхньої фахової підготовки як під час навчання в педагогічному університеті, так і в процесі виконання професійних обов'язків у школі.

Проблему організації дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти вивчали А. Алексюк, О. Глузман, Н. Дем'яненко, Г. Кловак, А. Кузьмінський, В. Курок, В. Майборода, О. Семенов та ін.

Метою дослідницької діяльності майбутніх інженерів є формування наукового світогляду й такту здобувачів вищої освіти, опанування методології наукових досліджень, методів наукових пошуків. Досвід фахової підготовки майбутніх інженерів машинобудівної галузі в педагогічних університетах показує, що дослідницька діяльність здійснюється під час лекційних занять (у процесі викладання теоретичних курсів), на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, практичної підготовки, у ході самостійної діяльності, позааудиторної роботи тощо.

У більшості випадків відбувається це завдяки різній діяльності майбутніх фахівців: виконання проблемно-пошукових завдань; написання і повідомлення наукових доповідей, рефератів; розширення і доповнення конспектів лекцій; критичне опрацювання пропонуваніх літературних джерел; виконання наукових проєктів; написання наукових робіт тощо. Деякі автори називають таку роботу навчально-дослідною і вважають її підготовчим

етапом до виконання науково-дослідної (або науково-дослідницької) діяльності. Основна різниця між ними – у рівні самостійності виконання завдань і новизні отриманих результатів [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Науково-дослідна робота вможливує розвиток аналітичного, критичного і творчого мислення майбутніх інженерів, самостійності щодо вибору шляхів розв'язання проблеми, має значний позитивний вплив на розвиток творчого потенціалу і творчості взагалі.

У межах процесу розвитку творчості майбутніх інженерів машинобудівної галузі окреслимо основні вимоги до здобувачів з огляду на виконання ними науково-дослідницької діяльності:

- майбутні інженери мають усвідомлювати професійну значущість дослідницької діяльності в процесі їхньої фахової підготовки, прагнути до самоосвіти, самовдосконалення, творчої самореалізації;

- майбутні фахівці повинні розуміти необхідність розвитку наполегливості, працелюбності, цілеспрямованості й інших творчих особистісних якостей [2].

Виокремлюємо вимоги до змісту науково-дослідницької діяльності майбутніх інженерів машинобудівної галузі:

- стимулювання творчого, пізнавального інтересу здобувача до теми, що досліджується, використання особистісно орієнтованого підходу під час організації дослідницької діяльності майбутніх інженерів;

- використання з метою зацікавленості майбутніх дослідників різноманітних за складністю дослідницьких завдань (від простих до складних, шляхом поступового ускладнення);

- встановлення міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків у межах фахових дисциплін, побудова планів дослідницької діяльності [1].

Здійснення дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є можливим у процесі:

- освітньої діяльності (розвиток інтересу до наукових досліджень, спрямування майбутніх інженерів на творчу діяльність, отримання раціональних умінь і навичок);

- самостійної діяльності здобувачів (закріплення інтересу до дослідницької діяльності в майбутніх інженерів, розуміння потреби постійного вдосконалення власного професійного рівня й педагогічного стилю);

- практичної підготовки (озброєння методами наукових досліджень, формування потреб у творчих підходах щодо розв'язання професійних завдань і ситуацій) [3].

Детальніше розглянемо групу методів, що використовувалася в процесі організації дослідницької діяльності майбутніх інженерів машинобудівної галузі, зокрема, творчі методи навчання. Серед багатьох методів ми використали ті, які найбільш сприяли розвитку творчої діяльності майбутніх фахівців.

Метод залучення допомагає роз'яснювати здобувачеві важливість й необхідність виконання науково-дослідницької роботи в закладі вищої освіти. Для цього проводилися бесіди з майбутніми інженерами, наводилися переконливі факти, приклади випускників – переможців олімпіад, їхній подальший науковий шлях тощо.

Метод мозкового штурму дозволяв майбутнім інженерам вільно висловлювати свої позиції (досить часто несподівані та неадекватні) в контексті запропонованої теми. Мозкова атака починається в групі генерації ідей, після чого отримані там пропозиції скеровуються в групу критики, де і проводять відбір цікавих та найбільш перспективних пропозицій, які знову передаються на наступний розгляд у першу групу. Робота повторюється, доки не буде отримано оптимально прийнятний результат, після – настає етап обговорення [3].

Метод евристичних запитань застосовувався нами для збирання додаткової інформації в умовах вирішення проблемної ситуації або впорядкування вже наявної інформації в процесі розв'язання творчого завдання. Застосування метод набув на лабораторних заняттях, у роботі наукового гуртка, під час створення творчих проєктів тощо.

Метод різнонаукового бачення дозволяє вивчити об'єкт із позицій різних наук. Нерідко під час обговорення результатів дослідження майбутній інженер використовує не

лише знання з конкретної дисципліни, а й з охоплює цілий ряд наук (у науках математичного циклу для цього є значні можливості).

Важливою ланкою організації дослідницької діяльності майбутніх інженерів машинобудівної галузі є написання ними курсових, бакалаврських і магістерських робіт. Саме тому найважливішим під час розвитку дослідницьких умінь є написання майбутніми інженерами курсових, бакалаврських і магістерських робіт.

Традиційно майбутні інженери залучаються до науково-дослідницької діяльності через відвідування наукових гуртків, проблемних груп, виконання наукових, конкурсних робіт, творчих проєктів, участь в олімпіадах, конкурсах наукових робіт тощо. Досвід показує, що науково-дослідні гуртки відіграють позитивну роль в організації освітнього процесу університету, оскільки правильно організовані заняття гуртка сприяють підвищенню рівня знань здобувачів, викликають у них бажання поглиблювати, розширювати й удосконалювати власні знання.

Сьогодні одним із найпоширеніших в університетах України є метод проєктування, під час упровадження якого майбутні фахівці самостійно опрацьовують вибране завдання у тривалий термін (від години – двох до кількох місяців). Виконання завдань проєкту повинно мати кінцевий результат і бути соціально значущим [2]. В основу проєкту покладено розвиток творчості здобувачів, уміння самостійного пошуку проблемних завдань, пізнавальних навичок, орієнтування в освітньому просторі.

Сутність поняття «проєкт» – у спрямованості його на результат, що отримують у результаті розв'язання певної теоретичної чи практичної важливої, значущої проблеми. Саме тому серед провідних занять проєктивного навчання – уможливлення розвитку здатності майбутнього інженера здобувати або створювати знання з отриманої певним чином інформації.

Застосування означеного методу в процесі фахової підготовки майбутніх інженерів машинобудівної галузі допомагає майбутнім інженерам зрозуміти місце і роль теорії у власній професії, усвідомити, що проєкти є не самоціллю, а необхідним засобом, що забезпечує здатність фахівця будувати професійні ситуації, стратегії, адаптуватися в соціумі, саморозвиватися як особистість.

Творчий проєкт (метод проєктів) є інновацією закладів вищої освіти. Він являє собою інтегровану форму роботи, що уможливорює здобувачам освіти проявляти себе в діяльності, дещо не звичній і не стандартній для майбутнього інженера. Особливої уваги заслуговує прагнення учасників проєкту до пізнання нового, до творчої участі у створенні кінцевого результату.

Отже, творчоцентрована дослідницька діяльність є важливим середовищем розвитку творчості майбутніх інженерів машинобудівної галузі в процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Sternberg R. J., Lubart T. I. The concept of creativity. *Prospects and paradigms. Handbook of creativity*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. P.3-9.

2. Костюк Д. А. Педагогічні умови формування фахової компетентності у майбутніх техніків-електриків сільського господарства. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»* / Редкол.: Ніколаєнко С. М. Київ : Міленіум, 2014. Вип. 199. Ч 2. С. 332-337.

3. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури. К.: ТОВ Видавниче підприємство «Едельвейс», 2014. 414с.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

Цифрові технології є невіддільною частиною нашого буденного життя. Будь-які сфери діяльності людини не можуть існувати без використання цифрових інструментів та технологій, безпосередньо це торкається й освіти. Дистанційний формат навчання вніс свої корективи в освітній процес, що стає поштовхом до стрімкої адаптації освітнього простору до мінливих умов сьогодення [3].

Для підвищення ефективності навчання, рівня мотивації здобувача освіти, покращення якості освітніх послуг активно впроваджуються цифрові технології. Відбувається процес цифрової трансформації освіти, тобто всебічне впровадження цифрових технологій в усі аспекти освітнього процесу, що є важливим у контексті онлайн-освіти, адже активне спілкування учасників освітнього процесу стає можливим лише за використання цифрових пристроїв та технологій [1].

Цифрова трансформація освіти має досить багато переваг, основними серед них є доступність. Кожен студент, маючи лише один гаджет та доступ до мережі «Інтернет», може відвідувати заняття з будь-якої точки світу або здобувати освіту у двох закладах одночасно, незалежно від місця перебування. Перевагою також можемо вважати підвищення рівня мотивації здобувачів освіти. Вплив цифрових технологій на мотиваційний аспект навчання може бути зовнішнім та внутрішнім. Зовнішній проявляється через зацікавлення шляхом використання різноманітних технологій для створення інтерактивного середовища, зокрема різноманітні віртуальні лабораторії, ігрові технології, навчальні симулятори, що допомагає зацікавити студентів. Внутрішній вплив полягає у використанні таких технологій, які допомагають розвивати пізнавальну активність та самостійність здобувачів освіти, що надає їм можливість самостійного дослідження інформації та вирішення освітніх завдань [3].

Для ефективного використання цифрових технологій потрібно враховувати такі фактори:

- готовність здобувачів освіти до роботи з цифровими додатками: для якісного використання цифрових технологій у навчальній діяльності потрібно допомогти студентам опанувати базові навички роботи з цифровими платформами;
- вік студентів: цифрові технології повинні відповідати віковим особливостям здобувачів освіти;
- простота: цифрові технології повинні бути простими та зрозумілими, мати інтерфейс українською мовою, відповідати темі та меті заняття, на якому використовуються [3].

Біологія та екологія – важливий освітній предмет. Його вивчення поглиблює знання про живий світ, його взаємозв'язки та зв'язки з навколишнім середовищем, а також відіграють ключову роль у визначенні та розв'язанні глобальних проблем сучасності, що можуть нести загрозу людству як виду.

Використання цифрових технологій під час викладання біології та екології значно спрощує та одночасно розширює можливості викладання, відкриває нові технічні перспективи для навчання. Серед цифрових платформ можемо виокремити найбільш відповідні для викладання біології та екології: ігрові інтерактивні форми (Learning Apps, Wordwall, Kahoot), біологічні та екологічні симуляції (phet), 3D-моделі (mozaik3D). Кожна з них може стати вдалим доповненням до занять, зацікавити здобувачів освіти та якісно підвищити рівень освітнього процесу, адже вони допомагають значно спростити сприйняття складних об'єктів, процесів та явищ, які важко уявити або неможливо побачити [2].

Проведення занять біології та екології з допомогою цифрових технологій значно підвищує мотивацію здобувачів освіти до навчання, розвиває логічне мислення та допомагає зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки екологічних процесів. Це ефективний інструмент навчання, якщо вміти правильно його впроваджувати та поєднати з традиційними методами викладання.

Список використаної літератури

1. Гончарова І.П. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. 2023. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення: 11.10.2024).
2. Грод І.М., Шевчик Л.О. Застосування цифрових технологій як засобу підвищення якості навчання при вивченні біології. 2023.
3. Криворучко І.І., Ковтанюк М.С. Цифрові технології як інструмент для підвищення мотивації учнів до навчання. Полтава: ФКУЕП ПДАУ. 2024.

Ваніна Наталія Миколаївна,
*кандидат економічних наук, доцент,
науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України*

КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ З ПИТАНЬ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В основі визначення поняття «консультування» є ідея надання професійної висококваліфікованої допомоги в ринковому середовищі. Матеріальною основою консультування є перетворення знань на самостійний економічний ресурс та ключовий об'єкт власності, що є основою для розвитку ринку інтелектуальних послуг. Консультування це вид інтелектуальної діяльності, основне завдання якої полягає в аналізі, обґрунтуванні перспектив розвитку і використання науково-технічних і організаційно-економічних інновацій з урахуванням предметної області і проблем клієнта [2], що сприяє вирішенню соціальних та економічних проблем досвідченими фахівцями-консультантами.

До основних характеристик консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва потрібно віднести: професіоналізм, що включає наявність спеціального високопрофесійного навчання консультантів; дорадчий характер, який означає, що консультант повинен нести відповідальність за якість та обґрунтованість рекомендацій щодо вирішення проблеми, тоді як здобувач професійної освіти повинен відповідати за впровадження прийнятого на підставі рекомендацій рішення; незалежність консультанта від здобувачів професійної освіти та інших учасників ринку у фінансових, адміністративних, політичних, емоційних відносинах, що дає можливість неупереджено аналізувати та оцінювати будь-яку ситуацію клієнта та пропонувати об'єктивні рекомендації оптимізованого характеру.

Ці характеристики розкривають особливості консультування з питань молодіжного підприємництва, пов'язані із розвитком економіки країни, що ґрунтується на знаннях, та підвищенні ролі інновації у забезпеченні конкурентоспроможності фахівців-консультантів. Причину необхідності консультування здобувачів професійної освіти в сучасних умовах не можна недооцінювати, оскільки воно включає різноманітність і різнобічність, які сприяють оптимізації молодіжного підприємництва в умовах воєнного стану та повоєнному відновленні економіки України.

Консультування є суспільно-економічним механізмом, що виконує різноманітні функції, які сприяють збільшенню продуктивності праці та зменшенню ризиків підприємництва, що є вкрай важливим для суб'єктів молодіжного бізнесу.

До позитивних соціально-економічних ефектів консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва слід віднести:

активна та зростаюча роль у забезпеченні зайнятості населення, консультативна діяльність сприяє зростанню попиту на ринку праці;

навчальна функція консультування, реалізація якої сприяє збільшенню джерел отримання додаткових спеціальних знань, що безпосередньо впливає на розвиток системи освіти та забезпеченню відповідності рівня професійної підготовки фахівців потребам економіки;

вплив консультування на розвиток підприємницької культури та підвищення соціальної відповідальності бізнесу. Консультування здобувачів професійної освіти сприяє соціалізації бізнесу, формуванню у молодих підприємців розуміння їх соціальної ролі та відповідальності перед суспільством;

розвиток державного регулювання та саморегулювання консультування. З метою підвищення ролі держави в регулюванні консультування здобувачів професійної освіти слід виділити консультування в особливий об'єкт державно-нормативного регулювання.

Консультування це креативна науково-практична діяльність, що лежить на стику науки і практики, що все більше набуває інноваційного характеру і є трансформаційним елементом в економіці.

Аналіз особливостей консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва дозволив визначити закономірний розвиток нижченаведених характеристик:

- інтелектуальний капітал як основний ресурс консультування. Інтелектуальний капітал у консультуванні включає знання консультантів, взаємовідносини та навички взаємодії, що дозволяють вирішувати проблеми здобувачів професійної освіти;

- інноваційність та креативність консультування. Пояснюється тим, що хоча знання, що використовуються консультантами, певною мірою стандартизовані в силу наявності державних стандартів освіти, але в консультуванні відбувається прийняття індивідуальних рішень, що потребує оригінальності та сприяє розвитку управлінських інновацій;

- міждисциплінарний характер консультування, для якого потрібні знання економіки, управління, педагогіки, психології, інформаційних технологій, права [1];

- консультування має підприємницький характер, який пов'язаний з наявністю будь-яких ризиків;

- технологічність консультування. При консультуванні застосовуються практичні методи навчання для закріплення теоретичних знань, які надалі можуть бути використані з необхідною корекцією;

- диференціація структури консультативного процесу, яка здійснюється у зв'язку з технологізацією знань. Сутність консультування, у «диференціації», полягає в «змінах» [3].

Таким чином, організація консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва для нашої країни має перспективний характер й сприятиме вирішенню таких завдань як:

- забезпечення зайнятості населення;
- забезпечення рівня професійної підготовки фахівців потребам економіки;
- підвищення соціальної відповідальності бізнесу;
- забезпечення підтримки здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва у відновленні післявоєнної економіки країни.

Список використаної літератури

1. Основи психологічного консультування: метод. рек. з навч. дисц. / Уклад.: Тичина І.М., Весельська А.Л., Дем'янчук Ю.Ю. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. – 60 с.
2. Сатир Л.М., Кепко В.М., Стаднік Л. І. Консалтинг – ефективний інструмент організації інноваційної політики підприємницької діяльності. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2020, Випуск 3 (59), С. 119 – 124.
3. Шулла, Р., & Попик, М. (2022). Бізнес-консалтинг як інструмент підвищення ефективності управління витратами на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, (2 (92), 30-37.

Васенок Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ П(ПТ) ТА ФП ОСВІТИ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах воєнного сьогодення активізація інноваційної діяльності є вкрай необхідною для подальшого розвитку країни. Забезпечити економічне зростання в Україні має, у першу чергу, молоде підростаюче покоління.

Надання інноваційній діяльності пріоритетного значення в Україні, постає проблема подальшого удосконалення процесу підготовки майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності.

Питанням і проблемам інноваційної діяльності присвячено праці Бондарчук М. К., Біленської Я. Р., Вірковського А. П., Гуненко Т. В., Єпіфанової І. Ю., Єршової Г. В., Зянько В. В., Кваша Т. К., Коваленко О. В., Пасько Т. О., Писаренко Т. В., Рожкової Л. В., Саліхової О. Б., Чернявської Л. В. та ін.

Активізація інноваційної діяльності є необхідною умовою сучасного освітнього процесу навчальних закладів різних типів і рівнів акредитації. Свій вклад у пошук шляхів реалізації інноваційної освітньої діяльності внесли педагогічні працівники Сумщини. Ними було складено і видано: Анатований каталог публікацій з інноваційної освітньої діяльності та експериментальної роботи педагогічних працівників Сумської області за 2021 рік/ укладачі: Т. О. Пономаренко, О. В. Борисова, І. М. Абрамітова. Суми: НВВ КЗ СОШПО, 2022. 393 с.

Необхідність ґрунтовного дослідження проблем, які притаманні інноваційній освітній діяльності не могла пройти осторонь вищої школи, де вже досить тривалий час відбувається підготовка педагога професійного навчання закладів П(ПТ) та ФП освіти.

Кінцевим результатом інтелектуальної діяльності людини виступає матеріалізований об'єкт. Інновацію ми розглядаємо як «інвестицію в новацію», тобто як результат практичного освоєння нового процесу, продукту або послуги. Інвестиція – це результат інвестування в розробку і отримання чогось нового (знання, ідеї, виробу, нової технології і т. д.), що раніше не застосовувалося. Розрізняють технологічні, соціальні, продуктові, організаційні, маркетингові інновації [1, 2].

В освітньому процесі підготовки педагога професійного навчання закладів П(ПТ) та ФП освіти швейного профілю актуальними є технологічні та соціальні інновації.

Технологічні інновації – це отримання нового або ефективного виробництва наявного продукту швейної галузі легкої промисловості (текстильного виробу, швейного обладнання або пристосування), нових або вдосконалених технологічних процесів з виготовлення текстильних швейних виробів.

Соціальні інновації – процес оновлення сфер життя людини в реорганізації соціуму (педагогіка і організація освітнього процесу).

Інноваційна педагогічна діяльність є одним із видів продуктивної діяльності, яка у професійній освіті має подвійне навантаження через близькість до певної галузі виробництва товарів масового споживання.

Серед обов'язкових компонентів освітньої діяльності особливе місце займає творчість. Цей вид діяльності спрямований на оновлення системи освіти і на формування у здобувачів освіти здатності до інноваційної діяльності.

Надбання світової і вітчизняної педагогіки, сучасні науково-педагогічні дослідження та практичний досвід багатьох поколінь педагогів переконують у необхідності творчого елементу в освітній діяльності. Інноваційні процеси, інноваційна педагогічна діяльність без нього просто неможливі.

Під час підготовки педагогів професійного навчання закладів П(ПТ) та ФП освіти швейного профілю завдання до основних спецдисциплін циклу професійної підготовки здобувачів освіти за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачають творче вирішення на етапі проектування об'єкту і обов'язкове виготовлення швейного виробу. До самостійно розробленого і виготовленого текстильного швейного виробу розробляється інструкційно-технологічна карта послідовності обробки даного виробу. Скільки маємо здобувачів освіти – стільки маємо ідей, готових об'єктів праці, способів обробки і проектної документації для навчально-виробничого процесу.

Безумовно, інноваційна педагогічна діяльність у професійній освіті є особливим видом творчої діяльності. Проблемою залишається не тільки реагування держави на освітні інновації, а й узагальнення позитивного досвіду та напрацювань інноваційних освітніх проєктів, їх аналіз і відтворення в проблемних сферах галузі.

Список використаної літератури

1. Бондарчук М. К., Біленська Я. Р. Характеристика складових інноваційного потенціалу господарських структур в системі «інновації – фінанси - виробництво». *Сучасні проблеми економіки і менеджменту: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції*. Львів: Львівська політехніка, 2011. С. 197-198.

2. Єршова Г. В. Інноваційна діяльність в Україні: основні тенденції та проблеми. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 4. С. 137-148.

Верещагін Ігор Михайлович,

магістрант кафедри професійної освіти

та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,

доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти

та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство характеризується докорінними змінами у системі євроінтеграційних процесів, що супроводжуються посиленням конкурентної взаємодії країн, об'єктивним прийняттям викликів глобального людського розвитку, у тому числі його інформатизацією.

Нині в Україні відбувається об'єктивний процес цифровізації суспільства, що стала одним із головних трендів на ринку праці. Саме тому збільшується потреба у фахівцях, котрі володіють цифровими навичками та здатні швидко адаптуватися до постійно зростаючих вимог інформаційного суспільства.

У проєкті Концепції Цифрової адженди України – 2020 зазначено, що цифровізація має стати об'єктом фокусного та комплексного державного управління. Її варто розглядати як інструмент, а не як самоціль [2]. Про потребу в розвитку «електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу» зазначається й у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» (2018).

Окремі аспекти проблеми підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства розкрито в працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Інформатизація освіти, а також інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес представлена у дослідженнях таких учених, як В. Биков, К. Власенко, І. Герасименко, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Запорожченко, С. Семеряков, О. Співаковський, О. Спірін та ін. Питання формування загальних компетентностей ІТ-фахівців досліджували: П. Беспалов, В. Биков, В. Вембер, А. Гуржій, О. Єлізаров, М. Жалдак, А. Кочарян та ін. Особливості формування фахових компетентностей ІТ-фахівців із використанням хмаро орієнтованого навчального середовища досліджували Т. Вакалюк, Г. Даців, І. Герасименко, Л. Зубик, В. Круглик, Т. Морозова та ін. Поняття персоніфікованого навчання та персонального навчального середовища розглядали Ю. Носенко, М. Шишкіна, Т. Anderson, D. Buckley, A. Chatti, S. Epstein, S. Fiedler, S. Wheeler та ін.

Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, проблеми підготовки викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства потребують системного вивчення.

З огляду на це одним із першочергових завдань у напрямі цифровізації освітнього процесу в закладах вищої освіти є чітке окреслення сутності поняття «*цифровізація*» та визначення її основних орієнтирів в освіті.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки зазначено, що *цифровізація* – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично вможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [3].

Термін «*цифровізація*» має тенденцію використовуватися для опису трансформації, яка йде далі, ніж просто заміна аналогового або фізичного ресурсу на цифровий. Наприклад, книги не просто перетворюються на електронні книги, а надають цілий спектр інтерактивних і мультимедійних ресурсів.

В освіті цифровізація спрямована на забезпечення безперервності процесу навчання, тобто *life-long-learning* – навчання протягом життя. Водночас зауважимо, що цифровізація освіти безпосередньо залежить й від рівня володіння цифровими технологіями викладача.

Як показує досвід, до першочергових завдань розвитку вищої освіти в умовах цифровізації слід віднести не лише ресурсне наповнення освітнього середовища сучасними цифровими засобами навчання, а й підготовку викладачів закладів вищої освіти до ефективного їх використання. Саме вміння користуватися цифровими технологіями забезпечують готовність викладачів до використання їх у професійній діяльності та створює основу для формування цифрової грамотності. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів викладачам легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідно-пошукової роботи, ділових ігор. Заняттям, що побудовані на засадах використання цифрових технологій, властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання. Крім того, цифрові технології надають ряд

нових можливостей як для викладачів, так і для студентів, зокрема: отримання задоволення від захопливого процесу спілкування і пізнання; автоматизація більшої частини викладацької роботи, вивільнення часу на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальну роботу зі студентами; забезпечення зворотного зв'язку; підвищення ефективності управління освітнім процесом.

Використання цифрових технологій у ЗВО висуває нові вимоги до професійної майстерності сучасного викладача, вимагає чіткої організації та індивідуальної роботи з кожним учасником освітнього процесу. Важливим є створення якісного навчального контенту, розроблення та популяризація загальнодоступних онлайн- та офлайн-курсів із цифрової грамотності; вимірювання та сертифікація цифрових навичок; популяризація важливості цифрової грамотності серед освітян. Також доцільно розробити перелік цифрових навичок і компетентностей для викладачів та здобувачів вищої освіти.

Таким чином, із вищезазначеного можна зробити висновок, що цифрові технології сприяють створенню інноваційного цифрового середовища у закладах вищої освіти; інтенсифікують комунікативні зв'язки всіх учасників освітнього процесу, створюючи умови для самореалізації, співпраці, рефлексії; збагачують традиційні методики навчання інноваційними формами представлення інформації; забезпечують інтерактивно-інформаційну взаємодію в процесі навчання. Процес навчальної взаємодії з використанням цифрових технологій стає більш гнучким, персоналізованим, доступним.

Список використаної літератури

1. Проект Концепції Цифрової адженди України – 2020. URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
2. Рамка цифрової компетентності: інструмент для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій. *Інформаційний бюлетень*. 2017. № 3. URL: <http://iitlt.gov.ua/upload/medialibrary/4e9/4e98178912cf9558aac84b388fd9da39.pdf>.
3. Цифровізація. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

Висоцький Денис Леонідович,
аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

З розвитком сучасних інноваційних технологій спортивна індустрія та фізична культура зазнали значних змін. Інновації, які проникли в різні сфери життя, стали невід'ємною частиною тренувальних процесів і дозволяють спортсменам досягати кращих результатів з меншою кількістю зусиль. Використання сучасних інноваційних технологій у тренувальному процесі допомагає оптимізувати підхід до занять спортом, точно вимірювати прогрес, мінімізувати ризик травм і збільшити загальну ефективність фізичних навантажень. Розглянемо такі інноваційні технології та їх вплив на підвищення ефективності тренувального процесу, а саме: фітнес-трекери, віртуальні тренування, розумний спортивний інвентар і спеціалізовані мобільні додатки для ефективності тренувального процесу [3, с. 124].

Фітнес-трекери – новий рівень контролю за фізичною активністю. Вони стали популярним засобом серед спортсменів та любителів спорту завдяки можливості постійно моніторити різноманітні параметри тіла під час тренувальних навантажень. Такі пристрої дозволяють відстежувати частоту серцевих скорочень, кількість кроків, витрачені калорії,

тривалість рухової активності та якість сну. Завдяки цим показникам, кожен може точно знати, наскільки ефективним є його тренування, і відповідно коригувати фізичні навантаження [4, с. 375].

Завдяки фітнес-трекерам стало можливим індивідуально налаштовувати тренування, враховуючи фізіологічні особливості конкретної людини. Наприклад, багато фітнес-трекерів здатні розраховувати оптимальні зони частоти серцевих скорочень для різних типів тренувань (аеробні, анаеробні, відновлювальні), що дозволяє уникнути перенавантаження та підвищити продуктивність. У такий спосіб сучасні інноваційні технології дають можливість зробити тренувальний процес більш персоналізованим та ефективним.

Віртуальні тренування та дистанційний коучинг. З розвитком інноваційних технологій віртуальної та доповненої реальності тренувальний процес став доступнішим і різноманітнішим. Віртуальні тренування дають можливість займатися з професійними тренерами та програмами, не виходячи з дому. Завдяки спеціальним платформам, люди можуть тренуватися в режимі реального часу під керівництвом тренера або заздалегідь записаних відеоуроків, що підвищує доступність якісних тренувальних програм для широких верств населення.

Дистанційний коучинг стає все більш популярним завдяки технологічним можливостям. Позитивним є те, що тренери можуть відслідковувати прогрес своїх підопічних, надавати практичні рекомендації та коригувати плани тренувального процесу через спеціалізовані платформи або мобільні додатки. Це дозволяє людині займатися спортом ефективно, навіть якщо вона не має змоги постійно бути присутньою на спортивному майданчику або в залі.

Ще однією інновацією, яка сприяє підвищенню ефективності тренувань, є розумний спортінвентар. Розумні кросівки, велосипеди, баскетбольні м'ячі та інші спортивні прилади оснащуються сенсорами, які збирають і передають дані про рухи, швидкість, силу та інші параметри під час занять спортом. Наприклад, розумний велосипед може вимірювати частоту педалювання, швидкість та відстань, допомагаючи велосипедистам коригувати свій стиль їзди для підвищення результативності.

Розумні кросівки можуть відстежувати біомеханіку бігу, підказуючи, як покращити техніку і зменшити ризик травм. Такі пристрої також сприяють розвитку технологічних тренувань у професійному спорті, де точність і оптимізація процесів є критично важливими [1, с. 50].

Мобільні додатки стали однією з найзручніших сучасних інноваційних технологій, які допомагають у тренувальному процесі. Існує безліч програм, які дозволяють створювати індивідуальні плани тренувань, відслідковувати прогрес і навіть змагатися з іншими користувачами для підвищення мотивації. Ці додатки містять великі бібліотеки фізичних вправ з покроковими інструкціями та відео, що робить тренувальний процес доступним навіть для новачків.

Окрім цього, багато додатків пропонують можливість аналізувати тренувальні дані та надавати практичні рекомендації щодо його покращення. Алгоритми можуть аналізувати, як часто людина займається спортом, які фізичні вправи їй найкраще підходять, і на цій основі генерувати практичні рекомендації для досягнення кращих результатів [2, с. 40]. Такі програми також допомагають у формуванні звички до регулярних занять спортом, що є ключовим фактором у підвищенні ефективності тренувального процесу.

Висновки. Нові технології, зокрема фітнес-трекери, віртуальні тренування, розумний спортінвентар і мобільні додатки, значно підвищили ефективність тренувальних процесів. Вони дозволяють точно контролювати фізичні параметри, адаптувати фізичне навантаження до індивідуальних потреб, знижувати ризики травм та підтримувати високу мотивацію. Завдяки сучасним інноваційним технологіям спорт стає більш доступним і персоналізованим, що дозволяє людям різного рівня підготовки досягати кращих результатів з меншою кількістю зусиль. Сучасні інноваційні технології продовжуватимуть

вдосконалюватися, відкриваючи нові можливості для ефективного та безпечного тренувального процесу у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Качан О. А. Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність закладів освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Витоки, 2017. 138 с.

2. Москаленко Н, Полякова А, Ковров Я. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013. № 1. С. 40–42.

3. Огнистий А.В., Власюк Р.А. Інформаційні технології у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: матеріали I Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 19 квітня 2018 р.) / ред. О.А. Шинкарук. Київ: НУФВСУ, 2018. С. 124-126.

4. Татарченко Л., Присяжна М., Шаров Д. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі фізкультури і спорту. Scientific Collection «InterConf», 2022. № 112. С. 375–380.

Вовк Богдан Іванович,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна система професійної освіти України вимагає впровадження нових підходів до підготовки педагогів професійного навчання здатних здійснювати позитивний вплив на оновлення освітніх процесів, удосконалення освітніх програм, планів, методик і навчальних матеріалів. Заклади вищої освіти відіграють ключову роль у формуванні, розвитку інтелектуального капіталу, оскільки вони безпосередньо формують людський потенціал суспільства. Їх основним завданням є підготовка фахівців, здатних впроваджувати та адаптувати нововведення, що забезпечує конкурентоспроможність як національної системи освіти, так і конкретних навчальних закладів.

Педагоги професійного навчання відіграють особливу роль у розвитку суспільства, і важливим аспектом їхньої підготовки є розвиток суб'єктної позиції, що передбачає високу мотивацію та здатність до самовдосконалення. Це пояснює підвищену увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців до питань професійної мотивації як ключового показника розвитку суб'єктності майбутніх педагогів професійного навчання.

Проблематика мотивації та мотивів поведінки в діяльності є однією з ключових у педагогіці, психології, методиці що зумовлює її тривале та інтенсивне дослідження. Це пояснює значну кількість наукових праць, присвячених цьому питанню, серед яких вагоме місце займають наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених, таких як Т. Самусь, В. Ковальчук, Л.Бондар, Б. Вовк, В. Опанасенко, Є. Маринченко, Г. Ігнатенко, П.Лузан, А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. МакКлелланд та інші.

Згідно з дослідженнями Л.Бондар, навчальна мотивація – це комплекс мотивів, що стимулюють студентів до участі в освітньому процесі, пояснюють їхню активність у навчанні. Ефективність навчання та формування професійних компетенцій залежать від структури мотивації та основних мотивів. Мотивація є змінною, що важливо враховувати для розуміння ієрархії мотивів у навчальній діяльності та можливостей їхнього впливу [2].

Джерела літератури [3,4,5] підтверджують важливість мотивації в освітній діяльності як співвідношення внутрішньої активності особистості та цілей, яких вона прагне досягти. Мотивація є ключовим компонентом у підготовці студентів, оскільки вона спонукає до роботи, сприяючи досягненню визначених цілей. Основою навчальної мотивації є потреба, яка стимулює пізнавальну активність та готовність до засвоєння нових знань. Практична мотивація зосереджена на практичній цінності навчання і досягненні матеріального благополуччя в майбутньому. Професійна мотивація, в свою чергу, відображає прагнення молодого спеціаліста вдосколюватися у своїй майбутній професії та ставати кваліфікованим фахівцем. Таким чином, успішне впровадження всіх елементів навчальної діяльності сприяє постійному підвищенню якості підготовки педагогічних кадрів для сфери професійної освіти України.

Інтерес до вивчення мотивації студентів як рушійної сили в освітньому процесі закладів вищої освіти обумовлений необхідністю виявлення чинників впливу на особистість. Це включає дослідження динамічних, енергетичних та смислотворчих закономірностей, які визначають співвідношення між активізаційними і змістовими детермінантами особистості.

На основі результатів експериментального дослідження, спрямованого на аналіз мотиваційної сфери студентів I та IV курсів спеціальності 015.37 Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології, що включало 59 учасників, ми виявили спільні мотиви освітньої діяльності. До них належать прагнення стати висококваліфікованими педагогами професійного навчання, здобути глибокі і міцні знання, отримати диплом, забезпечити успішність у майбутній професійній діяльності та отримати інтелектуальне задоволення. Крім того, спостерігається тенденція до співпраці та самоствердження в праці, що формує потенціал для саморозвитку особистості майбутнього педагога професійного навчання.

Було виявлено, що для студентів першого курсу характерні мотиви соціальної ідентифікації, соціальної значущості праці, а також комунікативні й науково-пізнавальні мотиви. Проте, професійна мотивація на даному етапі здобуття освіти є менш вираженою у порівнянні з мотивацією студентів випускного курсу.

Як зазначає І. Бех, сучасна освітня сфера відзначається неперервним розвитком нових ідей, концепцій та підходів, що стосується як теоретичних аспектів, так і педагогічної практики. Освітнє середовище все більше заповнюється принципами гуманізму та демократизації, що робить розвиток особистості з високими духовними та інтелектуально-творчими потенціалами головною метою педагогічної діяльності закладів освіти.

Таким чином, сучасна система професійної освіти України стикається з нагальною потребою вдосконалення підходів до підготовки педагогів, здатних сприяти оновленню освітнього процесу та підвищенню якості навчання. Ключовим фактором у цьому процесі є мотивація майбутніх фахівців, яка визначає їхню активність та успішність у професійній діяльності. На основі дослідження мотиваційних пріоритетів студентів спеціальності "Професійна освіта" виявлено, що мотивація досягнення, особиста самореалізація та соціальна значущість є важливими елементами розвитку суб'єктності педагогів. Ці висновки свідчать про необхідність інтеграції навчальних програм з акцентом на особистісний розвиток та професійну мотивацію, що забезпечить конкурентоспроможність національної системи освіти.

Список використаної літератури

1. Бех І. Принципи інноваційної освіти. *Освіта та управління*. 2005. № 3–4. С. 7–21.
2. Бондар Л., Литвинчук Н. Мотивація навчальної діяльності студентів Як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал. Острог. 2020. № 11. С. 67–71.*
3. Вовк Б. І. Мотиваційна складова самоосвіти майбутніх викладачів практичного навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград, 2016. № 147. С. 184–189.*

4. Занюк С.С. Психологія мотивації: навчальний посібник. К.: Либідь, 2002. 304 с.
5. Котикова О.І. Система управління якістю підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України. *Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2012. С. 36-40.

Вовк Людмила Анатоліївна,
*аспірантка кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Формування креативності майбутнього педагога професійного навчання під час опанування педагогічних дисциплін є фундаментальним аспектом його професійного розвитку. Креативність, яку можна визначити як здатність генерувати нові ідеї та нестандартні рішення, стає ключовою характеристикою сучасного педагога. Сьогоднішній педагог відзначається не лише високою соціальною значущістю своєї діяльності, а й унікальним підходом до формування індивідуальності учня. Професійна діяльність педагога не терпить шаблонів і стандартів: успішний педагог здатен адаптуватися до нових викликів, проявляючи гнучкість і творчий підхід як у змісті підготовки, так і в методах взаємодії з учнями.

Креативність є центральною характеристикою, що визначає здатність педагога професійного навчання долати професійні бар'єри, конструктивно вирішувати проблемні ситуації, а також сприяє розвитку компетентностей, необхідних для досягнення вищого рівня професіоналізму. Процес педагогічної діяльності базується на безпосередній взаємодії між педагогом професійного навчання та учнями, що вимагає інноваційного підходу як у формуванні структури уроку, так і у стимулюванні самостійної діяльності здобувачів та вибудовувати оптимальні форми комунікації, що підсилюють освітню взаємодію.

Креативність — це не лише риса майбутнього педагога професійного навчання, а ключовий фактор його особистісного і професійного розвитку. Як внутрішній ресурс, креативність проявляється у здатності до оригінального мислення, до переосмислення власного досвіду і розвитку нових ідей та підходів. Вона стає не лише засобом самореалізації та адаптації, але й важливим чинником для подолання професійних криз. Завдяки креативності педагог професійного навчання здатен створювати нові освітні рішення, приймати нестандартні рішення в непередбачених обставинах, проєктувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб здобувачів, що, зрештою, сприятиме його професійному зростанню та самореалізації.

Результати дослідження механізмів впливу креативності на здатність майбутніх педагогів професійного навчання долати бар'єри професійного розвитку свідчать про необхідність створення спеціалізованих технологій. Ці технології мають базуватися на використанні методів стимуляції творчої активності, що сприятиме ефективній адаптації до змін і вирішенню нестандартних задач майбутньої педагогічної діяльності. Особливу увагу слід приділити розвитку пошукової активності, яка дозволяє майбутнім педагогам професійного навчання зберігати стресостійкість в умовах невизначеності, приймати зважені рішення та мінімізувати ризики. Крім того, регулярне залучення до творчої діяльності, як у робочий, так і у вільний час, забезпечує адаптацію до динамічних умов, формує гуманістичний підхід і стає мотиваційним ресурсом для постійного особистісного та професійного зростання майбутнього педагога [1].

Теоретичний аналіз літературних джерел і власний професійний досвід свідчать, що при вивченні педагогічних дисциплін у майбутніх педагогів професійного навчання важливо формувати стійку внутрішню мотивацію до навчання, а також розвивати навички роботи з інформацією (вміння знаходити, аналізувати та структурувати дані). Заняття та педагогічна практика сприяють вдосконаленню навичок аудиторної комунікації, зокрема, здатності активно слухати, ставити обґрунтовані питання та аргументовано відповідати. Водночас необхідно формувати вміння критично осмислювати і творчо презентувати результати власної діяльності.

Процес розвитку креативності у майбутніх педагогів професійного навчання включає знайомство студентів із досвідом інноваційної педагогічної діяльності, оцінювання ефективності нововведень, розвиток самосвідомості та прагнення до самореалізації. Студенти здійснюють апробацію відібраних інновацій, ідентифікують труднощі, з якими стикаються в процесі реалізації нових підходів, аналізують та рефлексують власні підходи до вирішення педагогічних проблем. Важливо також коригувати критерії оцінювання інновацій, створювати ідеї прикладного характеру та впроваджувати їх на практиці, враховуючи можливі ризики.

Студенти з креативним мисленням віддають перевагу експериментам, пошуку нових рішень та не оригінальним підходам до розв'язання завдань, прогнозуючи результати своїх дій та організовуючи діяльність згідно з власними можливостями та потребами. Вони готові до ризику та перевірки меж власних здібностей, демонструючи інтелектуальну активність і самостійність у вирішенні педагогічних задач. Інтелект і креативність слугують індикаторами професійного становлення та зростання майбутнього педагога професійного навчання, що є передумовою його успішної професійної діяльності у ЗП(ПТ)О.

Формування креативного мислення майбутнього педагога професійного навчання під час вивчення педагогічних дисциплін передбачає розвиток здатності до нестандартних підходів вирішення професійних задач, що включає вміння генерувати нові ідеї та приймати інноваційні рішення в професійній діяльності. Для досягнення цих завдань доцільно користуватися методами перетворення існуючих прийомів активізації творчого мислення, які сприяють розвитку творчих здібностей і когнітивних установок, зокрема технік побудованих за принципом протилежності. Студентам пропонується знаходити спільні риси між різноманітними об'єктами, описувати взаємодію різних систем та освоювати досвід вирішення нестандартних завдань.

Застосування евристичних методів вирішення креативних завдань сприяє різносторонньому та глибшому розгляду досліджуваних тем на основі широкого спектру соціальних і власних знань дослідника. Механізмами розвитку креативності є творча свідомість і креативна взаємодія. Творча свідомість, як простір інновацій, орієнтована на новаторські підходи, стійку мотивацію, та наявність творчих потреб і задумів, тоді як креативна взаємодія спрямована на «проникнення» в смислове поле особистості, активізує особистісний інтерес до навчання, забезпечує самовираження та створює креативні приклади, які стимулюють творче самовираження майбутнього педагога професійного навчання.

Ключем до креативної взаємодії є взаємна система цілей і мотивів, що реалізується у формі відкритого діалогу та зворотного зв'язку. Важливими педагогічними умовами для забезпечення креативної взаємодії є активізація інтерактивної функції спілкування, що допомагає майбутньому педагогу професійного навчання усвідомити власні можливості у творчому самовираженні через рольові ігри, групові дискусії, проекти, мозковий штурм, воркшопи, онлайн-платформи для спілкування та інші форми інтерактивної діяльності. Досвід педагогічного проектування, самостійної роботи та аналіз вирішення проблем дозволяють студентам заглиблюватися у процес самоідентифікації та рефлексивного осмислення.

Одним із ключових результатів професійного становлення майбутнього педагога професійного навчання є його здатність виходити за межі буденних практичних завдань і

цілісно осмислювати свою професійну діяльність. Це сприяє цілеспрямованому формуванню власної програми саморозвитку.

Підсумовуючи варто зазначити, що креативність майбутнього педагога професійного навчання успішно розвивається і проявляється за умов: належної оцінки його діяльності, стимулювання творчого підходу, створення умов і механізмів для мобілізації ресурсів на підтримку ідей, а також підтримки відкритості як до незначних, так і масштабних інновацій.

Список використаної літератури

1. Ліпін М., 2019. Творчість та креативність: способи людського існування. Київ: *Scientia-fructuosa*. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету, 123 (1). С. 79. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/621/552> (дата звернення 28.10.2024).

2. Кириченко, Р. В., Особливості розвитку креативності майбутніх педагогів. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць. Київ: “Фенікс”, 2013. вип.25, 10-й том, с. 186–187.

3. Guilford, J., 1950. Creativity, *American Psychologist*, [online], 5/9, pp. 445-446. URL: <http://dx.doi.org/10.1037/h0063487>.

Галісевич Вадим Григорович,
*аспірант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчання майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах має розосереджений характер, адже кожна із спеціальностей не спрямована на загальні завдання інтелектуально-творчого розвитку особистості, а бере участь у вирішенні вузькопрофесійних завдань.

Аналізуючи дані останніх досліджень і публікацій, можемо зазначити, що питанням професійної підготовки майбутніх педагогів займалися багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні та методологічні основи розкрито у працях О. Духновича, Я. Коменського, А. Макаренка, О. Мороза, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, К. Ушинського. У наш час розв'язанням даної проблеми займаються В. Андрущенко, А. Богуш, І. Зязюн, В. Коцур, Н. Ничкало, В. Паламарчук, О. Пехота, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.

Серед основних завдань освітньої галузі, які виокремлені в Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні значну роль відіграє активізація людського фактору, забезпечення можливості розвивати творчий потенціал кожної людини. У зв'язку з розвитком цивілізації висувуються нові вимоги перед особистістю, перед освітою, що має велике значення для її розвитку.

Навчально-виховний процес підготовки майбутніх педагогів повинен проходити в системі інноваційних технологій навчання, використовуючи нові ефективні нововведення психолого-педагогічної науки [1; 2; 3]. Тому вищі навчальні заклади повинні створити нову практику освіти, забезпечивши для цього такі педагогічні умови:

- науково-інтелектуальні сили та фінансові ресурси;
- довготривалі дослідження з розробки нової психолого-педагогічної теорії та практики;
- професіоналізм, наукова кваліфікація учасників інноваційного процесу, що сприятиме виходу майбутніх педагогів на рівень постановки проблем розвитку педагогічної

освіти.

Наукові колективи кафедр, лабораторії психолого-педагогічного напряму розробляють науково-методичне забезпечення навчального процесу, навчально-методичні комплекси для засвоєння майбутніми педагогами психолого-педагогічних навчальних дисциплін, що сприятиме їх креативному розвитку.

Підготовку майбутніх педагогів необхідно розглядати як цілісну систему, яка складається з трьох напрямків:

- наукового, що вивчає закономірності професійного становлення особистості для розробки методів, засобів і способів використання психолого-педагогічних знань в умовах НУШ;

- прикладного, який виконує психолого-педагогічне забезпечення всього навчально-виховного процесу, зокрема, складання навчальних програм, створення посібників і підручників, розробку психолого-педагогічних основ педагога, в освітніх установах, спеціальних навчально-виховних установах, в управлінській сфері, правоохоронних органах, включаючи роботу з неповнолітніми та ін., де основною є психопрофілактика, психолого-педагогічна діагностика, розвиток, корекція, консультування, а серед основних видів діяльності майбутнього педагога є консультаційна; діагностико-аналітична; корекційно-розвивальна, організаційно-методична; соціально-педагогічна; культосвітня.

Професійна компетентність передбачає сформованість у майбутнього фахівця єдиного комплексу знань, навичок, умінь, психолого-педагогічних якостей і професійних акмеологічних позицій. Рольовими характеристиками професійної компетентності педагога є знання, навички й уміння, а інші компоненти є суб'єктивними характеристиками та показують ставлення педагога до професійної діяльності. Досягнення різних рівнів професійної компетентності визначається різними факторами, серед яких індивідуальні обмеження, які є протипоказаннями для виконання професійних функцій.

Дослідження вчених, наші спостереження переконливо доводять, що якість професійної підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності підвищується, якщо створено таке освітнє середовище, яке забезпечує їхній професійно-творчий розвиток з допомогою використання особистісно орієнтованого навчання, поєднання колективної роботи з роботою в малих групах, проведення тренінгових занять із майбутніми фахівцями, використання технології проектного навчання. Застосування технології проектного навчання сприяє розвитку у студентів креативності, ініціативності, які допоможуть їм розпізнати їхні нахили та інтереси.

Отже, підготовка майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі до інноваційної діяльності свідчить про усвідомлення зростаючої ролі інноваційних процесів у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Словник-довідник. Рівне. 2003. 43 с.
2. Пехота О. М. Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. Київ: Віпол, 2000. С. 274-318.
3. Оцінювання та відбір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект: науково-методичний посібник за ред.. Л. Даниленко. Київ: Логос, 2001. 185 с.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО МОБІЛЬНОГО ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ П(ПТ)О

Сучасна професійна освіта характеризується значними змінами в усіх сферах свого процесу. Удосконалюються освітні стандарти, оновлюються програми, змінюються технології навчання, виховання та розвитку особистості учня.

В умовах плюралізму важливо, щоб фахівець у галузі професійно-технічної освіти орієнтувався у сучасних науково-педагогічних підходах, принципах, функціях щодо організації навчально-виробничого процесу та процесу виховання; міг не тільки використовувати й адаптувати готові методичні рішення, але й самостійно виконувати експериментальну, дослідницьку науково-методичну роботу [1].

Майстер виробничого навчання є ключовою фігурою у професійній діяльності, яка навчає, надає підтримку, сприяє розвитку навичок і забезпечує дотримання стандартів безпеки та якості виробництва. Він відіграє важливу роль у передачі досвіду та забезпеченні сталого розвитку працівників та професійних груп.

Майстру виробничого навчання належить найбільша роль в підготовці конкурентоспроможного випускника закладу П(ПТ)О. Його завдання – дати майбутнім робітникам знання, навички і вміння сформувавши їх погляди і виховати в душі потреб теперішнього часу.

Майстер виробничого навчання (скорочено майстер в/н) – педагогічна спеціалізація, сутність якої полягає в навчанні учнів (слухачів) практичним навичкам їхньої майбутньої професії, а також сприянні загально педагогічній функції багатостороннього розвитку особистості [3].

Успіхи роботи майстра в/н багато в чому залежить від рівня його педагогічної підготовки та професійної майстерності.

Майстер виробничого навчання повинен мати технічний склад мислення і практичні навички ручної праці, володіти основами педагогічної майстерності. Професійно необхідні: аналітичність мислення, великий обсяг оперативної і довгострокової пам'яті, практичні навички з відповідної професії, гарний розподіл і перемикаємість уваги, витримка, самовладання, відповідальність, працездатність, а також чуйність, доброзичливість, спостережливість, вміння працювати з людьми [1].

У державному навчальному закладі «Сумське міжрегіональне вище професійне училище» працюють досвідчені майстри в/н, серед яких 5 закінчили Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ, 3 – Сумський будівельний коледж. А в цілому 17 педагогічних працівників здобули вищу освіту у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.

Діяльність майстра виробничого навчання має певні особливості, які проявляються в подвійному предметі праці: він постає в ролі майстра-педагога і, одночасно, в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності [3].

Завдання майстра виробничого навчання полягає у ефективному навчанні учнів професії та забезпеченні всебічного розвитку їх здібностей. Для успішного виконання такого завдання сучасний майстер повинен бути творчим, мобільним, цілеспрямованим, високо компетентним фахівцем у своїй галузі та ерудитом у інших галузях знань [3].

Саме тому, важливою формою підвищення кваліфікації майстра в/н є самоосвіта: самостійне вивчення питань з педагогіки, психології, методики виробничого навчання та виховання. Забезпечення безперервної підготовки майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності – є одним із напрямків навчально-методичного супроводу, розвитку методичної компетентності.

Саме професійна компетентність майстрів виробничого навчання відображає необхідний рівень їх практичної та методичної підготовленості, дає можливість ефективно реалізовувати свої посадові компетенції, враховуючи сучасні освітні технології та сучасні тенденції розвитку виробничої сфери [2].

Цьому сприяє і індивідуальна траєкторія успішного розвитку, яка розуміється як результат реалізації особистісного потенціалу майстра через доцільний вибір ним змісту, форм, методів, технологій, прийомів освіти на основі узгодження індивідуальних цілей, потреб, мотивів, інтересів та цілей, вимог освітньої організації [2].

У нашому закладі це комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, заходів, які спрямовані на надання всебічної допомоги майстру виробничого навчання у вирішенні методичних утруднень, це заходи, що сприяють розвитку його методичної компетентності та самовизначенню протягом його педагогічної діяльності. При цьому саморозвиток майстра в/н повинен відбуватися «з випередженням соціального виклику, лише тоді він виступає енергетичним джерелом оновлення професійної освіти і як системи, і як процесу, і як результату» [4].

Так, протягом 2023-2024 навчального року у кваліфікаційному центрі нашого закладу 18 майстрів виробничого навчання отримали відповідні професійні кваліфікації з професій:

- Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів – 7 осіб;
- Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування – 3 особи;
- Монтажник систем утеплення будівель – 8 осіб.

З метою підвищення робітничих розрядів на базі навчально-практичного центру ДНЗ «Одеський центр ПТО» пройшли стажування 4 майстра виробничого навчання за професією: «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», а на базі навчально-практичного центру ДПТНЗ «Роменське ВПУ» пройшли стажування за професією «Штукатур» 5 майстрів виробничого навчання. У комунальному закладі «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі» наші 4 майстри в/н пройшли перепідготовку за професіями: «Монтажник систем утеплення будівель» (2 особи); «Монтажник-складальник металопластикових конструкцій» (2 особи).

Короткострокові курси пройшли 8 педагогічних працівників будівельної галузі за програмою «Нові можливості у сфері енергомодернізації та підвищення кваліфікації з енергоефективності», в рамках реалізації проєкту «Енергоефективний навчальний заклад». П'ять педагогічних працівників енергетичної галузі закінчили тренінгову програму «Електромонтер», що впроваджується в рамках проєкту «Підтримка відновлення соціальної та фінансової стійкості громад у постраждалих від війни громадах на сході та заході України», що фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) і виконується Helvetas Swiss Intercooperation у партнерстві з JERU. Всі педагогічні працівники, які навчались за короткостроковими програмами отримали сертифікати встановленого зразку.

Для удосконалення педагогічної майстерності на засіданнях циклових комісій обговорюються питання структури уроків виробничого навчання з малодосвідченими майстрами в/н, досвідчені колеги проводяться майстер-класи, діляться досвідом використання ІКТ при проведенні освітнього процесу за дистанційними формами навчання.

Крім того, педагогічні працівники і, зокрема, майстри виробничого навчання є постійними учасниками проєкту «Завжди поруч», практичних занять, які проводить психологічна служба, що допомагає їм виробляти стресостійкість, вміння контролювати власний психоемоційний стан у взаєминах з учасниками освітнього процесу, протидіяти булінгу, не допустити професійного вигорання.

Вважаємо, що тільки в процесі професійного розвитку можна сформувати стійкий інтерес майстра виробничого навчання до плідної роботи з учнями, зробити її ефективною, творчою, доцільною [5].

Ось чому, результатом інноваційної діяльності педагогів ДНЗ «Сумське міжрегіональне ВПУ» через активні форми індивідуальної та колективної методичної роботи

у закладі є достатньо високий рівень якісного складу майстрів виробничого навчання: педзвання «майстер в/н I категорії» мають 6 осіб; педзвання «майстер в/н II категорії» – 2; звання «Відмінник освіти» – 1; повну вищу освіту мають 61%, найвищий тарифний розряд – 37% майстрів в/н.

Разом з тим, колектив не зупиняється на досягненнях, а спрямовує діяльність з педагогами на заохоченні до навчання впродовж життя для розвитку (саморозвитку) і вдосконалення (самовдосконалення) професійно важливих якостей особистості, цінностей, що спрямовані на всебічний розвиток всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства.

Список використаної літератури

1. Герасименко Ю. С. Сучасні підходи до організації професійної діяльності майстра виробничого навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 59 с. URL: <https://surl.li/rnqxfu> (дата звернення 13.10.2024).

2. Майстер виробничого навчання: веб-сайт. URL: <http://surl.li/ghfrwr> (дата звернення 12.10.2024).

3. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; [за ред. І. А. Зязюна]. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

4. Педагогічні умови розвитку методичної компетентності майстра виробничого навчання. URL: <https://naurok.com.ua/pedagogichni-umovi-rozvitku-metodichno-kompetentnosti-maustra-virobnichogo-navchannya-150725.html> (дата звернення 14.10.2024).

5. Подопрігора В. В. Професійна компетентність майстрів виробничого навчання: стан, проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-profesiyna-kompetentnist-maustra-virobnichogo-navchannya-114802.html> (дата звернення 14.10.2024).

Геращенко Неля Миколаївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

МЕТОД ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Розвиток сучасного суспільства та науково-технічний прогрес підвищили вимоги до підготовки фахівців та їхньої професійної компетентності. Сьогодні ринок праці особливо зацікавлений у творчих підходах до виконання професійних завдань, здатності до саморозвитку та професійної компетентності на додачу до знань, умінь і навичок, набутих під час навчання.

Майбутні майстри виробничого навчання, випускники коледжу, мають бути конкурентоспроможними, адаптивними та проактивними в умовах, що постійно змінюються.

Підготовці на зазначеному рівні сприяє використання педагогом найбільш ефективних інноваційних методик в освітньому процесі. Як свідчить практика, упровадження проблемного навчання ефективно сприяє розвитку особистості студента, його активності та особистісному становленню. Вирішення професійних проблемних ситуацій є основою для самореалізації молодих фахівців у житті.

Використання інтерактивних методів вимагає певної підготовки як для викладачів, так і для здобувачів освіти. Тому починати краще використовуючи найпростіші форми.

Підготовка за допомогою проблемних ситуацій навчає майбутніх майстрів виробничого навчання вирішувати несподівані та непередбачувані ситуації, аналізувати та розвивати своє логічне мислення, звикати до пошуку власних дій. Розв'язання проблемних

задач під час професійної підготовки також сприяє розвитку вольових, інтелектуальних та емоційних якостей, важливих для педагога.

Проблемні ситуації можливо використовувати на будь-якому етапі уроку: перевірка домашнього завдання, актуалізація опорних знань, вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення нових знань і в якості домашнього завдання.

Формування проблемних завдань і задач може відбуватися на основі власного досвіду студентів та освітньої практики, а майстер виробничого навчання може використовувати інформацію з інтернету, періодичних видань, спеціальної довідкової літератури та методик.

Проблемні ситуації породжуються проблемними завданнями, вправами та проблемними запитаннями. Проблемні запитання, як і проблемні завдання, є характеристикою об'єкта мислення. Однак між ними є відмінності. Структура проблемного завдання характеризується трьома елементами: даними (умовами), вимогами та невідомими. Питання може, з одного боку, входити в структуру проблемної задачі й виконувати функцію її вимог, а з іншого – бути відносно самостійною формою мислення, як самостійне проблематизоване твердження, що вимагає відповіді [1].

М. Фіцула вважав, що завдання стає пізнавальною проблемою тоді, коли воно вимагає роздумів над проблемою, викликає пізнавальний інтерес здобувача освіти й спирається на попередній досвід і знання, засновані на принципах сприйняття [4].

Автор розділив навчальні проблеми за такими ознаками:

- за сферою і місцем виникнення: навчальні (виникають у межах одного предмета й розв'язуються засобами і методами цього предмета); міжпредметні (виникають у навчальному процесі внаслідок міжпредметних зв'язків або зв'язків навчання з життям і розв'язуються методами різних предметів); класні (виникають безпосередньо на уроці); позаурочні (виникають у процесі виконання домашнього завдання, у життєвому досвіді здобувачів освіти);

- основний навчальний матеріал (активізує пізнавальну діяльність щодо всього навчального матеріалу) та допоміжний навчальний матеріал (крок за кроком вирішує проблеми основного навчального матеріалу) залежно від їхньої ролі в навчальному процесі;

- залежно від ролі в освітньому процесі: основні (активізують пізнавальну діяльність щодо всього матеріалу заняття) і допоміжні (для поетапного вирішення основної проблеми);

- за способом розв'язання: фронтальні, групові та індивідуальні.

Р. Мільруд, класифікуючи проблемні завдання, розподіляє їх на чотири типи [3]:

- поведінкові завдання – такі, що передбачають обговорення та вибір дій у проблемних ситуаціях;

- морально-етичні завдання – передбачають аналіз різних морально-етичних питань [4];

- проблемні завдання, у яких розглядаються варіанти вирішення соціальних і політичних проблем;

- дослідницькі завдання, що включають аналіз наукових проблем.

Використовуючи методику проблемного навчання, майстру виробничого навчання необхідно розрізняти поняття проблемного викладання та проблемного навчання. Проблемне викладання – це діяльність педагога з постановки навчальних проблем, створення проблемних ситуацій, організації навчання здобувачів освіти, формулювання та розв'язання навчальних завдань із метою поглибленого засвоєння учнями нових знань, умінь і навичок та формування творчих здібностей [2].

Проблемне навчання – це така організація навчальних занять, за якої під керівництвом педагога створюються проблемні ситуації, що активно і самостійно опрацьовуються учнями з дозволу майстра виробничого навчання, що призводить до творчого засвоєння професійних знань, умінь і навичок та розвитку розумових здібностей [4].

Проблема – це запитання або задача, розв’язання якої невідоме здобувачеві освіти, але він має знання й навички для пошуку теоретичного обґрунтування або знає, як її реалізувати на практиці.

На основі навчальної проблеми створюється проблемна ситуація. Проблемна ситуація – це ситуація, у якій виникає невідповідність між наявними в учня знаннями та вміннями й неможливістю використати їх для пояснення нових фактів і явищ або для вибору правильного способу практичної діяльності.

Проблемні ситуації відображають практичну діяльність майбутніх майстрів виробничого навчання, допомагають усвідомити здобувачам освіти себе самих як суб’єкта навчальної діяльності, передбачити способи й результати розв’язання проблеми в нетипових і нестандартних ситуаціях, розкрити творчий потенціал учня як особистості.

Список використаної літератури

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2010.
2. Козак Л. В. Професійно-орієнтовані форми навчання у підготовці фахівців туризму. Педагогічний процес: теорія та практика (1). С. 68-78. ISSN2078-1687
3. Нікуліна А. С., Молчанов В. М., Верченко Н. В., Торба Ю. І. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти: навчальний посібник. Донецьк: ДІПОПП, 2006. 296 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Вид. центр «Академія», 2002. 528 с.

Гольонко Богдан Степанович,
*студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Заруба Артем Олександрович,
*студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначає основною метою створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, а також формування покоління, здатного навчатися протягом життя та розвивати цінності громадянського суспільства. Тому в освітній системі країни пріоритет надається особистісному розвитку, зокрема розвитку творчого потенціалу та здібностей. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми в трудовому навчанні є ефективне використання різних методів, включаючи інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Творчі здібності пов’язані зі створенням оригінальних продуктів, пошуком нових методів здобуття й застосування інформації у практичній діяльності. Найбільш ефективним шляхом досягнення цих завдань є поєднання сучасних педагогічних технологій з ІКТ, що сприяє всебічному розвитку особистості та розкриттю її творчого потенціалу.

Впровадження ІКТ в освіті передбачає активне застосування психолого-педагогічних інновацій, що дозволяють інтенсифікувати освітній процес, надаючи учням доступ до великого обсягу інформації та можливостей її аналізу, підвищуючи їхні інтелектуальні здібності та перебудовуючи пізнавальну діяльність.

Використання програмних засобів, таких як електронні підручники, навчальні посібники та мультимедійні енциклопедії, надає учням доступ до великого обсягу нової інформації, яка в традиційному друкованому вигляді практично недоступна. Це сприяє

формуванню у школярів здатності виявляти й аналізувати проблеми, що є однією з ключових характеристик творчої особистості. Тому навчальний матеріал слід подавати у проблемно-дискусійній формі, з висвітленням різних точок зору, підходів та альтернативних рішень.

Використання комп'ютерних і мультимедійних засобів дозволяє демонструвати та аналізувати технологічні операції, їх послідовність, а також спостерігати за зміною об'єктів та створювати креслення. Завдяки комп'ютерним технологіям у процесі трудового навчання стає можливим розвивати такі важливі риси, як уважність, спостережливість і зосередженість, що є основою для формування творчої особистості.

Комп'ютерні технології мають великі можливості для розвитку технічного мислення, яке відрізняється своєю теоретико-практичною сутністю, тобто тісним зв'язком між поняттями, образами та практикою. Це означає, що теоретичні знання повинні постійно перевірятися на практиці, а практичні дії – теоретично осмислюватися. Для ефективного засвоєння понять і образів, а також для моделювання ситуацій доцільно використовувати ІКТ. Розв'язати складну технічну задачу лише шляхом абстрактного мислення складно, і успіх вирішення часто залежить від того, наскільки добре візуалізована ситуація.

Розвиток творчих здібностей в учнів неможливий без практичної діяльності, тому важливо проводити лабораторні роботи, експерименти та технічну творчість. Дослідження показують, що використання комп'ютерної техніки значно підвищує ефективність практичної діяльності завдяки активізації розумової активності, яка, у свою чергу, стимулює практичну діяльність. Однією з важливих рис творчих здібностей є їх оперативність, тобто здатність швидко приймати правильні рішення в нестандартних ситуаціях, швидко сприймати та застосовувати інформацію.

Використання ІКТ дозволяє створювати різноманітні ситуації для розвитку цієї оперативності. Творчі здібності базуються на рівноправній взаємодії понять, образів та практичних дій, і високий їх рівень допомагає легко переводити завдання в образи та схеми, а потім – у практичні дії.

Ефективність використання комп'ютерних технологій у формуванні творчих здібностей учнів була б значно вищою за умови наявності спеціально розроблених педагогічних програмних засобів. Однак наразі таких програм ще недостатньо. Щоб програмні засоби в освітньому процесі були корисними й ефективними, важливо, щоб вони подавали необхідну інформацію в цікавій формі, були послідовними, відповідали віковим особливостям учнів і дотримувалися ергономічних та санітарно-гігієнічних вимог.

Список використаної літератури

1. Гуревич Р. С. Чи потрібен комп'ютер на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2001. № 3. С. 6-10.

Горностаєва Ірина Валентинівна,
*методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У даний час процес реалізації стратегії розвитку науки і інновацій в Україні спрямоване на «формування конкурентоспроможного та ефективно функціонуючого сектора досліджень і розробок; забезпечення його провідної ролі у процесах технологічної модернізації економіки» [1]. На сучасному етапі суспільного розвитку здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти на високому рівні неможливо без впровадження інноваційних технологій, адже вони роблять навчання більш ефективним і здатним привернути увагу молодого покоління.

Серед політичних, соціально-економічних, світоглядних та інших факторів можна виділити необхідність боротьби за підвищення якості освіти та її доступності [1].

Стрімкий розвиток інновацій у сфері науки і техніки не дозволяє закладам професійної освіти стояти осторонь. Інноваційні технології допомагають не тільки збільшити академічну мобільність, інтеграцію в системі світового науково-освітнього простору, створити оптимальні в економічному плані освітні системи, але й підвищити рівень освітньої корпоративності. У пріоритеті залишається не накопичення великого обсягу знань, а вміння їх використовувати в повсякденному житті.

Поняття «інновація» – від латинського *innovation* – означає зміну, оновлення, нововведення і має два аспекти – нововведення і впровадження його у певний процес, зокрема, – у професійній освіті. Всі педагогічні інноваційні процеси позначаються поняттями «нововведення», «інновація» і означають інноваційні процеси в цілому у всій системі професійної освіти [2, с. 161].

Інноваційними технологіями у навчанні вважають не тільки застосування інтерактивних технологій у закладах професійної освіти, але і технології проектного навчання, а також впровадження в освітній процес комп'ютерних технологій. Інтерактивним навчанням називається освітній процес, заснований на психології розвитку людських взаємин і розглядається як спосіб засвоєння знань завдяки творчому, продуктивному мислення, поведінки і спілкування, а також формування при цьому навичок і умінь через взаємини і взаємодія педагога і учнів закладів професійної освіти.

Процес навчання повинен бути організований так, щоб здобувачі професійної освіти формували комунікативні компетентності, вміння критично мислити, а також вирішувати поставлені проблеми шляхом аналізу різних ситуацій або ситуаційних завдань.

Застосування інтерактивних технологій у навчанні дозволяють учасникам освітнього процесу у закладах професійної освіти підвищувати саморозвиток [1]. Інноваційні технології – це інструмент втілення нових освітніх форм і методів у життя. Перехід сучасного суспільства до глобальної інформатизації вимагає широкого застосування в сучасних освітніх професійних закладах інформаційних технологій, адже інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) дозволяють професійним освітнім установам претендувати на отримання інноваційного статусу в освіті [2].

Впровадження в освітню практику електронних підручників і щоденників, on-line-навчання, інтерактивних дощок дозволяє здійснювати викладання на якісно новому рівні та досягати більш високих результатів у навчанні.

Однак недостатній рівень забезпеченості освітніх установ і небажання деяких керівників впроваджувати нові методи і форми навчання гальмує процес застосування інноваційних технологій в нашій країні.

Інформаційні технології в тісному зв'язку з комунікаційними дозволяють модернізувати освітній процес і реалізувати основні освітні завдання, орієнтувати навчальний процес на реалізацію потенційних можливостей людини, готувати учнів закладів професійної освіти до практичного застосування отриманих знань і умінь в житті.

Аналіз поточного стану професійної освіти показує, що її розвиток неможливий без інноваційних процесів і нововведень. Творчий підхід до освітнього процесу у закладах професійної освіти сприяє появі нових інноваційних технологій навчання, що найбільш оптимально адаптуються під практико-орієнтоване навчання. Таким чином, сьогодні інновація є найважливішим чинником розвитку професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Алфімов Д. В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць / ред. кол. Л. І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2010. С. 158–160.

2. Чудакова В. П. Рефлексивно-інноваційний тренінг як засіб творчого розвитку особистості // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Випуск 5: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Л. І. Даниленко (гол. ред.). – К.: ЛОГОС, 2001. С. 152–162.

Дворянова Тетяна Олександрівна,
викладач англійської мови вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Завдяки різноманітним ресурсам і можливостям мережа «Інтернет» стає незамінним помічником у вирішенні проблеми розвитку навичок аудіювання у майбутніх майстрів виробничого навчання.

Інтернет-ресурси надають унікальну можливість для розвитку комунікативних навичок студентів. Занурившись у віртуальне мовне середовище, вони можуть спілкуватися на різноманітні теми, що сприяє формуванню спонтанної мови та вмінню висловлювати свої думки. Такий підхід допомагає уникнути шаблонних фраз і розвиває творчий потенціал.

Наразі в мережі «Інтернет» є багато сайтів, які можна інтегрувати в освітній процес. Це дає змогу вдосконалити та осучаснити заняття та дидактичні завдання з англійської мови.

Особливістю аудіювання є його динамічний характер, що вимагає від слухача швидкого переключення уваги та оперативної обробки інформації. Крім того, аудіювання є процесом одноразовим, що не передбачає повторного прослуховування, що значно ускладнює розуміння, особливо при наявності фонових шумів або нестандартних мовних конструкцій. Індивідуальний стиль мовця, що може включати як наукову термінологію, так і емоційно забарвлену лексику, також є одним із ключових факторів, що впливають на ефективність аудіювання. Темп мовлення, що часто перевищує середні показники, створює додаткові труднощі для слухача, особливо на початкових етапах вивчення мови. З огляду на ці особливості, будуємо освітній процес таким чином, щоб поступово адаптувати студентів до умов реального спілкування.

Щоб сформувати повне уявлення про особливості застосування сервісів мережі «Інтернет» у процесі навчання англійської мови, зазначимо найпоширеніші та найдоступніші серед них: esl-lab.com, eslfast.com, dailyesl.com, listenaminute.com, ello.org, [6-minute English](http://6-minute-English.com), [BBC](http://BBC.com), ted.com. На нашу думку, вони в цікавій і нестандартній формі дають змогу поглибити й удосконалити мовну, мовленнєву та соціокультурну компетенції, а також проконтролювати себе та свій освітній прогрес.

Для формування навичок аудіювання використовуємо як підготовчі вправи, спрямовані на подолання конкретних труднощів сприйняття звуків мови, так і практичні, що дозволяють розвинути комплексне розуміння аудіотекстів. Приклади таких вправ: визначення типу речення за інтонацією, розпізнавання дієслів у різних часах, визначення загальної теми тексту, поділ тексту на смислові частини тощо.

Щоб зробити процес вивчення мови цікавішим та ефективнішим, використовуємо різноманітні аудіоматеріали з інтернету. Однак, перед використанням таких матеріалів проводимо певну підготовчу роботу. Зокрема, добираємо матеріали відповідного рівня складності, адаптуємо їх (скорочуємо, спрощуємо) і пояснюємо незнайомі слова. Для кращого запам'ятовування нових слів використовуємо спеціальні вправи, наприклад, прослуховування їх у різних контекстах. Також включаємо в заняття автентичні діалоги носіїв мови, щоб студенти могли почути, як звучить мова в реальному житті.

Розглянемо використання TED для аудіювання іноземних текстів. TED розшифровується як «Technology. Entertainment. Design». Це щорічна конференція, на яку

запрошують різних спікерів: бізнесменів, нобелівських лауреатів, музикантів, програмістів, вундеркіндів. Тривалість кожного виступу – від 3 хвилин, у середньому – 15-20 хвилин із текстовим варіантом на цікаві сучасні теми, озвучені видатними людьми. Те, про що говорять спікери, дуже варте уваги. Сам ресурс TED talks допомагає викладачеві розширити й збагатити лексичний запас студентів, сформувані адитивні навички на високому рівні й урізноманітнити методику вивчення іноземної мови, використовуючи інформаційні технології та Інтернет. Є можливість переглянути онлайн чи завантажити відео з різних тем, опрацювати його контент (лексика, граматики) та просто прослухати чудові ідеї. Сайт вирізняється дуже змістовним підходом до тренування навички слухання. Усі тексти розділені за рівнями складності: «Easy», «Medium», «Difficult». Кожен мініурок має чітку структуру, що включає підготовку до прослуховування, саме прослуховування з можливістю одночасного читання тексту та закріплення матеріалу за допомогою тестів. Крім того, уроки сайту ефективно тренують граматичні конструкції та лексичний запас. Промови на сайті охоплюють широкий спектр тем і спрямовані на поширення інноваційних ідей. Переглядаючи їх, можна не тільки збагатити свій словниковий запас, а й розвинути загальні мовленнєві навички, застосувавши здобуті знання на практиці.

Отже, використання інтернет-ресурсів для тренування аудіювання іноземної мови значно підвищує ефективність навчання. Мотивація студентів, їхній стиль навчання та рівень впевненості впливають на вибір стратегій слухання. Завдяки вебресурсам можна детально відстежувати прогрес кожного студента. У подальших дослідженнях плануємо розширити можливості онлайн-навчання за допомогою сучасних технологій.

Список використаної літератури

1. Лапінський В.В. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 15. С. 30–37.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / С.Ю. Ніколаєва та ін. Київ: Ленвіт, 2016. 328 с.
3. Мозайкіна І.О. Особистісно орієнтовані технології навчання іноземних мов. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2017. С. 61–63.

Дерев'янчук Кирило Ярославович,
студент третього курсу кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОПР МАТЕРІАЛІВ»

Впровадження та постійне поширення комп'ютерних технологій у навчальний процес навчальних закладів всіх рівнів акредитації – важлива та актуальна задача, здійснення якої нерозривно пов'язано із використанням комп'ютерних програм, їх постійним та неперервним вдосконаленням. Це й процес одночасно розвивається за декількома напрямками: програми стають більш універсальними, такими, що можуть обробляти наукову та статистичну інформацію, результати промислових розробок, а також, що також дуже важливо – постійно спрощуються, що неминуче важливо для користувачів таких продуктів.

Сучасні комп'ютерні програми, які знайшли зараз широке використання, як в промисловості, в наукових закладах, освітніх та управлінських структурах мають дуже високу вартість, оскільки їх розробка тривала досить довгий час. Причому для цього колективні застосовувались зусилля провідних закладів декількох країн. Використання таких продуктів в багатьох випадках не можливе в окремих невеликих промислових та навчальних закладах - наукових та проектних.

Реальність вимагає як спрощення таких програм, так і їх здешевлення з метою зробити такі програмні продукти більш доступними для широкого кола, перш за все, навчальних закладів, шкіл, гімназій, ліцеїв, коледжів та навіть професійно-технічних училищ. Такі спеціалізовані програми можуть створюватись силами учнів закладів освіти, що у свою чергу, буде складати одну із складових процесу навчання. Використання розроблених таким шляхом програм також може органічно наповнювати навчальний процес, робити його більш цікавим та різноманітним. В машинобудуванні, в процесі набування знань студенти опановують різноманітні дисципліни, у процесі засвоєння яких необхідно розв'язувати досить велику кількість задач, які містять великі та складні трудомісткі розрахунки. Для спрощення процесу проведення таких розрахунків можливо та бажано використовувати спеціалізовані програми, які дозволять прискорити та автоматизувати такі розрахунки, що зробить процес навчання більш цікавим та різноманітним, ефективним.

З цією метою була проведена розробка комп'ютерної програми для побудови епюр внутрішніх силових факторів для статично визначених балок. Це дозволяє суттєво прискорити цей процес, мати можливість ефективно аналізувати міцність таких конструкцій при використанні різних профілів поперечного перерізу та розмірів, давати автоматизовану оцінку їх міцності, придатності того чи іншого варіанту компоновки конструкції для подальшої експлуатації [1]. Такі спеціалізовані програми планується також розробити для автоматизованого розрахунку балок-консолей, балок на двох опорах, балок із ламаною віссю, а також – для статично невизначених систем. Аналогічним чином можна розробити програми для оцінки міцності валів з круглим та некруглим поперечним перерізами, пружин, криволінійних стержнів. Такі розробки можуть складати зміст великої кількості курсових та дипломних, магістерських робіт сприяти кращому та якісному засвоєнню матеріалу, що вивчається, буде сприяти розвитку студентів та учнів навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Писаренко Г. С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. С. Писаренко, О. Л. Квітка, Є. С. Уманський: за ред. Г. С. Писаренко, 2-ге вид. – К.: Вища школа. 2004. – 654 с.

Дехтярьова Світлана Василівна,
викладач фахових дисциплін, спеціаліст вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЗАСОБАМИ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Науково-технічний прогрес та інформатизація суспільства створюють нові виклики для викладачів, вимагаючи від них інноваційного підходу до навчання. Сучасне суспільство зацікавлене у формуванні громадян, здатних адаптуватися до швидко мінливих умов, самостійно приймати рішення та діяти активно й відповідально. Стрімкий розвиток технологій і швидкі зміни на ринку праці вимагають від студентів уміння гнучко адаптуватися до нових умов. Викладачі повинні розвивати у здобувачів освіти ці навички,

упроваджуючи нові методики, технології, а також створюючи середовище, що стимулює самостійне навчання та готовність до змін.

Візуалізація навчальних матеріалів за допомогою SMART-технологій на заняттях фахових дисциплін є одним із найбільш ефективних інструментів для покращення розуміння та засвоєння складних тем. SMART-технології, такі як інтерактивні дошки, мультимедійні системи, програмне забезпечення для створення інтерактивних презентацій та симуляцій, роблять навчання більш динамічним і наочним, сприяючи залученню студентів до навчального процесу.

Інтерактивні дошки викладачі можуть використовувати для демонстрації конструювання, моделювання виробу, таблиць або процесів у реальному часі. Студенти можуть також брати участь у роботі з дошкою, розв'язуючи завдання або надаючи коментарі прямо на екрані. Це допомагає перетворити пасивне спостереження в активну взаємодію з матеріалом.

Засоби SMART-технологій дозволяють створювати мультимедійні презентації, що поєднують текст, зображення, відео та анімацію. Це робить складний матеріал більш наочним та зрозумілим. Наприклад, у спеціальностях: Технологія виробів легкої промисловості; Транспорт; Аграрне виробництво, переробка с/г продукції та харчові технології, можна демонструвати 3D-моделі пристроїв, механізмів або процесів, що дозволяє студентам краще зрозуміти принцип їхньої роботи.

Для фахових дисциплін («Матеріалознавство», «Технологія та організація швейного виробництва», «Обладнання швейного виробництва», «Конструювання та моделювання одягу», «Основи композиції швейних виробів»), що передбачають складні технологічні процеси або експерименти, дуже корисними є віртуальні лабораторії та симулятори. Вони дозволяють студентам у безпечному середовищі випробувати різні сценарії, експериментувати з налаштуваннями та бачити, як зміни впливають на результат.

Анімації дозволяють показати дії, що важко зрозуміти через статичні зображення або текст. Наприклад, вивчення таких технічних процесів, як робота двигуна швейної машини, способи скріплення основи нетканих текстильних матеріалів, робота чесально-в'язального апарату, конструювання швейних виробів тощо, значно спрощується, якщо ці процеси показані в динаміці через анімаційні ролики.

Завдяки SMART-технологіям можна інтегрувати мобільні пристрої (смартфони, планшети) у навчальний процес. Викладач може давати інтерактивні завдання, де студенти відповідають через свої пристрої, а результати негайно відображаються на інтерактивній дошці. Це може бути корисним для тестування знань, проведення опитувань або вивчення думки студентів.

SMART-технології дозволяють інтегрувати гейміфіковані елементи в навчання. Наприклад, використання інтерактивних вікторин або конкурсів, де студенти змагаються за бали, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації. Це особливо ефективно на практичних заняттях зі Спецмалювання, Основ композиції швейних виробів, Конструювання та моделювання одягу.

SMART-системи можуть аналізувати прогрес кожного студента в реальному часі, що дозволяє викладачу швидко реагувати на труднощі, які виникли у студента та коригувати їх. Штучний інтелект також може автоматично рекомендувати додаткові матеріали або вправи, базуючись на результатах роботи студента.

SMART-технології часто інтегруються з хмарними сервісами, що дозволяє студентам і викладачам працювати над матеріалами разом у режимі онлайн. Це корисно для роботи над спільними проектами, створення колективних презентацій або для доступу до матеріалів із будь-якого місця і в будь-який час [1, с. 105].

Переваги візуалізації через SMART-технології:

- студенти можуть краще зрозуміти матеріал, коли бачать його наочно;
- інтерактивні технології стимулюють студентів до активної участі, що підвищує мотивацію до навчання;

- візуалізація матеріалу за допомогою технологій допомагає краще запам'ятовувати інформацію, що сприяє більш ефективному навчанню;
- викладач може адаптувати матеріали під потреби кожного студента за допомогою індивідуального підходу та SMART-інструментів.

Таким чином, візуалізація навчальних матеріалів через SMART-технології на заняттях фахових дисциплін значно покращує якість навчання, робить процес цікавим, сучасним та інтерактивним. Це дозволяє студентам краще засвоювати інформацію, розвивати критичне мислення та застосовувати знання на практиці.

Список використаної літератури

1. Пригодій М.А., Гуржій А.М., Липська Л.В. Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: метод. посібник. Житомир: Полісся, 2019. 255 с.
2. Жук Ю.О. Особистісний простір учня в комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 3 29 с.
3. Биков В.Ю. Хмарні технології, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ підрозділів освітніх та наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10 С. 8-23.

Дзьобань Катерина Володимирівна,
методист Грицівського вищого професійного училища №38

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У сучасних умовах швидкої цифровізації суспільства впровадження цифрових технологій в освітній процес стає не лише важливою інновацією, але й необхідною умовою для підвищення якості освіти. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) відіграють важливу роль у підготовці висококваліфікованих фахівців для різних галузей економіки, а інтеграція цифрових технологій дозволяє адаптувати освітні програми до вимог сучасного ринку праці та вдосконалювати підходи до навчання.

Основною метою впровадження цифрових технологій у ЗП(ПТ)О є створення умов для якісної та ефективної підготовки майбутніх фахівців, здатних швидко пристосовуватися до нових умов роботи та використовувати сучасні технології у своїй професійній діяльності. Цифрові інструменти також відкривають нові можливості для викладачів і здобувачів освіти, підвищують мотивацію до навчання, забезпечують доступ до великої кількості навчальних матеріалів і стимулюють розвиток інноваційного мислення [1, с. 12].

Крім того, цифрові технології змінюють структуру освітнього процесу, роблячи його більш динамічним і інтерактивним. У професійно-технічній освіті це має особливе значення, оскільки навчальні програми вимагають не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, які здобувачі освіти можуть відпрацьовувати за допомогою симуляторів, віртуальних лабораторій та інших цифрових інструментів.

Одним із ключових аспектів впровадження цифрових технологій є забезпечення доступу до навчальних ресурсів у будь-який час та з будь-якого місця. Це досягається через використання онлайн-платформ, таких як Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, які надають можливість організовувати дистанційне навчання, проводити вебінари, виконувати завдання та оцінювати знання. Цифрові технології сприяють інтеграції нових методів навчання, таких як проєктне та проблемне навчання, що дозволяє застосовувати теоретичні знання на практиці.

Одним із головних напрямів впровадження цифрових технологій у ЗП(ПТ)О є використання цифрових освітніх платформ. Вони дозволяють створювати електронні курси, які включають мультимедійні лекції, тестові завдання, відеоматеріали та інші навчальні

ресурси. Здобувачі освіти можуть проходити ці курси у зручному для них темпі, повторювати матеріал та вдосконалювати свої знання за допомогою онлайн-тестів та завдань.

Платформи також надають викладачам можливість відслідковувати успішність, бачити прогрес кожного здобувача освіти та оцінювати їхні результати в режимі реального часу. Крім того, такі ресурси забезпечують інтерактивне спілкування через форуми, чати або відеоконференції [3, ст. 299].

Також важливим аспектом цифровізації є інтерактивні навчальні ресурси, які дозволяють зробити освітній процес більш динамічним. Це можуть бути віртуальні симулятори для професійних навичок (наприклад, симулятори для навчання операторів машин чи кулінарні симулятори), інтерактивні дошки, за допомогою яких можна проводити практичні заняття з використанням мультимедійних презентацій, відео та анімацій.

Інтерактивні ресурси дозволяють більш глибоко зануритися у навчальний процес, експериментувати з новими підходами та швидше засвоювати нові знання. Наприклад, віртуальні лабораторії дають можливість проводити експерименти у безпечному середовищі, що особливо важливо для технічних та інженерних спеціальностей [2, ст. 39].

Цифрові технології дозволяють здобувати освіту, не відвідуючи навчальні заклади фізично, що є зручно і безпечно, зважаючи на воєнний стан в країні.

Попри численні переваги, впровадження цифрових технологій у професійно-технічну освіту також супроводжується низкою викликів.

Не всі ЗП(ПТ)О освіти мають необхідну матеріально-технічну базу для повноцінної цифровізації. Для впровадження сучасних цифрових інструментів потрібні сучасні комп'ютери, програмне забезпечення, швидкісний Інтернет та інтерактивне обладнання. Однак фінансування не завжди є достатнім для забезпечення цих потреб.

Крім того, впровадження цифрових технологій вимагає високого рівня підготовки викладачів. Вони повинні не лише вміти користуватися цифровими інструментами, але й інтегрувати їх у навчальний процес таким чином, щоб вони дійсно підвищували ефективність навчання. Це вимагає постійного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та їхньої готовності до змін.

Основними напрямками упровадження цифрових технологій у Грицівському ВПУ №38 є:

- використання хмарних технологій: Web-додатків, електронного розкладу, програм зі штучним інтелектом, онлайн-сервісів для навчального процесу, спілкування, тестування;
- використання системи для дистанційного навчання Google Workspace for Education;
- розробка методичних і дидактичних матеріалів (презентацій, відео, зображень, графіки, анімацій тощо);
- використання мобільних телефонів, комп'ютерів, планшетів для полегшення навчання та розвитку нових методів навчання через відкриті уроки, онлайн-курси, інтерактивні завдання;
- автоматизація адміністративних процесів у закладі, таких як електронний обмін документами між викладачами, батьками та адміністрацією, ведення фінансів;
- надання здобувачам освіти інформації про професійні можливості, онлайн-тестування, консультаційні платформи для вибору майбутньої кар'єри;
- збір даних про навчальний процес та успішність здобувачів освіти, що дозволяє аналізувати та вдосконалювати методи навчання.

Отже, цифрові технології є важливою складовою сучасної освіти. Їх впровадження в освітній процес ЗП(ПТ)О відкриває нові можливості для розвитку навчального процесу, підвищення його ефективності та підготовки конкурентоспроможних фахівців для ринку праці. Незважаючи на існуючі виклики, перспективи цифровізації професійно-технічної

освіти є значними, і подальший розвиток у цьому напрямку сприятиме підвищенню рівня підготовки майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

1. Антонова О., Фамілярська Л. Використання цифрових технологій в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. С. 10–22.
2. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
3. Стойка О., Матейчук Д. Сучасні підходи до впровадження цифрових технологій в освітній процес ЗВО. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 62, том 2, 2023. С. 297-301.

Дідик Сергій Володимирович,
*майстер виробничого навчання закладу
професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Система професійної (професійно-технічної) освіти є одним із джерел поповнення ринку праці кваліфікованими робітниками, підготовка яких здійснюють з урахуванням перспектив розвитку сучасного виробництва. Реалізація поставлених задач перед П(ПТ)О, щодо підготовки кваліфікованих робітників, насамперед, визначається сформованістю та стійкістю професійних інтересів молоді. Ця обставина є необхідною умовою ефективності й якості навчання та характеризується діяльністю робітника в майбутньому [1]

Аналіз масової практики та результати емпіричних досліджень демонструють, що в професійних намірах юнаків та дівчат, що вступають у заклади професійної (професійно-технічної) освіти, віддзеркалюється позитивна, індиферентна та навіть негативна позиція по відношенню до обраної спеціальності; більшість вступає до ЗП(ПТ)О без бажання і надалі працювати за спеціальністю, отриманою у навчальному закладі. Результати нашого дослідження співпадають з результатами досліджень таких вчених як А. Алексюк, Й. Гушулей, А. Лігоцький, П. Лузан, В. Манько, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Терещук та демонструють, що майже третина учнів ЗП(ПТ)О, ще не отримавши спеціальність, вже бажають змінити її. Певна частина підлітків ставиться до отриманої спеціальності як до резервної, проектуючи життєві плани з працею за іншою спеціальністю. Вочевидь молодь потребує дієвої допомоги у вирішенні питань професійного самовизначення та професійної самореалізації.

Аналіз випадків змін професійних намірів здобувачів освіти ЗП(ПТ)О показує, що причиною таких змін переважно є відсутність сформованості в них стійкого професійного інтересу, у якому виражаються перспективні професійні наміри майбутніх кваліфікованих робітників. Отже, перед педагогічними працівниками ЗП(ПТ)О постає задача, з'ясувати соціальнопсихологічні фактори та педагогічні умови формування стійкого професійного інтересу, що сприяє позитивному впливу на ставлення молоді людини до професії [3].

Професійний інтерес майбутніх кваліфікованих робітників формується у ЗП(ПТ)О на емпіричному рівні. Одним із способів наукового забезпечення цього процесу є його моделювання.

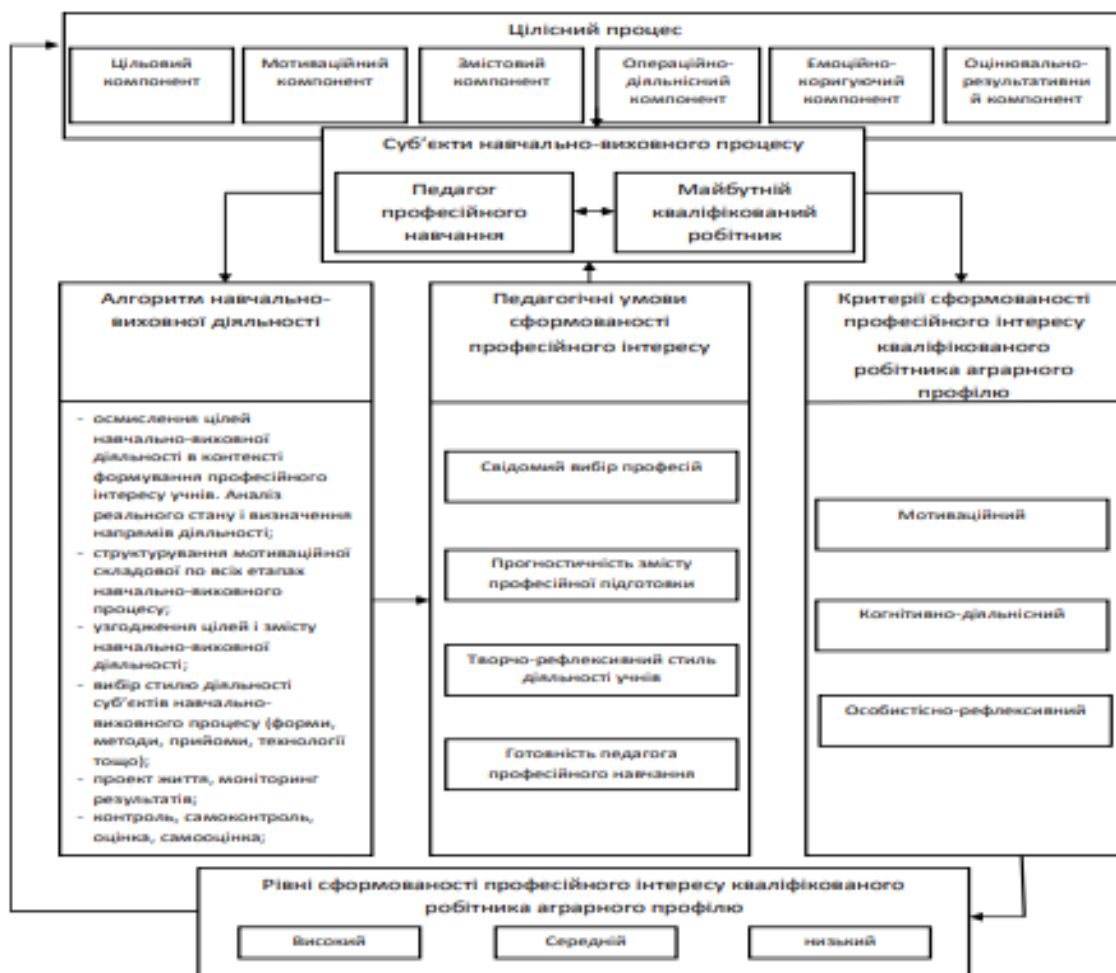
Моделювання – відтворення характеристик деякого об'єкту на іншому об'єкті, спеціально створеному для його вивчення.; процес дослідження об'єкту та явищ дійсності,

що здійснюється побудовою їх моделей-замінників. Моделі-замінники є аналогами реальних об'єктів. Ці аналоги створюються у вигляді схем, фізичних конструкцій, символічних зображень. Вони відображають та відтворюють структуру, властивості, взаємозв'язки та взаємовідношення між елементами цього об'єкту чи явища. Моделювання – спосіб відтворення складної системи або процесу їх спрощеним аналогом. Педагогічний процес, що абстрагується від несуттєвих зв'язків, елементів має риси ідеальної моделі. Процес моделювання спрямований на творче перетворення професійної діяльності педагога та навчальної діяльності учня.

Моделювання процесу формування професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника – непрямий, опосередкований науковий метод педагогічного конструювання навчально-виробничої та виховної діяльності. Моделювання ґрунтується на застосуванні моделі як засобу професійно-педагогічної роботи. Його суть полягає в заміщенні реального процесу спеціально для цього створеним об'єктом – моделлю [2].

У процесі формування професійного інтересу учнів професійно-технічних навчальних закладів задіяні два суб'єкта – особистість, що здобуває професійну освіту, та викладач, майстер виробничого навчання, які сприяють формуванню її професійних знань та умінь. Це є підставою для розроблення бінарної (двоблочної) особистісно зорієнтованої моделі навчально-виробничої діяльності спрямованої на формування професійного інтересу.

Рис 1. Модель формування професійного інтересу кваліфікованого робітника

Один її блок відображає компоненти навчально-виробничої діяльності, яку здійснюють учні, здобуваючи професійну освіту, інший відтворює педагогічну діяльність педагогічних працівників, спрямовану на формування професійного інтересу, як складового професійної компетенції майбутніх кваліфікованих робітників. Ним передбачається багатоаспектна взаємодія суб'єктів навчально-виробничого процесу, яка здійснюється з

метою забезпечення розвитку особистості учня ЗП(ПТ)О та повноцінного функціонування розгорнутої структури виробничої діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Основою моделі процесу формування професійних інтересів кваліфікованих робітників на теоретичних засадах фундаменталізації професійно-технічної освіти є інструментальний, даний у категоріях особистості та діяльності, вираз навчально-виробничого та виховного процесу.

Все вище висловлене дозволяє нам представити модель формування професійного інтересу в учнів ЗП(ПТ)О, на основі включення в неї механізму взаємодії складників професійного інтересу, факторів впливу на їх формування і розвиток, педагогічних умов, що забезпечують ефективність дії факторів наступним чином.

Фактори впливу на формування професійного інтересу мають бути реально забезпеченні відповідними педагогічними умовами, які враховують цілі, зміст навчання, організація процесу навчання і виховання, забезпечення емоційно позитивної атмосфери взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, оцінка і контроль процесу та його результатів.

Один її блок відображає компоненти навчально-виробничої діяльності, яку здійснюють учні, здобуваючи професійно-технічну освіту, інший відтворює педагогічну діяльність педагогічних працівників, спрямовану на формування професійного інтересу, як складового професійної компетенції майбутніх кваліфікованих робітників. Ним передбачається багатоаспектна взаємодія суб'єктів навчально-виробничого процесу, яка здійснюється з метою забезпечення розвитку особистості учня ЗП(ПТ)О та повноцінного функціонування розгорнутої структури виробничої діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Основою моделі процесу формування професійних інтересів кваліфікованих робітників на теоретичних засадах фундаменталізації П(ПТ)О є інструментальний, даний у категоріях особистості та діяльності, вираз навчально-виробничого та виховного процесу [7].

Все вище висловлене дозволяє нам представити модель формування професійного інтересу в учнів ЗП(ПТ)О, на основі включення в неї механізму взаємодії складників професійного інтересу, факторів впливу на їх формування і розвиток, педагогічних умов, що забезпечують ефективність дії факторів.

Список використаної літератури

1. Агапова М. Б. Формування професійних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів у процесі фахової підготовки / М. Б. Агапова.: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. / ЖДУ ім. І.Франка. – Житомир, 2008. – 18 с.
2. Бугерко А. А. Організація навчально-виробничого процесу у вищому професійному училищі агрофірми / А. А. Бугерко: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології проф. освіти. / А. А. Бугерко – К., 1999. – 23 с.
3. Взаємодія ринку праці та професійно-технічної освіти. Механізм створення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій: Зб. мат., підгот. у рамках реалізації укр.-нім. Проекту «Підтримка реформ професійно-технічної освіти в Україні». – К., 2006. – 276 с.
4. Вовковінський М. І. Засоби підвищення педагогічної техніки викладача щодо профорієнтації учнів ПТНЗ / М. І. Вовковінський // Молодь і ринок. – 2011. – №2. – С. 111-116.
5. Даниленко М. В. Профорієнтація для випускників [Текст] : тренінг / М. В. Даниленко // Психолог. Шкільний світ. – 2009. – № 36. – С. 20-22.
6. Дубініна О. В. Психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності у майбутніх автослюсарів в центрах професійно-технічної освіти / Дубініна О. В.// Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011, - Випуск 17. – 222с.

*Долинна Валентина Василівна,
викладач професійного навчання
ДПТНЗ «Красилівського професійного ліцею»*

ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Підготовка матеріалів для уроку є фундаментальним етапом в освітньому процесі. Якісно підготовлені матеріали допомагають досягти наступних цілей: ефективність навчання, залучення та мотивація здобувачів освіти, персоналізація, доказовість та доступність.

Сьогодні ШІ та нейромережі все більше застосовуються в різних галузях життя, включаючи освіту. Штучний інтелект – це не просто автоматичний процесор інформації. Він представляє собою аналітичний інструмент, який відбирає та обробляє найбільш релевантну інформацію з величезної кількості джерел [2, с.22]. Його основна роль полягає у вивільненні педагогів від монотонної роботи з пошуку та аналізу даних, забезпечуючи їм можливість зосередитися на творчому та інноваційному в навчанні.

Єдиний спосіб справді адаптуватися до появи ШІ – впровадити принципово нові формати навчання. При цьому важливо зауважити, що роль викладача залишається незамінною в контексті навчання та стає ще більш важливою. Зрозуміло, що типові реферати, курсові чи лабораторні роботи ШІ може виконувати "на відмінно", тому такий тип завдань, мабуть, використовувати недоцільно. Натомість завдання, які вимагають аналізу, індивідуального підходу та критичного мислення, повинні займати все більшу частку навчального процесу. Важливо навчити учнів не просто повторювати наявні ідеї, а використовувати їх як основу для творчості та нових досліджень.

Використання штучного інтелекту як персонального помічника педагога в професійній освіті відкриває широкі можливості для підвищення ефективності освітнього процесу:

1. Персоналізоване навчання: інтелектуальні системи можуть аналізувати індивідуальні потреби та стилі навчання кожного здобувача, рекомендуючи персоналізовані завдання та матеріали для оптимального засвоєння матеріалу.

2. Автоматизоване оцінювання: ШІ може автоматизувати процес оцінювання завдань та надавати негайний зворотний зв'язок здобувачам освіти, що полегшує викладачеві виправлення та стимулює активність здобувачів освіти.

3. Підтримка прийняття рішень: системи штучного інтелекту можуть аналізувати дані про успішність здобувачів освіти та надавати педагогу рекомендації щодо оптимізації програм та методів викладання.

4. Генерація змісту: інтелектуальні алгоритми можуть допомагати викладачеві генерувати новий зміст для занять та практичних завдань, відповідаючи актуальним тенденціям та вимогам ринку праці.

5. Системи взаємодії зі здобувачами освіти: віртуальні асистенти на базі штучного інтелекту можуть взаємодіяти з учнями, відповідаючи на їхні запитання, надаючи додаткові пояснення та стимулюючи активну участь.

6. Моніторинг прогресу: інтелектуальні системи можуть відстежувати прогрес кожного здобувача освіти, вказуючи на слабкі місця та надаючи індивідуальні завдання для покращення.

7. Підготовка до практичної діяльності: симуляційні системи на базі штучного інтелекту можуть допомагати здобувачам освіти отримувати практичний досвід та навички в

безпечному віртуальному середовищі [2, с.23]. Таким чином, штучний інтелект у професійній освіті може бути надзвичайно корисним та ефективним. Він здатний шукати першоджерела, добирати матеріали, а також здійснювати аналітичне представлення інформації.

Використання інструментів штучного інтелекту під час проведення уроків можливе на всіх етапах [3, с.42]:

Для актуалізації знань – це генерація тем та ключових запитань; гіпотетичних сценаріїв для підживлення процесу мозкового штурму та обговорення. Інструменти: великі мовні моделі, текстові чатботи (ChatGPT, Gemini) та інші.

Подання нового матеріалу, до прикладу, генерація, структурування та оформлення інтерактивних презентацій та контенту для них (відео, зображення); створення візуалізацій математичних, фізичних понять таких як: графіки, діаграми та 3D-моделі. Інструменти: Gamma, Tome, Lexica, ClassPoint, Wepik та інші.

Використання плакатів, інфографіки: ШІ генерує ідеї та зображення для них (Canva, Lexica, Piktochart чи Infogram).

Навчальні відео: перетворення тексту на відео; редагування відео без будь-яких навичок; генерація багатомовного відеоконтенту за допомогою дубляжу; створення віртуального помічника, який розповідатиме про терміни, правила тощо. Інструменти: Pictory, Descript, Speechify, Invideo AI, Vidnoz, HeyGen.

Організація навчальної діяльності здобувачів освіти, зокрема, практична, лабораторна робота: генерація інструкцій для даних робіт; критеріїв оцінювання робіт; список сайтів, ресурсів, джерел інформації; чеклистів (великі мовні моделі, текстові чатботи (ChatGPT, Gemini) та інші).

Проектна діяльність: генерація ідей, ролей у проєкті; оцінювання результатів проєкту та критеріїв оцінювання участі (Trello, Taggle та інші).

Дослідницька діяльність: генерація запитань; технічних, дослідницьких задач; пошук рішень; критеріїв ефективності; 3D-моделей; пошук методологій дослідження та рекомендацій щодо методів збору та обробки даних. Інструменти: великі мовні моделі, текстові чатботи (Chat GPT, Gemini) та інші.

Ментальні карти, стрічки часу: генерація ідей та структури для Mind map; інтерактивні ігри, квести, симуляції: генерація правил гри, персонажів, сюжетів (великі мовні моделі, текстові чатботи (ChatGPT, Gemini, Mapify, MyLens).

Самостійна робота учнів із ШІ: генерація простих програм або проєктів з використанням програмного забезпечення для обробки даних; відеороликів та музики; навчальних подкастів; навчальних ботів; віршів, історій на задану тему; власної інтерактивної презентації; анімування малюнка; вивчення іноземних мов професійного спрямування; оживлення персонажа зі своєю озвучкою; (великі мовні моделі, текстові чатботи, HelloHistory, Craiyon, D-ID, Teachable Machine).

Перевірка знань: генерація завдань для флешкарток; запитань для вікторин та тестів (великі мовні моделі, текстові чатботи (Chat GPT, Gemini), Quizizz, Kahoot, Conker, Revisely та інші). Використання вбудованих інструментів ШІ на сервісах для створення тестів та вікторин, а саме генерація запитань: з документів (pdf, pptx та інших), з ролика Youtube, з будь-якої вебсторінки за власним промптом; автоматизована перевірка результатів; генерація зображень та відео для вікторин та тестів.

Самооцінювання, взаємооцінювання, оцінювання. Генерація: чеклистів; критеріїв оцінювання робіт; запитання для різних технік формульовального оцінювання (наприклад, стратегія «3-2-1», exit tickets); гейміфікованого оцінювання; автоматизований аналіз роботи учнів і надання цільового зворотного зв'язку (великі мовні моделі, текстові чатботи, Turnitin Feedback Studio та інші).

Підсумок та рефлексія. Для підсумку: генерація запитань та ідей для проведення підсумку уроку; автоматичне створення моментів уроку, ключових концепцій та обговорюваних тем (великі мовні моделі, текстові чатботи (Chat GPT, Gemini), Notion та

інші).

Рефлексія: генерація ідей та шаблонів для різних технік рефлексії; використання чатботів з різними запитаннями для учнів щодо їхньої діяльності на уроці (великі мовні моделі, текстові чатботи та інші).

З перерахованого вище можна зробити висновок про те, що технологія доповненої реальності, реалізована за допомогою штучного інтелекту, обіцяє більш захоплюючий досвід навчання та мотивації для здобувачів освіти, дозволяючи їм взаємодіяти з віртуальними об'єктами способами, які раніше були неможливими.

Список використаної літератури

1. Візнюк, І., Буглай, Н., Куцак, Л., Поліщук, А., & Киливник, В. (2021). Використання штучного інтелекту в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 59, 14–22. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-59-14-22>.
2. Головка Д. Ю. Штучний інтелект у діяльності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО "УМО" НАПН України, 2024. 73 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740938>
3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо ШІ в ЗЗСО. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendat.siyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>
4. Коваленко, В., Литвинова, С., Мар'єнко, М., Шишкіна, М. (2020). Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів: зміст основних понять дослідження. Фізико-математична освіта, 3 (25), 67–74. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2020-025-3-028>.
5. Концепція цифрової трансформації освіти і науки (2021). <http://surl.li/byvla>

Дранічкіова Вікторія Анатоліївна,
викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ВМІННЯ ВЧИТИСЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ» У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНИХ(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ) ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Створення в Україні сучасної високоефективної системи освіти є однією з найважливіших умов конкурентоздатності держави на європейському та світовому ринку. В сучасному інформаційному суспільстві відбувається усвідомлення того, що соціально-економічний розвиток держави залежить від рівня освіти громадян, які спроможні самостійно ставити та реалізовувати цілі та завдання, спрямовані на досягнення життєвого успіху. Саме освіті належить головна роль у формуванні людського капіталу, який нині стає вирішальним фактором як економічного розвитку країни.

Відомий педагог В. О. Сухомлинський зазначав, що головне завдання вчителя - це навчити дитину вчитися. Навчити вмінню спостерігати, формувати вміння думати, висловлювати власну думку. Закон України « Про освіту» в новій редакції доповнює «уміння вчитися впродовж життя».

Освіта впродовж життя – це цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм і послуг, здійснення освітньої інформаційної діяльності в межах формальної, неформальної та інформальної освіти. А це означає, що перед освітою впродовж життя поставлені завдання: навчити людину працювати з

інформацією, довідковою, науковою літературою; знаходити в інформації відповіді на поставлені питання.

Питанню освіти впродовж життя приділяють увагу багато вчених, серед яких В. Андрущенко, Н. Ничкало, І. Зязюн, В. Гошовська, Л. Ніколенко та інші. Вперше ця концепція прозвучала від П. Ленгранда на форумі ЮНЕСКО у 1965 році. У запропонованій теорії в центр розвитку суспільства були поставлені компетенції людини, для якої держава повинна створити всі необхідні умови для постійного розвитку її здібностей протягом життя. Поштовхом для створення теорії безперервної освіти стала глобальна концепція «єдності світу», згідно з якою всі частини нашої цивілізації взаємопов'язані та взаємозумовлені. При цьому людина є головною цінністю і основою всіх процесів, що відбуваються у світі [4]

Принцип «навчання впродовж життя» сьогодні діє в усіх цивілізованих країнах, оскільки в умовах інформаційного соціуму кожна людина постійно відчуває брак певних знань і має потребу в їх регулярному оновленні. Все більша кількість людей продовжують освіту і освоюють нові професії або підвищують кваліфікацію. Це відбувається з багатьох причин: існуючі професійні знання швидко застарівають; популярні у попередні роки професії стають незатребуваними; людина втрачає інтерес до тієї чи іншої професії або прагне підвищити кваліфікацію. Професійна(професійно-технічна) освіта на сьогодні намагається задовольнити доросле незайняте населення в освітніх послугах шляхом відкриття постійно діючих короткострокових курсів, курсів підвищення кваліфікації.

Верховна Рада України прийняла внесення змін до закону України «Про професійну(професійно-технічну)освіту» щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану і відновлення економіки (р.№7293 від 18.04.2022), який дозволяє здобувати професійну освіту безоплатно в будь-який інший час впродовж життя У зв'язку з цим змінюється роль викладача професійно-теоретичної підготовки. В першу чергу викладач повинен організувати самостійну діяльність здобувачів освіти, в якій кожний оволодів би низкою здатностей до якісних професійних дій, самонавчання, самоуправління, адаптації, особистісної готовності до майбутнього. Саме викладач створює середовище, в якому стає можливим вироблення кожним здобувачем освіти на рівні розвитку його інтелектуальних та інших здібностей, певних компетентностей, формування особистісних якостей, формування вмінь самостійно приймати рішення в умовах невизначеності, вироблення вмінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дій, формування навичок і прийомів усебічного аналізу ситуацій.

З власного досвіду можу зазначити, що створенню такого середовища сприяють методи продуктивного навчання, а саме: метод проєктів, проблемних ситуацій, метод вирішення винахідницьких задач, метод case-study (кейс-стаді) або метод конкретних ситуацій тощо. Організація освітнього процесу на основі інноваційних методів забезпечує не тільки формування професійних компетенцій, але й здатність оптимальної поведінки майбутніх робітників в різних життєвих ситуаціях, ефективність дій в нестандартних умовах. Метод кейс-стаді на теперішній час вважається одним з найефективніших способів навчання здобувачів освіти навичкам практичних дій у складних професійних та життєвих ситуаціях. Кейс-технологія впливає на професіоналізацію молодих людей, сприяє їхньому дорослішанню, формує інтерес і позитивну мотивацію на навчання.[3]

Всі ці завдання можливо здійснити за умови високої мотивації до навчання. В процесі освітньої діяльності здобувачі освіти не просто слухають і запам'ятовують матеріал з даної теми, а запитують, досліджують, творять, розв'язують завдання, тому що мислять критично, навчаються з інтересом. Їх діяльність - шлях до успіху. Формування у здобувачів освіти ключової компетентності вміння вчитися передбачає мотиваційно-ціннісне ставлення і прагнення особистості до навчання, пізнання упродовж всього життя.

В процесі підготовки майбутніх фахівців сфери послуг, будівельних професій набули широкого застосування технології змішаного навчання. З досвіду роботи варто зазначити, що у процесі навчання загальноосвітніх дисциплін у ЗП(ПТ)О найбільш оптимальними є моделі: «перевернутий клас», модель підкріплення традиційного навчання. Передбачається, що

базовий матеріал викладається на уроці, а поглиблення знань відбувається в процесі електронного навчання. наприклад, при вивченні теми «Підприємництво та його основні форми» з навчальної дисципліни «Громадянська освіта», основний матеріал здобувачі освіти отримують на уроці. Для поглиблення знань здобувачі освіти (групи із 5 осіб) отримують додатковий матеріал у вигляді посилань на електронний ресурс та завдання створити бізнес-план власного підприємства і презентувати його у вигляді презентацій. Електронний блок завдань може містити творчі та практичні завдання, довідкові матеріали і посилання, проміжні та перевіірочні тести, а також завдання підвищеної складності для обдарованих учнів.

Використовуючи модель змішаного навчання краще розумієш молоде покоління, які зазнають труднощі при вивченні навчального матеріалу, маєш можливість ефективного використання часу на уроці, а також широкий вибір матеріалів і завдань для конкретної навчальної групи, індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти.[8]

Сучасна молодь вимагає постійного розвитку. Використання технологій і методик минулого не дає молодій людині зробити повноцінний крок у майбутнє. Тому саме зараз виникає питання як навчити молодого робітника, як виховати конкурентоспроможну, креативну, творчу, впевнену у собі і своєму майбутньому особистість. Новітні технології навчання і є тим порталом, який відкриває шлях у майбутнє українській освіті.

Список використаної літератури

1. Змішане навчання: сутність та особливості реалізації /Н. Муқан, О. Муқан, Р. Драган <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/33881>
2. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти/О. Пасічник, Ю. Єлфімова, Х. Чумак.//К.2021
<file:///C:/Users/Star/Desktop/матеріали%20для%20написання%20статті%20про%20змішане%20навчання/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pd>
3. Змішане навчання – ключ до змін
<http://www.gidromet.edu.kh.ua/Files/downloads/%D0%9A%D0%BB%D1%8E%D1%87%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD.pdf>
4. Концепція «Нова українська школа»: концептуальні засади реформування середньої школи. – Київ: МОН України – 40 с.
5. Ніколенко Л. Т. Освіта впродовж життя: вміння вчитися-ключова компетентність педагога./ Л. Т. Ніколенко//Імідж сучасного педагога – 2017 – №7(176) – С. 5–8.
6. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта-тенденція світова/Н. Г. Ничкало// Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні.
7. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень.(Електронний ресурс) – режим доступу:<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika>
8. Рекомендації МОН щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf>

Дубасенюк Олександра Антонівна,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного університету ім. І. Франка*

ТЕНДЕНЦІЇ УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ

В умовах євроінтеграційних процесів в Україні відбуваються глибокі соціально-політичні та економічні трансформації. Підвищення ролі фахівців у розбудові країни потребують відповідно і підвищення якості підготовки конкурентоспроможних фахівців. Виникає проблема подальшого пошуку інноваційних підходів до вивчення особливостей професійної освіти у професійних навчальних закладах.

Наприкінці ХХ та початку ХХІ століть здійснено наукові пошуки українських дослідників окресленої проблеми, що засвідчує її актуальність, за такими напрямками: розробка термінологічного апарату С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало, О.С. Дубинчук [5], монографічне дослідження «Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура» за редакцією В.Г. Кременя [7], опрацювання І. М. Дичківською інноваційних педагогічних технологій [2], дослідження Т.І. Коваль, С.О. Сисоєвої, Л.П. Сущенко процесу підготовки викладачів вищої школи у напрямку інформаційних технологій у педагогічній діяльності [3], Г.О. Козлаковою обґрунтовано теоретичні та методичні засади впровадження інформаційних технологій у вищій технічній освіті [4]. Проблеми творчості та технологій актуалізовано в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти, що проведено під керівництвом С.О. Сисоєвої [6].

Метою професійних закладів освіти є підготовка спеціалістів, здатних після здобуття необхідної освіти розпочати виробничу діяльність, вирішувати актуальні виробничі та наукові проблеми. Тому необхідно створювати належні умови для забезпечення країни якісним трудовим ресурсом шляхом професійної самореалізації особистості, задоволення її інтересів та потреб у професійних освітніх послугах, надання якісної професійної підготовки впродовж усього життя з урахуванням вимог ринку праці, забезпечення трудоресурсної безпеки країни.

Актуальність проблеми також зумовлена прагненням розв'язати суперечності між традиційними підходами і вимогами ринку освітніх послуг; знанневою орієнтацією змісту підготовки та особистісним і професійним розвитком майбутнього спеціаліста. З цією метою необхідно вирішувати наступні завдання: розвивати системне та креативне професійне мислення; оволодівати інноваційними формами, засобами та методами професійної освіти; прагнути до неперервної самоосвіти; самостійно набувати нові знання і вміння за допомогою інформаційних технологій і використовувати їх у практичній діяльності; розширювати і поглиблювати науковий світогляд.

Існує також потреба у врахуванні особливостей професійної творчої діяльності, яка завжди здійснюється в умовах реальної (квазіреальної) проблемної ситуації. Професійна діяльність набуває ознак творчої, якщо суб'єкт праці усвідомлює наявність проблеми і прагне її розв'язати. Саме професійна спрямованість визначає коло потреб, мотивів пов'язаних з перевагами професії. Професійна творча спрямованість розвивається шляхом постійного збагачення та розширення кола відповідних потреб і мотивів. Серед них: мотиви пов'язані з потребами щодо головного змісту професії, її об'єктивним призначенням; мотиви престижу, суспільної значущості професії; можливість особистості реалізувати свої усталені потреби (матеріальні потреби, мотиви самоствердження); упевненість у своїх здібностях, покликанні, творчому потенціалі.

Розвиток професійної творчості відбувається поступово і має таку послідовність: професійно-вибіркове пізнання, осмислення та усвідомлення проблемної ситуації, виокремлення головної проблеми і постановка проблеми у заданих параметрах, пошук

підходів до розв'язання проблеми, вибір стратегії її вирішення, розробка моделі реалізації стратегії, її логічне обґрунтування, реалізація творчої моделі на практиці.

У цьому контексті необхідними сучасними засобами навчання є засоби, створені на базі нових інформаційних технологій. Їх використання дає змогу спрямовувати навчально-пізнавальний процес: 1) на можливість вільного доступу тих, хто навчається, до різних джерел інформації, віддалених баз даних, інформаційних ресурсів Інтернету; 2) здійснення різних видів діяльності з інформацією, її переструктурування, монтаж, використання певних видів наочності (вербальної, графічної, звукової); 3) використання інтерактивних характеристик у відповідних навчальних системах.

Окрему групу становлять засоби нових інформаційних технологій у вивченні загальнотехнічних і спеціальних дисциплін, до яких належать текстові редактори і видавничі технології, телекомунікації, гіпертексти й інтерактивні мультимедіа, комп'ютерна робототехніка.

Доцільність застосування цих засобів спричинена необхідністю формування у студентів навичок самостійної пізнавальної діяльності, критичного мислення, дослідної позиції в навчанні. Розглянемо основні тенденції їх застосування.

1. Користувачі мають змогу не тільки працювати з інформацією, але й створювати власні тексти, ілюстровані таблицями, графіками, діаграмами і навіть звуковим оформленням, розв'язувати математичні й технічні задачі, моделювати різні виробничі ситуації.

2. Розширюються можливості інформаційного забезпечення у глобалізаційних масштабах завдяки комп'ютерним телекомунікаціям (електронна пошта, телеконференції, Інтернет). Використання телекомунікаційних мереж дає змогу за короткий час поширювати професійні знання з різних галузей, формувати комунікативні навички роботи з інформаційними джерелами.

3. Гіпертекстові технології дають змогу працювати з великими масивами інформації, структурувати її, використовуючи текстовий і графічний матеріал, застосовувати різні способи подання інформації (відео, звук, статичні і динамічні образи тощо).

4. Використання різних баз сприяє здійсненню оперативного пошуку необхідної навчальної інформації.

5. Застосування системи засобів на базі нових інформаційних технологій надає студентам цілу низку можливостей для експериментування, а саме: багаторазово повторювати експеримент або його фрагмент, реєструвати необхідні параметри; візуалізувати матеріал різними формами його подання, наприклад за допомогою графіки, кольору, динаміки тощо; урізноманітнити види моделювання, в тому числі з використанням експериментальних результатів; автоматизувати обробку даних; конструювати навчальні роботи, імітувати технічні прилади і механізми.

6. Унаочнення навчання завдяки використанню технологій мультимедіа за допомогою «скачування» й передачі відеозображень, інтерактивного відео (CD-ROM, лазерні диски) тощо.

7. Навчальне обладнання на базі електронної техніки забезпечує проведення демонстраційних експериментів за рахунок приладів і комплектів роздаткового матеріалу, електронних контурних карт, атласів, енциклопедій [1, с.132-133].

.Застосування комп'ютерів на заняттях забезпечується насамперед програмними засобами навчального призначення до складу яких входять: проблемно-орієнтовані програмні засоби, призначені для розв'язання певної навчальної проблеми; об'єктно орієнтовані, призначені для здійснення діяльності з об'єктом середовищем, наприклад із системою підготовки текстів, інформаційно-пошуковими системами, базою даних тощо; предметно-орієнтовані, призначені для здійснення діяльності в конкретному предметному середовищі.

Таким чином, ефективне застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі забезпечується, по-перше, заздалегідь підібраними і перевіреними

програмними засобами для індивідуального використання з урахуванням рівня підготовленості та особистісних якостей студентів; по-друге, створенням комфортних умов та додержанням гігієнічних вимог; по-третє, чітким призначенням відповідних програмних засобів.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми професійної освіти: навчально-методичний посібник / Укладач Дубасенюк О.А. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. 330 с. С.132-133.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: Навч.-метод. посібник / Т.І. Коваль, С.О. Сисоєва, Л.П. Сущенко. К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. 380 с.
4. Козлакова Г. О. Теоретичні та методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті. К.: ІЗМН; ВПОЛ, 1997. 176 с.
5. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Укладачі: Гончаренко С.У., Зязюн І.А., Ничкало Н.Г., Дубинчук О.С. / За ред. Н.Г. Ничкало. К.: Вища школа, 2000. 381с.
6. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С.О. Сисоєвої. К.: КІМ, 2008. 424 с.
7. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В.Г.Кременя. К.: Педагогічна думка. 2008. 472 с.

Журенко Микита Анатолійович,

*аспірант кафедри технологічної і професійної освіти,
асистент кафедри педагогіки, психології, соціальної
роботи та менеджменту
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Необхідність цифрової трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти України зумовлена потребою в інтеграції з європейським освітнім простором, прагненням відповідати міжнародним стандартам у сфері освіти, вимогами до поліпшення її якості, модернізаційними процесами в економіці, що потребує все більше фахівців з цифровими навичками. Нині цифрова модернізація освіти ставить за мету створення сучасної, адаптивної освітньої моделі та спрямована не лише на покращення доступу до знань, підвищення ефективності освітнього процесу і розвитку необхідних цифрових компетентностей, а й на персоналізацію освітнього процесу через створення адаптивної освітньої системи, котра повною мірою зможе розкрити весь дидактичний потенціал цифрових технологій.

Означені проблеми намагалися розв'язати в наукових працях як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники: Н. Лещенко [1], В. Скіцько [3], М. Толмач [4], О. Zawacki-Richter [5] та інші. Науковці стверджують, що персоналізація освітнього процесу є перспективним напрямом використання технологій штучного інтелекту, завдяки яким можна реалізувати освітній процес відповідно до потреб окремого здобувача освіти, простежити розвиток його когнітивних здібностей, проаналізувати прогрес у навчанні, освітню траєкторію досягнень. Зосібна Ю. Носенко [2] досліджує сутність і ступінь використання адаптивних систем в освітніх закладах України та індивідуальні освітні траєкторії. Науковці, які активно займаються дослідженнями концепцій адаптивного навчання, наголошують на важливості

послугування цифровими технологіями в побудові персоналізованого освітнього простору. Аналіз досліджень і публікацій останніх років засвідчує підвищення інтересу до проблеми побудови ефективної моделі адаптивного навчання як засобу персоналізації освітнього процесу. Переконаємося, що аналізовані проблеми набули державного значення. Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль у 2022 році на Міжнародній конференції в Лугано презентував Концепцію цифрової трансформації освіти на період до 2026 року, в якій наголошувалося на важливості створення дієвого цифрового освітнього простору, удосконаленні цифрового контенту, організаційних форм, методів, засобів навчання, розвитку освітньої цифрової інфраструктури; наявності високошвидкісного інтернету; цифровій доступності.

Реалізація адаптивного навчання через побудову ефективного цифрового освітнього простору є надскладним процесом, котрий потребує теоретичного обґрунтування, що базується на цифровій дидактиці. Цифрова дидактика — це новітній напрям в педагогіці, що вивчає та розробляє принципи, методи, інструменти для організації освітнього процесу в цифровому середовищі. Завдання цифрової дидактики – адаптація освітніх технологій до специфічних умов цифрової реальності з оперттям на можливості цифрових інструментів. Метою впровадження адаптивного навчання як засобу персоналізації освітнього процесу є створення системи навчання, що враховує індивідуальні особливості, потреби та рівень підготовки кожного здобувача освіти. Це забезпечує ефективне засвоєння знань та розвиток критичного мислення. Персоналізація покликана адаптувати темпи вивчення та зміст освітніх програм, підвищити зацікавленість у навчанні, сприяти розкриттю і реалізації потенціалу, враховуючи індивідуальні особливості кожного здобувача освіти.

Головною проблемою адаптивного навчання в умовах цифрової трансформації освіти є забезпечення ефективної інтеграції цифрових інструментів та технологій з урахуванням різного рівня доступу до них, індивідуальних особливостей здобувачів освіти, а також ресурсів закладів вищої освіти. Також із-поміж проблем побудови ефективної моделі адаптивного навчання варто виокремити: 1) відсутність єдиних підходів, що відповідають освітнім стандартам та потребам ринку праці; 2) технологічні обмеження, включаючи доступ до цифрових ресурсів і платформ; 3) недостатній рівень цифрової компетентності здобувачів освіти; 4) конфіденційність та безпековість особистих даних; 5) недостатня підготовка викладачів для роботи з цифровими середовищами.

Щоб глибше розкрити сутність проблеми, зосередимо увагу на ключових термінах публікації. Під адаптивним навчанням розуміємо модель навчання, основною ідеєю якої є пристосування освітнього процесу під індивідуальні потреби, здібності та рівень знань здобувачів освіти. Персоналізація освітнього процесу – це особистісно спрямована концепція розвитку освіти. Цифровою трансформацією освіти називають комплексну роботу щодо побудови системи цифрових рішень у сфері освіти, створення безпечного електронного освітнього середовища, інтегрування його в освітній процес. На нашу думку, побудова ефективного персоналізованого освітнього процесу в умовах цифрової трансформації освіти потребує комплексного підходу, де ключову роль відіграють адаптивні технології, орієнтовані на індивідуальні потреби та особливості здобувачів освіти. Сучасна модель персоналізації освітнього процесу має включати такі компоненти:

1. **Збір та аналіз даних.** Адаптивне навчання ґрунтується на аналізі зібраних даних про успішність і навчальні досягнення здобувачів освіти. Це дасть можливість створювати індивідуальні профілі, що відображають інтереси, проблеми, потреби та прогрес кожного здобувача освіти.

2. **Адаптивні навчальні платформи.** Цифрова трансформація освіти передбачає розробку та впровадження платформ, які можуть автоматично змінювати навчальні матеріали, темп навчання та його формат відповідно до результатів здобувачів освіти. Наприклад, якщо в здобувача освіти простежуються труднощі в опануванні освітнього компонента або його окремої теми, платформа може запропонувати додаткові ресурси або вправи.

3. **Гнучкий контент.** У моделях адаптивного навчання важливо забезпечити різноманітність форматів і варіантів навчального матеріалу. Це дасть змогу здобувачам освіти вибирати зручний для них спосіб засвоєння інформації, що сприятиме кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу.

4. **Залучення штучного інтелекту.** Допоможе автоматизувати адаптивне навчання, розвиватиме його. Наприклад, такі системи можуть відстежувати прогрес здобувачів освіти, давати рекомендації, прогнозувати можливі проблеми в навчанні, спонукати викладачів до швидкого реагування.

5. **Підтримка саморегульованого навчання.** Цифрові платформи можуть заохочувати здобувачів освіти до самостійного вибору матеріалів, темпу та часу навчання. Це покращить навички самоконтролю та саморефлексії, що важливо для підвищення результативності навчання.

6. **Роль викладача як наставника.** Вдале керівництво викладача зорієнтує здобувачів освіти до визначення індивідуальних цілей, напрямів розвитку. Цифрові інструменти нададуть змогу простежити рівень успішності здобувачів освіти, уможливлють персоналізацію рекомендацій.

7. **Зворотний зв'язок у режимі реального часу.** Динамічний зворотний зв'язок, забезпечений цифровими інструментами, підвищить мотивацію здобувачів освіти та їх зацікавленість у навчанні.

Означений підхід до побудови адаптивного навчання забезпечить гнучкість та ефективну інтеграцію цифрових рішень в освітній процес, сприятиме підвищенню якості освіти, розвитку цифрової компетентності та самостійності здобувачів освіти, адаптуванню освітнього процесу до сучасних вимог цифрового суспільства.

Отже, варто зазначити, що проектування ефективної моделі адаптивного навчання як засобу персоналізації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації освіти передбачає комплекс рішень, орієнтованих на індивідуальні можливості та потреби здобувачів освіти і включає аналіз даних для оптимізації освітнього процесу, залучення **штучного інтелекту** та цифрових технологій для динамічного зворотного зв'язку. Важливим аспектом є підтримка самостійного навчання і перетворення ролі викладача на наставника, який допомагає здобувачам освіти персоналізувати свій освітній процес.

Проте актуальність проблеми не зменшується і потребує подальшого глибокого дослідження, оскільки адаптивне навчання в Україні знаходиться на етапі становлення та інтеграції в освітній процес. Актуальною є розробка моделей, що враховували б не лише академічні показники, але й емоційні та соціальні аспекти розвитку здобувачів освіти. Такий підхід сприятиме створенню більш цілісної системи персоналізованого навчання, яка відповідатиме потребам кожного індивіда.

Список використаної літератури

1. Лещенко Н.М. Адаптивні технології навчання в контексті сучасних освітніх інновацій. Освітні системи: ретроспектива, інноватика (до 100-річчя Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа»). Київ. 2022. С. 89-93. URL: <http://surl.li/ionjrc> (дата звернення: 18.10.2024).

2. Носенко Ю.Г. Адаптивні системи навчання: сутність та ступінь використання у вітчизняних закладах педагогічної освіти. Фізико-математична освіта. 2018. Вип. 3. С. 73-78. URL: <http://surl.li/usgfew> (дата звернення: 18.10.2024).

3. Скіцько В.І. Персоналізація освітнього процесу за допомогою штучного інтелекту. Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів (Інтернет-конференція). Київ. 2024. С. 233-234. URL: <http://surl.li/boewip> (дата звернення: 18.10.2024).

4. Толмач М.С. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. Київ. 2021. Том 4. №2. С. 159-169 URL: <http://surl.li/xnjyvw> (дата звернення: 18.10.2024).

5. Zawacki-Richter, O. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators? International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2019. Volume 16. Article number 39. URL: <http://surl.li/wqiarv> (дата звернення: 18.10.2024).

Заїка Артем Олексійович,
доктор філософії, викладач вищої категорії фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ

У сучасних умовах освіта зазнає суттєвих трансформацій під впливом цифрових технологій. Однією з основних тенденцій є перехід до персоналізованого навчання, що враховує індивідуальні особливості та потреби здобувачів освіти. Адаптивні освітні технології змінюють ключову роль у цьому процесі, сприяючи підвищенню ефективності освітніх програм відповідно до рівня підготовки кожного здобувача. Для майстрів виробничого навчання ці інструменти є незамінними, оскільки вони забезпечують підвищення результативності навчання та мотивації здобувачів освіти, спрямовуючи їх на підготовку до професійної діяльності в умовах сучасного суспільства.

Адаптивні освітні технології – це технології, що взаємодіють із здобувачем освіти в реальному часі. Вони автоматично забезпечують індивідуальну підтримку кожного здобувача, автоматично підключаючи навчальні матеріали під індивідуальні потреби кожного здобувача освіти. Такі системи враховують рівень знань, темп засвоєння інформації, а також інтереси кожного здобувача освіти. Вони мають дані, отримані під час навчання, для побудови індивідуальних освітніх траєкторій. Наприклад, системи можуть підбирати більш складні завдання для здобувачів освіти, які швидко засвоюють матеріал, або надавати додаткові пояснення тим, хто потребує більше часу для розуміння [2].

У професійній (професійно-технічній) освіті адаптивні технології можуть бути особливо корисними для налаштування практичної роботи на уроках виробничого навчання. Вони допомагають зосередитися на конкретних навичках, які необхідно розвинути для успішної роботи в певній професії, і підвищують завдання відповідно до рівня підготовки кожного здобувача освіти.

Штучний інтелект (ШІ) є ключовим елементом адаптивних освітніх технологій. За допомогою аналізу даних про успіхи здобувача освіти системи з ШІ можуть прогнозувати, які матеріали будуть найбільш корисними для подальшого навчання. Наприклад, якщо здобувач освіти демонструє слабкі результати у виконанні завдань із певної теми, система надасть йому більше практичних вправ і пояснень із цим питанням.

У професійному навчанні ШІ допоможе майстрам виробничого навчання автоматично оцінювати прогрес здобувачів освіти, відстежувати розвиток їхніх практичних навичок та адаптувати програму під свої потреби. Це дозволяє більше зосередитися на індивідуальних консультаціях та підтримці здобувачів освіти, тоді як система автоматизує рутинні процеси моніторингу.

Основна перевага адаптивних освітніх технологій – це можливість створення індивідуального навчального плану для кожного здобувача освіти. Ось кілька важливих аспектів:

– персоналізація навчання: кожен здобувач освіти отримує завдання відповідно до свого рівня знань і темпу навчання. Це дозволяє уникнути ситуацій, коли здобувач освіти не досягає за групу або, навпаки, стає нудно через занадто просте завдання;

– підвищення мотивації: коли здобувач освіти відчуває, що навчальний матеріал налаштований під його потреби, його зацікавленість зростає. Це особливо важливо для професійної освіти, де практичні навички мають вирішальне значення;

– покращення результатів: здобувачі освіти, які підтримують навчання відповідно до своїх можливостей, досягають кращих результатів. Постійна адаптація матеріалу дозволяє їм краще розуміти теми та закріплювати знання [1].

Попри всі переваги, упровадження адаптивних освітніх технологій має певні виклики, особливо в закладах професійної (професійно-технічної) освіти:

– інфраструктура: для повноцінної роботи адаптивних систем потрібен доступ до сучасної техніки та швидкого інтернету, що не завжди можливо в усіх закладах освіти;

– підготовка педагогів: викладачі та майстри виробничого навчання повинні володіти достатніми знаннями про роботу з адаптивними технологіями. Необхідно забезпечити їхнє навчання та підтримку під час упровадження нових інструментів;

– етичні питання: використання персональних даних здобувачів освіти для побудови індивідуальних освітніх траєкторій вимагає особливої уваги до питань конфіденційності та захисту інформації.

В Україні та світі вже є успішні приклади впровадження адаптивних освітніх технологій. Такі платформи, як Smart Sparrow або DreamBox Learning, дозволяють успішно реалізовувати навчальні плани під потреби кожного здобувача освіти. Наприклад, у деяких закладах професійної (професійно-технічної) освіти застосовуються платформи для підготовки майбутніх фахівців із точних наук і технічних спеціальностей, що дозволяє здобувачам освіти закріпити теоретичні знання та відпрацювати практичні навички на симуляціях [3].

Успішне впровадження такої системи демонструє підвищення результатів навчання здобувачів освіти та їхньої уваги в навчанні. Для майстрів виробничого навчання це також зручний інструмент для контролю за прогресом і мотивацією здобувачів освіти.

З розвитком штучного інтелекту та інших цифрових технологій адаптивні системи будуть удосконалюватися. У майбутньому можна очікувати, що вони стануть більш інтерактивними та доступними. Індивідуальні навчальні траєкторії враховуватимуть не лише рівень знань, але й емоційний стан здобувачів освіти, їхні інтереси та мотиваційні фактори.

Для професійного навчання це відкриває нові можливості, зокрема, використання стимуляційних платформ для відпрацювання складних виробничих процесів. Адаптивні технології покращують підготовку здобувачів освіти до реальних виробничих умов, що підвищують їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Wozniak K. Personalized Learning for Adults: An emerging andragogy. *Emerging Technologies and Pedagogies in the Curriculum*. Singapore, 2020. P. 185–198.

2. Дроздова В.В., Рудницька К.В., Росквас І.А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. № 26. 2023. С 1–16.

3. Крашеніннік І.В., Осадчий В.В. Можливості платформи Smart Sparrow для створення адаптивних навчальних матеріалів. *Адаптивні технології управління навчанням ATL-2020: матеріали шостої міжнар. конф., 23–25 верес. 2020 р. Одеса, 2020. С. 11–13.*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ В МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Аналіз практики з важливих проблем сучасної освітньої системи показує недостатній рівень підготовки майстрів виробничого навчання до роботи в умовах, що вимагають самостійного ухвалення оптимальних педагогічних рішень. Відомо, що особливості організації та проведення уроків виробничого навчання вимагають від майстра вміння творчо та науково обґрунтовано організовувати освітній процес [1, с. 174].

Випереджувальний розвиток педагогічної освіти обумовлює необхідність орієнтуватися на формування й удосконалення педагогічної майстерності, що передбачає, окрім теоретичних знань, ще й формування та використання здатності до творчості й саморозвитку майбутнього майстра виробничого навчання. Потрібно визначати педагогічну майстерність майстра виробничого навчання як інтеграційну характеристику його високої професійно-педагогічної підготовки та вмінь у здійсненні педагогічної діяльності, внутрішньо обумовлених високорозвиненими особистісними рисами (інтелектуальною культурою, особовою зрілістю, індивідуальним педагогічним стилем, самоактуалізацією), що вирізняється професійною компетентністю, педагогічним досвідом і творчістю [2].

У психолого-педагогічній літературі існують різні підходи до класифікації педагогічних умов, що безпосередньо пов'язані з чинниками педагогічного процесу, і їх можна розділити на об'єктивні та суб'єктивні.

Суб'єктивні умови:

- наявність у суб'єкта діяльності вираженої потреби та стійких мотивів її здійснення, прийняття ним цілей і програми діяльності;
- досвід організації та реалізації діяльності, теоретична підготовка, сформованість умінь, практичних дій та операцій;
- відповідність змісту й характеру діяльності індивідуальним особливостям суб'єкта;
- емоційно-психологічний і фізичний стан суб'єкта діяльності.

До об'єктивних умов належать:

а) організаційні:

- переконливе мотивування й чітка постановка мети діяльності, раціональне планування, організація контролю, об'єктивна оцінка;
- сприятливий морально-психологічний клімат у групі;
- виробничо-побутові та санітарно-гігієнічні умови діяльності, що відповідають прийнятним нормам;

б) ресурсні умови:

- матеріально-технічне забезпечення діяльності;
- інформаційне забезпечення діяльності;
- кадрове забезпечення діяльності: компетентні керівники й організатори, співвиконавці, виконавці [3, с. 165].

Цікавість до особливостей проведення уроків виробничого навчання, до організації освітнього процесу, прагнення бути педагогом-майстром складають основу мотивації майбутнього майстра виробничого навчання, орієнтованого на освоєння й досягнення високих професійних результатів.

Список використаної літератури

1. Освітні технології: навч.-метод. посібник / за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2002. 255 с.
2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник. Київ: АПН, 2002. 136 с.
3. Семиченко В.А. Функціональний склад діяльності педагога – важлива передумова гуманізації навчання. *Професійна освіта: теорія і практика*. № 1-2 (15-16) 2002. С. 159-167.

Згода Валентин Анатолійович,
*магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в контексті державних професійних стандартів є важливим викликом сучасної освіти. У зв'язку з цим, набуття тільки спеціальних (фахових) компетентностей уже не є достатнім для формування конкурентоспроможного фахівця. Сьогодні необхідно акцентувати увагу на розвитку особистісних якостей, які розкривають індивідуальність і творчий потенціал майбутнього педагога ЗП(ПТ)О.

Головною метою вищої професійної освіти є підготовка компетентного і кваліфікованого випускника, здатного не лише використовувати знання та навички на практиці, але й приймати оригінальні рішення у складних та нестандартних професійних ситуаціях. У цьому контексті особливо важливою стає проблема розвитку креативності студентів під час їхньої професійної підготовки. Креативність допомагає не лише адаптуватися до нових умов, а й активно впливає на їх зміну, створюючи інноваційні рішення.

Сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних швидко адаптуватися до нових умов, знаходити нестандартні рішення та розвивати власні ідеї. Особливого значення набуває вміння бачити завдання з різних точок зору, експериментувати та втілювати інновації. Це питання є надзвичайно актуальним для педагогів професійного навчання, які повинні не лише передавати знання, але й допомагати учням ЗП(ПТ)О розвивати їхній творчий потенціал.

Дослідження показують, що успіх людини протягом життя залежить не стільки від рівня IQ, скільки від здатності мислити креативно та адаптивно. Наприклад, люди зі середнім рівнем IQ можуть досягати значних успіхів завдяки розвинутим навичкам вирішення проблем і здатності використовувати інформацію у новий спосіб. Науковці зазначають, що креативність відіграє важливу роль у досягненні професійних і особистих цілей, оскільки вона дозволяє індивіду швидко реагувати на виклики та генерувати нові підходи до виконання завдань [1].

Підготовка сучасного педагога професійного навчання повинна орієнтуватися на розвиток не лише знань і вмінь, але й таких компетентностей, як критичне мислення, креативність та здатність до самоосвіти. Педагог має не лише передавати знання учням, але й володіти глибоким розумінням своєї професійної сфери, бути здатним проектувати, організовувати та управляти освітнім процесом.

Окрім педагогічної та методичної підготовки, випускники повинні мати розвинені організаторські й комунікативні здібності, високий рівень загальної культури, а також

володіти професійними та загальними компетентностями. Це дозволить їм не тільки задовольняти потреби учнів, але й бути ефективними в умовах сучасного суспільства.

Розвиток креативності в процесі професійної підготовки стає критично важливим. Креативність передбачає здатність до нестандартного мислення, пошуку нових рішень та інноваційних підходів у професійній діяльності. Особливо це стосується педагогів, адже вони мають сприяти розвитку творчих здібностей своїх учнів [2].

Для формування креативності необхідно використовувати різноманітні педагогічні методи, такі як проблемно-орієнтоване навчання, проектна діяльність, інтерактивні завдання, а також стимулювання індивідуальної та групової творчості. Ці методи допомагають студентам розвивати гнучкість мислення, критичність, самостійність та здатність до творчого самовираження [4].

Важливо, щоб розвиток креативності поєднував теоретичні знання з практичними навичками. Викладачі мають стимулювати студентів до експериментування, генерування власних ідей та пошуку альтернативних рішень. Це сприяє розвитку як професійної компетентності, так і загальнокультурного рівня студентів, що є ключовим для їх успішної адаптації до вимог сучасного ринку праці.

Креативні педагоги мають значні переваги в організації освітнього процесу, створенні інноваційних освітніх програм та вдосконаленні методик викладання. Такі фахівці здатні не тільки адаптуватися до змін, але й впроваджувати нові підходи в освіті, розвиваючи у здобувачів критичне мислення та навички самонавчання.

Таким чином, креативний підхід до професійної підготовки відкриває нові можливості для студентів, дозволяючи їм успішно реалізовувати себе у різних галузях, розвивати навички самостійного навчання та підвищувати свою продуктивність. Тому розвиток креативного мислення має стати пріоритетом у підготовці майбутніх професіоналів.

Список використаної літератури

1. Креативність. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C> (дата звернення 26.10.2024).

2. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. Тернопіль, 2008. 192 с.

3. Яковишина Т. В. Передумови формування креативного освітнього середовища у вищому навчальному закладі *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. 2010. № 76. Том 3. С.96-101.

4. Пилищук О. П. Розвиток креативності як компонент професійної компетентності студентів. *Наука і освіта*. 2009. № 7. С. 170-172.

Зінченко Альбіна Валеріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні процеси реформування національної системи освіти висувають нові виклики перед підготовкою майбутніх педагогів професійного навчання, змушуючи шукати нові підходи до організації роботи в професійно-технічних навчальних закладах. Формується єдиний освітній простір, який має сприяти підвищенню мобільності учнів і студентів, що

дасть їм змогу досягати успіху в обраних професіях і підвищить ефективність системи працевлаштування випускників, зокрема й закладів професійно-технічної освіти.

Сьогодні успіх випускника професійного навчального закладу залежить від його здатності швидко адаптуватися до динамічних змін, як соціальних, так і професійних. Роботодавці потребують спеціалістів, які здатні оперативнo перебудовувати свою діяльність, реагуючи на вимоги сучасного ринку праці. Це підкреслює необхідність безперервного навчання та перенавчання, оскільки сьогоднішній ринок вимагає від працівників конкурентоспроможності та здатності швидко пристосовуватися до нових умов.

Особливе значення має профорієнтаційна робота серед молоді, що є ключовою частиною виховного процесу в дистанційному форматі пов'язаного з повномасштабною війною і підготовкою майбутнього педагога професійного навчання до неї. Вона спрямована на підготовку здобувачів освіти до свідомого вибору професії та допомагає визначити своє місце у суспільстві, а також реалізувати своє професійне покликання з урахуванням особистих здібностей, інтересів і схильностей. Така діяльність не лише сприяє професійному становленню молоді, а й допомагає формувати гармонійні особистості, які готові до активної участі в житті суспільства та до побудови успішної кар'єри. У закладах освіти профорієнтаційна робота зі здобувачами має виконуватися широким колом педагогічних працівників, серед яких педагоги професійної освіти, класні керівники (куратори груп), вихователі, бібліотекарі, педагоги-організатори, соціальні педагоги, медичні працівники, а також керівники гуртків у позаурочний час. Викладачі-предметники також долучаються до цієї діяльності, впроваджуючи елементи профорієнтації у свої курси відповідно до можливостей навчальної програми і умов дистанційної освіти. Така діяльність планується з урахуванням вікових та психологічних особливостей здобувачів, їхніх інтересів, талантів та готовності до різних видів діяльності, а також рівня згуртованості колективу здобувачів освіти [1, с. 104].

Як зазначає Т. А. Шишковець, система профорієнтації є організованою та керованою діяльністю різних державних і громадських організацій, закладів освіти та сім'ї, що спрямована на вдосконалення процесу професійного самовизначення підлітків в інтересах як самої особистості, так і суспільства загалом [2]. Успіх у свідомому виборі майбутньої професії залежить від двох ключових факторів: системної та цілеспрямованої профорієнтаційної роботи у закладі загальної середньої освіти та якісної профагітаційної діяльності з боку закладів професійно-технічної освіти, які прагнуть зацікавити майбутніх абітурієнтів і залучити їх до професійної підготовки.

Отже, підготовка педагога професійного навчання до глибокого розуміння і комплексного підходу у профорієнтаційній роботі є основою для того, щоб учні могли свідомо обрати свій професійний шлях, що забезпечить їхню успішну інтеграцію у сучасний ринок праці та сприятиме розвитку суспільства в цілому.

Сучасна профорієнтаційна діяльність у освітніх закладах вимагає від педагогів професійного навчання, застосування активних форм та методів класичної та дистанційної роботи для залучення здобувачів. Залежно від мети, завдань та змісту, ці методи можна поділити на кілька основних категорій.

До інформаційно-просвітницьких методів належать заходи, під час яких учням надають інформацію про різні канали працевлаштування, умови прийому на роботу та навчання, а також знайомлять зі світом професій та вимогами до працівників у кожній галузі.

Діагностичні методи використовуються для вивчення особистості здобувача, його інтересів, здібностей та схильностей, з метою оцінки їх відповідності обраній професії. Ці методи також включають оцінку стану здоров'я учня, щоб з'ясувати його здатність виконувати певні види роботи.

До активних форм профорієнтаційної роботи належать: ситуаційно-рольові ігри, інсценізації, тематичні ігри-бесіди та мандрівки, вікторини, розгадування загадок, ребусів, кросвордів, організація екскурсій на підприємства та віртуальні екскурсії. Крім того, використовуються такі форми, як творчі конкурси, моделювання життєвих ситуацій,

виставки творчих робіт, школа професійної майстерності, презентації професій, перегляд мультфільмів, кінофільмів та документальних матеріалів на професійну тематику, відеоролики, зустрічі з представниками різних професій (також в дистанційному форматі), ярмарки професій, заходи у форматі клубу веселих та кмітливих із профорієнтаційною тематикою, анкетування та тестування.

Інші активні методи включають мульти- та монопроекти, тренінги, калейдоскоп професій, створення колажів, проведення диспутів і брифінгів, складання індивідуальних програм саморозвитку, діяльність агітбригад тощо.

Наприклад, бесіду з учнями на тему професій Т. А. Шишковець рекомендує організувати за чітко структурованим планом, який включає:

1. Загальні відомості про професію.
2. Особливості професійної діяльності, вимоги до фахівця.
3. Огляд перспектив розвитку та можливостей кар'єрного зростання у професії.

Цей підхід дозволяє всебічно зацікавити здобувачів, допомагаючи їм свідомо підійти до вибору свого професійного шляху та підготуватися до викликів сучасного ринку праці.

Опис галузі господарства, де застосовується певна професія, є важливим компонентом ознайомлення з нею. Ця характеристика включає аналіз її значення в економіці, ролі у науково-технічному прогресі та перспектив розвитку. Професія може бути оцінена через її об'єкти праці, засоби виконання робіт та кінцевий продукт, що виробляється. Особлива увага приділяється аналізу змісту та характеру трудової діяльності, яка включає основні функції, обов'язки та завдання спеціаліста.

Умови роботи та вимоги, які професія ставить до людини, включають санітарно-гігієнічні стандарти, особливості робочого середовища, вимоги до віку та стану здоров'я, а також специфічні вимоги до фізичних та психологічних характеристик працівника. До таких аспектів відносяться елементи творчості в роботі, рівень відповідальності, потенційні труднощі, які можуть виникати, та особливості, що вимагають певних навичок і якостей від спеціаліста.

Підготовка до професійної діяльності передбачає ознайомлення з можливими шляхами здобуття професії і про це педагог професійного навчання повинен пам'ятати і працювати над покращенням її вдосконалення в умовах дистанційної освіти. Це можуть бути спеціальні курси, навчання у технікумах, коледжах або закладах вищої освіти. Важливо також розглядати зв'язок між професійною підготовкою, освітнім процесом та подальшою роботою в обраному напрямку, що здійснюється в закладах професійно-технічної освіти.

Сучасна профагітаційна робота, яку проводять заклади професійно-технічної освіти, є ключовим елементом залучення майбутніх абітурієнтів. Найбільш ефективними формами такої діяльності є організація днів відкритих дверей, конкурси професійної майстерності, тематичні тижні за обраними професіями, а також участь у святкових заходах міського, районного чи обласного рівня. Широко застосовуються майстер-класи та освітні квести, що допомагають абітурієнтам краще зрозуміти специфіку обраної професії та визначити свій інтерес до неї.

Таким чином, для забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців профорієнтаційна та профагітаційна робота педагогами професійної освіти у сучасних закладах освіти повинна бути системною, інноваційною та спрямованою на практичне залучення молоді до вибору своєї професійної траєкторії.

Список використаної літератури

1. Коваль Л. Є. Педагогічні аспекти організації профорієнтаційної роботи у навчальному закладі : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2016. 150 с.
2. Добірка профорієнтаційних заходів у закладах освіти. На Урок : освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/post/dobirka-proforientaciynih-zahodiv-u-zakladah-osviti> (дата звернення: 07.10.2022).

Ігнатенко Ганна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Наразі, коли заклади освіти у зв'язку з військовою агресією Росії проти України змушені переходити на дистанційну чи змішану форми навчання, актуалізується проблематика реалізації індивідуального підходу. Що вимагає проєктування шляхів отримання освіти здобувачами освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечити виявлення та усунення чинників, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб тих, хто навчається.

Акцентуємо увагу на тому, що особам з особливими освітніми потребами необхідна додаткова постійна чи тимчасова підтримка в освітньому процесі з метою забезпечення їх права на освіту [1].

Також науковці звертають увагу на те, що якраз індивідуальні особливості впливають в значній мірі на ефективність процесу формування фахових компетентностей учнів (студентів), а саме своєрідність їх мислення, пам'яті, уяви, тощо.

Правомірним є віднесення і ліворукості до індивідуальних особливостей здобувачів освіти [2].

Ліворукість це – вроджена особливість людей, у яких права півкуля мозку домінує над лівою, це не патологія, а один зі шляхів розвитку організму людини.

Важливість врахування ліворукості обумовлюється також тим, що професійна освіта включає як професійно-теоретичну, так і професійно-практичну підготовку, що тісно взаємопов'язані.

Наше дослідження спрямоване на обґрунтування шляхів навчання предметно-перетворювальної діяльності майбутніх фахівців в умовах професійного закладу освіти з урахуванням ліворукості.

За результатами нашого дослідження, а також беручи до уваги наукові дані, приблизно 4-5% здобувачів освіти професійної освіти є ліворукими, 1-2% – амбідекстри [3].

Це ще раз підкреслює актуальність окресленої проблематики.

В навчальному процесі професійних закладів освіти для досягнення дидактичної мети використовується низка технологій [4].

Сприйняття навчально-пізнавальної інформації через першу сигнальну систему органічно поєднується з функціонуванням другої сигнальної системи. Тому заздалегідь, ще до словесного пояснення виконання трудових дій та демонстрації їх, необхідно ознайомитися з учнівською (студентською) аудиторією і визначити чи є серед них ліворукі.

За наявності в групі ліворуких здобувачів професійної освіти ті, хто навчає (майстри виробничого навчання, викладачі) мають доповнити методичне забезпечення дисциплін дидактичними засобами з врахуванням особливостей сприймання ліворукими учнями, а це технологічні (інструкційні) картки, медіа-презентації і т. д.. Адже науковообґрунтовано широкий спектр дидактичних функцій засобів – навчальна, інформаційна, контрольна, розвивальна тощо [5].

Потребує корегування також словесне пояснення, що супроводжує показ трудових дій (операцій).

Наприклад, під час навчання майбутніх робітників швейної галузі технології виконання початкових оздоблювальних швів для праворуких учнів вказуємо, що для отримання петельного шва стібки однакової висоти прокладають зліва направо, а для ліворуких – стібки однакової висоти прокладають справа наліво; прямого зметувального шва: для праворуких учнів – голка під час проколювання тканини прямує справа наліво

вгору – вниз – вгору..., а для ліворуких – голка під час проколювання тканини прямує зліва направо вгору – вниз – вгору.. і т. д...

Також під час показу практичних дій, операцій ліворуким здобувачам освіти досить ефективним є використання методу «дзеркального відображення».

Таким чином проблема врахування індивідуальних особливостей здобувачів професійної освіти за різних форм навчання дуже важлива і потребує подальшого вивчення, зокрема, розробка методик навчання ліворуких учнів з використанням можливостей освітніх цифрових технологій.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 06.09.2024).
2. Ignatenko G.V. Ways of acquiring competence of subject teachers (technology) in order to work in school with left-handed pupils / G.V. Ignatenko, A.V. Ignatenko. L' Association 1901 «SEPIKE» edition 2015. № 9. P. 28-32.
3. Довгань О. Теоретичні аспекти амбідекстрії та ліворукості учнів початкових класів Довгань О. // Педагогічна освіта : теорія і практика: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка . Том 2. Випуск 26. Кам'янець-Подільськ, 2019. С.243-248.
4. Організаційно-педагогічне забезпечення дистанційного навчання в професійно-технічних навчальних закладах. Методичний посібник / [О. В. Базелюк, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець, І. І. Голуб, Л. О. Базиль, А. А. Каленський, А. В. Мищишен, О. М. Спірін, В. М. Аніщенко]. Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. 218 с.
5. Ігнатенко Г.В., Єрмоленко Є.І. Знаково-символічна наочність: сутність та класифікація. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*: зб. наук. праць. Вип. 33 Глухівський НПУ ім. О.Довженка. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О.Довженка, 2017. 310 с.

Ігнатенко Олександр Володимирович,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії і методики початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

До проблематики підготовки майбутніх педагогів до впровадження сучасних інформаційних технологій не одне десятиліття зверталися низка науковців [1].

Але на сьогодні це питання набуло стратегічного значення. Адже в умовах військового стану через військову агресію Росії проти України багато професійних закладів освіти змушені були перейти на дистанційну чи змішану форми навчання.

Врахуймо й те, що серед прогнозів експертів Європейської комісії з визначення нових способів отримання освіти та підвищення кваліфікації в Європі у 2020-2030 рр. визначено, зокрема, відкрите навчання за допомогою Інтернету як традиційної форми отримання освіти; мобільні Інтернет-пристрої як основні інструменти для навчання; заміна паперових носіїв електронним мультимедійним контентом; відкритий доступ до освітніх ресурсів, які будуть широко застосовуватися усіма суб'єктами навчального процесу тощо [2].

Виші, де здійснюється підготовка майбутніх педагогів, мають, перш за все, орієнтуватися на компетентного випускника. Професійна компетентність – складна динамічна дефініція.

Компетентнісний підхід передбачає формування багатьох компетентностей, зокрема, інформатичної.

Інформатична компетентність педагога охоплює пошук та передавання різноманітних даних, володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями в освіті, що спираються на сукупність професійних, методологічних і загальнокультурних знань. Структура інформатичної компетентності включає складові: інформаційну, аналітичну, прогностичну, проектну, організаційну, комунікаційну, виховну [3].

У період навчання майбутні педагоги мають набути здатностей до організації та здійснення освітнього процесу за різними формами навчання. Адже той, хто навчає відповідає за створення сприятливого освітнього середовища та забезпечення навчальних можливостей, що полегшують використання технологій для навчання та спілкування. Тому необхідно, щоб усі освітні заклади забезпечували здобувачів освіти такими можливостями. Що неможливе без набуття майбутніми педагогами досвіду використання інформаційних технологій; розуміння принципів і характеру їх роботи, зокрема, володіння технологіями Веб 2.0., що є другим поколінням технологій глобальної мережі Інтернет. Щодо їх можливостей впровадження в освітньому процесі, то вони є різновекторними: зміст, авторами, якого є ті, хто навчається; постійні посилання на створені матеріали; мітки (як засіб вирішення професійних задач); візуалізація динамічних відносин тощо [3].

Педагогічний досвід засвідчує підготовка майбутніх педагогів до впровадження сучасних інформаційних технологій знаходиться у прямо пропорційній залежності від набутого під час навчання власного досвіду. Ефективним є підхід, за яким проєктуються «карти розуму» ключових видів діяльності з організації освітнього процесу з окремої дисципліни за допомогою технологій Web 2.0.

Під час дистанційної освіти доцільне використання онлайн семінарів (вебінарів). Головною ознакою зазначених семінарів є їх інтерактивність: доповідач – активні слухачі, тобто інші учасники семінару, у яких є можливість не тільки задавати питання, але й брати участь у обговоренні винесеної на семінар проблематики.

Загалом впровадження технологій Web 2.0 дозволяє забезпечити безперервний взаємозв'язок і співробітництво усіх учасників освітнього процесу за допомогою мережевих технологій, створення соціальних співтовариств, засобів колективного спілкування та обміну інформацією; впровадити особистісно-орієнтовані технології навчання в умовах докорінної зміни ролі викладача з основного джерела здобуття знань у фасилітатора освітнього процесу [4].

Уміле використання інформаційних технологій, зокрема технологій Веб 2.0., сприяє не тільки осучасненню фахової педагогічної освіти, але й містить у собі великий потенціал, щодо підготовки майбутніх педагогів до впровадження сучасних інформаційних технологій

Список використаної літератури

1. Дистанційне навчання в підготовці фахівців у закладах вищої освіти/ [А. Кузьмінський О. Кучай, О. Біда, А. Чичук, І Сігетій, Т. Кучай] URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5098> (дата звернення 26.09.2024).
2. Освіта в Європі у 2020–2030 роках. Прогноз [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pontydysgu.org/2010/01/crowd-sourcing-the-europeanforesight-study-your=chance-to-be-an-expert/> (дата звернення: 29.07.2024).
3. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу* : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
4. Ігнатенко О.В. Цифровізація процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи. II International scientific and practical conference «Modern Approaches to Problem Solving in Science and Technology» (November 15-17, 2023) Warsaw, Poland, International Science Unity. 2023. 310-314.

Капоріна Ольга Вікторівна,
*практичний психолог ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ РЕФРЕЙМІНГУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Рефреймінг – це метод, що допомагає змінити бачення ситуації, людини чи стосунків, пропонуючи нову перспективу. Його можна практикувати самостійно, особливо коли особистість застрягла в негативному способі мислення.

В основі рефреймінгу лежить ідея про те, що особиста перспектива формується «рамкою» (фреймом), через яку розглядаються ситуації. Зміна цієї рамки змінює значення, яке отримується особистістю, що, в свою чергу, може змінити думки і дії учасника освітнього процесу [1, с. 19].

Фрейми відіграють роль шаблонів мислення, що дає можливість бачити ситуацію з різних ракурсів.

На жаль, ми схильні спрямовувати свої думки в негативне русло, особливо, коли на своєму шляху стикаємось з неприємними ситуаціями. Через це деяким здобувачам освіти не вдається вчасно помічати нові засоби вирішення проблем і критично ставитись до їхнього розв'язання [1, с. 32].

В умовах постійних змін здобувачі освіти повинні відповідально осмислювати й здійснювати свій життєвий вибір.

Аналіз проведених тренінгових занять щодо розвитку навичок стресостійкості з майбутніми майстрами виробничого навчання свідчить про переважання наразі у здобувачів освіти такого емоційного стану як страх, що в подальшому ускладнює процес здобуття знань і набуття навичок самопрезентації.

Поняття страху у студентів спричинене загостреним воєнним станом, що наочно демонструє підвищення стресу через відчуття побоювань за власне життя та життя рідних і близьких.

Ось тут і приходиться на допомогу рефреймінгу. Запропонована техніка допомагає здобувачам освіти віднаходити креативні, нестандартні підходи в різних непередбачуваних ситуаціях, подіях та ідеях.

Цей прийом також сприяє розумінню, що найнеприємніша ситуація залишалася колишньою, навчає розглядати її в іншому контексті, змінюючи рамки.

Також слід звернути особливу увагу на те, що застосовуючи техніку рефреймінгу, принцип дії її не зникає до маскуванню дійсності, а навпаки – розкриває всебічне бачення проблеми.

На практиці здобувачі освіти такий прийом відпрацьовували за допомогою декількох способів, а саме: пошук іншої, позитивної сторони в ситуації, вигідної можливості в неприємній ситуації, постановка у вигідний і правильний у конкретній ситуації ряд порівняння. Також стресові ситуації аналізували за допомогою відповіді на питання: «Що позитивне може дати ця ситуація?», «Яку вигоду для себе я зможу отримати?», «Які життєві уроки я можу засвоїти?» [3].

Ці прийоми допомагають здобувачам освіти усвідомити, що саме вони можуть обирати, як ставитися до подій і що саме власний вибір визначає емоційний стан та поведінку в подальшій життєдіяльності.

Отже, рефреймінг – потужний засіб, за допомогою використання якого можна віднайти приховані ресурси організму та змінити ставлення особистості до її проблеми.

Список використаної літератури

1. Мирончук Н.М. Основи самоорганізації у професійній діяльності: навчально-методичний посібник. Житомир: Житомирський державний університет ім. І.Франка, 2020. 133 с.
2. Модифікований шестикроковий рефреймінг. URL: <http://medbib.in.ua/modifitsirovannyiy-shestishagovyiy-refreyming.html> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Основні види та базові методики рефреймінгу. URL: https://studwood.net/1269174/psihologiya/osnovnye_vidy_bazovye_metodiki_Refreyminga (дата звернення: 10.10.2024).

Клименко Андрій Григорович,

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Український державний університет імені Михайла Драгоманова;
Науковий керівник: Себало Людмила Ігорівна,
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Український державний університет імені Михайла Драгоманова*

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Проблема розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку набуває особливого значення в контексті інтеграції осіб з інтелектуальними порушеннями у суспільне життя. Емоційний інтелект (ЕІ) є ключовим чинником для успішного навчання, соціалізації та формування особистості, особливо у дітей, що мають труднощі в навчанні через інтелектуальні порушення [6].

Ця стаття має на меті проаналізувати теоретичні підходи до розвитку ЕІ у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями, опираючись на сучасні дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Емоційний інтелект визначається як здатність розпізнавати, розуміти й керувати власними емоціями, а також взаємодіяти з емоціями інших людей [9].

З точки зору міжособистісного інтелекту Гарднер розглядав емоційний інтелект як здатність людини розуміти інших людей, усвідомлювати їхні мотивації та ставлення до роботи, визначати, як найкраще взаємодіяти з іншими, а внутрішньоособистісний емоційний інтелект - як здатність людини формувати певний погляд на себе, тобто адекватну модель себе, і використовувати її для більш ефективного функціонування у своєму житті [5].

У сучасній українській науковій літературі проблема розвитку емоційного інтелекту у дітей з інтелектуальними порушеннями активно досліджується в рамках спеціальної педагогіки, психології та корекційної педагогіки. Більшість досліджень зосереджені на формуванні емоційної компетентності та адаптації дітей з обмеженими когнітивними можливостями, оскільки ця група потребує специфічного підходу в освітньому процесі. Серед основних авторів, які вивчають питання емоційного інтелекту в українському контексті, можна виділити роботи К.Л. Чорної, І.В. Топузової та Л.В. Шевчук.

К. Л. Чорна у своїх роботах досліджує основи формування емоційної компетентності у дітей з особливими освітніми потребами, підкреслюючи необхідність використання адаптованих методик, таких як ігрова терапія, арт-терапія, а також вправи для розвитку саморегуляції та розпізнавання емоцій [2]. Авторка зазначає, що розвиток емоційної сфери у дітей з інтелектуальними порушеннями потребує значних зусиль з боку педагогів і родини,

оскільки діти з подібними особливостями відчувають труднощі в інтерпретації емоційних сигналів та взаємодії з оточенням.

І. В. Топузова у своїх дослідженнях наголошує на необхідності індивідуалізації підходів у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями, особливо в контексті розвитку їхнього емоційного інтелекту. Науковиця пропонує концепцію «емоційного супроводу», де головним елементом є психологічна підтримка дитини, спрямована на створення позитивного емоційного середовища в навчальному процесі [1]. Вона зазначає, що в умовах звичайної школи діти з інтелектуальними порушеннями потребують додаткової психологічної підтримки для подолання труднощів у взаємодії з однолітками.

Л. В. Шевчук також акцентує увагу на інтеграційних аспектах розвитку емоційного інтелекту. На її думку, розвинені навички емоційного інтелекту допомагають дітям з інтелектуальними порушеннями краще інтегруватися у навчальний колектив та сприяють їхній адаптації до соціальних норм і правил [3]. Вона досліджує різні форми організації корекційної роботи з дітьми, зокрема використання практик соціально-емоційного навчання та розвиток навичок взаємодії з однолітками через групові заняття.

На відміну від зарубіжних авторів українські переважно акцентують увагу на важливості емоційного інтелекту як чинника, що покращує соціально-психологічну адаптацію дітей з інтелектуальними порушеннями, підкреслюючи водночас необхідність більш комплексного підходу до їхнього навчання та соціалізації.

Також складнощі є у дітей з інтелектуальними порушеннями часто спостерігається низький рівень саморегуляції та розуміння емоцій, що ускладнює процес їх соціальної адаптації [7].

Розвиток емоційного інтелекту в молодшому шкільному віці є важливим аспектом, оскільки саме в цей період формуються основи емоційного сприйняття, самооцінка та соціальні навички.

Існують кілька теоретичних підходів до розуміння ЕІ, найбільш впливовими з яких є модель компетенцій Гоулмана [6] та модель здатностей Мейера та Саловея [9]. Зокрема, модель Гоулмана розглядає ЕІ як набір компетенцій, які можна розвивати через соціальне навчання, тоді як модель Мейера та Саловея підкреслює когнітивний компонент ЕІ, пов'язаний з розпізнаванням та обробкою емоційної інформації.

Для дітей з інтелектуальними порушеннями навчання соціально-емоційних навичок вимагає використання адаптивних методів. Наприклад, на думку Грінспена [7], розвиток емоційної компетентності у таких дітей потребує індивідуального підходу з акцентом на розвиток навичок самоусвідомлення та саморегуляції, а також на використанні спеціально адаптованих методик навчання.

Існують дослідження щодо впливу емоційного інтелекту на соціальну адаптацію дітей з інтелектуальними порушеннями. Багато дослідників, включно з С. Денхам [8] та Бар-Он [4] зазначають, що низький рівень емоційного інтелекту ускладнює соціальну адаптацію дітей. Важливо зазначити, що розвиток ЕІ сприяє підвищенню рівня комунікативних навичок, покращенню академічних досягнень і створенню умов для більш успішної взаємодії з однолітками [8]. Бар-Он [4] стверджує, що емоційна компетентність є одним з найбільш важливих факторів, які визначають соціальну успішність індивіда.

Сьогодні педагоги звертають увагу на особливості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями у розвитку емоційного інтелекту.

Одним з основних методів розвитку ЕІ у дітей з інтелектуальними порушеннями є включення елементів арт-терапії, соціальних ігор і рольових ситуацій, що сприяють формуванню позитивного емоційного досвіду [5]. Важливість навчання у соціальних взаємодіях підкреслюється багатьма педагогами і психологами, зокрема Грінспен [7], який вважає, що діти з інтелектуальними порушеннями потребують спеціальних навчальних програм, що допомагають у розвитку навичок розуміння та регуляції емоцій.

Так, згідно з аналізом наукових праць з проблеми дослідження можемо зазначити, що розвиток емоційного інтелекту у дітей з інтелектуальними порушеннями є важливим

завданням, що сприяє їхній успішній інтеграції у соціум та покращенню загальної якості життя. Проте, як зазначено у дослідженнях вищезгаданих зарубіжних науковців, процес розвитку емоційного інтелекту ускладнюється через когнітивні обмеження, що вимагає особливого підходу та адаптованих навчальних методик. Подальші емпіричні дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на розробку нових програм для покращення соціально-емоційної адаптації таких дітей.

Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного з інтелектуальними порушеннями є важливим аспектом їхньої адаптації та успішної соціалізації.

З огляду на особливості дітей цієї категорії, важливо застосовувати індивідуальні підходи, що враховують їхній когнітивний розвиток, рівень емоційної чутливості та соціальні потреби. Співпраця з батьками та педагогами також є необхідною умовою для створення середовища, яке сприяє емоційному зростанню дитини.

Вчасний розвиток емоційного інтелекту дозволяє таким дітям почуватися впевненіше у соціумі, покращує їхнє спілкування з однолітками та сприяє формуванню позитивного емоційного стану. Це підвищить якість їхнього життя та створить основу для подальшої інтеграції у суспільство.

Список використаної літератури

1. Топузова І. В. (2019) Емоційний супровід як засіб підтримки дітей з особливими освітніми потребами. *Психолого-педагогічний журнал*. № 3(12). С. 25-32.
2. Чорна К. Л. (2021) Особливості розвитку емоційної компетентності у дітей з інтелектуальними порушеннями. Київ: Вид-во НПУ ім. Драгоманова.
3. Шевчук Л. В. (2020) Інтеграція дітей з інтелектуальними порушеннями у навчальний процес через розвиток емоційного інтелекту. *Педагогічні науки*. № 5(30). С. 45-51.
4. Bar-On R., Parker J.D.A. (2000). Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. *Handbook of emotional intelligence*. San Francisco : Jossey-Bass. P. 363–387
5. Gardner H. (1983) *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books, 449 p.
6. Goleman, D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books, 2006. 360 p.
7. Greenspan, S. I. (2002). *The Development of the Ego*. New York: International Universities Press.
8. Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it?. *Early Education and Development*, 17(1). P. 57–89.
9. Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications*, p. 3-31.

Кляпетура Мар'яна Вадимівна,
*старший майстер закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

КОМПОНЕНТИ ТА РІВНІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Однією з найважливіших умов розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти є безперервне удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників. Без професійного зростання усього викладацького складу, фахівців методичної служби, адміністрації навчального закладу сьогодні неможливо уявити відповідність результатів його діяльності сучасним вимогам суспільства, створення позитивного іміджу освітньої установи як серед споживачів освітніх послуг, так й серед роботодавців.

Діючий Закон України про освіту (стаття 56) прямо зобов'язує педагогічних та науково-педагогічних працівників постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну

майстерність, загальну культуру; настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, доброти, стриманості, працелюбства, поміркованості, інших добродійностей; додержувати педагогічної етики, моралі, поважати гідність дитини, учня, студента; захищати дітей, молодь від будь-яких форм фізичного або психічного насильства тощо [1].

У педагогічній науці поняття «професійна компетентність педагога», розглядається по-різному. Це обумовлено вибором дослідниками різних наукових підходів (особистісно-діяльнісного, системно-структурного, культурологічного та ін.) в контексті поставлених наукових завдань, направлених на розгляд суті поняття «компетентність» [2, с.5].

Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. розглядають педагогічну компетентність як один із компонентів педагогічної майстерності викладача [3, 8]. Під професійною компетентністю вони розуміють «знання педагогіки, психології, логіки, принципів, форм і методів навчання і виховання, змісту навчального предмета та індивідуальних особливостей учня; уміння спілкуватися, дохідливо викладати навчальний матеріал, вести полеміку, керувати дискусією, використовувати наочні посібники і технічні засоби навчання, зацікавлювати і підтримувати увагу, аналізувати та оцінювати знання та вміння учнів, володіти комп'ютером; навички усного мовлення, розподілу власної уваги, орієнтування в часі». Можна приєднатися до думки В.М. Введенського, який під «професійною компетентністю педагога» розуміє «здатність педагога ефективно здійснювати професійну діяльність: швидко оволодівати сучасними способами діяльності та успішно виконувати професійні обов'язки». Він зазначає, що професійна компетентність не зводиться лише до набору знань та вмінь, а визначає необхідність їх ефективного застосування в реальній освітній практиці [4].

За аналізом праць науковців можна визначити такі ключові компоненти професійної компетентності:

✚ інформаційна компетентність, яка передбачає володіння інформаційними технологіями, уміння опрацювати різні види інформації. Серед них уміння й навички роботи з друкованими джерелами, уміння здобувати інформацію з інших джерел, переробляти її відповідно до цілей і завдань педагогічного процесу;

✚ комунікативна компетентність - це вміння вступати в комунікацію (спілкування), бути зрозумілим, спілкування без обмежень. Ці вміння допомагають зрозуміти інших (учнів, педагогів, батьків);

✚ продуктивна компетентність - це вміння працювати, отримувати результат, ухвалювати рішення та відповідати за них. Більшість науковців серед ключових компетенцій педагога на перше місце ставить саме продуктивну компетентність;

✚ автономізаційна компетентність - це здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможність. Адже педагог перш за все вчиться сам, це вічний учень;

✚ моральна компетентність - це готовність, спроможність і потреба жити за традиційними моральними нормами;

✚ психологічна компетентність - це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності;

✚ предметна компетентність, до змісту якої входить володіння певними засобами навчання у сфері навчального процесу (спеціальність). Це сукупність умінь і навичок, необхідних для стимулювання активності як окремих учнів, так і колективу в цілому. До неї входять уміння вибирати правильний стиль і тон у спілкуванні, управляти їх увагою, темпом діяльності;

✚ соціальна компетентність - це вміння жити та працювати з оточуючими;

✚ математична компетентність - це вміння працювати з числом, числовою інформацією;

✚ особисті якості педагога (це теж одна з найголовніших складових професійної компетентності) - доброзичливість, чуйність, урівноваженість, витонченість, толерантність, рефлексія, людяність [5].

Отже, поняття «компетенції та компетентності» значно ширші за поняття «знання, уміння, навички», тому що охоплюють:

- ✓ спрямованість особистості (мотивацію);
- ✓ здібності особистості до подолання стереотипів, відчуття проблеми, прояв принциповості, гнучкості мислення;
- ✓ характер особистості - самостійність, цілеспрямованість, вольові якості [5].

Кандидат педагогічних наук, доцент Л. І. Шевчук стверджує, що «рівень професійної компетентності педагогічної діяльності може бути описаний діагностично з використанням системи незалежних параметрів, за допомогою яких визначається, чим і на якому рівні повинен володіти педагог» [6, с.144].

В. Беспалько вважає, що всю можливу майстерність людини в будь-якій галузі діяльності можна поділити на чотири якісно різних рівні:

- ✚ I рівень – дія за підказкою (рівень знайомства);
- ✚ II рівень – дія по пам'яті (алгоритмічний рівень);
- ✚ III рівень – продуктивна діяльність з опорою на схожі алгоритми (діяльність у нестандартній ситуації – евристичний рівень);
- ✚ IV рівень – продуктивна діяльність у новій галузі. Це рівень дослідницької діяльності, рівень творчий, оскільки лише діяльність, яка продукує об'єктивно нову інформацію, можна назвати творчою [6, с.144].

Дослідники (Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Нікуліна, В. Журавльов, О. Чернишов) порізно визначають рівні професійної компетентності педагогів. Так, А.С. Нікуліна вирізняє 4 рівні професіоналізму інженерно-педагогічних працівників:

- ✓ початкові й малодосвідчені інженерно-педагогічні працівники (евриканці);
  - ✓ досвідчені професійно грамотні інженерно-педагогічні працівники (мислителі);
  - ✓ творчі, експериментуючі інженерно-педагогічні працівники (творці);
- висококваліфіковані, самобутні інженерно-педагогічні працівники (наставники).

В. Журавльов обґрунтовує положення щодо досягнення середньорівневої педагогічної компетентності як необхідної умови для здійснення педагогічної діяльності. А. Маркова відрізняє високий, середній та низький рівні професійної компетентності педагогів. О. Чернишов розрізняє 4 рівні професійної компетентності педагогів: I - початкуючі і малодосвідчені, II - педагоги-майстри, III - творчі педагоги, IV – педагоги – новатори [6, с.144].

На основі теоретичного вивчення моделювання, порівняння різних концептуальних підходів до визначення професіоналізму педагогів Л. І. Шевчук виділяє шість рівнів професійної компетентності:

- I – умовно-нульовий, недостатній;
- II – достатній;
- III – середній;
- IV – достатньо-високий;
- V – високий;
- VI – умовно-найвищий [6, с.144].

Для підвищення рівня професійної компетентності викладачів, на думку багатьох дослідників, доцільно використовувати її моніторинг, під яким розуміється система регулярного збору інформації, об'єктивного її аналізу для прийняття відповідних рішень. Моніторинг формується як багаторівнева система діагностичних процедур, проведених з використанням кількісних методик, що максимально об'єктивно відслідковують якісні показники об'єкту моніторингу [2, с.6].

Об'єктивно встановити рівень професійної компетентності педагога неможливо без наявності чітких критеріїв.

На думку Л. І. Шевчук, для вивчення професійної компетентності педагогічних кадрів доцільними є три групи методів: інформаційно-констатуючі (спостереження, бесіди та інтерв'ю, анкетування, ранжування); оціночні, рейтингові (експертна оцінка, незалежні характеристики, самооцінка); оцінка результативності педагогічної діяльності (особистісні тести, тести-ситуації, тести-завдання та інші). Використання групи методів під час вивчення різних компонентів дозволяє отримати більш достовірну інформацію, узагальнення якої дає змогу визначити рівень професійної компетентності як в окремих компонентах, так і в цілому [6, с.145].

Ознайомившись з різними літературними джерелами, можна зробити висновок про необхідність рекомендувати адміністрації навчального закладу провести глибоке дослідження рівня професійної компетентності педагогів, провести відповідний моніторинг, з метою налагодження більш ефективної роботи з педагогічними кадрами.

Список використаної літератури

1. Введенський В.Н. Моделювання професійної компетентності педагога // Педагогіка. 2003. № 10. С. 51-55.
2. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
4. Педагог професійної школи: Методичний посібник: Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М. / Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. К: ПТО НАПН України, 2012. 264 с.
5. Пелагейченко В. Ключові компоненти компетентності вчителя URL: <http://osvita.ua/school/theory/9170/>.
6. Свириденко Т.І. Модель моніторингу викладача ВНЗ I-II рівнів акредитації URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/2/09svipcm.pdf>.
7. Шевчук Л.І. Розвиток професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін закладів профтехосвіти у системі післядипломної освіти: автореф. дис. канд. пед. наук/ Шевчук Л.І.; Центр. ін.-т післядипломної пед. освіти К., 2001. 22 с.

Ковальова Ольга Іванівна,

викладач математики

*ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАТЕМАТИЧНОГО ПРОСТОРУ – ВИМОГА ЧАСУ

Цифрова трансформація освітнього простору України є надважливою темою, особливо в сучасному світі. Професійна освіта готує здобувача до знань, що успішно реалізуватимуться в майбутню практичну діяльність. Особливості карантину та воєнного стану внесли певні корективи в освітній простір, що призвели до змін у формах навчання, викладання та оцінювання. Математика є необхідним елементом професійного навчання і важлива з багатьох причин: вона сприяє розвитку логічного мислення студентів, вдосконалює їхні аналітичні навички, уміння аналізувати й робити висновки, дозволяє розв'язувати складні задачі, математичні завдання та вчить працювати з числами й розуміти математичні концепції, що допомагають приймати обґрунтовані рішення.

Багато освітніх досліджень, зокрема дослідження PISA показало, що однієї стратегії викладання математики недостатньо для якісного навчання здобувачів освіти. Так як у студентів різні рівні навчальних можливостей, тому викладачу доцільно використовувати

традиційні методи навчання в тандемі з різними сучасними інструментами для реалізації всіх аспектів математичного навчання. Щоб допомогти студенту в просуванні від елементарних до найскладніших математичних задач, необхідно впровадити цифрові технології в математичний простір. Враховуючи, що основне завдання цифрової трансформації – навчити викладачів та студентів користуватися цифровими технологіями, онлайн-ресурсами ефективно. Таким чином, нові стратегії у навчанні вимагають від усіх учасників освітнього простору гнучкості та адаптивності.

Цифрова трансформація в математиці передбачає значне поліпшення процесу вивчення математики для студентів. Тут надається доступ до різноманітних онлайн-ресурсів, відкритих освітніх ресурсів і дистанційного навчання, візуалізацій та інтерактивних завдань, що сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу, навчання стає індивідуалізованим, дозволяючи здобувачам освіти працювати у власному темпі й отримувати зворотний зв'язок та рекомендації для покращення знань.

Важливо, щоб учасники освітнього процесу були готові до цифрової трансформації та активно брали участь у впровадженні цифрових ініціатив для забезпечення успішного розвитку сучасної професійної освіти. Сьогодні значна кількість людей вважає викладання однією з найбільш складних і важливих професій, яка може давати справжнє задоволення. Проте викладачі постійно перебувають під тиском необхідності вдосконалення своїх умінь та навиків, процесу навчання та підвищення його результатів. А здобувачі освіти прагнуть індивідуальності в навчанні та підвищенні конкурентоздатності професійної освіти на світовому ринку.

На сьогодні існує велика кількість курсів підвищення кваліфікації з цифрової трансформації, багато університетів та онлайн-платформ, таких як Coursera, Udemy, LinkedIn Learning та Prometheus пропонують курси для того, щоб допомогти професіоналам удосконалити свої навички в цій сфері. А різноманітність освітніх платформ можуть допомогти у вивченні математики та покращенні навичок студентів, зокрема Khan Academy, JustClass, «МійКлас», ARBook тощо.

Цифрові технології в математичному просторі допомагають не лише створювати інтерактивні заняття, тести чи завдання, а й відвідати віртуальні екскурсії, дистанційно продемонструвати геометричні характеристики предметів, тіл (наприклад куба, паралелепіпеда, циліндра, конуса та сфери, а також складніших геометричних фігур), що сприятиме розвитку критичного мислення та просторової уяви. Можна поєднати групові проекти з візуальною демонстрацією, де студенти самостійно виконуватимуть пошукові завдання, завдання на дослідження та порівняння (наприклад, описати геометричні характеристики деяких будівель, приладів, робочих інструментів, підприємств чи виробництв тощо, продемонструвати їх геометричні властивості).

Одна з головних функцій освітнього процесу – навчити студента використовувати здобуті знання у професійній діяльності. Інтегруючи цифрові інструменти в математичну освіту, такі, як комп'ютерне моделювання, онлайн-платформи та програмне забезпечення для аналізу даних, викладачі створюють для студентів більш захоплюючий та інтерактивний досвід навчання, що призводить до кращих результатів і глибшого розуміння математичних понять. Загалом, цифрова трансформація в математиці має потенціал революціонізувати спосіб викладання та вивчення математики, зробивши її більш доступною та актуальною в епоху цифрових технологій.

Список використаної літератури

1. Готько О., Чайковська О. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб навчання в освіті. *Молодь і ринок*. 2015. № 4. С. 130–134.
2. Використання навчальних платформ для неформальної освіти DRAFT. URL: <https://content.hneu.edu.ua/s/2HyNYjAiy> (дата звернення: 12.10.2024).

3. Литвин О. Теоретичні та практичні аспекти використання математичних методів та інформаційних технологій в освіті й науці: монографія. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 332 с.

4. Проблеми викладання математики у закладах освіти: теорія, методика, практика: тези доповідей III Міжнародної конференції на честь 105-річчя О.В. Погорелова (м. Харків, 26–28 березня). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 218 с.

5. Рендюк С. Вища математична освіта в сучасних умовах і інноваційні технології. *Витоки педагогічної майстерності*. Випуск 9. Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2012. С. 217–222.

Ковальчук Тетяна Миколаївна,
*майстер виробничого навчання закладу
професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Вся різноманітність світу відображається у різноманітності людей.
Ця різноманітність є нашою найбільшою скарбницею та найбільшим викликом.

Джон Девіс

Інклюзивна освіта – це глобальний процес, який спрямований на створення рівних можливостей для навчання та розвитку всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та потреб. Однак досягнення цієї мети вимагає від педагогів спеціальних знань, навичок і відкритості до різноманітності [4]. Сучасні тенденції розвитку суспільства, європейські освітні стандарти зумовлюють необхідність реформування системи освіти щодо її змісту, якості рівня, шляхів та активних пошуків вдосконалення сучасних підходів до формування інклюзивного освітнього середовища. Відбувається трансформація традиційної системи освіти у форматах простору Нової української школи: здійснюється перехід до особистісно – центричного освітнього процесу, впроваджуються інноваційні технології, інтерактивні методи, зміщуються акценти у навчальній діяльності студентів із репродуктивної до творчо – пошукової, впроваджуються інтерактивні та інклюзивні форми навчання. Європейські освітні стандарти формують нові вимоги, однією з яких є становлення особи з інвалідністю як спеціаліста, конкурентоспроможного на ринку праці, всебічно освіченого, із високим рівнем розвитку різних типів компетентностей. Сучасний фахівець повинен характеризуватись здатністю творчо реалізувати нові технології, постійно досягати високих результатів у своїй професійній діяльності, готовністю до неперервного самовдосконалення. Формування таких рис особистості для осіб з інвалідністю, як високий рівень соціально – пластичних механізмів поведінки, активність, самостійність, творчість потребує реалізації сучасних підходів до формування інклюзивного освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців.

Діяльність педагога в умовах інклюзивного освітнього середовища має на меті забезпечення рівних можливостей навчання для всіх дітей, незалежно від їхньої фізичної, розумової, емоційної чи соціальної особливості. Ось деякі аспекти цієї діяльності:

1. Індивідуалізація навчання: Педагог повинен розробляти індивідуальні плани навчання для кожного учня, враховуючи їхні потреби та можливості.

2. Різностороннє використання методів і підходів: Педагог повинен володіти різними методами та стратегіями навчання, щоб адаптувати їх до потреб різних учнів.

3. Підтримка соціальної інтеграції: Педагог повинен створювати сприятливу атмосферу для взаємодії та співпраці між учнями з різними потребами.

4. Співпраця зі спеціалістами: Педагог повинен співпрацювати з іншими фахівцями, такими як логопеди, психологи, для підтримки дітей з особливими потребами.

5. Розвивати емпатію та розуміння: Педагог повинен мати велику емпатію та розуміння для потреб учнів і вміти створювати підтримку та безпечне середовище [1].

Активні наукові розробки з проблеми інклюзивного навчання з'явилися у науковій літературі приблизно в середині 80-х років минулого століття. У 1978 році Л. Виготським було доведено, що розвиток дитини у спеціальних закладах відбувається у вузькому, обмеженому колі колективу, у маленькому замкненому світі, де все пристосовано до дефекту. Унаслідок штучної ізоляції дітей, відриву від сім'ї, ровесників формується особистість, невпевнена у собі, власних силах і можливостях. Таким чином формується так звана «вторинна інвалідність».

Аналіз праць В.О. Сухомлинського свідчить про те, що майже в усіх своїх роботах учений звертав особливу увагу на необхідність використання принципу індивідуального підходу в роботі з дітьми з особливими потребами. «Конкретна наша робота, - зазначав дослідник, - полягає у визначенні причин біди в кожному окремому випадку, необхідності знайти кожній дитині посилену розумову працю, доступні для неї шляхи подолання труднощів, захопити її цікавою роботою, завдяки якій вона могла б розвиватись інтелектуально». В.О. Сухомлинський наголошував на тому, що не може існувати виховання особистості поза колективом, як не може бути колективу без особистостей. «Особливі» діти не повинні бути покинуті самі на себе, а розвиватись у таких же умовах, що й нормальні діти. Він доречно зауважив, що колектив може стати виховним середовищем тільки в тому разі, коли він створюється під час спілкування і спільної діяльності, яка дає кожному радість і насолоду, розвиває його інтереси і здібності, коли є освічений педагог, який любить дітей.

Важливою подією в процесі модернізації системи освіти дітей з особливими освітніми потребами стала ратифікація у 2009 році. Остаточою інклюзивна освіта стала підтримуватися законодавчою базою України з 2010 року. Кабінет міністрів України затвердив «Порядок організації інклюзивного навчання в навчальних закладах», де у загальному вигляді окреслюються конкретні заходи щодо організації цієї інноваційної форми освіти, надання освітніх послуг учням, створення умов для безперешкодного доступу до таких закладів, забезпечення їх навчально – методичними, наочно–дидактичними посібниками, створення інклюзивних класів...[5].

На сьогодні інклюзивне навчання поширюється у всіх регіонах України.

Мета роботи полягає у вивченні та аналізі ролі та завдань педагога в інклюзивному освітньому середовищі з метою вдосконалення процесу навчання та підтримки всіх учнів, незалежно від їхніх особливостей та потреб, а також у розробці практичних рекомендацій для педагогічної практики.

Необхідними умовами формування інклюзивного середовища у закладах освіти є:

- ресурсне забезпечення потреб інклюзивної освіти: нормативно – правове, програмно – методичне, інформаційне, матеріально – технічне;
- подолання соціальних бар'єрів у свідомості вчителів, їх страху через те, що вони не справляться, що у них немає відповідного досвіду роботи з такими дітьми. Крім цього, лякають можливі проблеми, які пов'язані зі здоров'ям дітей, реакція учнів та батьків на «новеньких у класі», проблеми дисципліни, уваги, згуртованості колективу.
- створення універсального дизайну та розумних пристосувань у закладах освіти, що має на меті забезпечення особистісно-орієнтованого навчання, в якому може реалізуватися та досягти ситуації успіху кожна дитина, незалежно від її можливостей;
- впровадження педагогіки партнерства, яка передбачає спілкування всіх учасників навчального процесу, їх командну взаємодію на досягнення результату, що веде до встановлення сприятливого соціального та емоційного клімату у класному колективі;
- створення безбар'єрного фізичного простору, у якому діти могли б безпечно пересуватись та комфортно почувати себе.

Практика доводить, що усі діти можуть успішно займатись, перебуваючи в інклюзивному середовищі. Водночас, присутність дітей з особливостями в групі ніяк не створює менш сприятливі соціальні умови для решти дітей. Діти з особливими потребами інтегруються в соціум, стають більш комунікативними, мають можливість навчатись за більш складною програмою ніж ті діти, що перебувають у спецзакладах та можуть продовжити навчання, отримавши документ про освіту. Ці діти, будучи партнерами при виконанні навчальних завдань, виконуючи роль лідера чи наставника в групі, підвищують самооцінку, поглиблюють і закріплюють знання. Всі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, вчатьс я толерантності у відносинах з однолітками, навчаються бачити передусім людину, а не її ваду чи обдарованість, поважати людей з відмінностями [2].

Таким чином, інклюзивне освітнє середовище – це середовище, де всі учні незалежно від своїх освітніх потреб здатні навчатись ефективніше, підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною спільноти.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. Праць. № 6(8). К. : Університет «Україна», 2009. С. 17- 18.
2. Даніелс Елен Р. І Стаффорд Кей. Залучення дітей з особливими потребами до системи загальноосвітніх класів. Л. : Тов. «Надія», 2002.
3. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2017. - № 30, ст. 1
4. Колупаєва, А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення / А. Колупаєва // Практика управління закладом освіти. 2010. №4. С. 8-12.
5. Кравець, Н. Особливості розумової працездатності школярів в умовах інклюзивної форми навчання / Н. Кравець, В. Шорохова // Рідна школа. 2009. №11. С. 52-56.

Ковтун Олександр Григорович,

*аспірант кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ У ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасному суспільстві, що зазнає постійних змін під впливом технологічних інновацій, цифрові навички стають невід’ємною частиною професійної діяльності. Сучасні освітні стандарти передбачають інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес. Від викладачів очікується не лише володіння предметними знаннями, а й здатність навчати в цифровому середовищі, використовуючи мультимедійні засоби для підвищення якості навчання. Мультимедійні технології дають можливість візуалізувати складні концепції, створювати інтерактивне навчання, яке підвищує рівень залученості студентів та полегшує засвоєння матеріалу. Розвиток цифрової грамотності у викладачів професійної підготовки є не просто необхідністю, а ключовою умовою для забезпечення якісної освіти в умовах цифрової трансформації. І саме мультимедійні технології надають широкі можливості для цього, а тому їх використання стає важливою складовою освітнього процесу.

Цифрова грамотність охоплює не лише вміння користуватися цифровими пристроями та програмами, але й здатність критично оцінювати інформацію, створювати мультимедійний контент та забезпечувати ефективну комунікацію у цифровому середовищі.

Саме поняття цифрової грамотності дуже широко розглядається в зарубіжній літературі. Дослідники Хасан Тінмаз (Hasan Tinmaz), Ю-Тхек Лі (Yoo-Taek Lee), Міна Фанеа-Івановічі (Mina Fanea-Ivanovici) та Хаснан Бабер (Hasnan Baber) [2] визначають

цифрову грамотність як компетенції та навички, необхідні для навігації в фрагментованій та складній інформаційній системі.

Людмила Гаврілова та Яна Топольник [3] зазначають, що цифрова грамотність, як широко використовуване поняття у зарубіжній педагогіці, насамперед означає вміння ефективно користуватися електронними пристроями та технологіями, а також наявність сформованих навичок роботи з цифровими ресурсами і даними.

Загалом цифрова грамотність сучасного викладача професійної підготовки складається з кількох ключових компонентів, а саме [4]:

– *інформаційна грамотність*: вміння знаходити, аналізувати, критично оцінювати, обробляти і використовувати інформацію для вирішення різноманітних завдань;

– *медіаграмотність*: комплекс знань, умінь і навичок, які дозволяють ефективно працювати з різними медіа-формами, такими як текст, аудіо, відео та зображення, а також розуміти їхній вплив на суспільство;

– *технологічна компетентність*: здатність ефективно використовувати сучасні цифрові технології для виконання різних професійних завдань і є основою для використання мультимедійних технологій в освітньому процесі.

Провідну роль у розвитку цифрової грамотності відіграють мультимедійні технології, забезпечуючи інтерактивність, доступність та залученість навчання. Вони дають змогу здобувати технічні навички, сприяють творчому створенню контенту, спонукають до критичного мислення та сприяють етичному використанню цифрових інструментів [1].

Використання освітніх відео (YouTube, Khan Academy) як джерел навчальної інформації сприяє розвитку навичок роботи з мультимедійним контентом, аналізу й оцінки інформації. Відеоуроки дозволяють візуалізувати складні концепції, роблячи навчання більш доступним і зрозумілим.

Технології віртуальної та доповненої реальності (VR та AR) забезпечують інноваційні методи навчання, зокрема у професійній підготовці, створюючи симуляції реальних ситуацій. Це сприяє формуванню практичних цифрових навичок, таких як управління віртуальними середовищами та робота з тривимірними об'єктами.

Використання гейміфікації у навчанні (наприклад, Kahoot, Quizlet) сприяє підвищенню мотивації та активного залучення в процес навчання. Це формує не лише цифрову грамотність, але й навички критичного мислення та вирішення проблем, що є важливими для сучасного цифрового світу.

Програми на зразок Canva, Adobe Creative Cloud, та інші інструменти для редагування відео та графіки допомагають розвивати медіаграмотність та навички створення контенту. Це дозволяє користувачам практично опановувати цифрові інструменти та розвивати творчі здібності у медіа-середовищі.

Таким чином, формування цифрової грамотності у викладачів професійної підготовки засобами мультимедійних технологій є невід'ємною частиною підготовки конкурентоспроможних фахівців, які готові до викликів сучасного світу. Цифрова трансформація значно вплинула на всі аспекти освітнього процесу, відкривши нові можливості для підвищення ефективності навчання та адаптації освітніх програм до вимог цифрової економіки. Викладачі, які володіють інформаційною грамотністю, медіаграмотністю та технологічною компетентністю, здатні не лише успішно виконувати свої професійні завдання, але й формувати у студентів навички, необхідні для успішної роботи в умовах сучасності.

Список використаної літератури

1. Audrin, C., Audrin, B. Key factors in digital literacy in learning and education: a systematic literature review using text mining. *Educ Inf Technol*, 27, 7395–7419 (2022). URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10832-5> (дата звернення: 18.10.2024).

2. Tinmaz, H., Lee, Y.T., Fanea-Ivanovici, M. et al. A systematic review on digital literacy. *Smart Learn. Environ.* 9, 21 (2022). <https://doi.org/10.1186/s40561-022-00204-y>.

3. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 61, №5. URL: https://www.researchgate.net/publication/331467353_CIFROVA_KULTURA_CIFROVA_GRAMOTNIST_CIFROVA_KOMPETENTNIST_AK_SUCASNI_OSVITNI_FENOMENI (дата звернення: 16.10.2024).

4. Тілікіна Н. В. Медіа-, інформаційна і комп'ютерна грамотність як компоненти цифрової грамотності. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*. 2021. №29. С. 46–56. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/376> (дата звернення: 17.10.2024).

Колтакова Мілана Юрївна,
спеціаліст вищої категорії, викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІДДАЛЕНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЙОГО МАЙБУТНЄ

В останні роки світ став перед новими викликами, що вимагають адаптації та інновацій у всіх аспектах життя, включаючи освіту. Пандемія COVID-19 стала каталізатором для швидкої трансформації освітніх систем по всьому світу, переконуючи нас у необхідності віддаленого навчання як ефективного інструменту в умовах кризи, а війна в Україні з 2022 року стала випробуванням для освітньої системи. Воєнний конфлікт призвів до великих зрушень у навчанні, змусивши педагогів та здобувачів освіти шукати нові шляхи гарантії безпеки та доступу до освітніх ресурсів. Заклади освіти в окремих регіонах країни змушені були переходити на дистанційну форму навчання через небезпеку для життя і здоров'я учасників освітнього процесу.

Перший і одразу ж один із найбільш значущих викликів віддаленого навчання – це забезпечення всебічного доступу до освітніх ресурсів та технологій для всіх учасників процесу. У багатьох країнах існує значна нерівність у доступі до інтернету та комп'ютерів, що може стати перешкодою в рівному доступі до освіти. Іншим важливим викликом є адаптація педагогів та здобувачів освіти до нових технологій і методів навчання, що вимагає часу та ресурсів для професійної підготовки та навчання.

Незважаючи на це, віддалене навчання відкриває перед освітніми закладами широкі можливості. Перш за все це гнучкість у навчанні: студенти можуть вчитися з будь-якого місця і в зручний для них час, що забезпечує індивідуальний підхід до кожного учня. Крім того, цифрові платформи дозволяють використовувати інтерактивні методи навчання, які сприяють активізації учнів та збільшенню їхньої зацікавленості в освітньому компоненті.

Зараз важливо подумати про майбутнє дистанційного навчання як про невіддільну складову сучасної освіти. Віддалене навчання може стати нормою для багатьох освітніх закладів, які будуть готуватися до подібних кризових ситуацій або просто використовувати ці технології для розширення своїх можливостей у приверненні здобувачів освіти з усього світу. Крім того, це може сприяти розвитку глобальної освіти та забезпечити більш широкий доступ до високоякісної освіти для всіх.

Через цифрові технології відкриті нові можливості для освітнього процесу, але є потреба в детальному вивченні та вирішенні багатьох викликів. Зважаючи на це, важливо продовжувати розвивати й удосконалювати ці технології, щоб забезпечити доступність та якість освіти в будь-яких умовах.

Для подальшого вдосконалення віддаленого навчання в умовах війни рекомендується зосередитися на таких аспектах:

1. Безпека та доступ до освіти: воєнні конфлікти часто призводять до евакуації людей і переселення, що робить доступ до освітніх закладів складним або неможливим. Важливо розробляти та впроваджувати заходи безпеки для педагогів та здобувачів освіти, а також створювати альтернативні, доступні мережеві рішення для навчання.

2. Технічна інфраструктура: цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні навчання під час війни. Необхідно інвестувати в розвиток і підтримку інформаційно-комунікаційних інфраструктур, що забезпечать стабільний доступ до мережі «Інтернет» та необхідних технічних засобів для всіх учасників освітнього процесу.

3. Професійна підготовка педагогічних кадрів: педагоги потребують спеціальної підготовки для використання цифрових технологій в умовах війни. Це включає не лише технічну компетентність, а й навички з безпеки й захисту персональних даних, ефективну організацію дистанційного навчання та підтримку здобувачів освіти у стресових умовах.

4. Соціальна підтримка: війна може впливати на психологічний стан педагогів та здобувачів освіти. Важливо розробляти та впроваджувати програми психологічної підтримки й соціальної адаптації, що сприяють стабілізації ситуації і зниженню стресу.

5. Інклюзивне навчання: забезпечення доступу до освіти для всіх категорій здобувачів освіти, включаючи осіб з особливими освітніми потребами, що в умовах воєнних конфліктів є особливо важливим завданням. Це вимагає розробки і впровадження інклюзивних педагогічних практик та технологій.

Майбутнє віддаленого навчання в умовах війни полягає в постійному розвитку та адаптації до умов, що змінюються. Забезпечуючи сталість і якість освіти через цифрові технології, ми можемо зробити крок до покращення освітньої системи в умовах навколишнього конфлікту, забезпечуючи готовність до будь-яких викликів у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Український центр оцінювання якості освіти. (2020). Аналіз дистанційного навчання під час пандемії COVID-19 в Україні: виклики та перспективи. URL: <https://testportal.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2024).

2. Національний університет «Києво-Могилянська академія» (2021). Досвід впровадження цифрових технологій у віддаленому навчанні: виклики та рішення. URL: <https://www.ukma.edu.ua/> (дата звернення: 11.10.2024).

3. Міністерство освіти і науки України. (2020). Розвиток дистанційного навчання в українській системі освіти: виклики та перспективи. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2024).

4. Дослідження українських педагогічних університетів про використання онлайн-платформ у викладанні і навчанні. URL: <https://imzo.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2024).

5. Інститут модернізації змісту освіти. (2021). Інноваційні технології в українській освіті: віддалене навчання та його вплив на якість освітнього процесу. URL: <https://osvita.ua/vnz/rating/42227/> (дата звернення: 11.10.2024).

Корзюкова Людмила Петрівна,
викладач української мови і літератури та англійської мови,
спеціаліст вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІНТЕРНЕТ-ЛІНГВІСТИКА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД МОВИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Світові події початку ХХІ століття свідчать, що їхня відмінна риса – ключова роль інтернету та мережевих спільнот. Більшість із них не залежать від просторової близькості й забезпечуються засобами дистанційної комунікації.

Термін «комп'ютерна комунікація» поєднує в собі номінацію функціонального різновиду мови та особливого лінгвістичного середовища її використання, включно й професійну діяльність. В англійськомовному спілкуванні для визначення мережевої мови існують такі терміни як: *netlingo, e-language, e-talk, geekspeak, weblish, NetSpeak* та компоненти: сервер, клієнт, мережа. Поняття «інтернет-комунікація» є вужчим, ніж комп'ютерно-опосередкована комунікація, та входить до його складу.

Нова практика використання мови у «всесвітньому павутинні» стала новою актуальною темою лінгвістичного дослідження. Особливості взаємодії «Людина-комп'ютер» досліджують інженери, математики та дизайнери (Spool, Scanlon and oth.1997, Bollen & Heylighen 1996), соціологи, філософи та лінгвісти (Harrison & Stephen 1995; Jones 1995; Harrison & Stephen 1998; Herring 1995; Haythornthwaite & Wellman, 1998). Викладачі іноземних мов були першими, хто наголосив на можливості та необхідності вивчення мови у процесі спілкування у мережі «Інтернет». У рамках власних теоретичних досліджень лінгвісти також наголошують, що функціонування природної мови як засобу спілкування між людьми є основною умовою існування інтернету (Winograd & Flores, 1986, Crystal, 2001) [2].

Розвиток досліджень у сфері комунікації пов'язують із роботами таких визначних науковців, як німецький соціолог Макс Вебер, а також Ніклас Луман, який відіграв ключову роль у формуванні сучасних поглядів на проблеми комунікації. Наукові дослідження в цій галузі охоплюють філософські аспекти природи комунікації, її функції та взаємозв'язок із соціальними структурами суспільства, а також результати людської діяльності. Особливу увагу приділяють різним комунікативним засобам, таким як взаємодія, обмін інформацією, повідомлення та їхній вплив на суспільство. Крім того, дослідники аналізують взаємодію в мережевих спільнотах, акцентуючи на сучасних формах спілкування: мережевих, віртуальних та емоційних. Важливий внесок у дослідження цього напрямку зробив Девід Крістал, один із провідних учених, який досліджував новий напрям мовознавства — інтернет-лінгвістику [1].

Оскільки спілкування між учасниками в комп'ютерній комунікації відбувається через технічні та електронні засоби зв'язку, що обумовлено їхньою дистанційністю та відсутністю безпосереднього візуального контакту, в мережевих текстах широко застосовуються гіпертекстуальність та паралінгвістичні засоби. Окрім лінгвістичних елементів, активно використовуються креолізовані засоби, такі як зображення, фотографії, а також різні шрифти, кольори та графічні символи. Це допомагає компенсувати відсутність фізичної присутності та візуальних сигналів між учасниками.

Учасники комп'ютерних комунікацій, спілкуючись онлайн, вирішують професійні завдання, проте залишаються анонімними. Їхні взаємини будуються на обміні повідомленнями, участі в чатах, форумах та конференціях. Форми онлайн-спілкування різноманітні: від електронної пошти до електронних видань та «мережератури» [2]. Мережева комунікація також контролюється правилами, які називаються «Netiquette» (нететикет) або «мережевий» етикет.

За браком візуального контакту передача емоцій та почуттів відбувається за допомогою «смайлів» та інших невербальних засобів комунікації.

Медійні параметри, наприклад, оформлення жанру фейсбуку – це набір програмних елементів серверу. Наприклад, до таких параметрів належать: «Моя Сторінка», «Мої Друзі», «Мої Фотографії», «Мої Відеозаписи», «Мої Аудіозаписи», «Мої Повідомлення» та ін. Також до цих параметрів можна віднести документи та контент, який передається через повідомлення або на «стінах» сторінок користувачів. Цій мережі властива як синхронність, так і асинхронність. Прикладом синхронності може бути миттєві відповіді в ході діалогу. Наприклад: – «Привіт. Як ти і як твої справи?» – «Вітаю, все добре. Як у тебе?».

Для соціальної мережі «Інстаграм» характерними є цитати, записи особистого характеру, жарти, запитання та відповіді. Наприклад, запис у полі статусу: «Це було найкраще повідомлення від тебе. Дякую!!!)»).

Мовні параметри, конкретні мовні засоби використовуються у процесі створення текстів різних жанрів. Відповідно до лексичних особливостей соціальної мережі «Фейсбук» можна віднести використання у повідомленнях майже всіх частин мови. Наприклад, запис у мікроблозі спеціаліста агропромислового комплексу, агронома: «Посівна озимих на Полтавщині проходить у посушливих умовах та з ризиками», «Урожай горіхів сорту Інтер, аналогів якому немає у світі, зібрани на Одещині»; спеціаліста транспортного відділу, механіка: «Інтенсивний темп збільшення автопарку в Україні обумовлений зростанням купівельної здатності; ввезенням нових й вживаних автомобілів із-за кордону та збільшенням термінів експлуатації автомобілів» або «Пасова передача – це механічний пристрій для передавання механічної енергії між валами за допомогою приводного паса за рахунок сил тертя або сил зчеплення. Пасові передачі не забезпечують жорсткого зв'язку між шківками через можливість проковзування паса на шківках. Тому в кінематично точних привідних механізмах пасові передачі застосовують зрідка»; чи, наприклад, напис майстра виробничого навчання: «Урок виробничого навчання – це логічно завершена цілісна частина навчально-виховного процесу, яка забезпечує розв'язання єдиного дидактичного завдання всією групою учнів протягом певного часу».

Проблема надмірного використання соціальних мереж та її негативного впливу на когнітивні функції та соціальні взаємодії є актуальною. Вчений Сьюзан Грінфілд попереджає про ризики, пов'язані з безвідповідальністю, спричиненою постійним потоком інформації. Однак у сучасних реаліях, особливо в умовах війни, соціальні мережі є важливим інструментом для комунікації та отримання підтримки. Тому необхідно знайти баланс між перевагами та ризиками використання соціальних мереж.

Мережеві спільноти характеризуються багаторівневою взаємодією, багатоканальністю, опосередкованістю та відкритістю. Можливість необмеженого розширення групи спілкування є їхньою відмінною рисою. Нові виклики інформаційного суспільства потребують детального лінгвістичного аналізу особливостей віртуальної комунікації.

Список використаної літератури

1. Названі найпопулярніші соціальні мережі в Україні. URL: <http://tech.obozrevatel.com/testdrive/36728-nazvaniy-samyie-populyamyie-sotsialnyie-seti-v-ukraine.htm> (дата звернення: 12.10.2024).
2. Число користувачів соцмереж за три роки збільшилося майже в 6 разів. URL: <http://vkurse.ua/analytics/chislo-polzovateley-socsetey.html> (дата звернення: 12.10.2024).

**Косар Інна Олександрівна,
Сікірницька Тетяна Миколаївна**
*методисти Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУМЩИНИ: КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РОЗВИТОК

Модернізація змісту професійної освіти – важливий чинник розвитку системи в цілому, що реалізує її нові цінності, забезпечує гуманістичну спрямованість, створює передумови для розгортання творчих можливостей педагогічних працівників, надання процесу оновлення комплексного, поступального й системного характеру. Осучаснення змісту професійної освіти передбачає її відповідність сучасним досягненням науки, техніки та виробничих технологій, потребам і можливостям особистості, суспільства і держави. Важливо, щоб кожен педагог підійшов до нових умов не зі старими звичками, зумів вийти з консервативної колії.

Становлення педагога відбувається важче, ніж у представників інших професій, оскільки педагогічна освіта не гарантує успіху при отриманні кваліфікації. Щоб стати педагогом, на думку А.С.Макаренка, потрібні «синтез наукових знань, методичного мистецтва та особистісних рис педагога, досконале володіння педагогічною технікою та передовим педагогічним досвідом». Крім того, педагогічну майстерність багато в чому слід передавати з рук у руки, від майстра до учня.

Важливе місце у системі освіти Сумщини займає професійна (професійно-технічна) освіта, яка є фундаментом не тільки для науково-технічного розвитку суспільства, а й основою вдосконалення суспільного виробництва в цілому. Професійна (професійно-технічна) освіта спрямована не тільки на здобуття фахових компетентностей, а й на розвиток професіоналізму, професійної культури особистості.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській області (далі – НМЦ ПТО) працює за єдиною методичною проблемою «Створення цілісного методичного освітнього простору регіону як відкритої системи професійного зростання педагогічних працівників на основі компетентнісного підходу», що спрямована на задоволення інтересів педагогічних колективів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) в постійному підвищенні професійного рівня відповідно до вимог сьогодення.

Діяльність НМЦ ПТО спрямована на удосконалення методичної культури педагога; поглиблення практико-орієнтованості методичної роботи, забезпечення професійного зростання педагога і керівника закладу; здійснення інформаційно-методичного, навчально-методичного, науково-методичного супроводу діяльності закладів П(ПТ)О області щодо стимулювання різних видів соціального партнерства, підтримки їх відкритості.

З метою оновлення змісту освіти, надання методичної допомоги для професійного росту молодих спеціалістів, прискорення процесу адаптації, вдосконалення новітніх методик та технологій навчання, підвищення педагогічної компетентності Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській області організовано роботу Школи молодого педагога професійної підготовки. Школа молодого педагога професійної підготовки – це форма наставництва та підтримки, призначена для молодих педагогів, які починають свою кар'єру в закладах освіти.

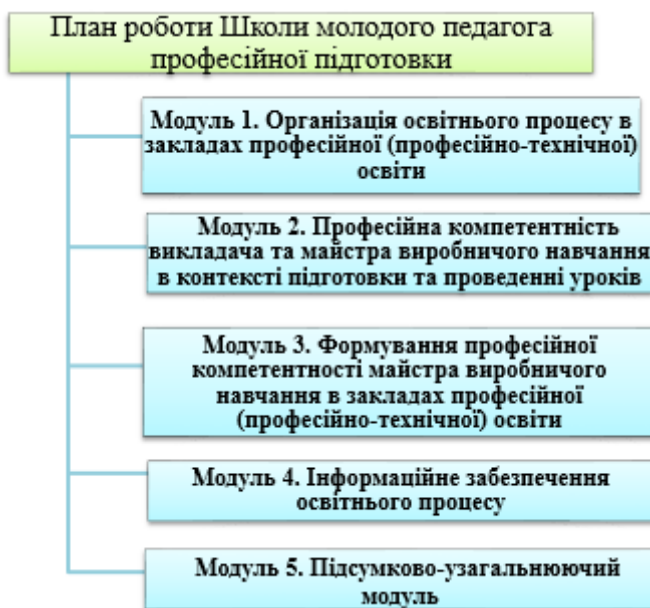
Діяльність Школи сприяє вирішенню таких завдань: адаптація молодого педагога до професійної діяльності; формування та розвиток теоретичних знань з проблем педагогіки, психології та методики викладання з урахуванням інноваційних підходів; сприяння неперервному професійному розвитку; підвищення педагогічної майстерності; розвиток умінь та навичок роботи з інформаційним середовищем; психологічна підтримка та розвиток емоційної стійкості; розвиток управлінських та організаційних навичок; формування професійних компетентностей.

Основними формами організації навчання у Школі молодих викладачів та майстрів виробничого навчання є теоретичні заняття, семінари, тренінги.

Методистами Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області Інною Косар та Тетяною Сікірницькою розроблено план роботи Школи молодого педагога професійної підготовки.

За підсумками роботи Школи молодого педагога професійної підготовки сформовано робочі групи для розроблення: проєктів державних освітніх стандартів; методичних рекомендацій щодо формування навчально-планувальної документації педагогічного працівника; виробничих завдань та технічної документації до конкурсу професійної майстерності за

компетенцією; творчі групи із розроблення олімпіадних завдань; електронного освітнього контенту; комунікаційної стратегії професійної освіти області; модульних навчальних та регіональних програм; програм стажування педагогічних працівників на базі навчально-практичних центрів.

Модуль 2.

Професійна компетентність викладача та майстра виробничого навчання в контексті підготовки та проведенні уроків

• Викладачі

- 1. Вимоги щодо ведення навчально-плануючої документації. Ведення журналу обліку теоретичного навчання.
- 2. Типи, структура уроку. Функції уроку. Мета уроку. Вимоги до сучасного уроку, комплексно-методичне забезпечення уроку.
- 3. Поурочно-тематичне планування з предметів професійно-теоретичної підготовки.
- 4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

• Майстри виробничого навчання

- 1 Вимоги щодо ведення навчально-плануючої документації. Ведення журналу обліку виробничого навчання.
- 2. Види, призначення інструкційно-технологічних карток під час уроку виробничого навчання (практичне заняття)
- 3. Розробка конспектів уроків виробничого навчання (вступний інструктаж).
- 4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про професійно-технічну освіту» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 червня 1999 р. N 956 «Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-99-п>.
1. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 р. N 992 «Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992-99-п>.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006 N 419 «Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 червня 2006 р. за N 711/12585 <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06>.
3. Наказ Міністерства освіти України від 31.12.98 N 201/469 «Про Положення про порядок кваліфікаційної атестації та присвоєння кваліфікації особам, які здобувають професійно-технічну освіту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 1 березня 1999 р. за N 124/3417 <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0124-99>.
4. Проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» <http://surl.li/jnjyfr>.
5. Освітні стандарти, навчальні плани і програми <http://surl.li/wqanfj>.

Костель Володимир Миколайович,
*аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ТОРГІВЛІ

Динаміка соціально-економічних процесів створює потребу в підготовці фахівців, які здатні швидко адаптуватися до нових умов та готові брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності. Це особливо актуально для економістів, які мають не лише володіти професійними навичками, орієнтуватися в змінах нормативно-правового поля та прогнозувати економічні тенденції на національному й міжнародному рівнях, але й бути компетентними в інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ). Враховуючи швидкий обіг інформації та вплив технологій, саме ІКТ-підготовка стає ключовою в успішному функціонуванні економіки.

Впровадження ІКТ сприяє засвоєнню студентами складних теоретичних понять, надаючи можливість глибшого розуміння абстрактних процесів. Ці технології підтримують сучасний підхід до принципу наочності, перетворюючи студентів із пасивних спостерігачів на активних учасників освітнього процесу, що стає дослідницьким і творчим.

Використання ІКТ також створює умови для вирішення нових дидактичних завдань, які не можуть бути вирішені традиційними методами. Тому дослідження особливостей їх застосування у підготовці майбутніх бакалаврів з торгівлі, щоб відповідати вимогам ринку праці, є надзвичайно актуальним.

Аналіз сучасних вимог ринку праці підкреслює важливість використання ІКТ під час формування економічної компетентності майбутніх бакалаврів з торгівлі. Це сприяє зміні ролі студента в освітньому процесі, надаючи йому можливість активніше формувати власний шлях до знань і обирати індивідуальні напрями розвитку в освітньому середовищі.

ІКТ, такі як програмно-імітаційні комплекси, мультимедійні презентації, електронні ресурси, бази даних та електронні бібліотеки, забезпечують комплексне сприйняття та глибше розуміння суті процесів і явищ. Вони також надають вільний доступ до інформаційних джерел у будь-який зручний час, дозволяють ефективно працювати з великим обсягом інформації та самостійно освоювати навчальний матеріал.

Важливою перевагою використання ІКТ є візуалізація проблем і процесів, що полегшує їх розуміння, швидкий доступ до інформації для вирішення завдань і можливість самостійно вибрати найефективніший варіант їхнього розв'язання. Це дозволяє студентам гнучкіше підходити до навчання, стимулює розвиток критичного мислення та формує навички самостійного прийняття рішень, що є важливими для майбутніх економістів у швидкозмінному ринковому середовищі.

ІКТ є не тільки потужними дидактичними інструментами, але й сприяють швидкому зворотному зв'язку між студентами та викладачами. Впровадження ІКТ в освітній процес формує у здобувачів освіти навички самостійної роботи, що є надзвичайно важливим для їх професійного зростання.

Ми вважаємо, що для підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців економічного профілю роль ІКТ є критичною. У світі, де наука і техніка розвиваються швидкими темпами, а інформація постійно оновлюється, студентів потрібно навчати важливості безперервної самоосвіти протягом всього життя. Це не лише допоможе їм бути в курсі новітніх тенденцій, але й підготує до адаптації в умовах, що змінюються, формуючи здатність до критичного мислення та прийняття рішень.

Завдяки використанню ІКТ, студенти отримують можливість інтерактивно взаємодіяти з навчальним матеріалом, що сприяє глибшому розумінню та засвоєнню знань. Крім того, швидкий зворотний зв'язок дозволяє коригувати освітній процес в реальному часі, що підвищує ефективність навчання. У результаті, інтеграція ІКТ у підготовку фахівців економічного профілю є необхідним кроком для забезпечення їхньої готовності до викликів сучасного ринку праці.

Крім того, виникнення нових комп'ютерних програм у сферах бухгалтерського обліку та економічного аналізу зумовлює потребу в оволодінні студентами відповідними компетентностями. У зв'язку з цим перед системою вищої освіти постає завдання підготовки майбутніх фахівців, здатних до постійного професійного зростання, соціальної та фахової мобільності в умовах динамічно змінюваної інформації.

Водночас, ІКТ не є повною заміною традиційних методів і прийомів навчання, а, навпаки, допомагають адаптувати їх до сучасних вимог. Освітні вимоги формуються під впливом соціально-економічних змін у суспільстві та науково-технічного прогресу, що викликає необхідність постійного задоволення інформаційних потреб. Тому важливо забезпечити розширене використання ІКТ не лише для подачі навчального матеріалу, але й для формування економічної компетентності майбутніх бакалаврів з торгівлі, застосовуючи різні засоби, такі як програмно-імітаційні комплекси, електронні освітні ресурси та спеціалізоване програмне забезпечення.

Перспективою подальшого дослідження є визначення особливостей і методичних аспектів окремих засобів підвищення конкурентоспроможності майбутніх бакалаврів з торгівлі на ринку праці. Це включає, зокрема, створення молодіжних навчально-наукових клубів на базі закладів освіти, активну співпрацю з майбутніми роботодавцями під час підготовки фахівців, а також навчання викладачів сучасним інструментам ІКТ для підвищення якості освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Кінаш І. А. Інформаційні технології в економічній освіті. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. Вип. 10, С. 80-87.

2. Птахіна О. М. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки фахівців економічного профілю. *Економічний вісник Донбасу*. 2011. №3, С. 154-157.

Кот Тетяна Іванівна,
викладач Вищого професійного училища №4 м. Хмельницького

ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Інноваційні технології суттєво змінюють підходи до викладання та навчання у професійній (професійно-технічній) освіті. У сучасних умовах викладачі професійно-теоретичної підготовки надають перевагу впровадженню новітніх методів і технологій, що сприяють розвитку ключових компетентностей учнів, підвищують їх конкурентоздатність на ринку праці та гнучкості в адаптації до постійних змін.

З розвитком цифрових технологій і глобалізацією ринку праці професійна освіта має відповідати викликам часу. Використання інноваційних технологій у навчанні не тільки забезпечує якість підготовки учнів, але й дозволяє викладачам більш ефективно інтегрувати сучасні методи у свою діяльність.

Інноваційні методи навчання, такі як дистанційне, он-лайн навчання, проектна, дослідницька, коучинг технології, використання штучного інтелекту, допомагають викладачам ефективно передавати знання та формувати у здобувачів освіти ключові та професійні компетентності.

Інтернет-ресурси в освітньому процесі стали ключовим етапом у досягненні високих результатів.

Впровадження цифрових технологій дозволяє викладачам професійно-теоретичної підготовки використовувати широкий спектр інструментів для дистанційного та змішаного навчання.

Педагог має не лише володіти технологіями для створення та проведення онлайн-уроків, але й забезпечити інтерактивність та ефективність цих занять.

Популярні платформи та ресурси, такі як Moodle, Meet, Google Classroom, Zoom, Paint, LearningApps, Всеосвіта, На урок, Google Форми, дають можливість організувати синхронне, асинхронне навчання. Однак важливо, щоб викладачі постійно оновлювали свої знання щодо цих інструментів і адаптували методи викладання відповідно до їхніх можливостей.

Інноваційною технологією є проектне навчання, яке все більше впроваджується в систему професійно-теоретичної підготовки. Цей метод дозволяє учням працювати над реальними проектами, що сприяє розвитку практичних навичок та критичного мислення. Проектне навчання також допомагає командній роботі, що є важливою навичкою в сучасному професійному середовищі.

Під час використання проблемного навчання, здобувачі освіти зіштовхуються з реальними виробничими або професійними проблемами та самостійно шукають шляхи їх вирішення. Цей підхід формує в учнів здатність до аналітичного мислення, прийняття рішень у складних ситуаціях.

Одним із головних аспектів є впровадження гейміфікації в навчальний процес. Використання ігрових елементів, таких як змагання або ігрові сценарії, посилює підвищення мотивації учнів та їх активне залучення до навчання [2, с. 12]. Використання ігрових елементів в освітньому процесі спонукають учнів до активного навчання. Застосування віртуальних і доповнених реальностей дозволяє візуалізувати складні професійні процеси, що сприяє кращому засвоєнню теоретичного матеріалу.

Незважаючи на численні переваги інноваційних технологій, існують і виклики. Одним із найбільших є недосконалість технічна інфраструктура в багатьох навчальних закладах. Дефіцит сучасного обладнання та слабкий інтернет-зв'язок ускладнюють застосування цифрових технологій [1, с. 46].

Крім того, викладачі часто стикаються з потребою постійного підвищення своєї кваліфікації для освоєння нових технологій. Це вимагає часу і ресурсів, які не завжди доступні в умовах звичайного навчального процесу.

Інноваційні технології є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, а педагог рушійною силою інноваційної діяльності, оскільки на практиці експериментує, переконує в ефективності сучасних методик навчання, коригує їх, здійснює структурування досліджень освітнього процесу.

Таким чином, безумовно, інноваційні технології навчання – шлях до підвищення якості професійної освіти, зацікавленості учнів у навчанні. Вони дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання, розвивають внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Саме завдяки сучасним інноваціям можливо сформувати всебічно розвинену особистість, підготувати кваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці робітника, здатного швидко адаптуватися до мінливих реалій сучасного світу.

Список використаної літератури

1. Вороніна І. С. Інноваційні технології в освіті: можливості та перспективи. *Освіта України*. 2020. №12. С. 45-48.
2. Сидоренко О. П. Цифрові освітні ресурси в підготовці фахівців професійно-технічної освіти. *Інноваційні технології в освіті*. 2019. №3. С. 10-15.
3. Петрова М. В. Дистанційні освітні технології та їх використання у професійній освіті. *Інформаційні технології в навчанні*. 2021. №5. С. 12-17.
4. Гаврилюк М. О. Проектне навчання як інструмент формування професійних компетентностей. *Сучасна освіта*. 2021. №8. С. 31-34.

Криворук Ігор Михайлович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,

доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕРАКЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Інтерактивні технології дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві педагогів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток їх способів мислення і діяльності. З іншого боку, інтеракція є ефективним способом освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника. В умовах сучасної системи освіти головне завдання викладача не лише дати здобувачу освіти фундаментальні знання, а також забезпечити для нього всі необхідні умови, які б сприяли його самоосвіті.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення оптимального освітнього середовища, в якому кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та розумову спроможність, формує інтелектуальний потенціал. Умовами цього є сприяння розвитку природних задатків та моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає духовним потребам, задовольняє прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Що є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання [2].

Термін «інтерактивний» походить від слів: інтер (лат. *inter*) – префікс, що означає перебування поміж чимось, чимось та актив (лат. *actus*) – приводжу в рух. Таке трактування дозволяє розглядати інтеракцію як процес занурення здобувача освіти в освітнє середовище, яке спонукає його до активізації пізнавальної і розвивальної діяльності. Професіоналізм педагога полягає в оптимальній організації освітнього простору, що унеможливує неучасть всіх учасників: або кожен має конкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання, тощо.

Сучасні технології дозволяють робити багато речей інтерактивними, тобто такими, в яких користувач може приймати певну участь. Інтерактивним може бути дисплей комп'ютера, виставка в музеї, відеофільм, заняття, театральний спектакль та багато іншого. Відповідно і способи досягнення інтерактивності можуть бути абсолютно різними [3].

Інтерактивне навчання дає можливість педагогу раціонально використовувати час заняття а здобувачу освіти дозволяє проявити себе, у тому числі і в процесі самостійної роботи. Застосування технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним, а педагогу дозволяє легко залучати здобувачів освіти до освітнього процесу.

Як зазначає Н. Волкова, особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що забезпечується навчальна взаємодія не лише між педагогом та здобувачами освіти, самі здобувачі також активно взаємодіють між собою у пошуках і продукуванні нових знань або в процесі формування та розвитку нових компетентностей. При цьому, саме взаємодія між тими, хто навчається, виходить на перший план. Доцільність упровадження інтерактивних технологій навчання обумовлена можливістю трансформації освітнього процесу у співнавчання, взаємонавчання (колективне, мікрогрупове, групове, навчання у співпраці), де всі рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання.

Спільна навчальна діяльність, розмаїття способів навчальної взаємодії максимально підвищують активність і внесок кожного учасника, допомагають уточнити власні уявлення, оцінні судження, усвідомити почуття і ставлення, стимулюють вільний обмін думками; розвивають навички активного слухання, співпереживання, співробітництва, упевненої поведінки і толерантності; стимулюють розвиток й самовдосконалення емоційної стійкості й чутливості, гнучкості спілкування, емпатійності, рефлексивності тощо [1].

Як правило, найбільший об'єм інформації в певній галузі має педагог або експерт. Включення в освітній процес досвіду, знань, способів мислення здобувачів освіти відкривають нові горизонти виконання завдань і продукування нових знань. Поряд з цим, сучасність демонструє ефективність командного результату, його переваги над індивідуальною діяльністю. Цей факт актуалізує інтеграцію групи в процесі інтеракції. Саме в такий спосіб створюються оптимальні умови для розвитку та взаємосприйняття здобувачів освіти [4].

Таким чином, основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних технологій навчання є активізація розумової діяльності здобувачів освіти, актуалізація опорних знань, індивідуалізація освітнього процесу, надання можливості самостійного осмислення значення здобутих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного ставлення до пізнавальної діяльності. Разом з цим, в процесі інтеракції, індивідуальні завдання

переростають у групі, кожний учасник робить унікальний внесок у спільні здобутки, зусилля кожного є необхідною умовою успіху всієї групи. Уміле використання різноманітних інтерактивних технологій під час організації освітнього процесу знімає нервові напруження, дає змогу змінювати «звичні» форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Блер Шепард, керівник міжнародної групи з розробки стратегії і розвитку лідерства корпорації PwC стверджує, що сучасні дослідження ринку праці, прогнози розвитку суспільства та перспективи професійного розвитку особистості свідчать про наступне:

для того щоб бути актуальним, потрібно постійно пристосовуватися та взаємодіяти з оточуючими, при цьому залишатися вірними собі і своїм ідеалам;

сучасним підліткам важливі не стільки отримані знання, як сам процес навчання;

навчання не тільки новим навичкам, а й новим способам мислення – це процес довжиною в життя [6].

З іншого боку, сучасність демонструє новий формат вибудови організацій та взаємодії в різних проєктах, так званий «бірюзовий». За таких умов відсутня вертикаль керівництва, результат кожного є важливим складником успіху команди, постійний розвиток, та інше [5]. Досвід реалізації таких проєктів та компаній сьогодні свідчить про ефективність такого стилю мислення і компетентностей роботи в команді, що може бути досягнутий саме засобами включення інтеракції в освітній процес.

Як визначено в «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», професійна освіта має більшою мірою спрямовуватися на задоволення індивідуальних потреб особистості у здобутті затребуваних на ринку праці кваліфікацій, забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців, професійний розвиток виробничого персоналу підприємств [7]. Підґрунтям вирішення цього завдання в контексті розв'язання протиріч між запитом професійного розвитку особистості, соціокультурного середовища та роботодавців є розвиток інтерактивного освітнього середовища закладу професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Єрмоленко А. Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 30 с.
3. Інтерактивний - що це таке? Значення слова, визначення, походження, переклад. URL: <http://warface.top/interactive.html>

Кузнецов Роман Михайлович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Виклики часу переконують, що будівельна галузь в Україні – одна із стратегічних, оскільки від темпів та ефективності її розвитку залежить злагоджене функціонування багатьох інших сфер – економічної, машинобудівної, металургійної, деревообробної, дорожньо-транспортної, хімічної тощо. Окрім цього, рівень прогресу будівельної галузі формує потенціал всієї соціальної інфраструктури країни. Важливість «розвитку будівельної галузі» полягає у взаємозв'язку її практично з усіма галузями народного господарства, оскільки будівництво є як виробником і постачальником основних засобів для всіх галузей

народного господарства, так і споживачем продукції багатьох із них» [1, с. 7]. Сьогодні на функціонування будівництва негативний вплив має війна та її наслідки, з-поміж яких виокремлено: значне пошкодження будівельних споруд, зменшення обсягів фінансування, порушення будівельної логістики, високий рівень інфляції та рецесія (спад економічної активності); зниження виробництва будівельних матеріалів, обмаль запитів на придбання житла, скорочення житлового будівництва, зменшення на ринку будівництва закордонних інвесторів, від'їзд кваліфікованих спеціалістів за кордон, вихід на заслужений відпочинок («<...> до 2025 року нестача працівників будівельної галузі перевищить мільйон» [2] осіб), низький рівень зацікавленості випускників закладів загальної середньої освіти, професійно-технічних училищ, коледжів у здобутті вищої освіти за спеціальностями будівельної галузі, галузі Освіта, педагогіка спеціальності 015.31 Професійна освіта.

Аналіз наукових фахових джерел (І. Адамська, Л. Алавердян, М. Боровик, Я. Вішня, І. Волохова, Г. Жовтяк, О. Коба, О. Паламарчук, С. Петришина, О. Романенко, Н. Серьогіна та ін.), документів державної ваги (матеріали «Інформаційної довідкової системи “Будстандарт”», «Конвенції про безпеку та гігієну праці у будівництві» тощо) засвідчує, що пріоритетність в Україні будівельної галузі потребує її відновлення за всіма напрямками. Відтак, незважаючи на безпрецедентні виклики, в Україні передбачено систему альтернативних заходів як факторів впливу на модернізацію будівельної галузі під час війни та після завершення її: 1) тісна співпраця держави та бізнесу; 2) залучення інвесторів та «підвищення ділової активності будівельних підприємств» [1, с. 11]; 3) аналіз кадрового стану, оновлення та забезпечення будівельної галузі фахівцями; 4) співпраця закладів вищої освіти (далі – ЗВО) із державою, іноземними компаніями, стейкхолдерами щодо підготовки у ЗВО висококваліфікованих кадрів як із будівельної галузі, так і з галузі 015 Професійна освіта (спеціалізація Будівництво та зварювання); 5) співробітництво ЗВО на умовах укладених угод із країнами-партнерами, які долучаються, за словами Дениса Шмигала, до відбудови українських міст. Передбачено, що Німеччина працюватиме над відбудовою Чернігівською областю, Канада – Сумською, США та Туреччина – Харківською, Чехія, Фінляндія та Швеція – Луганською, Бельгія – Миколаївською, Швеція та Нідерланди – Херсонською, Швейцарія – Одеською, Норвегія – Кіровоградською, Австрія – Запорізькою, Польща та Італія – Донецькою [4]; 6) вивчення і ретельний аналіз ЗВО, які здійснюють підготовку майбутніх спеціалістів будівельної галузі та педагогів із професійного навчання за спеціалізацією «Будівництво та зварювання», вимог інвесторів, будівельного бізнесу, освітнього та будівельного ринку праці до загальних і фахових компетентностей фахівців, результатів навчання.

Безперечно, значний вплив на тенденції розвитку галузі будівництва в Україні матиме ефективне формування готовності майбутніх бакалаврів із професійної освіти (спеціалізація Будівництво та зварювання) до використання інноваційних технологій. Сучасні досягнення загальної, професійної педагогіки, психології, методики навчання різних освітніх компонентів засвідчують, що під час опанування інноваційних технологій актуальності набувають методики, які скеровують на комплексний підхід до формування означеної готовності. Із-поміж таких методичних інструментаріїв варто, на нашу думку, виокремити:

1) методику аналітичної й усвідомленої роботи з інноваційними інформаційними кейсами, текстами, будівельними проєктами, інструкціями тощо; формування здатностей окреслити комунікативний авторський задум та розробити сумісно-власну програму дій з аналізованими кейсами, дослідити метакейсовий взаємозв'язок; основна мета методики – орієнтування в інноваційному матеріалі новітніх технологій, розуміння їх сутності та алгоритму впровадження;

2) методику розв'язування пізнавальних суперечностей як підґрунтя розвитку критичного мислення та пошуку ефективних результатів упровадження інноваційних технологій у розвиток будівельної галузі, у систему підготовки педагогів професійного навчання; означена методика сфокусовує увагу здобувачів освіти на відповідних суперечностях, які простежуються чи їх потрібно самостійно з'ясувати; приміром,

суперечності між державою та будівельним бізнесом, їх вплив на впровадження інноваційних технологій; суперечність між ефективністю застосування в будівельній галузі робототехніки (автоматизованих багатофункційних технологій) та висока вартість роботообладнання; суперечність між класичними та сучасними будівельними проектами, інструментарієм створення тощо;

3) методика вправного кліпового сприйняття навколишнього, неосяжної кількості інформації, швидке click-опрацювання побаченого, почутого, написаного тощо; запровадження цієї методики є неминучим, оскільки сьогодні молоді люди «<...> сприймають довколишній світ не як цілісну картину, а фрагментарно, як набір подій і фактів, інколи зовсім не пов'язаних між собою <...> сприймають нову інформацію зовсім інакше <...> Їм притаманна швидка реакція, креативність і багатозадачність, вони одночасно можуть робити кілька дій: читати, переглядати новини, дзвонити» [3]. Останню методику співвіднесено з інноваційною технологією кліпового навчання. Переконані, що майбутні педагоги професійного навчання під час роботи зі здобувачами освіти послуговуватимуться цією методикою, будуть візуалізувати, аргументувати, поєднувати навчальну роботу із символами, схемами, формулами. Принагідними стануть прийоми будівельних експериментів, навчальних досліджень, розв'язання суперечностей, проблемних ситуацій.

Отже, в умовах невизначеності, суттєвих економічних змін, геополітичних конфліктів динаміка будівельної галузі спонукає всіх, причетних до її функціонування, і педагогів-інженерів професійного навчання зосібна, до пошуку різних моделей сталого розвитку будівництва в Україні, до реалізації цих моделей на засадах залучення досвіду розвитку інших галузей та впровадження інноваційних технологій.

Список використаної літератури

1. Адамська І. Сучасний стан і тенденції розвитку будівельної галузі України. *Вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2015. №1 (77). С. 7–15.
2. Паламарчук О., Петришина С. Будівельна галузь України: стан та прогнози. *Економіка та суспільство*. 2023 (51). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45> (дата звернення: 14.10.2024).
3. Тактика проти стратегії: феномен сучасності – кліпове мислення. *Урядовий кур'єр*. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/taktika-proti-strategiyi/> (дата звернення: 14.10.2024).
4. Що допоможе будівельній галузі пережити 2023 рік: думка фахівців. URL: https://realestate.24tv.ua/shho-dopomozhe-budivelniy-galuzi-perezhit-2023-rik-dumka-fahivtsiv_n2239796 (дата звернення: 15.10.2024).

Кучер Олег Анатолійович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Дослідження проблеми опису та формування цифрової компетентності педагога в цифровому освітньому середовищі – один з напрямків, що активно розвиваються в галузі дослідження професійної діяльності педагога. Сьогодні це поняття залишається недостатньо вивченим: відсутні чіткі визначення даного феномену, опис його компонентної структури та шляхів формування.

Модель цифрової компетенції педагога ЮНЕСКО складається з п'яти основних галузей професійної цифрової компетентності: мотивація до навчання у цифровому

середовищі; освітня діяльність та оцінювання; моделювання та проектування освітнього середовища; поширення цифрового контенту; професійний розвиток педагога [2].

Цифрова компетентність педагога передбачає готовність до професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі, його здатність до пошуку, аналізу та творчого перетворення інформації, здатність до оволодіння вміннями та навичками в галузі цифрових технологій, володіння вміннями та навичками відбору, проектування та розробки цифрових засобів навчання, вибору цифрових технологій для реалізації освітнього процесу [1].

Структура цифрової компетентності педагогічного працівника в більшості досліджень представлена чотирьома ключовими компонентами, що враховують особливості професійно-педагогічної діяльності: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та оцінювально-рефлексивний.

Мотиваційний компонент цифрової компетентності майстра виробничого навчання в сучасних умовах становить особливий інтерес, тому що він відображає усвідомлену потребу особистості в застосуванні цифрових технологій у професійній діяльності.

Реалізація моделі з формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання здійснюється за допомогою застосування викладачем цифрових освітніх ресурсів та цифрових технологій під час проведення лекційних та практичних занять, самостійним створенням здобувачем освіти цифрових ресурсів для представлення свого виступу на практичних заняттях. У процесі навчання використовуються як традиційні, так і сучасні форми та методи навчання, сучасні цифрові технології та можливості цифрового освітнього середовища [3].

Спираючись на результати науково-педагогічних досліджень, мотиваційний компонент цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання розглядається як сукупність внутрішніх та зовнішніх мотивів до своєї майбутньої професійної діяльності, що характеризується прагненням майбутнього педагога до застосування цифрових технологій, бажанням самовдосконалюватись у сфері цифрових освітніх технологій, прагнення до досягнення успіху під час розв'язання нестандартних завдань. Показниками сформованості мотиваційного компонента є: професійно-особистісна позиція стосовно професійної діяльності в умовах цифровізації освіти; зацікавленість до проблем цифровізації освіти; психологічний комфорт у процесі освоєння цифрових технологій; власні мотиви до освоєння цифрових технологій та використання цифрових освітніх ресурсів; потреба у досягненні результатів освоєння цифрових технологій тощо [4].

Для формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання необхідно розробити комплекс завдань, який являє собою спеціальний дидактичний засіб, що об'єднаний єдиною дидактичною метою – сформувати цифрову компетентність та всебічно розвивати здобувача освіти. Розроблений комплекс завдань повинен реалізовувати загальні дидактичні функції (розвиваючу, навчаючу та виховну), а також специфічні функції (мотиваційну, інформаційну, рефлексивну).

Високий рівень сформованості мотиваційно компонента цифрової компетентності дозволить майстру виробничого навчання вдосконалюватися в галузі цифрових технологій, вивчати нові цифрові та педагогічні технології та їх дидактичні можливості для ефективної організації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ottestad G., Kelentrić M. Professional Digital Competence in Teacher Education. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 2014. Vol. 9. № 4. P. 243–249.
2. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers (Version 3). France: United Nations Educational, 2018. 66 p.
3. Моїсеєнко М. В., Ків А. Ю. Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів. *Educational Dimension*. 2020. Vol. 54. Issue 2. P. 165–178.

4. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Організація педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2018. Том 67. № 5. С. 199–212.

Лебедєв Константин Сергійович,
*магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

НАУКОВИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО УТРИМАННЯ БДЖІЛ: ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ МЕДУ

Україна, володіючи третіною світових чорноземів, належить до аграрних держав з високим потенціалом розвитку сільського господарства. Крім того, вона займає провідне місце на світових аграрних ринках у виробництві меду.

Процес пристосування медоносної бджоли до умов зовнішнього середовища призвів до формування екологічних типів, аборигенних порід та різновидів в межах виду. У сучасному бджільництві відбувається раціональне районування найпродуктивніших порід, а також проводиться відбір та розмноження цінного селекційного матеріалу.

Бджільництво є важливою ланкою агропромислового комплексу і має тісний зв'язок з рослинництвом. Бджоли відіграють ключову роль як запилювачі ентомофільних культур. Вони сприяють вирішенню різних агроекономічних проблем, включаючи виробництво меду, воску, квіткового пилку, маточного молочка, прополісу, бджолиного отруту та інших цінних продуктів [1].

Згідно з дослідженнями таких вчених, найбільш ефективними для запилення ентомофільних культур є українські степові, карпатські, та крайні породи бджіл. Під час цвітіння рослин ці породи проявляють високу активність та миролюбність [3].

Було встановлено, що для ефективного збору меду необхідно забезпечити протягом всього літнього сезону утримання потужних бджолиних сімей. З цією метою була розроблена система технічних засобів і технологічних операцій для утримання бджіл та отримання від них продукції.

Створення оптимальних умов для функціонування бджолиних сімей вимагає використання різноманітних джерел кормів для їх підтримки. Проте, пошук науково обґрунтованих та найбільш ефективних кормових ресурсів, а також їх вплив на продуктивність бджіл, залишається актуальним завданням, що має стимулювати проведення глибоких досліджень у цьому напрямку.

Результати досліджень. Бджоли медоносні, що відносяться до роду *Apis* та належать до родини бджолиних, відомої як *Apidae*, входять до групи перетинчастокрилих (*Hymenoptera*). Подібні до них родини включають джмелів, ос та мурашок. Усі вони є частиною підряду жалоносних комах, які характеризуються наявністю жала. Життєдіяльність бджолиних сімей формується через тісний взаємозв'язок між їхніми окремими особинами.

На продуктивність та виживання бджолиних сімей впливають різні фактори. Серед зовнішніх факторів можна вказати клімат і погодні умови, наявність збудників хвороб, наявність ворогів і шкідників бджіл, а також господарська діяльність людини, зокрема використання пестицидів та гербіцидів. Внутрішні фактори включають силу сім'ї бджіл, її породу та лінію, генетичні особливості та спосіб утримання.

Згідно з висновками вчених, збільшення кількості бджіл у сім'ї у весняний період має велике значення для її підготовки до запилення культур, використання продуктивних медозборів, відновлення стільників, створення великих запасів корму на період негативної погоди влітку та взимку, а також уосени для росту молодих бджіл, які будуть зимувати й готуватися до забезпечення розвитку бджолиних сімей навесні наступного року [2].

Сила бджолиних сімей оцінюється шляхом підрахунку кількості вуличок на рамці стандартного розміру. Наприклад, на рамці стандартного розміру 435 x 300 мм може міститися приблизно 250 грамів бджіл. Такий підрахунок допомагає встановити кількість бджіл в сім'ї.

Протягом періоду від головного медозбору до останнього осіннього обльоту кількості бджіл у сім'ї зменшується приблизно наполовину. Це свідчить про те, що підготовка сімей до головного медозбору є важливою частиною їхньої підготовки до зимівлі.

У зимовий період, при нормальних умовах зимівлі, кількість бджіл у сім'ї може зменшуватися на 10-30%. Це означає, що потрібно зменшувати обсяг гнізда бджіл для забезпечення ефективного утеплення та збереження тепла. Наприклад, у лежаках це може бути залежно від кількості рамок, які покриті бджолами, а в багатокорпусних вуликах зменшення може становити половину від звичного обсягу.

Сила бджолиних сімей є одним з ключових факторів, що впливає на їх продуктивність. У сильних сім'ях на період продуктивного медозбору працює на льотних роботах до 66% бджіл від загальної кількості у сім'ї. У той же час, у слабких сім'ях ця кількість становить лише 15-20%, що в 3-4 рази менше.

Для забезпечення успішного утримання бджолиних сімей важливо використовувати повноцінних племінних бджолиних маток, що належать до селекційних ліній, спеціально адаптованих до цього типу взятку.

Бджолина сім'я існує лише до того моменту, поки у ній активно функціонує матка. З її втратою спадковість особин сім'ї може змінюватися, що призводить до зміни якісних і кількісних характеристик сім'ї.

Збільшення продуктивності бджолиних сімей в значній мірі залежить від якості самої матки. Процес відкладання яєць маткою визначається не лише об'ємом її яєчників та кількістю яйцевих каналів, але також і агрокліматичними умовами, рівнем годівлі та кількістю бджіл у гнізді [4].

Згідно з різними джерелами літератури, темпи відкладання яєць матками протягом весняно-літнього періоду можуть мати періодичний характер, навіть за короткі періоди часу. Особливо помітно це стає з настанням або завершенням медозбору. Вчені часто пов'язують інтенсивність вирошування розплоду з реакцією бджіл на різноманітні зовнішні чинники.

Важливим фактором, що впливає на характер розвитку, продуктивність і виживання бджолиних сімей, є віковий склад бджіл. Від яєць, личинок і лялечок до дорослих бджіл - кожен етап має важливе значення. Пасічник повинен регулювати віковий склад сім'ї таким чином, щоб у весняний період активно нарощувалися бджіл-годувальниці, а перед головним медозбором у гнізді було достатньо льотних бджіл, які не зайняті вирошуванням розплоду, а також матки мали достатню кількість фізіологічно молодих бджіл.

Роїння - це природний процес розмноження медоносних бджіл, який є необхідним для їхнього існування і залучений у їхні біологічні особливості. Бджоли не можуть уникнути роїння, оскільки це вбудовано в їхню природу. Без роїння вид бджіл припинив би своє існування у природі. Однак з практичної точки зору бджільництва, особливо у промисловому масштабі, роїння не є ефективним, оскільки призводить до втрати продуктивних робочих сил та припинення виробництва меду [5].

У перенасиченому гнізді з розплодом, де присутні бездіяльні молоді бджоли, може виникнути одна з причин роїння. Згідно з Поліщуком В. П. та Лаврехіним Ф. А., природне роїння є спадковою ознакою всієї сім'ї і відбувається інстинктивно [3].

У діяльності робочих бджіл можна виділити два періоди: у вулику та поза вуликом. Бджоли, які збирають нектар, вибирають квітки не всіх рослин, що їм потрапляють на шлях, а переважно одного виду, на який вони мають умовний рефлекс.

У багатьох місцевостях недостатньо надійного нектароносного джерела для бджолиних сімей протягом усього сезону з весни до осені. Це змушує пасічників транспортувати вулики з бджолами в області, де поширені нектароносні культури, щоб забезпечити їм продуктивну пасіку. Часті перевезення та обслуговування пасік у польових умовах сприяють переходу від звичайного типу пасічництва до кочового способу.

Кочівля бджолиних сімей - це старовинний метод, який використовувався для збільшення медозбору. У XVII-XIX століттях цей метод був поширений, але широко застосовувати його стали лише з впровадженням рамкових вуликів.

Обсяг медозбору в значній мірі залежить від кількості бджолиних сімей на певній території. Чим більше сімей проживає на даній площі, тим менше меду можна очікувати від кожної окремої сім'ї, і навпаки - менше сімей на тій же площі забезпечить більший медозбір для кожної з них. Тому, для максимізації медозбору, необхідно створити такі умови, при яких бджоли могли б політати на відстані понад 2 км у добру погоду.

Від величини та якості запасів кормів, які залишаються для бджіл на зиму та весну, залежить їхня виживаність і продуктивність. Крім того, для ефективного медозбору необхідно мати достатню кількість пустих стільників для розміщення та обробки нектару, який принесуть бджоли. Якщо сім'ям не надаються достатні стільники для цих цілей, то їхній медозбір може зменшитися навіть до 40%.

Для забезпечення повноцінного розвитку та підтримки життєдіяльності бджіл необхідно постійно забезпечувати їх необхідною кількістю якісної води.

Крім того, важливо здійснювати санітарно-профілактичні заходи та вести боротьбу з хворобами, ворогами і шкідниками бджіл. Боротьбу з шкідниками рослинництва краще проводити у найбільш сприятливій та безпечній для бджіл періоді.

Успішна зимівля бджолиних сімей залежить від різноманітних факторів, серед яких основними є сила сім'ї та її віковий склад, наявність та якість кормів, порода бджіл і умови їх зимового утримання.

Аналіз літературних джерел підтверджує, що для формування сильних сімей ключовими є наявність якісної плідної матки, порода бджіл, успішна зимівля та постійний, тривалий медозбір. Регулювання цих аспектів сприяє підвищенню продуктивності та ефективності ведення пасіки.

Висновки. У світі бджільництва існують різноманітні методи та підходи до стимулювання льотно-збиральної роботи бджіл для максимізації медозбору. Традиційні методи, такі як обмеження вирощування розплоду, можуть мати певний позитивний ефект, але їхні можливості обмежені. У порівнянні з цими методами, кочівля може привести до більшого кількісного медозбору, але вимагає вдосконалення систем утримання бджіл для забезпечення продуктивності на тривалий термін.

Список використаної літератури

1. Yevhenii Marynchenko, Tetiana Serha, Tetyana Chumak, Anna Makogin, Vasyl Salabai. (2023). Psychological aspects of the landscape of modern organizational and pedagogical conditions of training of specialists through the integration of education, science and production in Ukraine. AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. 2023. Vol.13. Issue 1, Special Issue XXXIV. Pp. 207–216. URL: <https://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxiv>
2. Ліпський П., Сенчило О. Роль бджільництва у забезпеченні реалізації цілей сталого розвитку України. Сучасне бджільництво: проблеми, досвід, нові технології : зб. матеріалів науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 20 серп. 2021 р. Київ, 2021. С. 48–50.
3. Маринченко Є. О., Росновський М. Г. Роль педагога професійного навчання у впровадженні сучасних інноваційних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 3. С. 57–64.

4. Маринченко Є. О., Ситніков О. М., Кучер О. А. Оновлення змісту ОК підготовки майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю з урахуванням інноваційних процесів у сільськогосподарському виробництві. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал.* 2022. № 12(17) 2022. С.499 (Index Copernicus International).

5. Скоромна О., Разанова О. . Розвиток галузі бджільництва як джерело структури продовольчої безпеки. *Аграрна наука та харчові технології.* 2019. № 3. С. 106.

Левченко Олена Леонідівна,
викладач ВСП «Класичний фаховий коледж
Сумського державного університету»

INTERACTIVE TOOLS FOR ASSESSING STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENTS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING

In educational institutions, working in a virtual educational environment while learning a foreign language has become a common practice due to the transition to distance learning as a result of the COVID-19 pandemic and Russian aggression against Ukraine.

The problems of using online learning technologies have been considered by domestic and foreign teachers, in particular: A. Bates [2], A. Bazylenko [1], I. Ivanova [1], N. Kondukotsova [1], V. Kyrylenko [1], M. Manegre [5] and others.

In order to create an effective virtual educational environment, a number of online tools and instruments are used, including: video conferencing systems that allow teachers to conduct classes in real time, interact with students, demonstrate screens and use virtual whiteboards (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Skype); learning management systems – online platforms that allow teachers to create courses and manage their content, track students' learning achievements, provide effective feedback, and provide students with a comprehensive and efficient learning environment.

The main methods of assessing student performance in a virtual learning environment include grading rubrics, plagiarism checks, self-assessment, peer assessment, and online surveys. Let's consider the most effective assessment tools in this context.

The polling function of the Zoom video conferencing platform allows instructors to create questions with one or more answers (standard plan), matching tasks, fill-in-the-blank, ranking, short or long-answer questions (advanced plan), thus providing feedback, determining the level of information perception and promoting interaction between students. The teacher can set the correct answers in the settings, turning the survey into a test. But here, the functionality is limited to multiple-choice tests, matching, and ranking. Zoom's polling feature provides instructors with test results and reports from each poll in real time. This feature is available for Pro, Business, Education, or Enterprise accounts.

Poll Everywhere is a web-based classroom feedback tool that allows instructors to create and conduct interactive polls, quizzes, and brainstorming sessions in real time. The tool allows you to customize the parameters of questions (multiple choice, open-ended, grading scale), use interactive images, set response time, etc. Students can answer questions using their mobile phones, tablets, computers, and mobile applications. Poll Everywhere integrates with a number of other tools, including PowerPoint, Google Slides, Microsoft Teams, and Slack, allowing you to incorporate polls and tests into various types of learning activities.

Canvas Rubrics is a tool of the Canvas learning management system that allows instructors to develop clear criteria (rubrics) for evaluating student work, set weighting factors, and determine performance levels for each criterion. Students, in turn, get a clear idea of the system of evaluating their own academic achievements. Instructors can create such rubrics for different types of assignments, including essays, projects, presentations, research articles, or a particular course,

provide comments on each criterion and its level of fulfillment, and determine what needs to be worked on in the future.

FeedbackFruits is an educational platform that provides a number of tools for developing interactive assignments (Peer Review Assignment, Group Member Evaluation Assignment, Assignment Review, Interactive Document, Interactive Audio and Interactive Video Assignments, Skill Review, Self-Assessment of Work and Self-Assessment of Skills, Comprehension, Discussion Assignment). They are aimed at mutual assessment, self-assessment, work with interactive documents, audio and video tasks, tasks to test the development of certain skills, understanding of information and discussions. Using these tools, instructors can assess students' understanding of course content, their ability to evaluate and provide constructive feedback, work effectively in a team, formulate their own point of view and defend their position in a debate, and more.

Gradescope is an online academic grading tool that allows you to quickly and efficiently scan, submit, recognize, grade, and analyze student responses in paper and electronic form. It allows instructors to create assignments, including for exams, upload them to the platform and grade them using rubrics based on specific criteria and learning objectives, conduct group assessments, and more. The tool also has built-in plagiarism detection features. Qualtrics is a web-based survey and data analysis platform that allows you to create surveys tailored to the specific needs of the course. It can be used to evaluate the course itself, get feedback from students on its content, instructor performance, and overall learning experience.

Qualtrics provides the ability to create various types of questions, including multiple choice, ranking, matrix, and open-ended. Surveys and tests can be sent via email, social media, or uploaded to a website. The platform allows you to visualize survey results and track key metrics. It also includes features for analyzing open responses and text analytics.

Turnitin is an online tool that is widely used by instructors to check students' written work for plagiarism. It compares uploaded work with a large database of sources, including previously submitted student work, academic journals, and websites, to identify any matches or similarities in the text. Turnitin helps instructors provide feedback on grammar, style, and organization, and Turnitin's citation feature allows students to properly cite sources.

The main advantages of online assessment of academic achievements of higher education students in the process of distance learning are its flexibility, accessibility, efficiency and reduction of paperwork, while its disadvantages include the lack of face-to-face interaction, problems with technical support, high fees for the use of certain platforms and tools.

List of references

1. Bazylenko A. K., Ivanova I. B., Kyrylenko V. G., Kondukotsova N. V. Recommendations for students on active learning in online education: a study guide. Kyiv: University "Ukraine", 2020. 85 p.
2. Bates A. W. Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd, 2022. 1045 p.
3. Columbia University in the City of New York. Active learning for your online classroom: Five strategies using Zoom. URL: <https://ctl.columbia.edu/resources-andtechnology> (accessed October 11, 2024).
4. Cornell University. Active learning. URL: <https://teaching.cornell.edu/teachingresources> (accessed October 11, 2024).
5. Manegre L. M. Online Language Learning Using Virtual Classrooms and Knowledge Building Forums: Doctoral Thesis. Tarragona: University of Rovira i Virgili, 2020. 171 p. URL: <http://hdl.handle.net/10803/670595> (accessed October 12, 2024).

Лисянська Антоніна Григорівна,
*методист Державного професійно-технічного навчального закладу
«Лебединське вище професійне училище лісового господарства»*

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ефективність навчального процесу професійно-технічної освіти залежить від багатьох компонентів, у тому числі і зовнішніх умов: майстерності викладача, методів навчання, забезпеченості уроку технічними засобами навчання, змісту програм, навчального обладнання, тощо.

Викладачі професійно-теоретичного навчання та майстри виробничого навчання застосовують найрізноманітніші шляхи реалізації інноваційних технологій:

інтерактивна технологія; особистісно-орієнтовна технологія навчання, ігрові технології, технологія проблемного навчання, технологія розвитку критичного мислення, інформаційно – комп'ютерні технології навчання, проєктна технологія.

Для забезпечення ефективності освітнього процесу та самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, педагогічними працівниками застосовуються такі інформаційно-навчальні матеріали:

- робоча платформа для ефективно реалізації освітнього процесу в асинхронно-дистанційному режимі навчання (наш освітній заклад обрав платформу «Discord.com»);

- підручники в електронному варіанті, які розміщені на онлайн-дошках, дають можливість працювати як в режимі онлайн так і офлайн, завантаживши на планшет, смартфон чи ноутбук;

- робочі зошити для лабораторних робіт, які розміщені на блогах та онлайн дошках «Padlet» дають змогу здобувачам освіти виконувати завдання як очно та і в асинхронно-дистанційному режимі навчання;

- дидактичний роздатковий матеріал (в електронному варіанті також)

- дає можливість візуалізувати та навчати тієї чи іншої роботи;

- презентації з професійно-теоретичної підготовки також дають можливість якнайефективніше донести матеріал учасникам освітнього процесу;

- плакати, які розміщені в кабінетах та в електронному варіанті на блогах, сайті та онлайн дощі «Padlet» дають змогу ефективно опанувати навчальний матеріал та якнайкраще зрозуміти його.

Як очно так і в асинхронно-дистанційному навчанні застосовуються інформаційно-комп'ютерні технології: електронні збірники демонстраційних матеріалів. Це збірники, які встановлюються на ПК. У збірці може бути розміщено понад 250 різних ілюстраційних плакатів, понад 100 відео, анімацій та схем. Це дає можливість в режимі реального часу користувати відеофайли, плакати, схеми.

Викладачі професійно-теоретичної підготовки використовують і власні блоги. Особистий блог викладача професійно-теоретичної підготовки – контент, який дає можливість здобувачам освіти не лише ознайомитись з навчальними матеріалами (підручники, плакати, відеоматеріалами), а й відвідати за активними лінками (Наприклад: журнал АПК «Агропромисловий комплекс України» та Міжнародний інформаційно-маркетинговий центр «Машини і обладнання для агропромислового комплексу України» та інше).

Є покликання на сайт нашого училища, електронної бібліотеки, кросворди, тести, презентації, робочі зошити, сучасна техніка та багато цікавого.

Особисті блоги викладачів, призначені для здобувачів освіти, що опановують різноманітні професії сільськогосподарського(лісогосподарського) виробництва.

На сайті закладу розміщені також покликання на підручники, лекційний матеріал, плакати, презентації, відеоматеріали, матеріали лабораторно-практичних робіт, завдання для перевірки знань здобувачів освіти, сучасна зарубіжна та українського виробництва техніка, відео контент для навчання. У деяких викладачів є свої ютуб канали. На каналах викладачі розміщують відеоролики уроків теоретичного та виробничого навчання, профорієнтаційний матеріал, конкурси фахової майстерності, майстер - класи, технічні розробки, обслуговування машин та механізмів.

У професійно-теоретичній підготовці робітничих кадрів застосовуємо такі мережеві ігрові технології навчання:

- «Learning Apps.org» - це сервіс для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Широко застосовуємо як очно так і асинхронно-дистанційному навчанні кросворди та інтерактивні вправи, «Kahoot!» - онлайн-сервіс для створення вікторин, дидактичних ігор і тестів, який дає можливість створювати інтерактивні навчальні ігри, що складаються з низки запитань із кількома варіантами відповідей. Такі ігрові форми роботи можуть бути застосовані у навчанні для перевірки знань здобувачів освіти, а також сервіс може стати у пригоді для різних форм наукової, методичної та організаційної роботи. Участь в іграх, створених за допомогою сервісу, стимулює розвиток критичного мислення.

Систематично викладачами професійно-теоретичного навчання та майстрами виробничого навчання використовуються додатки для контролю та закріплення вивченого матеріалу.

Ігрові технології під час занять дозволяють одночасно усім здобувачам освіти дати відповідь на декілька питань, а також давати відповіді за допомогою смартфонів. Це ті ресурси, що дозволяють зробити уроки цікавим та сприймати кожного здобувача освіти як особистість, здійснюючи цим самим диференційований підхід під час викладання предмету.

У асинхронно-дистанційному навчанні застосовуємо інтерактивні онлайн плакати «Thinglink», які добре допомагають під час дистанційного навчання. Після натискання на позначки у інтерактивному плакаті, відкривається інформація - відеоролики, пояснення, терміни, тести, цікава інформація, тощо.

Для контролю освітнього процесу використовуємо, як в очному так і в асинхронно-дистанційному навчанні тести “google forms”, які розміщені на блогах педагогічних працівників.

Сучасного конкурентоспроможного здобувача освіти зацікавити нелегко. Якраз у цьому і допоможуть сучасні інноваційні технології навчання. Саме таке навчання допомагає проводити заняття більш динамічно, ефективно, емоційно та насичено.

Тому головним завданням професійно-технічної освіти - є якісна професійна підготовка кваліфікованих робітників для різних галузей економіки з урахуванням потреб ринку, що забезпечується впровадженням інноваційних технологій навчання.

Список використаної літератури

1. Навчальна платформа для проведення уроків в режимі асинхронно-дистанційного навчання [Discord.com]
2. Професійна освіта № 4 2004: Періодичне видання / Н.І. Костюк - Нові принципи організації початкової професійної освіти - С.30.
3. Професійна освіта № 1 2006: Періодичне видання / В.Г. Козаков - Новий час - нові технології професійної підготовки - С.12.
4. Педагогіка № 4, 2004: Періодичне видання / В.С Лазарев, Б.П Мартиросян. - Педагогічна інноватика: об'єкт, предмет і основні поняття - С. 12-14.

Лубинець Віта Олександрівна,
*методист вищої категорії Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області*

КОМПЛЕКСНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – НЕОБХІДНА УМОВА У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА

Професійно-технічна освіта поступово й неухильно рухається в напрямку системних реформ, завдання яких – вивести її на якісно новий рівень, що забезпечить ефективне використання її головної функції – підготовка високо кваліфікованих фахівців широкого профілю, соціально-адаптованих, здатних задовольнити вимоги економічних структур, а також упродовж усього життя самостійно здобувати й оновлювати знання й вміння, необхідні для повноцінної трудової діяльності [1, с. 46, 63].

Будівельна індустрія швидко розвивається, завдяки новітнім технологіям, які перевертають уявлення про будівельні матеріали і методи, тому високий науково-технологічний рівень потребує якісного професійного потенціалу робітничих кадрів.

Зростання попиту на робітників високої кваліфікації і компетенції стає глобальним і вимагає постійних пошуків ефективних шляхів оптимізації підходів та методів їхньої професійної підготовки. Тому, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам виробничого навчання, сьогодні необхідно приділити посилену увагу змісту викладання та використанню інноваційних засобів і методів навчання [4].

Для роботодавців пріоритетним є випускник професійно-технічного закладу, який вже з перших днів роботи здатний виконувати складні виробничі завдання за фахом, відчувати себе впевненим, вміти адаптуватися до змінних умов виробництва, бути психологічно стійким, комунікабельним, готовим до професійного зростання.

В умовах практичної реалізації завдань з підготовки спеціалістів будівельної галузі вимагає від педагогічних працівників пошуку нових форм, методів і прийомів як обов'язкові складові ефективної організації освітнього процесу, тому, актуальною є організація роботи педагогів зі створення якісного комплексно-методичного забезпечення із професій будівельного спрямування, від цього насамперед залежить, чи отримають здобувачі освіти необхідні знання та навички, чи зможуть їх творчо використовувати, чи стануть вони професійно грамотними, конкурентоспроможними робітниками.

Комплексне методичне забезпечення (КМЗ) як варіант реалізації науково-методичного супроводу освітнього процесу у закладах професійної освіти – це розробка і створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного освітнього стандарту у межах робочої навчальної програми курсу [3, с. 2].

Особливу увагу при створенні комплексно-методичного забезпечення необхідно звернути на роботу з комплексно-методичним забезпеченням виробничого навчання, враховуючі його головне місце в формуванні кваліфікованих робітників. Найбільш актуальним є завдання розробки комплектів документів письмового інструктування: інструкційні, інструкційно-технологічні картки, картки-завдання, навчальні алгоритми, картки рефлексійного характеру і т.п.; для професійно-теоретичної підготовки одним із важливих елементів є створення коротких конспектів-лекцій або робочого зошита для здобувачів освіти. Створення таких конспектів або зошитів для кожного здобувача у групі дасть можливість перебороти найбільш суттєвий недолік – непродуктивна трата часу на записування матеріалу під диктовку викладача.

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Карантинні обмеження, військовий стан в країні та дистанційне навчання виявилися серйозними перешкодами для продовження освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

На сьогодні актуальним питанням є розробка якісних програм з впровадження цифрової освіти. Тому найпростішим та дієвим інструментом реалізації комплексно-методичного забезпечення в умовах дистанційного навчання є мультимедійні технології, які дають можливість активізувати освітній процес, зробити його інтерактивним та таким, що запам'ятовується. Це дозволить здобувачам освіти засвоїти інформацію і вдосконалити в її оволодінні практичними вміннями, а для педагогічних працівників є широкі можливості у створенні електронної мобільної бази сучасного комплексно-методичного забезпечення професії чи предмету.

Список використаної літератури

1. Інноваційні технології при підготовці кваліфікованих робітників зварювального виробництва : Матеріали міжнародного науково-практичного Інтернет-семінару / за ред. Ситнікова О. П. / БІНПО УМО НАПН України. Біла Церква, 2018. 236 с.
2. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / Оксана Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с.
3. Шевчук С. С. Модель комплексного методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників. *Імідж сучасного педагога, електрон. наук. фах. журнал.* 4(199), 2021. С. 41–46.

Лузан Петро Григорович,
*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник лабораторії
науково-методичного супроводу підготовки
фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Підвищення якості професійної підготовки фахівців у коледжах залежить від узгодженого функціонування усіх компонентів системи освітнього процесу – змісту, методів, форм, засобів досягнення компетентісно орієнтованих цілей навчання. Водночас належне опанування студентами фаховими компетентностями, цілеспрямоване формування їх інтелектуально-творчого потенціалу безпосередньо залежить від професіоналізму викладача, його здатностей організувати у студентській групі атмосферу невинного творчого зростання особистості кожного студента. Природно, для цього педагогічний працівник має постійно розвиватися, поглиблювати, розширювати комплекс своїх психолого-педагогічних, методичних, галузевих та ін. знань, оволодівати новими педагогічними технологіями, сучасними засобами навчання.

Нормативно-правові положення щодо професійного розвитку педагогічних працівників фахових коледжів визначено статтею 59 Закону України «Про освіту» [1], статтею 24 Закону України «Про фахову передвищу освіту» [10], Законом України «Про професійний розвиток працівників» [2]; періодичність, обсяг (тривалість), умови підвищення кваліфікації педагогічних працівників фахових коледжів встановлено Порядком підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 [3]. При цьому серед основних цілей професійного зростання педагогічних працівників домінують завдання цілеспрямованого розвитку здатностей викладачів успішно виконувати навчальну (дидактичну), виховну і розвивальну функції. У своєму синтезі ці здатності і складають основу загально-педагогічної компетентності, яка «формується в процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу і

стосується універсальних навчально-виховних умінь, що не залежать від предметної спеціалізації» [5, с. 2]. Учені переконують, і з цим варто погодитися, що структурно загально професійна компетентність включає декілька взаємозалежних, взаємопов'язаних складників: дидактичну, виховну, методичну і особистісно-рефлексивну компетентності.

Дидактична (навчальна) компетентність – це здатність викладача навчати інших, тобто передавати власні знання, формувати уміння та навички у студентів, а також здатність навчатися, тобто удосконалювати свій професійний рівень. Функціонально ця здатність викладача полягає не стільки в тому, що він передає інформацію студентам, скільки в умінні бути організатором її засвоєння, проводирем у лабіринті знань [4].

Під виховною компетентністю розуміємо інтегративну якість педагога, що забезпечує його теоретичну і практичну готовність та здатність ефективно реалізовувати виховну функцію в цілісному освітньому процесі. Методичну компетентність викладача позиціонуємо з його здатністю розробляти навчально-методичне забезпечення освітнього процесу – освітньо-професійні програми, навчальні плани, навчальні програми дисциплін, методики підготовки та проведення навчальних занять, засоби навчання тощо. Особистісно-рефлексивну компетентність викладача розуміємо як його здатність аналізувати свої професійні дії, об'єктивно оцінювати якість власної діяльності, рефлексивне усвідомлення педагогічним працівником своєї суб'єктної сутності.

Мета дослідження – висвітлити особливості, напрями, форми розвитку загальнопедагогічної компетентності викладачів фахових коледжів.

У цілому, загальнопедагогічна компетентність викладача виявляється у таких вміннях і навичках: вміння цілеспрямовано формувати потреби і мотиви навчання студентів; здатність проектувати оптимальні для досягання студентами цілі і завдання їх професійної підготовки; уміння відбирати і структурувати зміст навчання залежно від пізнавальних можливостей студентів; навички вибору методів навчання (пояснювально-ілюстративних, репродуктивних, проблемно-пошукових) для досягнення поставлених цілей; уміння ефективно проводити узвичаєні (лекція, семінар, лабораторно-практичне заняття) і інноваційні (веб-квест, мозковий штурм, навчальна ділова гра, розігрування ролей, кейс-метод тощо) форми організації навчання; навички вибору засобів навчання залежно від особливостей змісту навчального матеріалу, пізнавальних здібностей студентів; уміння активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів, ґрунтовне володіння проблемно-розвивальними технологіями навчання; навички розроблення валідних методик оцінювання якості підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів на основі встановлених критеріїв; уміння реалізовувати принципи і правила виховання особистості, гуртування колективу студентської групи; здатність толерантно, гуманно розв'язувати виховні проблеми, організувати конструктивну педагогічну взаємодію; уміння вибирати найбільш доцільні для виховної ситуації методи і прийоми; здатність налагоджувати позитивний емоційний контакт зі студентами на основі вивчення структури міжособистісних взаємин у студентській групі; уміння організувати самоосвіту, самовиховання, студентів; здатність визначати і визнавати утруднення і помилки при виконанні виховних завдань; уміння попереджати та конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації; навички критичного аналізу результатів власної професійної діяльності та, відповідно, вчасно вносити корективи в педагогічну працю; здатність здійснювати особистісно-професійну рефлексію, об'єктивно визначати як сильні, так і слабкі особистісні та професійні якості; вивчати позитивний педагогічний досвід, переосмислювати, творчо застосовувати прогресивні ідеї модернізації освітнього процесу у своїй педагогічній діяльності [4; 5; 6].

Методичні засади розвитку загально педагогічної компетентності викладача мають поєднувати можливості формальної, неформальної та інформальної освіти у зростанні професіоналізму педагогічних працівників коледжу. Вивчення сучасної освітньої практики переконує, що процес розвитку загально педагогічної компетентності викладачів буде значно ефективнішим, якщо педагогічні працівники будуть вмотивовано займатися самоосвітою, самовихованням. Відомий канадський письменник і директор Інституту глобального щастя

Ніл Пасріч (автор бестселерів, що продаються мільйонними тиражами) влучно підмітив, що істинний саморозвиток починається там, де закінчується зона комфорту людини [9]. Можна говорити про «самосвідомість людини як творчого професіонала», про «відповідність вимогам часу», про «необхідність професійного зростання» як важливі передумови процесу самовдосконалення професійної діяльності. Але уявімо такі ситуації: після відвідування вашого заняття колега відзначив, що ви викладали дещо застарілий матеріал, що зараз використовуються новіші виробничі технології (а ви про них нічого не знаєте!); на педагогічній раді прийняли рішення: з кожної навчальної дисципліни створити базу різнорівневих тестових завдань (а у вас усі тести розроблені на основі одновибіркових тестових завдань, і ви не вмієте розробляти різнорівневі тести!); вам доручили написати статтю в навчально-методичний журнал «Фахова передвища освіта» про досвід професійного розвитку педагогічних працівників коледжу (а ви ніколи не публікувалися в таких чи подібних виданнях!); ваша група (де ви куратор) має найбільше порушень навчальної дисципліни (а ви не знаєте, як активізувати виховну роботу в групі!) та ін. Природно, такі або подібні за змістом ситуації є, безумовно, реальними, проблемними, такими, що вимагають термінового вирішення – порушено вашу зону комфорту! Ви мусите зайнятися самоосвітою – опанувати нові виробничі технології та оновити зміст навчального матеріалу дисципліни; навчитися розробляти різнорівневі тестові завдання та проектувати валідні тести; ознайомитися з методологією наукових педагогічних досліджень, оволодіти методикою написання наукових статей, тез доповідей; вивчити передовий досвід виховної роботи зі студентською молоддю, опанувати та провести в групі соціально-психологічні дослідження структури міжособистісних взаємин, ціннісно-орієнтаційної єдності групи та ін. Іншими словами, зовнішні фактори-стимули спонукали вас серйозно зайнятися самоосвітою, самовдосконаленням.

Крім того, на рівень зростання професіоналізму викладачів впливає й те, як у коледжі функціонує система професійного розвитку педагогічних працівників, як здійснюється перспективне планування навчання та стажування педагогів. При цьому важливо якісно організувати підвищення кваліфікації на довгострокових курсах, під час короткострокових серій семінарів, вебінарів, майстер-класів, тренінгів, шкіл педагогічної майстерності. Важливу роль вартує відвести діяльності методичних комісій та навчально-методичних центрів, а також грамотному науково-методичному супроводу саморозвитку викладачів з орієнтацією на інноваційність і творчість.

Відтак, для цілеспрямованого, системного розвитку загально педагогічної компетентності викладачів у кожному коледжі мають педагогічно доцільно поєднуватися традиційні та інноваційні форми методичної роботи, серед яких варто виділити: засідання педагогічної ради, де має здійснюватися колективне визначення та вирішення освітніх завдань, встановлюватися орієнтири, стимулюватися професійний розвиток педагогічних працівників тощо; методичні наради, присвячені інструктуванню з питань упровадження передового педагогічного досвіду, проблем удосконалення методики навчання і виховання студентів; робота методичних комісій, що спрямовується на вдосконалення та інтеграцію змісту дисциплін фахової підготовки; проведення творчих конкурсів (зокрема, «Педагогічний ОСКАР»), олімпіад, інтелектуальних ігор; навчання викладачів-початківців і молодих викладачів у школах педагогічної майстерності; наставництво, методичні бенефіси, методичні фестивалі, ярмарки педагогічних ідей, тижні спеціальності тощо [8].

Перспективи подальшого наукового пошуку пов'язуємо з обґрунтуванням методичної системи розвитку загально педагогічної компетентності викладачів закладів фахової передвищої освіти.

Список використаної літератури

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 16.11.2020. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#\(дата звернення: 22.12.2021\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#(дата%20звернення%3A%2022.12.2021)).

2. Про фахову перевищу освіти : Закон України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII. Дата оновлення: 20.03.2020. URL: <https://cutt.ly/eNWF0Wb> (дата звернення: 27.01.2021).
3. Про професійний розвиток: Закон України (із змінами). *Законодавство України* / Верховна Рада України: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17> (дата звернення 25.01.2020).
4. Теслюк В. М. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. / В. М. Теслюк, П. Г. Лузан, Л. М. Шовкун. – К. : ДАККиМ, 2010. – 240 с.
5. Каплінський В. Система професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки у педагогічних університетах: дис. д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 619 с.
6. Галузяк В. Структурні компоненти загально педагогічної компетентності вчителя // Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти: монографія / Акімова О., Галузяк В. [та ін.] – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 388 с.
7. Основи педагогічної майстерності / Холковська І. Л., Волошина О. В., Губіна С. І. – Вінниця, «Твори», 2019. 240 с.
8. Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу : монографія / О. А. Тітова, П. Г. Лузан, Т. М. Пащенко, І. А. Мося, А. В. Остапенко, О. Ю. Ямковий. – За наук. ред. О. А. Тітової – Київ: ПНО НАПН України, 2023. – 272 с.
9. Ніл Пасріч Ти-супер! Як адаптуватися до змін, долати невдачі й жити осмислено. К. Видавництво «РМ». 2020. 168 с.

Маканик Анастасія Вікторівна,
майстер виробничого навчання
закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ, НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Однією з найбільш поширених сьогодні форм навчання є його групова організація. Саме групове навчання може стати не лише важливим резервом підвищення ефективності навчання, а й сприяти активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, перетворенню їх із об'єктів у суб'єкти навчання, формуванню у них самостійності, здатності до самоосвіти та самовиховання. Однак його широке використання гальмується нерозробленістю достатньо чіткої теорії, що ґрунтувалася б на наукових результатах близьких до педагогіки наук.

У психолого-педагогічній літературі поки що немає однозначного загальноприйнятого підходу до терміну «групове навчання». Відмінності простежуються у самому розумінні групової діяльності, у технологіях її організації, у підходах до проблеми комплектування стабільних та динамічних груп тощо. Ця проблема досліджується педагогами, психологами з різних боків. Недоліки групової форми навчання в закладах професійної (професійно-технічної освіти): зниження ролі педагога, відсутність мотивації учення, неекономне витрачання часу.

Аналізуючи організацію праці студентів, такі вчені як Л. П. Аристова, М. О. Данилова, Б. П. Єсіпова, І. М. Чередова прийшли до висновку, що коефіцієнт їх роботи становить 40-60%. Тому педагоги, намагаючись оволодіти новими педагогічними прийомами, знову звернулися до групової форми навчальної діяльності, а вчені почали розробляти рекомендації щодо впровадження активних методів навчання. Найбільший інтерес до групових форм навчальної діяльності спостерігається за останніх два десятиріччя.

Значний внесок у розробку загальних принципів організації групової роботи дали дослідження В. К. Дяченко, В. В. Котова, Г. О. Цукерман, О. Г. Ярошенко та ін. [4].

Групова форма навчання — форма навчальної діяльності учнів на занятті, що характеризується розбиттям учнів на групи; це така форма організації навчального процесу у закладі професійної (професійно-технічної) освіти, коли учні, працюючи у малих (2-7 осіб) групах, об'єднані спільною навчальною метою і колективно-розподіленою діяльністю, а педагог керує роботою кожного з них опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність малих груп [1].

Обговорюючи групову форму навчання не можна не згадати інші форми навчання, які застосовуються на заняття. Цілісну систему навчальної діяльності учнів на занятті становлять фронтальна, індивідуальна та групова діяльність. Вони пронизують увесь навчальний процес. З'ясуємо сутність і встановимо особливості групової навчальної діяльності учнів на основі порівняння її з фронтальною та індивідуальною.

У фронтальному навчанні вся група працює над одним навчальним завданням під безпосереднім керівництвом педагога. При цьому педагог організовує всю групу на роботу в єдиному темпі, прагне більш-менш рівномірно впливати на всіх учасників загальногрупової роботи. Проте у фронтальній роботі надзвичайно складно забезпечити високу активність усіх студентів. Організуючи фронтальну роботу, педагог орієнтується, головним чином, на рівень середніх учнів. На нього розраховані темп роботи, обсяг та рівень складності навчального матеріалу. Учні з низьким рівнем навчальних можливостей за таких умов неспроможні сприйняти й осмислити матеріал у повному обсязі. Якщо ж знизити темп фронтальної роботи, то це негативно позначиться на сильних учнях. Розглядаючи фронтальну роботу у ЗП(ПТ)О, не можна не наголосити на її обмежених можливостях реалізації навчального спілкування учня. Воно можливе лише з дозволу педагога, за його ініціативою і в незначній мірі [3].

В індивідуальній роботі кожен учень працює самостійно, темп його роботи визначається ступенем цілеспрямованості, розвитку інтересів, нахилів. Темп роботи залежить також від навчальних можливостей, підготовленості учнів. Індивідуальній навчальній діяльності не властива безпосередня взаємодія учням між собою, а контакти з педагогом обмежені та нетривалі. В індивідуальній навчальній роботі діяльність слабких учнів приречена на невдачу, тому в них є прогалини в знаннях, недостатня сформованість умінь і навичок навчальної самостійної роботи.

Усі недоліки фронтальної та індивідуальної діяльності вдало компенсує групова. У психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до визначення групової навчальної діяльності. На думку педагогів, групова навчальна діяльність — це форма організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою при опосередкованому керівництві педагога і в співпраці з учнями.

Педагог в груповій навчальній діяльності керує роботою кожного учня опосередковано, через завдання, які він пропонує групі та які регулюють діяльність учнів. Стосунки між педагогом та учнями набувають характеру співпраці, тоді коли педагог безпосередньо втручається у роботу груп, тому у разі, якщо в учнів виникають запитання вони звертаються по допомогу до педагога. Це їхня спільна діяльність. Відомо, що учням буває психологічно складно звертатись за поясненням до педагога і набагато простіше — до ровесників. Як вид навчальної діяльності учнів, групова діяльність багатофункціональна [5].

Як свідчить дослідження О. Г. Ярошенко, групову навчальну діяльність учнів можна застосовувати на всіх етапах процесу навчання у ЗП(ПТ)О. Проте на етапах первинного сприйняття нового матеріалу належний рівень цієї діяльності досягається лише за умови, що всі студенти групи характеризуються високим та середнім рівнем навчальних можливостей, добре володіють навичками самостійної роботи і виявляють велику працездатність. У протилежному разі більш продуктивною виявляється фронтальна діяльність групи під керівництвом педагога. Для учнів найбільші можливості групової навчальної діяльності виявляються на етапах закріплення, поглиблення, систематизації знань.

Абрахам Маслоу стверджував, що в людини переважають дві потреби – потреба до постійного росту й потреба бути в безпеці. Людина, яка повинна вибрати між цими двома потребами, обирає потребу бути в безпеці. Один із найважливіших способів її досягнення – це поєднатися з іншими людьми, залучитися до групи. Коли учні навчаються разом з іншими, вони відчувають істотну емоційну та інтелектуальну підтримку, яка дає їм можливість вийти далеко за рамки їх нинішнього рівня знань і вмій.

Джером Брюннер визначив соціальний бік навчання, стверджуючи, що людина повинна відповідати за інших, діяти разом у напрямку досягнення мети, що він називає взаємодію і основою активного навчання у ЗП(ПТ)О. Концепції Маслоу та Брюннера лежать в основі розробки методів спільного кооперативного навчання, що ґрунтуються на колективних формах організації навчальної діяльності, таких популярних на Заході.

Психолого-педагогічні дослідження свідчать, що групова навчальна діяльність у ЗП(ПТ)О сприяє активації й результативності навчання учнів, самостійності, умінню доводити і відстоювати свою точку зору, прислуховуватися до думки товаришів, культурі ведення діалогу, відповідальності за результати своєї праці.

Групова навчальна діяльність на занятті створює певні умови для формування позитивної мотивації учіння (Х. Лійметс, К. Нор, Н. Побірченко, С. Гончаров, О. Савченко, Г. Цукерман, І. Чередов, О. Ярошенко та ін.), як вважають В. Виноградова, О. Дусавицький, В. Рєкін – це відбувається в групах, де створено певні умови доброзичливості, чуйності, оволодіння учнями формами взаємодопомоги.

Як свідчать практика, під час групової роботи активізується діяльність майже всіх її виконавців. Психологи пояснюють це тим, що одна з найважливіших характеристик людини в групі полягає в тому, що вона звертається до колективу як до джерела орієнтації у навколишній діяльності.

Отже, групова робота має велику кількість переваг. Вона сприяє формуванню навичок співпраці, ділового спілкування, взаємодопомоги, взаєморозуміння, вчить поважати цінності і правила, вислуховувати думки інших, а також мати власну думку і відстоювати позицію. Правильно організована робота в групах розвиває творче мислення, підвищує самооцінку і самоповагу. Нарешті, при поділі групи на невеликі групи на уроці задіяні всі учні.

Групові форми навчально-пізнавальної діяльності є дуже актуальними в наш час, так як сучасне життя вимагає від педагога підтримати і розвивати активність дітей, їх пізнавальну самостійність, створювати оптимістичний настрій, з яким дитина приступає до виконання навчальних завдань, навчити його співпраці, спілкуванню з ровесниками і старшими, сформуванню вміння робити самостійний вибір.

Список використаної літератури

1. Житник Б. О. Методичний poradник: форми і методи навчання. Х.: Вид. група «Основа», 2005.
2. Нор Е. Ф. Технологія організації групової навчальної діяльності. Миколаїв, 1998.
3. Ярошенко О. Г. Групова навчальна діяльність учнів: Теорія і методика. К.: Партнер, 1997.

Макогон Тарас Олександрович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Вовк Богдан Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Демографічний спад останнього десятиліття став серйозною проблемою, яка впливає на державні, економічні та соціальні інтереси України. У цьому контексті питання вибору майбутньої професії для випускників стає актуальним і складним, зокрема через зміни в правилах вступу до закладів вищої освіти, що пов'язані із національним мультипредметним тестуванням. В умовах жорсткої конкуренції за абітурієнтів питання формування контингенту на новий навчальний рік стало одним із пріоритетних завдань для закладів освіти. Це вимагає впровадження нових підходів до організації профорієнтаційної роботи та посилення взаємодії між школами та закладами професійної (професійно-технічної) освіти. Це змусило керівництво багатьох закладів освіти переглянути стратегію розвитку, зокрема перейти на вищі рівні професійної освіти, розширити перелік пропонованих професій, освітніх програм і запровадити інноваційні технології навчання. Однією з ключових складових цієї стратегії стало системне планування профорієнтаційної роботи, яка триває протягом усього навчального року і набуває все більш різноманітних форм.

Основними напрямками профорієнтаційної роботи у ЗП(ПТ)О є:

Профінформаційна робота, що передбачає надання учням інформації про соціально-економічні та психофізіологічні аспекти різних професій, їхній вибір і вимоги до працевлаштування. Ця робота включає презентації, екскурсії до навчальних закладів, участь у міських заходах з профорієнтації, а також забезпечення доступу до спеціалізованої літератури в бібліотеках училищ.

Профконсультаційна робота, що поєднує сучасні інформаційні технології з психологічними методами оцінки професійної придатності. Комп'ютерне тестування допомагає визначити схильності та інтереси абітурієнтів, на основі чого надаються рекомендації щодо вибору майбутньої професії.

Інформування та залучення до практичної діяльності, де учні та викладачі активно співпрацюють зі школами та підприємствами, демонструючи реальні можливості професійного навчання і працевлаштування відіграє важливу роль для існування закладів освіти. Це включає проведення майстер-класів, профорієнтаційних заходів, конкурсів і відвідування випускних класів.

Як показало дослідження для ефективної профорієнтації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти створюються «Центри професійної орієнтації», де розміщено інформаційні матеріали про доступні професії, терміни навчання, умови проходження практики, базові підприємства для стажування, розряди та кваліфікації випускників. Окрім того, у Центрах надаються відомості про можливості подальшого працевлаштування або продовження навчання у закладах вищої освіти.

Організація профорієнтаційної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти передбачає розробку і затвердження щорічного плану, в реалізації якого беруть участь педагоги професійного навчання, майстри, стейкхолдери, учні та, за можливості, випускники закладу, закріплені за певними школами чи іншими навчальними установами. Протягом року спеціальна група, до складу якої обов'язково входять практичний психолог та інженер-програміст, відвідує випускні класи шкіл. Під час цих візитів проводяться бесіди щодо переліку професій, умов вступу та навчання в ЗП(ПТ)О. Представники училища активно використовують сучасне технічне обладнання, зокрема використання віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), симуляторів професійної діяльності, гейміфікації, онлайн-ресурсів та соціальних мереж для залучення учнів до процесу вибору професії. Інтерактивні майстер-класи, проектна діяльність, кейс-методи, співпраця з підприємствами, а також менторські програми сприяють практичному ознайомленню з реальними умовами праці та актуальними вимогами ринку. Такі підходи підвищують залученість учнів і сприяють

усвідомленому професійному самовизначенню, формуючи відповідні компетенції та навички для подальшого кар'єрного зростання.

Всі ці заходи спрямовані на формування стабільного набору абітурієнтів, забезпечення якісної професійної підготовки та сприяння працевлаштуванню випускників. Важливим є те, що навчальні заклади активно залучають до обговорення питань профорієнтації керівників шкіл, методистів і освітянських відділів, створюючи спільну стратегію дій для підвищення ефективності профорієнтаційної роботи.

Список використаної літератури

1. Зінченко А. В. Профорієнтаційна робота в закладах профтехосвіти : методичні рекомендації / В. В. Синявський, В. П. Зінченко, А. В. Зінченко. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2010. 64 с.

2. Янцур М. С. Практикум з професійної орієнтації і методика профорієнтаційної роботи : навчальний посібник. / М. С. Янцур. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 216 с.

3. Формування профорієнтаційної компетентності педагога: теорія і практика : монографія / В. П. Зінченко, В. Б. Харламенко [та ін.] / За ред. В. П. Зінченка. Глухів : РВВ ГНПУ, 2010. 198 с.

Максимович Олександр Миколайович,

викладач фахових дисциплін

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯТОРІВ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ

Використання симуляторів та віртуальної реальності (VR) у професійній підготовці майбутніх фахівців автотранспортного профілю в коледжах відкриває нові можливості для підвищення ефективності освітнього процесу. Ці технології дозволяють створювати реалістичні умови, у яких здобувачі освіти можуть відпрацьовувати практичні вміння без ризику для безпеки, що особливо важливо у технічних спеціальностях [5].

Симулятори дають можливість моделювати різні дорожні ситуації, умови експлуатації автомобілів, неполадки технічних систем, дозволяючи студентам розвивати вміння приймати правильні рішення в стресових умовах. Вони також надають можливість багаторазового повторення завдань, що допомагає закріпити теоретичні знання на практиці. Такі інструменти підходять для тренування водійських навичок, управління технічним обслуговуванням транспортних засобів, а також діагностики й ремонту автомобілів.

Віртуальна реальність, зокрема, створює імітацію повного занурення у віртуальне середовище, що дозволяє студентам практикуватися у виконанні складних ремонтних робіт або працювати з автомобільними системами, не маючи доступу до реальних автомобілів. Це особливо важливо для безпеки й доступності навчання, оскільки не всі коледжі мають можливість забезпечити студентів необхідною кількістю реальних транспортних засобів та обладнання [3].

Крім того, VR та симулятори сприяють розвитку аналітичного мислення, покращують розуміння складних технічних процесів, допомагають формувати вміння роботи в команді та підвищують загальний рівень підготовки студентів до реальних робочих умов. Інтеграція цих технологій в освітній процес підвищує зацікавленість студентів і мотивує їх до глибшого вивчення дисципліни.

Однією з нових тенденцій є впровадження елементів штучного інтелекту у VR-середовище. ШІ здатний адаптувати освітні завдання залежно від рівня знань студента,

створюючи індивідуалізований підхід до навчання. Наприклад, якщо студент демонструє високий рівень технічної підготовки, система може збільшити складність завдань, додаючи нові виклики, або пропонувати різні сценарії вирішення проблем, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу [2].

Окрім цього, симулятори VR можуть бути інтегровані з системами інтернету транспортних засобів, що дозволяє студентам працювати з реальними даними автомобілів. Наприклад, під час моделювання роботи двигуна чи електронних систем, симулятори можуть використовувати реальні показники з датчиків автомобілів, надаючи студентам досвід роботи з актуальними технічними параметрами. Це сприяє кращому розумінню сучасних тенденцій в автомобільній галузі, таких як електрифікація транспорту та автономні транспортні засоби.

Використання віртуальних симуляцій також відкриває можливості для міждисциплінарного навчання, коли студенти автотранспортного профілю можуть співпрацювати з фахівцями з інших галузей, таких як електроніка, програмування чи мехатроніка. Такий підхід дозволяє готувати фахівців з більш широким спектром знань, які здатні працювати на перетині кількох інженерних дисциплін [4].

Загалом, застосування симуляторів та віртуальної реальності стає ключовим інструментом модернізації освітнього процесу, який відповідає викликам сучасного світу та готує студентів до роботи з передовими технологіями в автомобільній галузі.

Список використаної літератури

1. Гриценко О.В. Віртуальна реальність у навчанні: теорія і практика. Київ: Наукова думка, 2020. 120 с.
2. Кузьменко І.М. Інноваційні технології у професійній освіті. Харків: ХНУ, 2019. 150 с.
3. Мельник В.С. Використання симуляторів у навчальному процесі: досвід та перспективи. Львів: ЛНУ, 2021. 95 с.
4. Петрова Т.Ю. Електронне навчання та його роль у підготовці фахівців. Одеса: ОНУ, 2018. 110 с.
5. Сидоренко А.І. Автоматизація навчання: теоретичні засади та практичні рішення. Дніпро: ДНУ, 2017. 140 с.
6. Тихонов М.О. Інтерактивні технології в освіті: навчальний посібник. Черкаси: ЧНУ, 2022. 100 с.
7. Яценко В.П. Актуальні питання підготовки фахівців автотранспортного профілю. Київ: НТУ, 2023. 130 с.

Маринченко Владислав Ігорович,
*магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх педагогів професійного навчання є важливою складовою їхньої підготовки до ефективної педагогічної діяльності. Це не лише процес набуття знань та навичок, а й становлення вміння систематично працювати над власним розвитком, реагуючи на вимоги сучасного ринку праці та змінні соціальні реалії.

Формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх педагогів професійного навчання є складним і багатограничним процесом, що вимагає інтеграції різних

форм, методів і технологій навчання. В умовах швидких змін у суспільстві та освіті важливо, щоб педагоги були не лише компетентними спеціалістами, але й мали можливість постійно вдосконалювати свої знання та навички.

Сучасні технології відіграють критичну роль у цьому процесі, оскільки вони роблять навчання більш гнучким і ефективним. Інноваційні підходи сприяють розвитку вміння самостійно опановувати нові знання, що є важливим для професійного зростання педагога в умовах динамічного освітнього середовища.

Поняття «технологія» спочатку виникло в контексті технічного прогресу та визначалося як система знань і методів, пов'язаних з обробкою матеріалів і виробничими процесами. Проте з часом це поняття розширилося і почало застосовуватися в інших сферах, зокрема в освіті. Сьогодні широко використовується термін «педагогічна технологія», який часто вживається як синонім до таких понять, як «технологія навчання», «освітня технологія» та «технології в освіті» [1,2].

Технології відіграють ключову роль у сучасному освітньому процесі, зокрема у формуванні готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх педагогів професійного навчання.

Сучасні *цифрові технології* створюють нові можливості для безперервного навчання, забезпечуючи доступ до найновіших освітніх ресурсів і засобів професійного розвитку. Цифрові технології відкривають нові можливості для створення індивідуальних освітніх маршрутів, що дозволяє викладачам враховувати особисті потреби, рівень підготовки та інтереси кожного здобувача освіти. Такий підхід забезпечує гнучкість у навчальному процесі, де студенти мають змогу опановувати матеріал у власному темпі і з урахуванням власного графіку. Індивідуалізоване навчання підвищує мотивацію студентів, оскільки вони відчувають, що їхні потреби та інтереси визнаються і враховуються, а також мають можливість самостійно контролювати свій навчальний прогрес [4].

Також значний науковий інтерес для нас мають авторські технології формування готовності до професійного самовдосконалення. С. Хатунцева розробила технологію формування готовності майбутніх педагогів до самовдосконалення шляхом індивідуалізації їхньої професійної підготовки. Ця технологія складається з кількох етапів: мотиваційно-аксіологічного, когнітивно-світоглядного, креативно-діяльнісного та рефлексійно-корегувального. Вона включає навчально-методичні інструменти, які забезпечують підготовку студентів у різних видах діяльності, а також педагогічні умови, що сприяють підвищенню ефективності процесу формування готовності до самовдосконалення [3].

З. Турияниця розробила технологію формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) аграрного профілю. Ця технологія реалізується в умовах особистісно-розвивального професійно-освітнього середовища професійно-педагогічних коледжів та індустріально-педагогічних технікумів і складається з п'яти етапів. Вибір цих етапів базується на принципі наступності, оскільки поетапний підхід дозволяє досягти високого рівня розвитку важливих якостей, необхідних майбутнім майстрам виробничого навчання, включаючи готовність до професійного самовдосконалення. Технологія включає такі етапи: мотиваційно-цільовий, знанневий, діяльнісний, контрольо-оціночний та рефлексивний [1].

У своєму дослідженні О. Солодовник пропонує застосування як традиційних, так і інноваційних організаційних форм навчання, зокрема лекцій, практичних занять, виробничої та переддипломної практики, ділових і комунікативних ігор, тренінгів, майстер-класів, пошуково-дослідницької роботи, предметних гуртків та проектної діяльності. Крім того, використовуються різноманітні методи, серед яких активні, інтерактивні й авторські, такі як щоденник контролю практичних навичок, портфоліо досягнень та тренінги професійно-практичного спрямування. Особливу увагу також приділяють сучасним мультимедійним технологіям та аудіовізуальним засобам навчання, що значно підвищують ефективність освітнього процесу [5].

Одним із ключових елементів професійного самовдосконалення є здатність до саморефлексії - процесу аналізу власних дій, думок та їх впливу на навчальний процес. Використання технологій саморефлексії допомагають студентам-педагогам усвідомити, як їхня діяльність впливає на досягнення цілей та як можна покращити власні професійні навички.

Окремо можемо виокремити технології проблемного навчання. Проблемне навчання дозволяє студентам вирішувати реальні професійні завдання через аналіз та пошук рішень. Це сприяє розвитку критичного мислення, творчого підходу до навчання та впевненості у власних силах.

В бізнес середовищі активно використовують технології наставництва та коучингу. Наставництво та коучинг спрямовані на індивідуальний розвиток студентів через підтримку та поради досвідчених педагогів або фахівців. Така технологія дозволяє формувати готовність до професійного самовдосконалення шляхом передачі досвіду та практичних рекомендацій. Для студентів можна запропонувати:

Індивідуальні консультації - регулярні зустрічі з наставником для обговорення прогресу;

Розробка індивідуальних планів розвитку - складання плану дій щодо професійного зростання;

Підтримка у вирішенні складних педагогічних ситуацій - наставники допомагають студентам знайти оптимальні рішення в складних випадках.

Застосування технологій у формуванні готовності до професійного самовдосконалення забезпечує: зростання мотивації до безперервного навчання та самовдосконалення, поглиблення самосвідомості та критичного аналізу власної діяльності, здатність до швидкої адаптації до нових вимог та умов роботи, формування професійної стійкості та вміння працювати в умовах невизначеності.

Однією з ключових особливостей сучасних технологій є їхня здатність адаптуватися до індивідуальних потреб студентів. Наприклад, онлайн-ресурси та навчальні платформи, які надають доступ до різноманітних матеріалів, дозволяють кожному педагогу самостійно обирати темп та обсяг навчання, що відповідає його рівню підготовки та професійним інтересам.

Отже технології формування готовності до професійного самовдосконалення є ключовим елементом у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Вони не лише сприяють розвитку професійних компетентностей, але й створюють умови для безперервного саморозвитку та ефективної професійної діяльності.

Таким чином, формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх педагогів професійного навчання є необхідною умовою для їхнього успішного функціонування в сучасному освітньому середовищі. Системний підхід до впровадження сучасних технологій в освітній процес створює можливості для розвитку як професійних, так і особистісних компетенцій педагогів. Технології не лише підвищують ефективність навчання, а й сприяють безперервному саморозвитку, що є основою для професійного зростання в динамічному світі освіти.

Список використаної літератури

1. Туряниця З. В. Формування у майбутніх майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів аграрного профілю готовності до професійного самовдосконалення : к.пед.н. : спец.. 13.00.04 - Теорія і методика професійної освіти, 2017. 288 с.
2. Уличний І. Л. Формування потенціалу професійного самовдосконалення старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. К., 2006. 186 с.
3. Хатунцева С. М.. Теоретичні і методичні засади формування у майбутніх учителів готовності до самовдосконалення у процесі індивідуалізації професійної підготовки

: Доктор педагогічних наук : спец.. 13.00.04. Теорія і методика професійної освіти. Бердянський державний педагогічний університет. Бердянськ, 2008. 561 с.

4. Al-Marooif R. A. S., Al-Emran M. Students Acceptance of Google Classroom: An Exploratory Study using PLS-SEM Approach. International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET). 2018. No. 13(06), pp. 112–123.

5. Солодовник О. В.. Формування готовності майбутніх молодших спеціалістів з медичною освітою до професійного самовдосконалення у процесі фахової підготовки : к.пед.н. : спец.. 13.00.04 - Теорія і методика професійної освіти : захищена 2017-12-12; . Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТВАРИННИЦТВА»

Модернізація вищої освіти України є одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти на рівні міжнародних стандартів. Вирішення даного завдання можливе за рахунок зміни традиційних педагогічних методик та впровадження інноваційних педагогічних технологій, бо основне завдання інноваційних технологій полягає насамперед у визначенні найбільш діючих шляхів і засобів досягнення успіхів в професійній діяльності.

Використання інноваційних педагогічних технологій не можливе без відмови від традиційної системи освіти, але одночасно потрібно зберегти найкраще, що було напрацьовано багаторічним педагогічним досвідом. Саме тому на сьогодні необхідним є створення та впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій як одного з найважливіших напрямів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання [1].

Оновлення та розвиток професійної освіти є важливим складником інноваційного підходу в процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання під час вивчення ними дисципліни «Основи тваринництва» є проведення практичних занять на підприємствах сільськогосподарського виробництва. Дані заняття є необхідними оскільки надають можливість створити найбільш оптимальні умови для наближення змісту навчальної дисципліни до реального виробництва, дослідження та спостереження майбутніми педагогами професійного навчання різних виробничих процесів, розширення світогляду, формування в них необхідних професійних компетентностей, посилення практичної спрямованості освітнього процесу[3].

Під час дослідження наші спостереження засвідчили, що в умовах сьогодення практичні заняття в умовах виробництва набувають вагомого інноваційного значення, оскільки жодне майстерне слово чи найбільш точна наочність не замінять живого споглядання. Результати побаченого й отриманого на таких заняттях відповідно заповнюють можливі прогалини в знаннях здобувачів, пов'язані з вадами сприймання та уявлення; а отримані під час занять на виробництві враження стимулюють їх до засвоєння навчального матеріалу з дисциплін професійної підготовки. У процесі вивчення дисципліни «Основи тваринництва» проведення таких занять на молочно-товарному комплексі ферми ТОВ «Велетень» включає також інноваційний аспект і дозволяє ознайомити із сучасним обладнанням для утримання великої рогатої худоби за технологіями Західної Європи; вивчити способи утримання худоби (Голштинська порода) – безприв'язний спосіб, що сприяє застосуванню сучасних засобів механізації, кращій організації і спеціалізації праці; засвоїти сучасні підходи до приготування та роздавання кормів для великої рогатої худоби; вивчити високопродуктивні

та низькопродуктивні раціони з різним співвідношенням сухих і вологих кормів, роботу сучасної доїльної установки для доїння в доїльних залах (Ялинка 50°) [4].

Здійснений аналіз проведених досліджень науковців із проблеми інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання для закладів вищої освіти сільськогосподарського профілю засвідчили, що одним із важливих елементів їх інноваційної діяльності можуть бути демонстраційні полігони або експерименти. На них за інноваційними технологіями в різних куточках країни проводиться вивчення нових технології вирощування та збирання сільськогосподарських культур, транспортування врожаю; аналізують ознаки та стадії зрілості культур; вивчають особливості конструкцій сільськогосподарських машин та агрегатів; удосконалюють навички налагодження та керування сільськогосподарською технікою, її технічного обслуговування та ремонту тощо. На вказаних ділянках сконцентровані на невеликій за розміром площі всі новітні технології, що створюються у світі в галузі сільськогосподарського виробництва. Оскільки це можна побачити на власні очі, тому цю можливість необхідно обов'язково використовувати під час інноваційного вивчення майбутніми педагогами професійного навчання дисциплін циклу професійної підготовки, зокрема й такої, як «Інноваційні технології в сільськогосподарському виробництві» [2].

Отже, інтеграція освітнього середовища закладу вищої освіти та виробничих підприємств створюють умови для ефективного формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання шляхом використання інноваційних педагогічних технологій.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю: навч.-метод. посіб. Суми: Видавець Вінніченко М. Д., 2021. 172 с.
2. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка*. 2017. № 2 (34). С. 40–47.
3. Маринченко Є. О., Росновський М. Г. Роль педагога професійного навчання у впровадженні сучасних інноваційних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 3. С. 57–64.
4. Маринченко Є. О. Інноваційні підходи у підготовці викладачів професійної освіти в освітньому просторі європейських країн. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2017. Вип. 7 (2). С. 81–86.

Мартиненко Віктор Леонідович,
*магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток вітчизняної професійної освіти демонструє тенденції інтеграції інженерної та педагогічної освіти, обумовленої підвищенням гуманітарної складової аграрних університетів та впровадженням Болонської моделі. Сучасне сільське середовище потребує фахівців із поєднанням професійних і загальнокультурних компетентностей, здатних інтегруватися в соціокультурні умови села. Важливим є підготовка фахівців із поєднанням інженерно-технічних, агрономічних, економічних і педагогічних компетентностей. Це вимагає наукового обґрунтування нових систем професійно-педагогічної підготовки в університетах.

Процес підготовки у ЗВО включає педагогічну складову, сприяючи формуванню інженерно-технічних і психолого-педагогічних компетентностей, а також загального розвитку особистості. Освітні цілі передбачають організацію педагогічного процесу для забезпечення інтеграції технічного і педагогічного досвіду, що відповідає сучасним вимогам аграрного виробництва та сільської соціокультурної сфери. Таким чином, формування професійної підготовленості студентів стає комплексною метою, що забезпечує набуття знань у педагогіці, технічних дисциплінах, агрономії та психології, формуючи здатність до творчої діяльності.

Інтеграція професійного і наукового знання породжує потребу у фахівцях, що поєднують широку підготовку з вузькою спеціалізацією. Аналіз діяльності викладачів у вищих навчальних закладах демонструє, що широка профільність дає змогу випускникам опановувати теоретичні знання і практичні навички всередині спеціальності, що є основою для забезпечення різнопрофільної підготовки.

Розширення профілю фахівців доцільно через впровадження нових дисциплін, таких як аграрна психологія та психологія праці. Такий підхід дозволяє створювати спеціалізації, орієнтовані на підготовку педагогів для аграрних і технічних професій, формуючи готовність до роботи в сучасному освітньому та професійному середовищі.

Багатопрофільність характеризує здатність особистості вирішувати різні типи завдань завдяки внутрішнім якостям, що дозволяють пристосовуватися до нових умов діяльності. Це не просто набір компонентів, а здатність особистості до трансформації і адаптації на високому рівні узагальненості. Наприклад, здатність синтезувати знання для вирішення різнопрофільних завдань, застосовувати методи пізнання, усвідомлюючи особистісну значущість завдань (операційних, організаційних, соціальних). Ці якості педагога дозволяють успішно діяти в екстремальних умовах, проявляючи цілісність та професійну готовність до навчання і саморозвитку.

Однак сучасна вища освіта, особливо аграрна й інженерно-технічна, лише частково відповідає реаліям професійної діяльності, потребуючи переосмислення підготовки фахівців-педагогів. Випускники часто зосереджуються на вузькому колі завдань, до яких підготувалися під час навчання, уникаючи більш комплексних або новаторських проблем. Це створює ситуацію, коли, хоча система декларує багатопрофільну підготовку, фактично виходять вузькопрофільні фахівці, що відчують труднощі у застосуванні знань і методів для комплексного вирішення завдань.

Наукові дослідження структури особистісних якостей фахівця (світогляд, моральна переконаність, творчість, професійна орієнтація) дозволили розробити різні моделі діяльності, навчального процесу та управління, що збагачують розуміння процесу навчання у вищій школі як кібернетичної системи управління, де педагог виконує керуючу функцію, а студент — керовану. Такий підхід заснований на концепції навчального процесу як інформаційної системи, що постійно змінюється.

Водночас, світовий досвід також зосереджується на вдосконаленні освіти, зокрема, на ліберальних та індивідуальних підходах, що надають студентам більше свободи у виборі навчальних траєкторій. Це дозволяє студентам розвивати свій творчий потенціал, хоча часто послаблює роль викладача як наставника. Університети створюють гнучкі навчальні програми для вільного вибору спеціалізації, що сприяє професійному самовизначенню.

У нових освітніх програмах для вищих навчальних закладів значна увага приділяється не тільки знанням, але й розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та професійної самореалізації студентів. Це особливо важливо для майбутніх педагогів, які потребують комплексного підходу до професійної підготовки, що охоплює когнітивну, емоційну й мотиваційну складові особистості.

Зокрема, дослідження впливу освітнього процесу на особистість було започатковане B.S. Bloom, який виділив когнітивну й емоційну сфери навчання як основи розвитку цінностей, самооцінки та професійних якостей. Мета дослідження полягає у визначенні

проявів цих якостей у студентів у процесі засвоєння знань та їх впливу на педагогічну діяльність.

Важливою складовою є дослідження взаємозв'язку методів та технологій професійного навчання з рівнем розвитку й досвідом студентів. Сучасна вища педагогічна освіта потребує орієнтації на адаптивні технології, що враховують динамічні зміни суспільства. За кордоном увага приділяється адаптації навчальних програм до індивідуальних особливостей студентів, зокрема, розвитку творчого мислення та самостійності (B.S. Bloom, D.R. Krathwohl).

Аналіз літератури показує, що науково-технологічні основи професійної підготовки студентів в Україні потребують вдосконалення, аби забезпечити різнопрофільність підготовки та підвищити компетентність педагогів. Ця потреба стає ще більш актуальною в умовах зростаючої технологізації суспільства. Водночас дослідники наголошують на необхідності створення методик для формування професійних умінь, соціальної й професійної компетентності, де важлива роль належить комплексному підходу до навчання.

Системний підхід до професійної підготовки передбачає розгляд її як інтегрованого процесу, де всі компоненти взаємопов'язані та спрямовані на формування готовності студентів до професійної діяльності. Відповідно, важливою умовою є організація освітнього процесу як єдиної системи, у якій враховуються потреби та мотивація студентів, а також готовність педагогічного колективу до реалізації такої підготовки. Цей підхід включає диференціацію на етапи, що забезпечують мотиваційний розвиток студентів та їхню підготовленість до педагогічної діяльності.

Підготовка педагогів потребує врахування специфіки регіональної та державної освітньої політики, а також професійних стандартів, що сприяють розвитку професійної самореалізації студентів. Крім того, процес професійного навчання повинен не лише забезпечувати навчання, але й сприяти соціально-культурному розвитку особистості, формуванню педагогічної компетентності, мотивації до саморозвитку та готовності до виконання соціально-педагогічних завдань.

Таким чином, сучасна педагогічна підготовка вимагає інтеграції знань, умінь та професійних якостей, які сприятимуть самостійній діяльності майбутніх педагогів, їхньому творчому підходу до вирішення професійних і соціальних завдань та готовності до роботи в умовах швидко змінюваного суспільства.

Список використаної літератури

1. Сисоева С. О. Теоретичні та методологічні основи професійної підготовки майбутніх педагогів. Київ : Освіта, 2017. 256 с.
2. Коноваленко С. В. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної діяльності в умовах сучасної освіти. Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16, Педагогічні науки. 2020. Т. 12, №3. С. 39–45.
3. Бондаренко Т. П. Методичні підходи до розвитку професійної компетентності педагогів професійного навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2018. №3. С. 21–27.

Масліч Світлана Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики
професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ СФЕРИ ПОСЛУГ (НА ПРИКЛАДІ ДПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»)

На жаль, на сьогоднішній день в Україні спостерігається падіння престижності робітничих професій. Більшість випускників шкіл для вступу обирають заклади вищої освіти у той час, як ринок праці потребує кваліфікованих робітників, про що свідчать дані Державної служби статистики (рис. 1).

Статистика кількості вступників до професійно-технічних та закладів вищої освіти за роками

Рис. 1. Дані Державної служби статистики щодо кількості вступників до закладів вищої освіти та закладів професійної (професійно-технічної) освіти
Джерело: [3].

Як відомо, концептуальними засадами реформування професійної освіти України передбачено оптимізацію мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що означає створення багатoproфільних, багаторівневих закладів шляхом відкриття нових та реорганізації (злиття, приєднання, перетворення) існуючих закладів, які надають освітні послуги у сфері професійної освіти [2]. Одним з таких закладів став Регіональний багатoproфільний навчально-практичний центр сфери послуг, що нині діє на базі ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», стратегія якого охоплює:

- швидке реагування на потреби ринку праці;
- врахування запитів громадян;
- реалізацію концепції навчання впродовж життя;
- надання послуг з навчання за частковими кваліфікаціями.

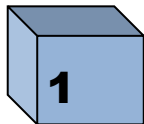
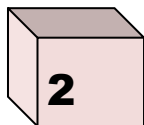
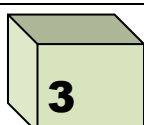

Основні функції Центру відображені у табл. 1.

Як бачимо, практично усі функції Центру пов'язані з використанням цифрових технологій. Тому для ефективного функціонування Центру у ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» виникла потреба у створенні його освітньої інформаційної інфраструктури, базовим елементом якої є Інтернет-портал. Зауважимо, що під поняттям інформаційної інфраструктури будемо розуміти комплекс програмно-технічних

засобів, організаційних систем та нормативних баз, який забезпечує організацію взаємодії інформаційних потоків, функціонування та розвиток засобів інформаційної взаємодії та інформаційного простору країни [1].

Таблиця 1

Основні функції Регіонального багатопрофільного навчально-практичного центру сфери послуг

	забезпечення здобуття професійних кваліфікацій на усіх рівнях професійної освіти впродовж життя усім категоріям населення з урахуванням гендерної рівності; <u>розробка та упровадження інноваційних освітніх програм</u> , підвищення професійної майстерності здобувачів професійних кваліфікацій
	визначення критеріїв результативності внутрішньої системи забезпечення якості освіти, формування взаємної довіри між замовниками, надавачами та здобувачами освітніх послуг, створення на власній базі <u>кваліфікаційних центрів</u> як складової частини зовнішньої системи забезпечення якості освіти
	розвиток соціального партнерства; <u>забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, майстрів виробничого навчання, наставників, інструкторів</u> ; оновлення та модернізація фахових та педагогічних навичок персоналу закладів освіти та наставників з виробництва
	<u>формування сучасного освітнього середовища закладу з високим рівнем кадрового забезпечення, що відтворює умови праці на робочому місці</u>
	<u>створення інформаційно-комунікаційного простору професійної освіти регіону, пропаганда переваг здобуття професійних кваліфікацій, забезпечення функціонування центрів розвитку професійної кар'єри</u>

Функціонування Інтернет-порталу у межах Центру забезпечує доступ до освітніх ресурсів, що сприяють формуванню та розвитку ключових, загальних та професійних компетентностей. Складовими порталу є:

- головна сторінка;
- модуль «Новини»;
- модуль «Семінари, майстер-класи, вебінари»;
- модуль «Міжнародна співпраця»;
- модуль «Каталоги електронних ресурсів»;
- система пошуку;
- система розсилки.

Головна сторінка є репрезентативною, уміщує головне та додаткове навігаційне меню. Основне меню забезпечує навігацію користувачів за розділами та підрозділами порталу. Додаткове меню розташовується у верхній частині екрану і вміщує відповідні іконки з посиланнями.

Системи, які можна використати для керування порталом, представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Можливі системи керування порталом

Назва	Особливості
<i>MS Sharepoint</i>	Без додаткових модифікацій інтегрується з продуктами Microsoft. Ця система є платною.
<i>Joomla</i>	До цієї системи вбудовано багатфункціональний візуальний редактор HTML. Її функції легко розширювати самостійно завдяки відкритим інтерфейсам взаємодії.

	Система використовує безкоштовну СКБД MySQL. Має розвинуту систему шаблонів. Рекомендується для початківців.
<i>Drupal</i>	Розроблена на основі мови програмування PHP. Підтримує редагування WEB-сторінок аналогічно Joomla. Відрізняється присутністю додаткової візуалізації побудови WEB-сторінок. Проте візуальний редактор функціонує лише завдяки використанню Інтернет-провідника.
<i>CMS XWiki</i>	Не зав'язана на якусь окрему СКБД. Може використовувати MySQL, MSSQL, Oracle, PostgreSQL. Орієнтована на побудову окремих об'єктів.

Модуль «Новини» призначений для публікації новин у межах діяльності Регіонального багатопрофільного навчально-практичного центру сфери послуг, новин від соціальних партнерів та ін.

Модуль «Семінари, майстер-класи, вебінари» відображає матеріали вказаних заходів, уміщує відеоматеріали з відпрацювання навичок професійної майстерності відповідно до новітніх технологій, дає можливість проведення вебінарів. Відеоматеріали розміщуються у репозитарії та на каналі YouTube.

Таким чином, розробка та використання новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі Регіонального багатопрофільного навчально-практичного центру сфери послуг сприяє поширенню освітніх інформаційних ресурсів через власний портал серед усіх учасників освітнього процесу, можливості опанування передових технологій у професійній підготовці робітничих кадрів, розвитку співробітництва з вітчизняними та зарубіжними партнерами.

Список використаної літератури

1. Інфраструктура інформаційна. *Енциклопедія сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-12489> (дата звернення: 31.10.2024).

2. Про Методичні рекомендації щодо оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти: Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 21.09.2021 № 9/3-3. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/kolegiya-ministerstva/2021/11/02/Rish-9.3-3.vid.21.09.2021-Pro.Met.rekom.optym.zakl.profosv.pdf> (дата звернення: 31.10.2024).

3. Чи має профтехнічна освіта переваги перед вищою – дослідження Education.ua. URL: <https://delo.ua/education/ci-maje-proftexnicna-osvita-perevagi-pered-vishhoju-doslidzennya-educationua-430787/> (дата звернення: 31.10.2024).

Матвієнко Олена Миколаївна,
*методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасна система освіти в цілому відображає тенденції розвитку сучасного суспільства, основними з яких є науково-технічний прогрес, панування техніки і технологій. Технологізація суспільства передбачає забезпечення економічного зростання країни. Технологічний підхід у навчанні передбачає чітку постановку перед студентом мети, підготовку навчальних матеріалів, організацію навчально-виховного процесу та підвищення його результативності, інтенсивності, інструментальної та технічної насиченості.

В цьому контексті першочерговим завданням для системи освіти є підготовка не просто фахівця своєї справи, а й енергійного та ініціативного педагога, який здатен самостійно приймати рішення і нести відповідальність за їх здійснення, педагога, для якого його діяльність – це не тільки джерело заробітку, але й елемент творчої самореалізації.

Освіта повинна сконцентрувати увагу на підготовці професіонала, здатного до постійного розвитку, здатного до володіння новітніми технологіями, комунікативними навичками, здатного критично мислити, уміти пристосовуватися до швидких змін, щоб бути прогресивною та творчою особистістю.

Розвиток професійної компетентності сучасного педагога не можливий без впровадження у підготовку інноваційних педагогічних технологій. Саме інноваційні педагогічні технології є найважливішим ресурсом у модернізації підготовки сучасного педагога професійної освіти. Технологічність стає сьогодні домінуючою характеристикою діяльності майстра і викладача, означає перехід на якісно новий щабель ефективності, оптимальності, наукоємності освітнього процесу.

Провідні науковці та дослідники виявляють цікавість до поняття «інноваційна педагогічна технологія» та тлумачать його як цілеспрямовану послідовну систему методів, прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес – від визначення мети до одержання очікуваних результатів, як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів освітнього процесу, педагогічні ідеї, способи організації навчальної та управлінської інноваційної діяльності; процес, який забезпечує результативність інноваційних впроваджень.

Важливим фактором в впровадженні інноваційних технологій в процес професійної підготовки майбутніх педагогів виступають педагогічні умови, в яких цей процес здійснюється.

Педагогічні умови являють собою обставини, необхідні для реалізації педагогічного процесу; включають форми, методи, педагогічні прийоми; забезпечують успішність процесу навчання; забезпечують високу результативність педагогічного процесу; являють собою об'єктивні й суб'єктивні передумови реалізації мети професійної освіти; є комплексом організаційних, дидактичних і виховних заходів, реалізація яких зумовлює інтерес до професійної діяльності в студентів; дозволяють забезпечити високий рівень підготовки фахівців.

Впровадження інноваційних технологій у процес підготовки педагогів професійного навчання, на нашу думку, забезпечують такі педагогічні умови:

1) інтеграція та оновлення змісту професійної освіти. Проблема інтеграції змісту освіти пов'язана з його модернізацією. Розробка нових стандартів освіти, впровадження інноваційних підходів у розвиток професійної складової педагога, нові напрямки наукових досліджень ведуть до зміни сутності предметів, навчальних планів та програм.

2) інформаційне забезпечення процесу підготовки педагогів через створення модульного середовища, організацію самостійної роботи, умов для виконання творчих завдань, здійснення наукових досліджень. Формування у студентів навичок самостійної роботи, розвитку їх професійного потенціалу, інтелектуальної діяльності стає можливим при використанні інформаційних освітніх систем автоматизованого навчання, володінні комп'ютерними технологіями в навчанні.

3) орієнтація навчального процесу на розвиток творчої рефлексивної індивідуальності майбутнього педагога як то індивідуальний розвиток професійних здібностей майбутнього педагога, розвиток себе шляхом творчості, усвідомлення особистої мотивації до професійної інноваційної діяльності, розкриття свого творчого потенціалу.

4) практична підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у процесі навчання і проходження педагогічної та виробничої практик, стажування. Практика та стажування надають можливість студенту розкритися як фахівцю, отримати якісну підготовку, адаптуватися до майбутньої соціальної ролі педагога та професійної діяльності.

5) моделювання інноваційного навчального середовища у процесі вивчення студентами педагогічних дисциплін. Першочергового значення набуває проблема створення таких інноваційних умов навчання, де сприятливий психологічний мікроклімат, де панує атмосфера творчості та відповідальності, де студенти здатні адаптуватися до змін, де завжди вчать новому. При цьому, об'єднавчою силою, яка допомогла б переорієнтуватися на новий підхід в організації навчально-виховного процесу, суть якого зводиться до створення умов для розвитку, саморозвитку та самореалізації особистості із відповідними компетентностями – є організація роботи над оновленням науково-методичної складової освіти.

Таким чином бачимо, що складовими педагогічних умов застосування інновацій в професійній освіті є наявна навчально-матеріальна база, види, форми, методи педагогічної діяльності викладача, професіоналізм педагогічного колективу, штучно створені і об'єктивно сформовані педагогічні ситуації.

На основі розглянутих педагогічних умов підвищення професійного рівня майбутніх педагогів професійного навчання можна зробити висновок, що, модернізація змісту освіти є однією з перших умов для впровадження в підготовку педагогів професійної освіти інноваційних технологій, формування професійної компетентності майбутнього педагога, інформаційно-освітнє середовище виконує інформативну та комунікативну функції; сприяє реалізації тих видів діяльності, що пов'язані з використанням комп'ютера та засобів нових інформаційних технологій, творча та рефлексивна діяльність майбутніх педагогів професійного навчання сприяє створенню їх творчого та рефлексивного середовища, на практичних заняттях відбувається підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності через моделювання різних проблемних ситуацій, виконання складних лабораторних робіт практичного спрямування тощо, інноваційним технологіям відводиться провідне місце в педагогічній системі, бо вони завжди мають позитивний результат у процесі сумісної роботи викладачів та студентів.

Дотримання означених педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів професійного навчання сприяє підвищенню ефективності їх професійної підготовки. Однак, кожна взята окремо умова не може повністю забезпечити ефективність формування професійного рівня педагога, лише їх системна єдність дозволяє успішно здійснювати професійну підготовку майбутнього педагога професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. К. : Міленіум, 2004. 358 с.
2. Дичківська М. І. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія . За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14-47.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 1. № 40-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 03.11.2024).
5. «Про вищу освіту»: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Редакція станом на 25.09.2020.
6. «Про професійно-технічну освіту» : Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. Дата оновлення: 20.05.2020.
7. Ничкало Н. Г. Педагогіка вищої школи: крок у майбутнє. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект : монографія. К. Вид-во «Віпол», 1999. 450 с.
8. Самойленко Н. Ю. Випереджувальне впровадження інноваційних технологій. Проф.-техн. освіта. 2009. № 1. С. 11–13.

Матюха Богдан Вадимович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ В ШАХИ

В умовах швидких змін в освітньому середовищі та підвищених вимог до професійних якостей викладачів, розвиток самоосвітньої компетентності педагога стає одним із аспектів його професійного зростання. Сучасний педагог не лише передає знання, але й має бути прикладом, що допомагає йому ефективніше працювати зі студентами, постійно вдосконалюватися та орієнтуватися на інноваційні підходи. Самоосвітня компетентність включає здатність організовувати власну навчальну діяльність, критично оцінювати свою роботу, планувати й досягати особистих професійних цілей.

Одним із цікавих і перспективних інструментів для формування та вдосконалення самоосвітньої компетентності є гра в шахи, яка може слугувати як педагогічним, так і самоосвітнім інструментом.[4]

Шахи — стратегічна настільна гра, яка проводиться на дошці, що складається з 64 клітин світлого та темного кольору, розташованих у вигляді шахівниці. У грі беруть участь 16 білих і 16 чорних фігур, кожна з яких має свої правила пересування. Шахами захоплюються мільйони людей у всьому світі. Гра має коріння з давньоіндійської культури. Шахи з'явилися в Європі у 9 столітті завдяки Омейядським завоюванням в Іспанії, а їхні сучасні правила та набір фігур утвердилися до кінця 15 століття; стандартизація відбулася у 19 столітті.

Як популярний вид спорту, шахи об'єднують в собі елементи мистецтва (креативності), науки (точних розрахунків) і спортивної напруженості. Гра побудована на відкритій інформації, де кожен гравець має 16 фігур: короля, ферзя, дві тури, двох коней, двох слонів і вісім пішаків. Кожен тип фігури рухається особливим чином, з яких найпотужнішою є ферзь, а найслабшою — пішак. Основною метою гри є поставити мат королю супротивника, створивши ситуацію, за якої він не зможе уникнути взяття. Для цього гравці використовують свої фігури для атаки та захисту, співпрацюючи між собою. Зазвичай відбувається обмін фігурами рівної вартості, однак досвідчені гравці можуть обмінювати одну фігуру на декілька або покращувати позицію. Перемога можлива не лише через мат, але й у випадках, коли суперник здається або його час закінчується (у грі з часовим обмеженням). Існують також правила, що дозволяють завершити гру внічию за певних умов.[3]

Шахи сприяють розвитку самоосвітньої компетентності, адже ця гра вимагає глибокого особистого зосередження і самостійного прийняття рішень без втручання інших людей. Під час гри кожен учасник повністю відповідальний за свої дії, стратегії та можливі помилки, що змушує гравців не лише аналізувати свої ходи, а й постійно вчитися на власному досвіді, вдосконалюватися і шукати нові шляхи для перемоги.

Оскільки грати в шахи потрібно сам на сам, це спонукає до самостійного мислення та прийняття рішень без зовнішньої підтримки чи підказок. Гравець не може звернутися до наставника або глядача, щоб знайти найкращий хід. Це стимулює до самоаналізу та самокорекції, що є важливими складовими самоосвітньої компетентності. Після кожної партії шахіст має змогу оцінити свої помилки, продумати тактичні ходи, які могли б змінити результат гри, і самостійно опрацювати нові стратегії, ґрунтуючись на власному досвіді.

Річард Реті, відомий теоретик шахів, акцентував увагу на інтелектуальній природі гри, яка дозволяє розвивати навички логічного мислення та виключає вплив випадковості. Такий підхід забезпечує глибоку зосередженість на грі та постійний самостійний аналіз, що є важливими аспектами самоосвітньої компетентності.[2]

Еммануїл Ласкер також описував шахи як «боротьбу» й зазначав, що гравець повинен завжди шукати найкраще рішення, навіть коли здається, що знайшов гарний хід. Це привчає до безперервного вдосконалення та критичного ставлення до власних дій, що є основою самоосвіти та розвитку самостійності у навчанні.

Такий підхід до навчання через гру в шахи поступово формує звичку до рефлексії — аналізу власних дій і результатів. Це, своєю чергою, розвиває навички самоконтролю, наполегливості та вміння об'єктивно оцінювати свої досягнення і недоліки. Постійна робота над собою стає невід'ємною частиною особистісного розвитку гравця. Таким чином, шахи є важливим інструментом для формування самоосвітньої компетентності, адже вони не тільки покращують аналітичне мислення, але й навчають, як ефективно організовувати процес самостійного навчання та збагачувати свій інтелектуальний потенціал.

Список використаної літератури

1. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як соціокультурне явище: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 17.00.01. Х., 2005. 16 с.
2. Денгова Ю. Розвиток критичного мислення через шахи / Ю. Денгова // Педагогічний журнал. – 2019. – № 2. – С. 45–49.
3. Каплан С., Леск М. Самостійне навчання у грі: Шахи як метод розвитку когнітивних навичок / С. Каплан, М. Леск // Educational Psychology Review. – 2021. – Т. 33, № 4. – С. 527–543.
4. Мося І. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / І. Мося // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2013. – Вип. 28, ч. 1. – С. 204–209.

Маханьков Роман Романович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В АПК ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Агропромисловий комплекс України (АПК) являє собою велике за розмірами міжгалузеве формування, до якого входять економічно, технологічно та організаційно поєднані з переробною промисловістю різноманітні галузі сільського господарства, які працюють на землі та забезпечують його сировиною, промисловість, яка виробляє засоби виробництва та виробничо-технічне забезпечення (сільськогосподарська техніка, хімічні засоби захисту рослин, мінеральні добрива і т.п.). В умовах сьогодення важливим фактором, який об'єднує галузі комплексу у єдину цілісну систему, є корисний кінцевий валовий продукт, який виробляється переробною промисловістю на останній, заключній стадії технологічного процесу виробництва продуктів харчування та сировини для переробної промисловості. На сьогоднішній день аграрії всього світу намагаються бути справжніми ощадливими господарями, що перш за все пов'язано з величезною потребою в різного виду ресурсах і високими ризиками (погодні умови, хвороби рослин, шкідники і т.п.) в технологіях виробництва в такій специфічній галузі економіки як сільське господарство.

Вказана галузь – це окрема ланка ланцюга, швидка модернізація якого може забезпечити підйом всієї економіки країни. Воно є базовою галуззю, яка сама відтворюється та забезпечує сировиною багато галузей вітчизняної промисловості. Як показує світовий багаторічний досвід, це можливо лише за достатніх інвестицій та наданні АПК пріоритету розвитку. В Україні сільське господарство є пріоритетною галуззю. Тому в розвитку агропромислового комплексу України важливу роль відіграє впровадження новітніх сучасних технологій та досягнень науково-технічного прогресу. Інновації є засобом підвищення ефективності виробництва продукції, а також засобом адаптації підприємств АПК до змін соціального, економічного, політичного середовища.

У результаті проведених аналітичних досліджень ми встановили, що суттєвої економії енергетичних ресурсів у галузі сільськогосподарського виробництва майбутній майстер виробничого навчання та педагог професійного навчання можуть запропонувати при вивченні наступних організаційних заходів в процесі вивчення дисциплін сільськогосподарського профію:

- впровадження більш нових та сучасних конструктивних рішень які закладаються при проектуванні сільськогосподарської техніки і енергетичного обладнання, котрі передбачають зниження питомих матеріалів - та енергозатрат (навчальна дисципліна «Теорія розрахунку автомобілів і сільськогосподарських машин»);

- покращення структури машино-тракторного парку, максимального збільшення частки дизельного транспорту, утворення автопоїздів із використанням причепів та автопричепів, розвитку та вдосконалення мережі автомобільних доріг в сільській місцевості (навчальна дисципліна «Експлуатація машино-тракторного парку»);

- повного задоволення потреб сільськогосподарського виробництва типовими нафтохраними, а також пересувними заправними станціями, використання в сільському господарстві супутніх енергетичних ресурсів, використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії (навчальна дисципліна «Паливо та мастильні матеріали»);

- використання індустриальних технологій виробництва або ж безвідходних технологій переробки сільськогосподарської продукції (навчальна дисципліна «Технологія виробництва та переробка продуктів рослинництва»);

Практично в усіх випадках є можливість використання декількох варіантів енергозбережувальних заходів.

На наш погляд, найбільш сприятливим з технічної та економічної точок зору для України є проведення заходів з енергозбереження, що мають правовий статус державної політики. У вказаному контексті енергозберігаюча політика в умовах сьогодення повинна розглядатися як сукупність дій, що відповідають загальнонаціональним інтересам, а саме, забезпечення життєздатності економіки, охороні навколишнього природного середовища, стратегії безпеки [1].

Ресурсозбереження та енергозбереження на сьогоднішній день — це актуальний напрям використання природного потенціалу окремих природно-економічних зон та природних ресурсів країни, який забезпечує економію та раціональне їх та використання та підвищення виробництва продукції агропромислового комплексу країни використовуючи ту саму кількість сировини, основних та допоміжних матеріалів, а також палива. Основні напрями далекоглядного ресурсозбереження зводяться до таких організаційно-технічних заходів як: комбіноване використання мінеральних, сировинних і паливних ресурсів; запровадження ресурсозберігаючих процесів та технологій виробництва; повторне використання у переробній промисловості вторинної сировини; покращення використання земельного фонду, контроль родючості ґрунтів; надійне регулювання лісокористування, збереження продуктивності лісів, а також їх відновлення; збереження природних ресурсів при розміщенні нових промислових об'єктів тощо [2]. Загалом, комбінований розвиток всіх напрямків щодо ресурсозбереження дає поштовх та можливість створити нову модель господарювання, яка буде базуватися на раціональному використанні наявних ресурсів, найбільш оптимальному використанні первинних і вторинних ресурсів, а також

безвідходного виробничого циклу. Важливою стратегією енергозбереження в сільському господарстві є також зменшення споживання енергії та енергоносіїв на тонну виробленого продукту галузей рослинництва та тваринництва, використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки» // Газ. «Голос України», №190 (4940) від 12.10.2010 р.
2. Росновський М. Г., Самусь Т. В. Актуальні питання енергозбереження в галузі рослинництва України. Матеріали міжнар. наук.-техн. конф. [«Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій»], (Тернопіль, 19 –21 травн. 2010 р.) Терноп. нац. тех. ун-т ім. І.Пулюя. Т., 2010. 614 с.

Микитенко Інна Дмитрівна,
*аспірант Житомирського державного
університету імені Івана Франка*

ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ ПРЕКРАСНОГО – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ ПОЛІЕТНІЧНОМУ СВІТІ

Кожен народ, кожна нація, кожна людина мають свої, притаманні саме їм особливості, що відрізняють їх від їм подібних. Але є те, що безперечно об'єднує їх всіх і це перш за все загальнолюдські цінності, до яких тягнеться кожна жива душа. І однією з найвищих цінностей людства стало прекрасне.

Історія становлення цього поняття є досить тривалою. Видатні мислителі всіх часів задавалися цим питанням. Давньогрецький мислитель та філософ Платон у своєму творі «Гіппій Більший» показує, що прекрасне не можна визначати за допомогою окремих матеріальних предметів, адже вони не відображають всю сутність прекрасного. Він писав: «Прекрасне за природою своєю щось, по-перше, вічне, тобто таке, що не знає ні народження, ні загибелі, ні зростання, ні зубожіння». Для Арістотеля краса та прекрасне визначались у «величині та порядку» [2].

Визначення даного поняття не слід обмежувати лише матеріальним світом. Прекрасне може бути і у нас, всередині. Воно може бути в наших думках, поглядах та ідеях [2].

Є багато прекрасних людей, які залишили свій глибокий слід у серцях та душах представників не одного покоління вдячних нащадків.

Відомий польський лікар, педагог, письменник, публіцист та громадський діяч Януш Корчак у розпал другої світової війни здійснив безприкладний подвиг, відмовившись залишити приречених нацистами на смерть вихованців та співпрацівників варшавського Дому сиріт та загинув з ними у газовій камері концтабору Треблінка 6 серпня 1942, відмовившись від запропонованої свободи.

Усе своє життя Януш Корчак жив і творив заради дітей. Його любов до них дійсно вражає. «Немає дітей – є люди», - так він говорив.

Навесні 1917 р. воєнне лихоліття занесло Януша Корчака в Україну, зокрема до Києва, де, крім діяльності військового лікаря, він опікувався створенням і відкриттям сирітського притулку для польських та українських дітей. Корчак пробув у Києві майже рік. Мешкав у підвальній кімнатці на вулиці Інститутській. Саме тут, у нас, у Києві, він писатиме свою найзнаменитішу педагогічну книжку «Як любити дітей». Це своєрідний підручник для батьків, у якому Корчак пояснював, як належить виховувати дітей [3].

Кожне слово його відомої праці «Як любити дітей» випромінює любов. Головна ідея педагога – повага до дитини, до її думок і бажань, усвідомлення, що всі діти різні і мають право вибору.

Дорослому читачеві у книзі Корчака «Коли я знову стану маленьким» читаємо: «Ви кажете: — Спілкування з дітьми нас обтяжує. Маєте слухність.

Ви пояснюєте: — Тому що мусимо опускатися до їхніх уявлень. Опускатись, нахилитись, згинатись, стискатись. Помиляєтесь. Не від цього ми стомлюємось. А від того, що треба підніматись до їхніх почуттів. Підніматись, зводитись навшпильки, тягтись. Щоб не образити...»

Ім'я Януша Корчака асоціюється в людській свідомості з самопожертвою, героїзмом, мучеництвом і величезною любов'ю до дітей. До кінця своїх днів Старий доктор залишився вірним тим простим життєвим істинам, які викладав у своїх літературних творах [3].

Є багато прекрасних педагогів і на нашій українській землі, як от Василь Олександрович Сухомлинський, який щиро, до останку віддавав своє серце дітям.

У праці "Як виховати справжню людину" автор подає моральний ідеал, який увібрав у себе найкращі риси менталітету українського народу.

Педагог радить майбутнім матерям і батькам вивчати історію свого народу, виробляти шанобливе ставлення до близьких, оскільки святими, за його переконанням, є слова: народ, мати, батько, син [1].

Філософи переконані, що краса є «божественним натхненням».

Відомий американський філософ іспанського походження Джордж Сантаяна написав книгу «Почуття прекрасного», в якій він дає визначення красі як «вияву досконалості», і вважає, що «почуття краси» займає в житті важливіше місце, ніж коли-небудь займала естетична теорія у філософії [4].

Ми можемо сформувати у здобувачів освіти ряд компетентностей, виховуючи в них почуття прекрасного. Це емоційно-етична, естетична, екологічна, психологічна та інші компетентності.

Розмовні теми з курсу англійської мови «Nature Around Us»/ «Природа навколо нас», «Our Precious Planet»/«Наша дорогоцінна планета», «The Sceneries of My Town/City», «Краєвиди мого міста», «The World of Nature»/ «Світ природи», «In the World of Animals/Plants»/, « У світі тварин/рослин», «Live and Let Live»/«Живіть та дайте жити» та ін. сприяють успішному формуванню у здобувачів освіти мовленнєвої компетентності на уроках та заняттях з англійської мови.

Серед завдань, які пропонуються здобувачам освіти для виконання: опишіть пейзаж, на тлі якого розважаються діти (влітку, взимку), намалюйте словами осінній (весняний) пейзаж, намалюйте малюнок слухаючи вербальний опис, послухайте голоси пташок та впізнайте їх, прочитайте тексти про природу та виконайте до них завдання, дослідіть екологічну ситуацію у вашому місті, мікрорайоні та створіть екологічні проекти, пропонуючи шляхи її поліпшення.

У рамках діяльності клубу англійської мови здобувачами освіти коледжу створюються паперові та електронні постери та композиції із серії «Краса оточуючого нас світу».

Позааудиторні заходи Winter Motifs"/"Зимові мотиви", "Spring Is Here!"/"А ось і весна!", "The Picture of Autumn"/"Малюнок осені", "Summer Is Near. Enjoy Its Beauty"/"Літо на порозі. Enjoy Its Beauty"/"Насолоджуйтесь його красою" допомагають здобувачам освіти зануритися у прекрасний світ природи.

Під час проходження педагогічної практики здобувачі освіти нашого коледжу намагаються виховувати почуття прекрасного у школярів під час проведення уроків та позанавчальних заходів. Вони інсценізують українські казки, перекладені англійською мовою, пропонують дітям виконати до них завдання та проводять уроки доброти.

Здобувачі освіти впевнені, що краса разом з добрим до неї ставленням врятує світ.

Отже, виховання почуття прекрасного – важливий складник становлення особистості в сучасному поліетнічному світі, який допомагає формувати у здобувачів освіти цілий ряд компетентностей.

Список використаних джерел

1. Василь Сухомлинський – видатний український педагог. Освіта. UA [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.ua> > ... > Українська література. Дата звернення: 7.10.24.
2. Підходи до визначення прекрасного. Прекрасне та потворне Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua/pidhodi-do-viznachennya-prekrasnogo-prekrasne-ta-potvorne/> Дата звернення: 6.11.24.
3. «Януш Корчак. Життя заради дітей» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://msmb.org.ua/biblioressursi/bibliografiya/osobistosti/yanush-korchak-zhittya-zaradi-ditey/>. Дата звернення: 7.10.24.
4. George Santayana – Stanford Encyclopedia of Philosophy. Stanford Encyclopedia of Philosophy. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://plato.stanford.edu>. Дата звернення: 7.10.24.

Мінченко Сергій Іванович,
майстер виробничого навчання
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

УВАГА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВІ ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВОДІЯ

Безпека дорожнього руху є одним з найактуальніших питань сучасності. Зростання кількості автомобілів на дорогах, ускладнення дорожньої обстановки призводять до збільшення кількості дорожньо-транспортних пригод. Причини ДТП різноманітні, однак основною є людський фактор. Саме від водія залежить безпека не тільки його життя, але й життя інших учасників дорожнього руху. Серед ключових особистісних якостей, необхідних для безпечного водіння, можна виділити увагу та відповідальність.

Увага – це когнітивний процес, що характеризується спрямованістю і зосередженістю свідомості на певних об'єктах, явищах або видах діяльності. Вона виявляється у вибіркового ставленні до інформації, коли з безлічі стимулів організм виділяє найбільш значущі в певний момент. Увага забезпечує ефективне сприйняття, обробку та запам'ятовування інформації [2, с. 348].

Увага дозволяє водію сконцентруватися на дорожній обстановці, своєчасно помічати потенційні небезпеки та приймати адекватні рішення.

Для водія увага є одним з найважливіших психічних процесів. Саме завдяки увазі водій може сприймати велику кількість інформації, що надходить від органів чуття, аналізувати її та приймати рішення.

Види уваги, які мають значення для водіння:

- довільна увага: свідоме зосередження на певному об'єкті або дії. Вимагає вольових зусиль і використовується для виконання складних або відповідальних завдань;
- мимовільна увага: виникає несвідомо, під впливом сильних або нових подразників. Цей вид уваги важливий для швидкого реагування на несподівані ситуації на дорозі;
- післядовільна увага: розвивається на основі довільної уваги і характеризується здатністю тривалий час утримувати увагу на об'єкті.

На рівень уваги водія впливають різноманітні фактори:

- втома: знижує швидкість реакції, погіршує концентрацію уваги;
- стрес: підвищує рівень тривожності, звужує поле зору, ускладнює прийняття рішень;
- відволікання: розмови по телефону, музика, їжа за кермом – усе це відволікає увагу водія від дороги.

Відповідальність – це філософсько-етична категорія, що характеризує здатність особи свідомо обирати свої дії, усвідомлювати їхні наслідки та брати на себе зобов'язання за їх виконання. Це комплексний феномен, який включає в себе моральний вибір, дотримання соціальних норм та готовність нести відповідальність перед суспільством [2, с. 49].

Відповідальність виявляється в розумінні водієм своєї відповідальності за безпеку інших учасників руху та готовності дотримуватися правил дорожнього руху. Відповідальний водій завжди дотримується правил дорожнього руху, не перевищує швидкість, не керує транспортним засобом у нетверезому стані.

Види відповідальності:

- відповідальність перед собою: усвідомлення того, що безпечне водіння – це запорука власного здоров'я і життя;
- відповідальність перед іншими учасниками дорожнього руху: розуміння того, що своїми діями водій може завдати шкоди пішоходам, велосипедистам, іншим водіям;
- відповідальність перед суспільством: усвідомлення свого внеску в забезпечення безпеки на дорогах.

Увага і відповідальність – це тісно пов'язані між собою якості. Високий рівень уваги дозволяє водію передбачати можливі небезпеки і приймати відповідальні рішення. Відповідальний водій завжди буде більш уважним, оскільки він усвідомлює наслідки своїх дій.

До психологічних особливостей відповідальних водіїв можна віднести:

- високий рівень самоконтролю: здатність стримувати свої імпульси, дотримуватися правил;
- емоційна стійкість: здатність зберігати спокій у складних ситуаціях;
- розвинені соціальні навички: здатність розуміти інших людей, враховувати їхні інтереси;
- висока самооцінка: упевненість у своїх силах і здібностях [1].

Формування уваги та відповідальності в майбутніх водіїв – це складний і багатогранний процес, який вимагає застосування різних методів і прийомів, а саме:

- теоретична підготовка: вивчення правил дорожнього руху, аналіз типових дорожніх ситуацій;
- практичні заняття: відпрацювання навичок водіння в різних умовах;
- психологічні тренінги: розвиток уваги, пам'яті, реакції, емоційної стійкості;
- симулятори водіння: дозволяють відпрацювати різні маневри в безпечних умовах.

Для підвищення рівня безпеки на дорогах необхідно: посилювати контроль за дотриманням правил дорожнього руху: проводити регулярні профілактичні заходи серед водіїв; удосконалювати програми підготовки водіїв, акцентуючи увагу на розвитку таких якостей, як увага і відповідальність; створити систему мотивації для водіїв, яка б стимулювала їх до безпечної поведінки на дорозі.

Отже, увага та відповідальність є невід'ємними компонентами безпечного водіння, що дозволяють водіям уникати аварійних ситуацій, зберігати власне життя та життя інших людей. Формування цих якостей повинно починатися ще на етапі підготовки водіїв.

Список використаної літератури

1. Крутенко Ю. М. Сучасні підходи до психологічної підготовки водіїв. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/8_2010/6.pdf (дата звернення: 11.10.2024).
2. Професійна освіта: словник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища шк., 2000. 380 с.
3. Сап'ян Є. О., Мирославська О. В. Відповідальність як особистісна характеристика. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/25_04_2019/pdf/37.pdf (дата звернення: 11.10.2024).

4. Теслюк В. М., Поцілуйко О. І., Теслюк Т. В. Моделі та засоби системи зосередження уваги водіїв транспортних засобів для мобільних пристроїв. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/6717ed92-c63b-4b59-a743-f34930b6b262/content> (дата звернення: 11.10.2024).

Мігяєв Михайло Олександрович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

За умов переходу більшості закладів професійної освіти на дистанційну чи змішану форми навчання, у зв'язку з військовим станом на Україні, набуває ще більшої актуальності питання розвитку комп'ютерної компетентності майбутніх освітян.

Перед вишами, де здійснюється підготовка майбутніх педагогів, постає завдання не тільки ефективної організації освітнього процесу, але й формування готовності вчителів до роботи в навчальних закладах за різних форм навчання.

Для повсякчасного використання комп'ютерної техніки в освітньому процесі педагогу необхідно на високому рівні володіти практичними прийомами роботи з комп'ютером.

Враховуючи зазначене, мова йдеться про здатності обґрунтованого застосування цифрових технологій та мережі Internet з метою досягнення окреслених цілей освітнього процесу [1].

Загалом необхідне засвоєння нових підходів до проектування технологій навчання.

Фахова підготовка майбутніх педагогів є досить різноплановим процесом, адже її зміст включає як психолого-педагогічну підготовку, так і фахову підготовку, зокрема, у певній предметній галузі чи виробництві.

Та незалежно від спеціальності вкрай важливе розуміння здобувачами освіти необхідності оволодіння системою знань та вмій для впровадження дистанційної (змішаної) форми навчання.

Необхідна психологічна готовність майбутніх освітян до такого виду інноваційної діяльності; прояв бажання застосовувати мультимедійні засоби навчання тощо [2].

Практичний досвід засвідчує, що для підвищення ефективності освітнього процесу у виші та формування методичної компетентності майбутніх педагогів доцільне залучення їх до різнопланової діяльності з мультимедійними засобами навчання.

Зазначена педагогічна умова з однієї сторони створює передумови для поглиблення у майбутніх фахівців методичних знань упровадження мультимедійних засобів в освітній процес загальноосвітньої чи професійної школи, а з іншої сприяє активізації їх пізнавальної діяльності, спонукає до саморозвитку комп'ютерної компетентності [3].

До переваг такого виду засобів навчання можна віднести:

- можливість забезпечення індивідуальної траєкторії навчання;
- можливість неодноразового повторного перегляду;
- можливість для більш глибокого узагальнення навчальної інформації;
- можливість реалізації «золотого правила» дидактики тощо.

Для прикладу наведемо обґрунтованість використання в освітньому процесі віртуальних екскурсій.

Низкою науковців досліджено ефективність включення до освітнього процесу вишу екскурсій як методу навчання та як ефективної організаційної форми.

За дистанційної форми навчання віртуальна екскурсія виступає також ефективним мультимедійним засобом, що включає в себе фото (репродукції картин, фотографії винахідників, знаменитих педагогів тощо) та відео зображення (фрагменти технічних, наукових, мистецьких відео, відкритих уроків тощо), текстовий або аудіо супровід, засоби навігації.

Віртуальна екскурсія відрізняється від навчальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів.

Підготовчий етап до проведення віртуальної екскурсії охоплює декілька складників:

- обґрунтованість доцільності віртуальної екскурсії (конкретизація мети та завдань);
- окреслення її змісту;
- розробка технічної складової (навігація, інтерактивність тощо);
- проектування етапу включення в освітній процес.

Для активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі віртуальної екскурсії обґрунтованим є застосування інтерактивних технологій.

Ефективним є підхід, коли перед екскурсією здобувачі освіти отримують проблемні питання або творчі завдання.

Отже, за сучасних умов розгляд компетентності майбутнього педагога неможливий без такого її складника, як комп'ютерна компетентність [4].

Однією із педагогічних умов її розвитку є обґрунтоване впровадження в освітній процес мультимедійних засобів навчання.

Список використаної літератури

1. Мірошніченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності-історія) [текст] навч. посіб / за ред. Бохамова К.О. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 296 с.
2. Гуржій А. М. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті: [монографія] / А.М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М.Ю. та ін.; за ред. академіка НАПН України Гуржія А.М. У 2 частинах. Ч. 1. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 412 с.
3. Орлик О. В. Засоби підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. 2010. № 6. С. 179-184.
4. Ігнатенко О. В. Будова та основні складові інформаційних систем: навчально-методичний посібник. Суми, видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2022. 100 с. ISBN 978-966-473-311-0

Мішура Олександр Віталійович,
*студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*
Бреус Павло Анатолійович,
*студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

Е-КОНТЕНТ ДИСТАНЦІЙНОГО УРОКУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема створення відкритих електронних освітніх ресурсів, а також зростаючий попит суспільства на персоналізовані та адаптивні форми навчання, підкреслюють важливість інтеграції

інноваційних підходів в освітній процес. Зокрема, в Проекті Нової української школи наголошується на ключовій ролі інформаційно-комунікаційних технологій як інструментів для навчання, платформ для спілкування та простору для співпраці. Ці технології визначають напрямок реформування середньої освіти в Україні. Досвід інших країн у впровадженні дистанційного навчання та впровадження цього формату у школах нашої країни також зумовлюють необхідність підготовки учнів до ефективного використання дистанційних технологій у подальшому навчанні.

Однією з сучасних освітніх тенденцій є активне впровадження дистанційного та змішаного форм навчання в шкільну практику. Все більше закладів освіти використовують елементи дистанційного навчання, що дозволяє гнучкіше організувати освітній процес. Наприклад, дистанційні технології застосовуються для індивідуальної роботи з обдарованими учнями, надання консультацій під час карантинних заходів або інших непередбачених ситуацій. Вибір відповідних платформ для дистанційного навчання або використання відкритих освітніх ресурсів залежить від рівня технічної та методичної підготовки педагогічного колективу.

Важливим аспектом є також здатність вчителів адаптувати навчальні матеріали до нових форматів і забезпечити якісне спілкування з учнями, що є основою ефективної організації дистанційного або змішаного навчання.

Впровадження інституційних ресурсів, таких як системи управління навчанням (LMS) та системи управління контентом (CMS), а також використання відкритих освітніх платформ, що базуються на технологіях Web 2.0, Web 3.0, хмарних сервісах, електронних бібліотеках тощо, для організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти, залежить від цілого ряду чинників. Ключовими умовами є належна підготовка всіх учасників освітнього процесу: адміністрації навчальних закладів, учителів та учнів. Успішність впровадження також визначається наявністю нормативно-правової бази, навчально-методичного забезпечення та відповідної матеріально-технічної інфраструктури. Без належної координації та готовності освітніх закладів до змін, навіть найкращі технологічні рішення можуть виявитися малоефективними. Тому важливо забезпечити всебічну підтримку для розвитку необхідних компетентностей і ресурсів, що дозволить ефективно інтегрувати дистанційні технології в освітній процес.

Сьогодні вже ні в кого не викликає сумнівів, що в умовах інформатизації освіти кардинально змінюється парадигма педагогічної науки, а разом з нею трансформується і структура, і зміст освіти. Активне впровадження дистанційних технологій значно впливає на форми та методи навчання, а також на сам навчальний контент. Зокрема, змінюються підходи до створення демонстраційного та ілюстративно-пояснювального матеріалу, які раніше переважно орієнтувалися на колективне сприйняття інформації в традиційній системі освіти.

В умовах сучасних викликів необхідні додаткові дослідження щодо потенціалу змішаного і дистанційного навчання у школах, зокрема з фокусом на конкретні засоби й інструменти, що забезпечують ефективне впровадження цих форм у практику. Також актуальним є проектування загальнонаціонального інформаційно-освітнього простору, в який можуть бути інтегровані інформаційно-освітні середовища шкіл, що вже мають досвід використання електронних ресурсів. Така інтеграція сприятиме розвитку єдиного цифрового освітнього простору, що забезпечить рівний доступ до якісних освітніх матеріалів та технологій для учнів по всій країні.

Список використаної літератури

1. Кадемія М. Ю., Козяр М. М., Рак Т. Є. Інноваційні технології навчання : словник-гlossарій. Львів : Вид-во ЛДУ БЖД, 2011. 156 с.

Молошний Руслан Миколайович,
*магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні вища освіта зіткнулася з рядом викликів, як от розвиток інновацій, інтеграція українського освітнього простору в європейський та світовий освітні простори, а також створення умов для підготовки та творчого зростання фахівців. Це включає формування можливостей для самореалізації професіоналів, які мають високий рівень професійної майстерності, інтелектуального розвитку, загальну та професійну культуру, здатні підвищувати свою компетентність у професійній діяльності.

На даний момент підготовка у закладах вищої освіти педагогічного профілю не зовсім відповідає сучасним вимогам до формування готовності майбутніх педагогів до здійснення професійної діяльності. Для вирішення цього питання необхідно виконати систематичну роботу, спрямовану на створення педагогічних умов, які забезпечать оптимальне подолання цієї проблеми, та які врахують сучасні умови і фактори. Ключовим є визначення низки педагогічних умов, які позитивно впливатимуть на ефективність формування готовності майбутніх педагогічних працівників до їх професійної діяльності.

Формування професійної готовності у майбутніх педагогів є складною і багатокомпонентною системою, яка охоплює різноманітні аспекти їхньої підготовки. Ця система націлена на значне підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів шляхом забезпечення стійкої і мотиваційно наповненої освітньої атмосфери. Важливий акцент робиться на пробудженні потреби не тільки в отриманні професійних і наукових знань, але й в особистісному розвитку через виховання та самовиховання духовно-моральних цінностей, які необхідні для успішної педагогічної діяльності. Як бачимо, ця система ставить за мету комплексний розвиток майбутніх педагогів, допомагаючи їм не лише оволодіти необхідними знаннями і вміннями, але й сформувати гармонійні особистісні якості, які сприятимуть їхньому професійному становленню.

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури свідчить про те, що термін «педагогічні умови» ще не отримав чіткого визначення. Відтак, його необхідно формулювати залежно від теми, цілей і завдань конкретного дослідження.

У психології «умови» розглядаються як набір факторів, що можуть впливати на розвиток певних психічних явищ, опосередкованих активністю індивіда чи групи.

З огляду на загальнофілософське та психологічне розуміння, можна стверджувати, що «умови» повинні відображати суттєві риси досліджуваного об'єкта і процесу, впливаючи на їх якість і результативність.

У сучасній дидактиці термін «умова» стосується факторів і компонентів навчального процесу, які підтримують успішне навчання. Педагогічні умови є ключовими для досягнення саме освітніх цілей. Цей термін вивчався в роботах таких науковців, як Л. Горбатюк, І. Мороз, Л. Дольнікова, П. Олійник, І. Шимко, І. Підласий та інші.

У психологічному контексті це означає ситуації, які впливають на формування і розвиток педагогічних явищ та систем.

Ольга Братанич визначає педагогічні умови як об'єктивні можливості, що включають зміст, методи та організаційні аспекти педагогічного процесу, необхідні для досягнення поставленої мети [1, с. 76].

У загальному розумінні термін «педагогічні умови» охоплює різноманітні фактори, що відносяться як до зовнішнього, так і до внутрішнього середовища, і безпосередньо впливають на здобуття навчальних цілей та результати освітнього процесу. Дослідники, такі

як А. Алексюк, А. Аюрзанайн і П. Підкасистий, серед зовнішніх факторів виділяють місце проведення занять, куди можна віднести наявність та якість класних кімнат, специфіку їх освітлення і вентиляції, а також кліматичні умови, такі як температура та вологість у навчальних приміщеннях.

Суттєву вагу мають і соціальні взаємодії між викладачами та студентами, які створюють атмосферу співпраці чи напруги, і об'єктивність у системі оцінювання знань, що безпосередньо відображається на об'єктивності та справедливості виявлення рівня підготовки студентів. Внутрішнє середовище включає сукупність індивідуальних особливостей студента: це може бути його фізичний стан, зокрема здоров'я, характерологічні риси, які впливають на сприйняття інформації, рівень мотивації до навчання, попередній досвід, знання в галузі предмету, а також наявні навички й уміння застосовувати теорію на практиці. Усі ці фактори дієво формують освітній процес і зумовлюють підходи до його вдосконалення [2, с.85].

Аналіз наукової літератури дозволяє зрозуміти, що поняття «педагогічні умови» розглядається як складна система, яка охоплює різноманітні об'єктивні можливості, умовності та певні форми, методи і фактори. Вона включає як матеріальні умови, так і реальні ситуації, а також спеціально створені обставини, які разом впливають на формування та розвиток професійних і особистісних характеристик майбутніх педагогів професійного навчання.

Цей процес супроводжує освітньо-виховний процес, який розглядається як сукупність об'єктивних можливостей і ситуацій, що структуровані у певний спосіб і спрямовані на досягнення конкретних педагогічних цілей. Для того, щоб ефективно сформувані цю готовність, необхідно визначити певні педагогічні умови. Зокрема, важливу роль відіграють такі структурні елементи: мотивація студентів, постійне оновлення змісту навчальних дисциплін, відповідність змісту і організації педагогічної практики сучасним вимогам. Важливо також зосередитися на індивідуальному підході викладачів у взаємодії зі студентами, впроваджувати інноваційні технології в навчальний процес, активно залучати студентів до пізнавальної діяльності та створювати емоційно комфортне навчальне середовище. Ці аспекти є вирішальними для ефективного розвитку майбутніх фахівців.

Педагогічні умови створюють необхідні передумови для формування всіх компонентів готовності майбутнього педагога професійного навчання: сприяють формуванню теоретичної готовності, формуванню творчого підходу до роботи, активному залученню студентів до навчального процесу, розвитку комунікативних навичок, використанню сучасних технологій у навчальному процесі, розширюють кругозір майбутнього педагога, розвивають практичні навички, підвищують ефективність навчання, викладачі виступають зразком для наслідування, передають свій досвід і знання студентам, впливають на формування цінностей і переконань майбутнього педагога.

Таким чином, педагогічні умови виступають вагомим компонентом у формуванні готовності майбутніх педагогів, які спеціалізуються на професійному навчанні, до успішного здійснення їхньої майбутньої професійної діяльності. Цей аспект вимагає не лише фундаментального розуміння теоретичних знань, але і розвинених практичних навичок, котрі дозволять майбутнім фахівцям застосувати отримані знання в реальних умовах навчального процесу. Важливою є не лише підготовка в аудиторії, але й здатність адаптуватися до різноманітних викликів та ситуацій, що можуть виникати під час здійснення професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Братанич О.Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Кривий ріг, 2001. 238 с.
2. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: Навч. посіб. / А.М.Алексюк, А.А.Аюрзанайн, П.І.Підкасистий, В.А.Козаков [та ін.]. Київ: ІСДО, 1993. 336 с.

Мося Ірина Анатоліївна,
*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців
у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ І ПРАВИЛА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Слід зазначити, що професійно-освітній саморозвиток викладача – це творчий процес, який гарантує його професійне зростання. Водночас процес самоосвіти та саморозвитку педагогічної майстерності співробітників має перебувати в компетенції керівництва коледжу. Зокрема, до великого розмаїття завдань діяльності закладу фахової передвищої освіти слід додати наступні: актуалізація процесу професійного саморозвитку викладачів; організація ефективної організаційно-методичної підтримки розробки та реалізації викладачами перспективних програм професійного розвитку; запровадження ефективної методичної системи професійного розвитку викладачів коледжу; забезпечення стимулювання праці викладачів та майстрів виробничого навчання.

Самоосвіта як наукове явище зумовлює потребу педагогів у самоосвіті, відмові від консерватизму та репродуктивності, розвитку власної педагогічної творчості та майстерності. Таким чином, саморозвиток визначається потребою в безпосередньому поповненні знань, необхідних для успішної педагогічної діяльності та кар'єрного зростання. Тому для успішного виконання виховних, організаційних, розвивальних, технічних, адміністративних та інших функцій викладачі фахових коледжів повинні постійно прагнути до самовдосконалення, розвивати свій інтелектуальний і творчий потенціал, вивчати основи науково-педагогічних досліджень, принципи всебічного виховання, екологічні основи, теорії особистості та розширювати свій власний потенціал. Отже, самоосвіта спрямовується потребою безпосереднього поповнення знань, необхідних для успішної педагогічної діяльності та кар'єрного зростання.

Натомість самовдосконалення – це двоетапний процес. З одного боку, – це самостійне здобуття знань, а з іншого – самовиховання особистості викладача. Самоосвіта і самовдосконалення завжди взаємодіють між собою і виступають як інтегративні та взаємопов'язані процеси. видатний український педагог-мислитель Ушинський [1] був взірцем організації власного самовдосконалення, прикладом свідомої, планомірної роботи над собою. У його щоденнику (1 лютого 1845 р.) занотовано перелік визначених для себе «правил», такий собі «рецепт» самовдосконалення, а саме: 1. Спокій досконалий, принаймні, зовнішній. 2. Прямота у слова та вчинках. 3. Обміркованість дій. 4. Рішучість. 5. Не говорити про себе без потреби жодного слова. 6. Не проводити час несвідомо; робити те, що хочеш, а не те, що станеться. 7. Витрачатися лише на необхідне чи приємне, а не за пристрастю витрачати. 8. Щовечора сумлінно давати звіт у своїх вчинках. 9. Ні разу не хвалитися ні тим, що було, ні тим, що є, ні тим, що буде. 10. Нікому не показувати цей журнал.

Також відомий педагог Сухомлинський [2] у своїй книзі «Сто порад учителям» наводить цікаві правила-поради «Як виховати самодисципліну в розумовій праці». Таких правил великий педагог наводить п'ятнадцять. Слід зазначити, що ці правила писалися для учнів старших класів, але актуальні і для педагогічних працівників. Ось їх перелік:

1. Якщо хочете, щоб у вас було достатньо часу, щоденно читайте. Читайте щодня хоч би дві сторінки наукової літератури, пов'язаної з предметом, яким захоплюєтеся (ваш факультатив). Усе, що ви читаете – це інтелектуальний фон вашого навчання. Умійте примушувати себе читати щодня. Не відкладайте цієї роботи на завтра. Те, що упущено сьогодні, ніколи не надолужите завтра.

2. Умійте слухати вчителя... конспектуйте лекції з найважливіших тем – незалежно від того, чи є матеріал в підручнику. Конспектування учить мислити і перевіряти самого себе – свої знання. Треба вчитися думати над конспектом вже на лекції і працювати

над записами щодня хоч би півгодини. Я раджу ділити конспект як би на дві рубрики (графи): у першу записувати стисло викладені лекції, в другу – те, над чим треба подумати.

3. Починайте робочий день рано вранці, годині о шостій. Вставайте в 5 годин 30 хвилин, зробіть зарядку, випийте стакан молока з хлібом, починайте роботу. Півтори-дві години розумової праці перед уроками – це золотий час. Виконуйте в ранкові години найскладнішу, творчу розумову працю. Думайте над вузловими питаннями теорії, читайте, вивчайте важкі статті, працюйте над рефератами. Якщо вас чекає розумова праця з елементами дослідження, виконуйте його тільки в уранішній час.

4. Умійте визначити систему своєї розумової праці. Йдеться про співвідношення головного і другорядного. Головне треба уміти розподілити в часі так, щоб воно не відсовувалося на задній план другорядним. Головним треба займатися щодня. Визначте найважливіші наукові проблеми, від розуміння яких залежить становлення ваших здібностей, завдатків. Вони повинні бути у вас на першому місці в уранішній розумовій праці.

5. Умійте створювати собі внутрішні стимули. Багато що в розумовій праці не настільки цікаво, щоб виконувати з великим бажанням. Часто єдиним рушійним стимулом є лише треба. Починайте розумову саме з цього. Умійте зосередитися на тонкощах теорії з певних питань, зосередитись настільки, що треба поступово перетворюється на хочу. Найцікавіше залишайте на кінець.

6. Умійте обмежувати коло читання, виключати з нього те, що може порушити режим праці. Але водночас треба пам'ятати, що в будь-яку хвилину може з'явитися необхідність прочитати нову книжку – те, що не було передбачене. Для цього необхідний резерв часу.

7. Умійте самому собі сказати: ні. Вас оточує безліч занять. Є й гуртки художньої самодіяльності, і спортивні секції, і вечори танців. Умійте виявляти рішучість: у багатьох з цих видів діяльності поміщені спокуси, які можуть принести вам велику шкоду. Треба і розважитися, і відпочити, але не можна забувати головного: ви трудівник, держава витрачає на вас великі гроші, і на першому місці повинні стояти не танці і відпочинок, а праця.

8. Не витрачайте часу на абищиці – пусту балаканину, марне проведення часу. Умійте й розмову з товаришами зробити джерелом свого духовного збагачення.

9. Учїться полегшувати свою розумову працю в майбутньому, тобто створювати резерв часу для майбутнього. Для цього треба звикнути до записних книжок. Створюйте свою систему записів. Бережіть те, що почерпнуто з книг.

10. Для кожної роботи шукайте найраціональніші прийоми розумової праці. Уникайте трафарету і шаблону. Не жалійте часу на те, щоб глибоко осмислити суть фактів, явищ, закономірностей, з якими ви маєте справу. Чим глибше ви вдумалися, тим міцніше відкладеться в пам'яті. До тих пір, поки не осмислено, не прагніть запам'ятати – це буде марна витрата часу. Умійте не перечитувати, а лише переглядати те, що добре вам відомо. Остерігайтеся поверхневого перегляду того, що ще не осмислене.

11. Розумова праця не може бути успішною, якщо вам заважатимуть. У годинник зосередженої розумової праці кожен повинен працювати цілком самостійно.

12. Розумова праця вимагає чергування математичного й художнього мислення. Чергуйте читання наукової літератури з читанням белетристики.

13. Умійте позбутися поганих звичок (наприклад, перед початком роботи сидіти хвилин п'ятнадцять, без будь-якої потреби перегортати книгу, яку не збираєтеся читати та ін.).

14. Завтра – найнебезпечніший ворог працьовитості. Ніколи не відкладайте на завтра якусь частину роботи, яку треба виконати сьогодні. Зробіть звичкою те, щоб частина завтрашньої роботи була виконана сьогодні.

15. Не припиняйте розумової праці ніколи. Влітку не розлучайтеся із книжкою. Кожний день нехай збагачує вас інтелектуальними цінностями – в цьому одне з джерел часу, необхідного для розумової праці в майбутньому. Пам'ятаєте, що чим більше ви знаєте, тим легше оволодівати новими знаннями.

Слід зазначити, що вимоги довгострокових стратегій саморозвитку, що розробляються людством, мають універсальний характер, загальнолюдську цінність і визначаються як принципи самовдосконалення. Поведінка людини щодо тактики діяльності та саморуку називається правилами самовдосконалення. У цьому контексті нижче наведено основні принципи самовдосконалення для викладачів фахових коледжів.

Принцип цілісності (системність самовдосконалення). Для викладача природно знати власний рівень розвитку, адже самовдосконалення передбачає цілеспрямоване формування нерозривних і взаємопов'язаних компонентів (особистісного – потреб, мотивів, цінностей, якостей, рис, властивостей характеру; професійного – фахових знань, умінь, навичок та інших компетентностей). Виходячи з цього, самовдосконалення викладача складається із таких «самостей»: самопізнання, самоаналіз, самооцінювання, самовизначення, самоствердження, самоорганізація, самоконтроль тощо. Основне, чого повинен дотримуватись викладач – є суворе дотримання послідовності етапів саморуку (самоусвідомлення та прийняття рішення при здійсненні процесу самовдосконалення; планування та розроблення програми самовдосконалення; постійна самодіяльність щодо реалізації запланованих завдань; самооцінка, самоконтроль та саморегуляція діяльності самовдосконалення), у процесі яких самопізнання, самопереконавання, самооцінювання, самоконтроль та інші здатності самостійного розвитку особистості є підконтрольними основним цілям підвищення рівня професійного зростання фахівця.

Принцип науковості є одним із основних і найважливіших принципів самовдосконалення викладача. Він передбачає опертя на теоретичні основи педагогічної діяльності (О. Онаць, М. Топузов) [3]. Принцип безперервності близький за суттю та нерозривно поєднаний із принципом науковості. Що ж до принципу особистісно-індивідуального підходу, то він пропагує враховувати особистісні особливості, інтереси, потреби та мотивацію до самовдосконалення викладачів коледжу, особливо молодих викладачів, які тільки починають опановувати викладацьку майстерність.

Отже, неважко помітити, що принципи саморозвитку викладача тісно взаємопов'язані та взаємозалежні, а їх дотримання є необхідною умовою успішного особистісного та професійного розвитку. Варто пам'ятати, що недотримання одних принципів у процесі саморозвитку ускладнює реалізацію інших і призводить до зниження загальної ефективності професійного зростання викладача фахового коледжу.

Список використаної літератури

1. Ушинський К. Д. 3 щоденника, що стосується університетських років. Вибрані педагогічні твори. К. : Рад. школа, 1949. С. 408-416.
2. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. К. : Рад. шк., 1988. 304 с.
3. Онаць О. М., Топузов М. О. Управління самоосвітою вчителя як пріоритетною формою саморозвитку професійної компетентності в опорному закладі освіти. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. Випуск 9(38). 2019. С. 133-153.

Мошенець Наталія Сергіївна,
*аспірантка кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВПЛИВ НАУКОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ЇХ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Сучасна вища школа вибудовує свою діяльність, яка базується на єдності освіти, науки і професійної практики та відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту», зокрема ст. 65. Розд. XI Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у

закладах вищої освіти, в якому регламентовано, що «наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти є невід’ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти» [1].

Важливим для впровадження цієї вимоги, є залучення до наукової діяльності усіх учасників освітнього процесу. Наукова активність, що впроваджується в систему освітнього процесу, розширює знання, сприяє розвитку фахових навичок, формує загальні та спеціальні професійні компетенції [2, с. 30], розвиває особистісні якості, пізнавальні процеси та формує комунікативну компетентність.

Комунікативна компетентність є важливим елементом та однією з основних складових успішного професійного становлення сучасного фахівця. Участь у науковій діяльності сприяє формуванню вміння чітко викладати власні думки, презентувати наукові досягнення, обговорювати результати досліджень і працювати в команді. Розвиток комунікативної компетентності вдало інтегрується із науковою активністю, а їх взаємозв’язок має значні переваги [3, с. 12-17; 4].

Наукова активність викладачів і студентів сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки мають можливість регулярно висловлювати думки, висвітлювати та захищати власні дослідження, дискутувати.

Комунікативна компетентність, як складова професійного розвитку, формує здатність ефективного спілкування з іншими, передавання ідеї, розуміння точки зору співрозмовника, опонента, допомагає будувати конструктивний діалог. Для сучасного фахівця важливо вміти не лише сприймати, розуміти, засвоювати, перетворювати інформацію, але й ефективно передавати її у письмовій та усній формі, що є особливо важливим у наукових колах [5, с. 25-30], з огляду потреби активної комунікації, обміну знаннями, вміннями, навичками, досвідом та ідеями.

Існує декілька основних напрямків впливу наукової активності на розвиток комунікативної компетентності учасників освітнього процесу, одним із яких є участь у науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах. Такі наукові заходи сприяють розвитку умінь презентації, аргументації та захисту власних поглядів перед аудиторією. Виступи на конференціях дозволяють учасникам не лише поділитися результатами своїх досліджень, а й отримати конструктивну критику, обмінятися освітнім, науковим, професійним досвідом та поділитися чи почути нові ідеї [6].

Спостереження, напрацювання, результати наукових досліджень необхідно оприлюднювати у своїх публікаціях у вигляді наукових статей, тез, монографій, адже письмова комунікація також є важливою складовою комунікативної компетентності, а написання наукових статей допомагає розвивати вміння чітко структурувати думки, використовувати наукову термінологію та будувати аргументацію. Процес рецензування статей стимулює автора вдосконалювати свої навички писемної комунікації [7, с. 78-85]. Опубліковані матеріали можуть мати оглядовий зміст із опрацьованих та проаналізованих наукових джерел. Також авторські публікації можуть містити результати досліджень, тобто, щоб написати таку статтю чи тези, необхідно брати участь у науково-дослідних групах та проєктах чи здійснювати власне наукове дослідження.

Наукові проєкти часто передбачають роботу у команді, що стимулює розвиток навичок міжособистісного спілкування, лідерства та співпраці. Спільне виконання завдань під час досліджень сприяє вмінню погоджувати позиції, розподіляти обов’язки та підтримувати конструктивний діалог у процесі вирішення наукових завдань [8, с. 101-109].

Викладач закладу вищої освіти має бути прикладом для студентів і відігравати ключову роль у стимулюванні їх наукової активності. Викладачі можуть впроваджувати методи, що сприяють розвитку комунікативних навичок через наукову діяльність, до прикладу, через менторство та індивідуальні консультації, проєктно-орієнтоване навчання, залучення студентів до участі у предметних та науково-дослідних гуртках, тощо.

Менторство допомагає студентам краще розуміти основи наукового дослідження та формувати впевненість у своїх комунікативних здібностях. Завдяки індивідуальним консультаціям студенти отримують досвід конструктивної комунікації, розуміння зворотного зв'язку та розвитку власних ідей [9, с. 103-109].

Залучення студентів до проектів на базі наукових досліджень стимулює їх розвивати навички, необхідні для колективного розв'язання проблем, обговорення отриманих результатів і побудови наукових гіпотез. Проектно-орієнтоване навчання поєднує теоретичні знання з практичними навичками, створюючи ефективні умови для розвитку комунікативної компетентності [10, с. 65-73].

Предметні, науково-дослідні, наукові гуртки сприяють обміну ідеями та досвідом у неформальній обстановці, що підвищує активність учасників і сприяє розвитку комунікативних навичок. Завдяки такій діяльності студенти мають змогу обговорювати наукові питання, проводити дискусії та отримувати зворотний зв'язок від однолітків [11, с. 60-67], а також почути думку та оцінку їх діяльності від керівника гуртка та побачити результати групової роботи і оцінити свій власний внесок у результати такої наукової активності.

Цікавим та перспективним є формування комунікативної компетентності у мультикультурному середовищі. Важливим також є дослідження впливу міжнародного наукового обміну на розвиток комунікативних навичок студентів [12, с. 112-120].

Наукова активність є ефективним механізмом для формування комунікативної компетентності учасників освітнього процесу. Участь у науковій діяльності стимулює розвиток навичок усного та письмового спілкування, критичного мислення і командної роботи. Викладачі, залучаючи студентів до наукової активності через проектну діяльність, менторство та наукові гуртки, створюють умови для всебічного розвитку комунікативної компетентності, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Закону України «Про вищу освіту». Ст. 65. Розд. XI Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 21.10.2024).
2. Васюта В. Б., Васюта В. В. Роль наукової діяльності здобувача вищої освіти у формуванні компетенцій сучасного фахівця. *Scientific Notes of Junior Academy of Sciences of Ukraine*. 2 (27) 2023. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/14478/1/стаття.pdf> (дата звернення: 21.10.2024).
3. Вороніна А. О. Вплив наукової активності на формування комунікативної компетентності студентів. *Освітні технології*. 2021. С. 12-17.
4. Brown T. *Communication Competence in Higher Education*. New York: Pearson, 2019.
5. Коваленко І. М. Формування комунікативної компетентності у професійному середовищі. *Освітні технології*, 2020. С. 25-30.
6. Smith L. *Academic Communication Skills*. London: Routledge, 2021.
7. Dyer S. Developing Writing Skills in Academic Settings. *Journal of Higher Education*. 2020, 36(5), P. 78-85.
8. Ivanov R. Team Collaboration in Research Projects. *Journal of Educational Research*. 2019, 27(3), P. 101-109.
9. Полякова Л. В. Менторство як засіб формування комунікативної компетенції. *Педагогіка та психологія*. 2019. С. 103-110.
10. Harris J. Project-Based Learning and Communication Competence. *Educational Technology Journal*. 2021, 25(7), P. 65-73.
11. Петренко О. М. Наукові гуртки та клуби як засіб розвитку комунікативних навичок. *Наукові записки*. 2020. С. 60-67.
12. Gupta P. & Lee J. International Exchange and Communication Skills. *International Journal of Educational Technology*. 2022, 29(1), P. 112-120.

Муковоз Микола Сергійович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Інтеграція нашої країни в глобальний науково-освітній простір та швидкий розвиток ринкової економіки, що спричиняє стрімкі зміни у світі професій, висувають нові, більш високі вимоги до компетентності фахівців у різних галузях. Це обумовлює необхідність постійного дослідження питань професійної орієнтації, які набувають особливого значення в сучасних умовах. Формування відповідної готовності у майбутніх педагогів стає ключовим елементом для забезпечення успішної професійної підготовки молоді.

Наукові праці багатьох дослідників, таких як І. Арєф'єв, В. Витязєв, В. Зінченко, С. Золотухіна, Г. Клімов, Є. Павлютенков, В. Рижов, В. Симоненко, М. Степаненков, В. Харламенко, М. Ховрич та інших, зосереджені на питаннях підготовки майбутніх педагогічних фахівців до здійснення професійної орієнтації учнів. Вони досліджують, які знання, навички та здібності необхідні педагогам для ефективної реалізації профорієнтаційної роботи, а також фактори, що впливають на розвиток цієї готовності у майбутніх фахівців.

Готовність майбутніх педагогів професійного навчання до здійснення профорієнтаційної діяльності визначається як сукупність загальних і спеціальних знань, умінь та навичок, що дозволяють ефективно виконувати професійно орієнтовані завдання з учнями. Важливим компонентом цієї готовності є не лише наявність базових знань і навичок, а й стійка мотивація до проведення профорієнтаційної роботи та здатність до саморефлексії та самооцінки власної діяльності. Це включає готовність педагога постійно вдосконалювати свою підготовку, адаптуючись до нових викликів та підвищуючи рівень професійної підготовки для забезпечення учням ефективного спрямування в їхньому професійному виборі.

Таким чином, сучасний освітній процес вимагає від педагогів не тільки володіння методами профорієнтаційної роботи, а й високого рівня гнучкості та здатності до постійного розвитку в умовах змін, що є необхідними для успішного входження молоді в професійне життя.

У структурі готовності майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної діяльності виділяються чотири ключові компоненти: мотиваційний, когнітивний, практично-діяльнісний та рефлексивний. Кожен з цих компонентів складається з інваріантної (основної, незалежної від конкретної предметної спеціалізації педагога та галузі профорієнтації) та варіативної частини (яка враховує специфіку конкретної предметної області).

Мотиваційний компонент готовності педагогів охоплює сформовані потреби, мотиви, цілі та інтереси у проведенні профорієнтаційної роботи. Він включає усвідомлення вчителем соціальної значущості та особистої відповідальності за професійне самовизначення учнів. Педагог розуміє ключову роль, яку він відіграє в сприянні професійному самовизначенню школярів, та необхідність педагогічної підтримки в цьому процесі. До мотиваційного компоненту також належать особистісні якості педагога, такі як активність, цілеспрямованість і наполегливість у проведенні профорієнтаційної діяльності, а також готовність до постійного професійного вдосконалення в цьому напрямі.

Когнітивний компонент включає загальні знання педагога щодо основних аспектів профорієнтаційної роботи, які слугують фундаментом для подальшої діяльності. Це знання про сутність і специфіку процесу професійного самовизначення учнів, ключові принципи та методи профорієнтації, а також мету й зміст профорієнтаційної роботи. Крім того,

когнітивний компонент передбачає предметно-орієнтовані знання, що дозволяють педагогу ефективно розвивати професійну орієнтацію учнів у конкретній галузі, враховуючи сучасні методи та форми профорієнтаційної роботи.

Практично-діяльнісний компонент готовності майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної роботи включає сукупність інваріантних і варіативних навичок, що дозволяють ефективно організовувати та проводити профорієнтаційну роботу з учнями. Інваріантні вміння відображають загальні психолого-педагогічні навички, необхідні для практичного використання теоретичних основ профорієнтації. Серед таких умінь виділяються:

- дослідницько-діагностичні вміння для вивчення індивідуальних особливостей учнів у контексті їхнього професійного самовизначення, що допомагає педагогам розуміти особисті інтереси, здібності та мотивацію учнів;
- проєктивні вміння, які включають формулювання мети і завдань профорієнтаційної роботи та вибір відповідного змісту, що допомагає педагогам адаптувати профорієнтаційний процес під конкретну аудиторію;
- організаційно-практичні вміння впроваджувати сучасні форми, методи та засоби профорієнтаційної роботи, які забезпечують ефективне залучення учнів у процес професійного самовизначення.

Варіативні навички відображають здатність педагогів враховувати специфіку професійного середовища, яке постійно змінюється. До таких умінь належать:

- прогностичні вміння, що дозволяють передбачати перспективні напрямки розвитку ринку праці, що допомагає педагогам орієнтувати учнів на професії майбутнього;
- аналітичні вміння з визначення професіографічних характеристик нових професій, що дозволяє педагогу краще ознайомити учнів із вимогами сучасних професій;
- медіа-вміння для критичного аналізу інформації, що стосується професійної орієнтації, а також її інтерпретації та використання, що дозволяє педагогам обирати найбільш актуальні та достовірні джерела інформації;
- уміння інтегрувати новітні засоби профорієнтаційної роботи у навчальний процес, що робить профорієнтацію більш інтерактивною та доступною для учнів;
- координаційні вміння, що дозволяють поєднувати власну профорієнтаційну діяльність з актуальними формами профорієнтації, що застосовуються вищими навчальними закладами та представниками професійних спільнот.

Таким чином, практично-діяльнісний компонент підготовки майбутніх педагогів професійного навчання є багатограним і поєднує як основні, так і спеціалізовані навички, необхідні для підтримки учнів у процесі професійного вибору, враховуючи сучасні тенденції та зміни на ринку праці.

Рефлексивний компонент готовності майбутніх педагогів професійного навчання до профорієнтаційної роботи відображає їхню здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів власної профорієнтаційної діяльності, а також власного рівня підготовки до такої роботи. Цей компонент передбачає здатність і прагнення вчителя критично аналізувати зміст профорієнтаційної роботи з учнями, виявляти сильні та слабкі сторони, активно шукати нові, більш ефективні форми, методи та засоби для підвищення якості професійного орієнтування.

Важливо, що формування цього компонента має бути цілеспрямованим і систематичним, закладеним ще на етапі професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої педагогічної освіти. Такий підхід відповідає сучасним вимогам до підготовки педагогічних кадрів і сприяє вихованню в педагогах готовності до саморозвитку та вдосконалення. Постійне оновлення знань і навичок, необхідних для якісного здійснення профорієнтаційної роботи, забезпечує педагогам високий рівень готовності адаптованість до змін у сфері освіти та ринку праці.

Рефлексивний компонент, таким чином, є основою для самовдосконалення педагога, адже здатність до аналізу власної діяльності та критичної оцінки результатів дозволяє

вчителю не тільки підвищувати ефективність профорієнтаційної роботи, а й відповідати на запити сучасного суспільства щодо якісної підготовки молоді до професійного самовизначення.

Список використаної літератури

1. Негривода О. О. Підготовка майбутніх учителів до професійно орієнтаційної роботи зі старшокласниками : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.04. Одеса, 2012. 20 с.
2. Лозовецька В. Т. Професійна орієнтація молоді в умовах сучасного ринку праці : монографія. Київ, 2012. 163 с.

Назарак Михайло Степанович,
*старший викладач ЗЗНО I-III ступенів Великокучурівської сільської ради
Чернівецького району Чернівецької області;*
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
*доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Підготовка майбутніх спеціалістів, майстрів виробничого навчання, інженерів, техніків, викладачів шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів, вищих навчальних закладів в наш час нерозривно пов'язана із володінням сучасними учнями та майбутніми робітниками цифровими технологіями. Ця майстерність вимагає на сьогодні майстерності на високому рівні. Адже – сучасним спеціалістам необхідне постійне вдосконалення навичками та професійною майстерністю, оскільки різноманіття сучасних наукових та виробничих задач стимулює неперервну появу нових програмних продуктів, спеціалізованих програм, які роблять діяльність сучасних спеціалістів, викладачів ефективною, високопродуктивною, конкурентоспроможною.

Цьому сприяє оснащення сучасних кабінетів інформатики у закладах різного рівня акредитації комп'ютерною технікою, відповідним обладнанням, літературою, додатковими довідниковими матеріалами. Слід зазначити, що у сучасних умовах студенти, учні, курсанти слухачі тощо повинні добре володіти також іноземними мовами, зокрема – англійською мовою, оскільки значна доля сучасної наукової та технічної літератури видається саме на англійській мові. Володіння навичками та знаннями інформатики на високому, сучасному рівні неможливе без фундаментальних знань з математики, фізики, а також – цілої низки технічних дисциплін: креслення, технічної механіки, технологій машинобудування, матеріалознавства. Слід пам'ятати, що сучасний парк верстатного обладнання також постійно змінюється та вдосконалюється, а це – вимагає володіння від спеціалістів сучасними, досить складними технологіями. Сама інформатика, як наука також зазнає постійних трансформацій та перетворень, вдосконалень, пов'язаних із зміненнями суміжних наук і дисциплін.

Тому реалізація та втілення в життя перерахованих вище задач неможливі без комплексного підходу до освітнього процесу, який повинен бути неперервним та таким, що постійно буде не тільки передавати нові знання слухачам, але й здійснювати постійний моніторинг і контроль якості та рівня знань не тільки у закладах освіти, але й на виробництві, у промислових підприємствах. Здійснення такого процесу неможливе без створення відповідної інфраструктури та побудови навчального процесу таким чином, щоб він і сам міг постійно вдосконалюватись та покращуватись.

Реалізація таких завдань неможлива без відповідного фінансування з боку держави, координації всіх ланок освітнього процесу, забезпечення його необхідними обладнанням, технічними засобами, літературою, та іншими необхідними для цього складовими. Зрозуміло, що й юридична база та законодавство, відповідні правові акти, норми та вимоги повинні забезпечувати сприяння всім необхідним заходам та можливим й необхідним зміненням, вдосконаленням навчального процесу [1].

Список використаної літератури

1. Гребньов Г. М. Формування напрямків підвищення ефективності маркетингового механізму управління конкурентоспроможністю будівельних підприємств в ринкових умовах. *Економічний вісник НТУ «КПІ»*. Київ, 2014. № 11. С. 395–400.

Негрій Олександр Володимирович,
магістрант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дидактичні й методичні основи професійної підготовки педагогів професійного навчання розглянуто в працях низки вчених.

Але в умовах російської агресії, коли більшість вузів перейшли на дистанційне навчання, час ставить нові вимоги не тільки до змістового аспекту фахової підготовки, але й до всієї методичної системи, зокрема, організаційних форм професійного навчання. Під час організації освітнього процесу у ЗВО лекція є одним із видів занять. Поняття «лекція» має латинське походження (*lectio*) означає читання.

Зазначимо, що впродовж XVIII – першій половині XIX ст. лекція була чи не єдиним методом учіння.

За змістом класифікують вступні, інформаційні, заключні, оглядові лекції [1, 2].

На вступній лекції короткого оглядається зміст ОК, основні завдання, компетентності та результати засвоєння зазначеного компонента.

На інформаційних лекціях відбувається засвоєння здобувачами освіти наукової інформації за темами робочої навчальної програми ОК.

Основними завданнями заключної лекції є узагальнення досить об'ємного за обсягом навчального матеріалу, повідомлення здобувачам освіти про шляхи практичного використання набутих знань у галузях виробництва.

Оглядові лекції плануються, як правило, перед державною атестацією, на них відбувається стисле пригадування значного обсягу наукової інформації, яку внесено до програми державного іспити. Також практикується проведення оглядових лекцій після першої лекції перед здобувачами освіти, які вступили на навчання за скороченим терміном навчання.

Зміст навчального матеріалу лекцій включає історичні та сучасні факти розвитку науки, галузей виробництва. На лекціях лектор допомагає здобувачам освіти зорієнтуватися у значному обсязі інформації: визначити найціннішу літературу, розібратися з тенденціями сучасного тощо.

Включення лекцій в освітній процес будується на принципах науковості; наочності; системності і систематичності; активності і самостійності тощо.

Але наразі постає проблема підвищення ефективності лекції.

Наш педагогічний досвід дозволяє виокремити наступні шляхи удосконалення лекцій.

Перш за все це – впровадження нових педагогічних технологій. Звернемо увагу на погляд І. М. Дичківської, яка подає історію становлення педагогічної технології наступним чином: задум упровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка»): технічні засоби в навчальному процесі – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспект виховання) [3].

Наступним є використання нетрадиційних лекцій. За своєю структурою нетрадиційні організаційні форми не відповідають загальноприйнятим нормам. Тобто структура нетрадиційної лекції відрізняється від структури традиційної.

Акцент робимо на тому, що під час проведення традиційної лекції основну роль виконує лектор, а під час нетрадиційної ми маємо концентрацію вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль здобувачів освіти.

Під час проведення лекції в онлайн режимі досить важко впродовж усього часу концентрувати увагу слухачів.

Науковообгрунтованим є проблемне викладання знань. Під час проблемної лекції яскраво проявляється спільна взаємодія лектора і здобувачів освіти, які включаються до пошуку невідомого.

Цілі проблемної лекції:

- засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань;
- розвиток у здобувачів освіти логічного мислення;
- формування у здобувачів освіти мотивації до вивчення змісту певного ОК та прагнення до здобуття професійної компетентності.

Структура проблемної лекції: виокремлення навчальної проблеми; акцент на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; аналіз гіпотез з точки зору вони є вірними чи невірними; висновок; підтвердження висновку.

На завершальному етапі лектор разом зі здобувачами освіти формує узагальнення, робить висновки.

Проблемна лекція передбачає багатоваріантні підходи до вирішення окресленої проблеми.

Під час проектування такої лекції дуже важливо враховувати особливості суб'єктів навчальної аудиторії. Наприклад, якщо рівень початковий, то доцільно щоб сам лектор вказав на проблему і обгрунтував шляхи її розв'язання. Надалі, коли рівень зростає доцільно перед студентами озвучити проблему, але шляхи її розв'язання, будуть пропонувати самі здобувачі освіти. У науково-методичній літературі така лекція дістала назву лекція-брейнстормінг або «мозкова атака».

Проведення зазначеної лекції включає два етапи. На першому пропонуються і фіксуються ідеї розв'язання проблемної ситуації, а на другому – ці ідеї аналізуються і обираються найефективніші.

Для активізації всіх органів відчуття під час проведення лекції в онлайн режимі передбачається розгорнуте коментування заздалегідь підготовлених візуальних матеріалів, які глибоко розкривають зміст. Зокрема, це – широке використання «опорних сигналів»: у вигляді схем; малюнків; діаграм; технічних рисунків; геометричних фігур, а також різною кольоровою гамою. Значну роль відіграють такі чинники як графічний дизайн, колір, оптимальність поєднання словесної та візуальної інформації, технічних засобів і традиційних наочних матеріалів тощо.

Усе це сприяє більш ефективному усвідомленню поданого матеріалу.

Здійснюється реалізація «золотого правила дидактики» - активізується як слуховий аналізатор, так і зоровий. Наукові дослідження засвідчують, що за таким підходом засвоюється до 65% інформації.

Спостереження показує, що практично усі викладачі вишу вводять під час лекції елементи бесіди. Лекція-діалог (лекція бесіда) передбачає діалог того, хто навчає з тими, хто навчається. За таким підходом лекція дозволяє спрямовувати увагу здобувачів освіти на найважливіші питання теми, визначати технологію викладення нового навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Таким чином, лекційне подання навчального матеріалу за дистанційної форми навчання потребує використання нетрадиційних лекцій (проблемної лекції, лекції прес-конференції, лекції-бесіди, лекції-дискусії, візуальної лекції тощо) з метою активізації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г.В., Маринченко Є.О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів // «Вісник» Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. 2017. № 2 (34). С. 40 – 47.
2. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу* : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене (“Академвидав”). 2015.

Недех Роман Ігорович,

*студент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТЬНОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Сучасні соціально-економічні умови в Україні значно впливають на функціонування вищої школи. Спостерігається зростання вимог з боку держави та суспільства до якості вищої освіти, відбувається стрімке оновлення технологій навчання, динамічно змінюються організаційні та економічні умови діяльності закладів вищої освіти, загострюється конкуренція на ринку освітніх послуг. У зв'язку з цим, заклади вищої освіти мають актуалізувати свою соціальну місію через здійснення освітньої діяльності, спрямованої на: істотне підвищення якості вищої освіти, розробку та впровадження нових інтелектуальних та наукоємних освітніх технологій, підручників та навчального обладнання, пошук та розвиток нових джерел фінансування, удосконалення трудових мотивацій, підвищення професійного рівня професорсько-викладацького складу [3].

Сучасні дослідження вказують на необхідність розробки стратегій випереджувального розвитку освіти та створення модульних систем навчання, які зможуть адекватно реагувати на зміни в навколишньому середовищі. Це зумовлює зростання інтересу педагогічної спільноти до теорії поколінь, яка допомагає краще зрозуміти особливості та потреби людей різного віку, а значить, і ефективніше організувати процес навчання.

В умовах динамічних змін, закладам вищої освіти необхідно постійно вдосконалюватися, щоб відповідати викликам сьогодення та виконувати свою соціальну місію. Розробка та впровадження стратегій випереджувального розвитку, створення

модульних систем навчання, використання нових освітніх технологій та підходів, а також розуміння особливостей різних поколінь студентів, дозволять забезпечити високу якість вищої освіти та підготувати конкурентоспроможних фахівців [1].

Теорія поколінь привертає все більшу увагу вчених, оскільки одні її підтверджують та прогнозують яким буде наступне покоління, а інші спростовують та зазначають, що вона занадто уособлена. Ця теорія була створена американськими вченими Нейлом Хоув (Neil Howe) і Вільямом Штраусом (William Strauss) у 1991 році. Основи цієї теорії були викладені в книзі «Покоління» (1991).

В останні роки спостерігається значне зростання наукового та практичного інтересу до теорії поколінь. Ця теорія ґрунтується на твердженні, що люди, народжені в один і той же історичний період, формуються під впливом схожих соціокультурних та політичних подій, що робить їх ціннісні орієнтири, поведінку та сприйняття світу подібними. Ціннісні основи, згідно з теорією, визначають особливості спілкування, вирішення конфліктів, побудови взаємин та постановки цілей для представників певного покоління.

Теорія поколінь зародилась у 90-х роках ХХ століття і й досі залишається предметом дискусій та полеміки серед науковців та практиків.

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології свідчать про зростаючу актуальність теорії поколінь. Ця теорія стверджує, що люди, народжені в один історичний період, зазнають схожих політичних, економічних та культурних впливів, що формує їхні спільні цінності, поведінку та сприйняття світу. Ці спільні характеристики дозволяють дослідникам об'єднувати людей в групи, які називаються «поколіннями» [2].

Покоління можна дефініювати як соціально-демографічну та культурно-історичну групу людей, об'єднаних віковими рамками та спільними умовами становлення та життєдіяльності в конкретний історичний період. Перехід від одного покоління до наступного відбувається послідовно: нові учасники з'являються в культурному просторі, а старі поступово виходять з нього. Ці нові учасники мають можливість брати участь лише в хронологічно обмеженому відрізку, тому важливою стає постійна передача накопиченої культурної спадщини.

Характеристика основних поколінь:

1. GI – Generation Item – Переможці (1900–1923 рр.): цінності: працелюбність, патріотизм, віра в авторитет. Особливості: пережили Велику депресію та Другу світову війну, цінують стабільність та порядок.

2. P – Pensioners – Мовчазне покоління (1923–1943 рр.): цінності: стриманість, відповідальність, ощадливість. Особливості: дорослішали в часи Холодної війни, віддані своїй роботі та сім'ї.

3. BB – Baby Boomers – Бебі-бумери (1943–1963 рр.): цінності: ідеалізм, прагнення до успіху, віра в силу особистості. Особливості: застали економічне зростання та соціальні революції, активні та амбітні.

4. X – Невідоме покоління (1964–1984 рр.): цінності: самостійність, прагматизм, баланс між роботою та особистим життям. Особливості: свідки розпаду СРСР, цінують гнучкість та адаптивність.

5. Y – Міленіали, Next (1985–1999 рр.): цінності: комунікабельність, відкритість до нового, соціальна відповідальність. Особливості: виростили в епоху інформаційних технологій, цінують свободу та самовираження.

6. Z – Центеніали (2000 р. і старше): цінності: технологічність, мультизадачність, візуальне сприйняття інформації. Особливості: не пам'ятають життя без Інтернету, цінують швидкість та інновації.

7. Покоління Альфа (2015-2035 рр.):

Очікується, що на становлення та розвиток цього покоління значний вплив матимуть соціальні мережі.

Розуміння особливостей та потреб різних поколінь є важливим фактором для: підвищення ефективності комунікації, створення кращих умов для співпраці, розробки більш адресних маркетингових стратегій [1].

Сучасні дослідження в галузі соціології та психології дедалі більше уваги приділяють вивченню нового покоління «Альфа», яке з'явиться на світ після 2023 року. Ця генерація, на думку експертів, стане рушійною силою майбутнього прогресу, адже буде виховуватися в умовах стрімкого розвитку технологій та інформатизації суспільства.

Характеристика покоління «Альфа»:

- високий рівень інтелекту та адаптивності: завдяки ранньому доступу до інформації та технологій, представники покоління «Альфа» очікувано матимуть високий рівень інтелекту та зможуть швидко адаптуватися до мінливих умов життя.

- нестандартне мислення та креативність: Необхідність постійно обробляти великі обсяги інформації сформує у них нестандартне мислення та креативний підхід до вирішення проблем.

- прагнення до самореалізації та саморозвитку: Цінності покоління «Альфа» ґрунтуватимуться на прагненні до самореалізації, саморозвитку та особистісного зростання.

- відповідальність за майбутнє планети: Екологічні проблеми та глобальні виклики, з якими стикається сучасний світ, мотивуватимуть «альф» до пошуку рішень та активної участі у збереженні довкілля.

- співпраця та партнерство: На відміну від ієрархічних структур минулого, «альфи» надаватимуть перевагу співпраці та партнерству у досягненні спільних цілей [3].

Поточний момент вимагає від педагогічних працівників високого темпу оновлення знань, вільного володіння інформаційними ресурсами та навчальними технологіями. Адже врахування викладачем фізіологічних та психологічних особливостей сучасних студентів дозволить успішно здійснити педагогічний вплив для вирішення освітніх завдань. Починаючи від засвоєння класичних знань, базових істин, загальнолюдських цінностей з переходом до орієнтування студента на вміння орієнтуватися в обраній професії та визначати її актуальні проблеми.

Список використаної літератури

1. Карташова Л. А., Бахмат Н. А., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. т 68, №6. с. 193-205.

2. Маринченко І. В. Технологія безшовного виробництва одягу у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання швейної галузі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка*. Випуск 206. 2022. С. 171-175.

3. Маринченко І. В. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості України. *Modern engineering and innovative technologies. Germany: Sergeieva&Co Karlsruhe*. 2020. Том 13. Випуск 2. С. 49-55. DOI: 10.30890/2567-5273.2020-13-02-025

4. Inna Marynchenko, Mariana Malchuk, Yurii Piash, Valentyna Papushyna, Mykola Yakymchko. Use of digital technology tools for forming the readiness of future specialists in accordance with the requirements of the current labor market of Ukraine. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13. Issue 1, Special Issue XXXIV. pp. 222–229. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130134/papers/J_32.pdf

5. Шелудько І. В. Фахова підготовка педагогів професійного навчання в умовах інноваційних технологій як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2017. №6 (149). с 124–130.

Опанасенко Віталій Петрович,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Особливістю сучасного освітнього процесу в закладах вищої освіти є стимулювання майбутнього фахівця до саморозвитку та самовдосконалення протягом усього періоду навчання використовуючи різні форми організації самостійної роботи. Зазначимо, що особливістю навчально- та науково-дослідницької діяльності є самостійно-індивідуальний характер сформованих компетентностей. Отже, впроваджуючи в освітній процес дослідницький підхід, необхідно враховувати, що його реалізація тісно пов'язана саме з організацією самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти. Тож, навчально- та науково-дослідницьку діяльність здобувачів освіти ми розглядаємо як ефективний метод формування професійної компетентності майбутнього педагога професійного навчання, що сприяє розвитку його професійних якостей особистості й підвищує конкурентоспроможність на ринку праці.

Самостійна робота спрямовує всю активну розумову діяльність студентів у навчальний процес і є внутрішньою основою зв'язку різних видів і форм занять. Уважаючи цей вид діяльності студентів основним методом засвоєння знань, прихильники цієї думки звертають увагу на те, що самостійна робота охоплює пізнавальну діяльність, яку здійснюють студенти не лише в позааудиторний час, а й на лекціях, практичних та лабораторних заняттях, семінарах, заліках, іспитах, під час виконання індивідуальних розрахункових, графічно-розрахункових, курсових, дипломних робіт тощо. Тобто самостійна робота, згідно з таким баченням, охоплює весь навчальний процес.

Самостійна робота, яка носить дослідницький характер, на відміну від навчально-пізнавальної самостійної роботи, передбачає прогнозування не тільки навчального процесу, але і результату діяльності. Проводячи паралелі між ними, зауважимо, що в результаті виконання студентом самостійної дослідницької роботи відбувається формування вмінь організувати, здійснювати та контролювати дослідницьку діяльність протягом усього часу до моменту отримання кінцевого результату. В основі такої роботи лежить самостійне пізнання, яке спонукає майбутнього фахівця, проявляючи пізнавальну активність та дослідницькі якості, вирішувати поставлені перед ним завдання, використовуючи для самоосвіти як аудиторні, так і позааудиторні форми організації освітнього процесу.

Самостійна діяльність у процесі розв'язування індивідуальних дослідницьких та розрахункових завдань з фахових технічних дисциплін важлива не лише тому, що в межах аудиторних занять неможливо ані викладачу подати, ані студентам засвоїти величезний обсяг знань, який постійно збільшується та оновлюється, а й тому, що сприяє формуванню у них досконалих умінь вирішувати творчі проблемні завдання. Сучасні вчені-педагоги [1; 4; 6] виокремлюють ще низку таких причин: будь-яка навчальна діяльність містить елемент самостійної роботи; самостійна робота передбачає різноманітні форми діяльності студентів, забезпечуючи найвищий рівень засвоєння навчального матеріалу; самостійна робота над вивченням навчального матеріалу дає знання та переконання; самостійна робота є основою самоосвіти студентів, формує мотивацію та навички самоосвіти; самостійна робота є головним компонентом готовності до пізнавально-дослідницької діяльності, тому остаточне формування дослідницьких умінь відбувається власне під час самостійних спроб розв'язувати дослідницькі завдання.

Проведений нами аналіз різних підходів до формування у студентів дослідницьких умінь показав, що досягнення кінцевої мети самостійного пізнання може бути забезпечено за

умови, якщо в системі освітнього процесу буде функціонувати підсистема, спеціально орієнтована на формування дослідницьких здібностей особистості, що становлять готовність майбутнього фахівця до творчої професійної діяльності.

Організація самостійної роботи студентів потребує від викладача ґрунтовної підготовки. Якщо при цьому викладач ставить завдання сформувати у студентів уміння і навички самостійної роботи, то йому, потрібно продумати і визначити мету, час, характер самостійної роботи та уміння і навички, що будуть формуватися. Він повинен передбачити способи повторення того мінімуму знань і вмінь, що необхідні для здійснення самостійної навчальної діяльності. Виокремивши основні поняття та ідеї, необхідно визначити, які з них мають подаватися в готовому вигляді, а які студенти повинні отримати в результаті самостійної роботи.

Саме тому організація самостійної роботи в різних типологічних студентських групах передбачає особистісно-орієнтований підхід: для слабких студентів потрібно створювати спеціальні ситуації успіху шляхом добору таких завдань, які вони на цей момент зможуть виконати, і активного заохочення. Для сильних – важливо забезпечити можливість отримувати радість подолання особливих ускладнень у процесі розв'язання завдань підвищеної складності, тобто досягти відповідності рівня складності навчального завдання рівню можливостей тієї чи іншої типологічної групи.

Важливим в організації самостійної роботи є систематичний контроль за її результатами з боку викладача, який забезпечує оцінювання результатів навчання і дає змогу здійснювати корекцію знань. При цьому необхідно дотримуватися педагогічних вимог до контролю, а саме: об'єктивності під час перевірки та оцінки знань, умінь та навичок; систематичності; необхідності в організації самоконтролю.

Таким чином, діяльність викладача під час організації самостійної роботи студентів за умови використання дослідницького підходу має передбачає наступні дії, як: розробка комплексу дослідницьких завдань, або завдань проблемного характеру з навчальної дисципліни різних рівнів складності; індивідуалізація цих завдань; зміна рівнів складності завдань для студентів для того, щоб рівень самостійності під час їх виконання постійно збільшувався; створення позитивного емоційного фону під час навчальних занять з орієнтацією на дослідницьку діяльність; оптимальне поєднання фронтальної, групової та індивідуальної форм роботи; надання консультативної допомоги залежно від індивідуальних особливостей здобувачів освіти; добір форм і засобів контролю за продуктивністю виконання самостійної роботи.

Із цієї точки зору доцільним є дотримання алгоритму самостійної роботи [5, с. 124]: постановка мети – виявлення вихідних даних, їх аналіз – вибір способу досягнення мети, виконання дії проведення самоконтролю – коригування способу досягнення мети – коригування виконання дії. Виконання самостійної роботи за таким алгоритмом сприятиме розвитку розумових здібностей студента, і за таких умов викладач здатний здійснювати керування процесом формування професійних якостей майбутнього фахівця.

Список використаної літератури

1. Опанасенко В. П. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки / Опанасенко В. П., Самусь Т. В. // *Наукові інновації та передові технології (Серія «Педагогіка»)*. – 2022. – № 9(11) С. 167-178.
2. Опанасенко В.П., Литвинова Н.В. Організація самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів під час вивчення професійно-орієнтованих дисциплін. / В. П. Опанасенко, Н.В. Литвинова // *Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка. Педагогічні науки*. Глухів, В.28. – 2015, С. 113-121.
3. Опанасенко В.П. Інформаційно-комунікаційні технології в організації самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ як умова формування самостійної

компетентності / В. П. Опанасенко, Б. І. Вовк // *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Педагогіка та психологія*. Мукачево, – 2017. Вип. 1 (5). С. 72-76 218 с.

4. Самусь Т. В. Особливості організації самостійної роботи педагогів професійного навчання під час вивчення дисципліни «Електропривод та використання електроенергії в сільському господарстві» / Т. В. Самусь, В. П. Опанасенко // *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи*: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Глухів, 21 жовтня 2022 р.) – Глухів, – 2022. С. 286-290.

5. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп'ютерного моделювання / Самусь Т. В., Опанасенко В. П. // *«Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»)*, – 2024. № 6 (40). С. 415-426.

6. Vitalii Opanasenko, Tetiana Samus. Model of formation of research competence of teachers of professional education in the process of their professional training. *Innovative approaches to ensuring the quality of education, scientific research and technological processes* : Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology / Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek, Yana Suchukova. Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2021, pp. 779-786.

Остапенко Анна Вікторівна,

*доктор філософії в галузі освіти, науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки
фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

ФАКТОРИ ОЦІНЮВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ТЕХНОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Розвиток цифрових технологій та їх застосування в освіті дедалі більше вимагає від викладачів професійно користуватися сучасними технологіями. У 2021 році в Іспанії проведено дослідження вивчення рівня цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти та визначенню фактори, що їх зумовили. Для досягнення цієї мети використано методологічний метод анкетування. У дослідженні взяли участь заклади вищої освіти Іспанії. Отримані результати показали, що викладачі закладів вищої освіти мають переважно середній рівень цифрових навичок, нажаль, це залежить від поколінь викладачів. Зокрема, виявлено, що молодші викладачі (міленіали) мають більш просунутий рівень цифрових навичок від старшого покоління. Викладачі в закладах вищої освіти мають позитивний вплив стратегічного лідерства в питаннях впровадження технологій на розвиток цифрових навичок викладачів. Заклади вищої освіти з кращими технологічними ресурсами та з навчальними планами, що орієнтовані на технологічні ресурси педагогічного застосування технологій мають викладачів з більш високим рівнем цифрових навичок.

У результаті аналізу інформації, отриманої під час анкетування в коледжах показано, що більшість викладачів мають середній рівень цифрової компетентності. Зокрема 32% респондентів мають просунутий рівень, 65% – середній рівень, а решта 3% – початковий або низький рівень. Аналіз даних, вченими отриманих під час опитування, не виявив суттєвих відмінностей у рівні володіння цифровими навичками залежно від віку. Однак при класифікації викладачів коледжів за поколіннями є невеликі відмінності. Наймолодші викладачі (покоління міленіалів) (23-38 років) просунуті користувачі цифрових технологій. З іншого боку, серед бейбі-бумерів (55-73 роки) та покоління X (39-54 роки) мало володіють цифровими навичками. Покоління Z (від 22 роки) володіють високою компетентністю в цифрових технологіях.

У результаті показано зв'язок між підготовкою та рівнем володіння цифровими навичками. Під час анкетування викладачів коледжів, що в їхніх ЗВО є навчальні програми з використання цифрових технологій. На противагу цьому, викладачі не мають доступу до навчальних програм на постійній основі (24/7). Зібрані дані свідчили про позитивний вплив типу навчання на рівень цифрових навичок, досягнуті викладачами закладами вищої освіти. Зокрема, 80% викладачів з високим рівнем цифрових навичок проходять регулярні тренінги з цифрових навичок, які організовує їхній навчальний заклад. Натомість викладачі з нижчим рівнем цифрових навичок не мали доступу до такого навчання.

Усе це підкреслює важливість навчання впродовж життя для підвищення рівня цифрових компетенцій викладачами коледжів. Ця підготовка «повинна була працювати пліч-о-пліч з соціально-освітніми змінами, які генеруються в усі часи. Звідси виходить, що важливість безпосереднього підвищення кваліфікації викладачів цифрових компетенцій. Необхідність просування спеціальних навчальних планів для викладачів закладів вищої освіти у галузі цифрових компетентностей для досягнення ефективного педагогічного технологічного впровадження цифрових технологій. Іспанські вчені показали залежність між рівнем цифрових навичок викладачів ЗВО та ступенем технологічного оснащення коледжів, в яких вони працюють. ЗВО з кращим технологічним оснащенням працюють викладачі з вищим рівнем цифрових компетентностей.

Список використаної літератури

1. Assessment of Digital Competencies of University Faculty and Their Conditioning Factors: Case Study in a Technological Adoption Context / J. Jorge-Vázquez et al. *Education Sciences*. 2021. Vol. 11, no. 10. P. 637. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci11100637> (date of access: 21.10.2024).

Паскар Андрій,

*студент кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;*

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,

*доктор технічних наук, професор кафедри професійної та
технологічної освіти і загальної фізики*

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ВИМІРЮВАННЯ НАПРУЖЕНЬ В МАТЕРІАЛІ ДЕТАЛЕЙ ТА ЕЛЕМЕНТІВ КОНСТРУКЦІЙ ОПТИЧНИМ МЕТОДОМ

Для успішного проектування та побудови механізмів, елементів конструкцій та споруд необхідно забезпечити їх подальшу довготривалу працездатність та надійність. Перш за все – це міцність цих елементів вузлів конструкцій та споруд. Теоретичні методи розрахунку на етапі проектування дають можливість отримати проектну оцінку, тобто – таку, яка передбачається технічними умовами на майбутній виріб. Проте, – при проектуванні невід'ємним етапом процесу створення виробу є також експериментальна оцінка майбутніх властивостей виробу, порівняння їх із тими, що дають результати розрахунків.

Одним з дуже розповсюджених та таких, що широко використовуються є метод фото пружності. Дуже суттєвою його перевагою серед інших експериментальних методів є те, що він є неруйнівним методом контролю: після його використання не порушується цілісність деталі, зберігається її подальша працездатність. Внаслідок саме цих властивостей цей метод і набув у наш час широкого розповсюдження. Його використовують у всіх випадках, коли майбутні деталі мають досить складну форму, при якій теоретичні розрахунки носять наближений характер. Тому, крім перевірки міцності взагалі необхідно також експериментальне уточнення розрахункових результатів. На користь цього методу служить

також та обставина, що апаратура, яка використовується при його застосуванні не є складною та дефіцитною.

Одним із обмежень такого методу є те, що його застосування можливо лише тільки для оптично прозорих матеріалів: скла, пластмас тощо. Проте, – одним із шляхів розширення застосування цього методу вимірювань є можливість моделювання: виготовлення з оптично прозорих матеріалів моделей відповідних елементів конструкцій, розподіл поля напружень в яких цікавить дослідника-експериментатора. Моделі можливо виготовляти у будь-якому масштабі, або – в натуральну величину. Таким способом можливо вимірювати напруження та місця їх концентрації в деталях складної форми, які теоретичними методами обрахувати або досить складно, або – взагалі іноді неможливо із необхідною точністю.

Метод базується на факті, що оптично прозорі матеріали у напруженому стані набувають подвійного променезаломлення, стають оптично анізотропними. Найбільш просто оптичним методом здійснюється аналіз плоского напруженого стану в моделях постійної товщини. З опору матеріалів відомо, що будь-який об'ємний напружений стан завжди може бути приведений до плоского, або навіть – до лінійного напруженого стану. Ця обставина й дозволяє широко та ефективно використовувати метод фото пружності для оцінки міцності та вимірювання величини поля напружень, їх концентрації в матеріалі деталей та елементів конструкцій складної форми [1].

Використання такого методу вимірювання напружень та оцінки напружено-деформованого стану матеріалу конструкцій у навчальному процесі дозволить суттєво розширити діапазон знань студентів, їх можливості та перспективи використання отриманих знань у подальшій трудовій діяльності.

Список використаної літератури

1. Писаренко Г. С., Квітка О. Л., Уманський Є. С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид. К.: Вища школа. 2004. 654 с.

Пахомов Ілля Володимирович,

*старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Нові соціокультурні та освітні виклики спричинюють видозміну завдань, професійних функцій майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти. Відповідно до професійного стандарту майстри виробничого навчання займаються організацією та здійсненням професійно-практичної підготовки (виробничого навчання та виробничої практики) робітничого потенціалу країни, від якого залежить добробут та економічне відновлення України.

З метою їх підготовки до впровадження в освітній процес інноваційних технологій у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (далі – БІНПО) створена та апробована освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти «Розвиток фахової компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти в умовах інноваційних освітніх викликів» (далі – Програма), яка є нормативним документом для організації освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації за різними формами і

моделями навчання. Програма містить комплекс освітніх компонентів, зокрема змістових модулів, варіативних модулів (спецкурсів) тощо, спрямованих на досягнення визначених результатів навчання.

Програма передбачає досягнення результатів навчання у формі розвинутих та/або вдосконалених ключових, загальних та фахових компетентностей, визначених професійним стандартом «Майстер виробничого навчання», Європейською рамкою кваліфікацій, Рамковою програмою оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, що схвалена Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу. Зміст Програми зорієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, інтегрує основні методологічні підходи і принципи освіти дорослих.

Результатом підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання за Програмою є підготовка конкурентоспроможних на ринку освітніх послуг фахівців, які здатні забезпечувати випереджувальність розвитку країни в умовах війни та період повоєнного відновлення, готові виконувати роль консолідаторів нації, активно зреалізовувати інноваційні освітні проєкти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринку освітніх послуг.

Серед професійних компетентностей майстра виробничого навчання за трудовою дією або групою трудових дій, що входять до них, професійним стандартом «Майстра виробничого навчання» визначено професійний розвиток (здатність до самоаналізу та коригування власної професійної діяльності з урахуванням результатів педагогічного впливу; розробляти та реалізовувати програму професійного самовдосконалення; проводити майстер-класи, відкриті уроки, тренінги тощо; вживати заходи для збереження фізичного та психологічного здоров'я, профілактики професійного вигорання).

Для цього законодавством передбачено обов'язкове підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання не рідше одного разу на п'ять років. Підвищення кваліфікації – важливий чинник безперервної освіти, складник формальної, неформальної та інформальної професійної освіти, організована форма їх навчання.

Метою підвищення кваліфікації є підготовка інноваційного майстра виробничого навчання відповідно до державної освітньої політики, з урахуванням суспільних викликів, роботодавців та ключових стейкхолдерів, який поєднує у своїй професійній діяльності теоретичну та практичну підготовки, має сформовані ключові, загальні та фахові компетентності, готовий конкурувати і бути активним суб'єктом на ринку праці.

Зміст Програми на підставі поєднання модульних технологій і залікових кредитів забезпечує реалізацію комплексної мети підвищення кваліфікації. Зміст Програми орієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, відповідає європейським і світовим стандартам якості освіти. Освітній процес зорієнтовано на формування всебічно гармонійної особистості, здатної до безперервної освіти впродовж життя, професійного розвитку, постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, у різних галузях техніки, технологій, системах управління, організації праці в умовах ринкової економіки, розвитку інноваційно-інформаційного потенціалу держави, організовується з урахуванням можливостей сучасних цифрових, андрагогічних, акмеологічних тощо технологій навчання.

Програма визначає науково обґрунтований зміст і структуру навчання на курсах підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання за темою: «Розвиток фахової компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти в умовах інноваційних освітніх викликів», основні вимоги до розвитку та вдосконалення їхніх ключових, загальних та фахових компетентностей. Її зміст орієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, інтегрує основні методологічні підходи і принципи освіти дорослих. Вона ґрунтується на засадах компетентнісного, андрагогічного, акмеологічного, аксіологічного, синергетичного, системного, коучингового, герменевтичного, праксеологічного тощо підходів, поділяє філософію визначення вимог до сучасного фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проєкті

Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Передбачено навчання за програмою підвищення кваліфікації (у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо). Підвищення кваліфікації може бути реалізовано за місцем провадження Інститутом освітньої діяльності; за місцем роботи педагогічних працівників; за іншим місцем (місцями); дистанційно, якщо це передбачено договором та/або відповідною програмою; за змішаною формою навчання.

Для цього у БІНПО вироблена власна модель реалізації змішаного навчання – Self-blend модель, що ґрунтується на основі взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного і мобільного навчання та технічних засобів (комп'ютери, мобільні Інтернет-пристрої, мобільні Інтернет-комунікатори, смартфони, планшети, ноутбуки, ультрабуки, інтерактивна дошка тощо), становить мікс онлайн-навчання з періодичним виходом на викладача для консультацій, супервізії, мобільного навчання, коучингу в межах курсового і міжкурсорового періодів. Self-blend модель змішаного передбачає використання в освітньому процесі до 70% технологій дистанційного навчання, при цьому мережеві технології використовуються не тільки для зберігання і передачі навчального матеріалу, але й для виконання завдань, реалізації контрольних заходів, колаборації, навчальної взаємодії (консультацій, обговорення, коучингу, супервізії) та іншої навчальної взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу, ключових стейкхолдерів, представників виробництва і бізнесу. При цьому має місце самоконтроль студента/слухача за часом, місцем, індивідуальною траєкторією і темпом навчання.

Поширеними формами освітніх послуг у міжкурсоровий період є консалтинг, що передбачає аналіз, обґрунтування перспектив використання освітніх інновацій з урахуванням предметної галузі і запитів суб'єкта; супервізія, що дозволяє стимулювати до професійного розвитку впродовж життя, опанувати професійно-педагогічну діяльність на рівні суспільних та освітніх викликів із вибором змісту, форм, терміну, параметрів навчання.

Інститут забезпечує відкритість і доступність інформації шляхом її оприлюднення на офіційному вебсайті (<https://binpro.com.ua/>). Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів.

Підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти може здійснюватися за різними моделями і формами навчання. Загальна тривалість навчання на курсах підвищення кваліфікації складає – 150 год. / 5 ЕКТС-кредитів.

Підготовці майстрів виробничого навчання до застосування освітніх інновацій присвячений навчальний модуль №4 «Освітні інновації в професійній діяльності майстра виробничого навчання. Зміст модуля полягає у формуванні комплексу організаційно-методичних умінь майстрів виробничого навчання, спрямованих на впровадження освітніх інновацій та інноваційних виробничих технологій у професійно-практичну підготовку кваліфікованих робітників.

Науково-методичний супровід освітнього процесу полягає в ознайомленні слухачів із сучасним технологічним рівнем галузей виробництва та перспективними напрямками їх розвитку, сучасними освітніми практиками в процесі виробничого навчання, технологізацією освітнього процесу, сутністю та ознаками інноваційних підходів до його організації, структурними складниками освітніх інновацій, сутністю поняття «інноваційна освітня технологія» та «інноваційна виробнича технологія», стратегією вибору інноваційної технології в професійно-практичній підготовці, педагогічними умовами впровадження інноваційних виробничих технологій в підготовку кваліфікованих робітників, формами презентації та способами апробації результатів інноваційної діяльності, сутністю та завданнями технологізації освітнього процесу в закладі професійної освіти, структурними складниками технології навчання як дидактичної системи, моделями і стратегіями навчання, класифікаціями сучасних технологій навчання професії у відповідності до дидактичних цілей та прогнозованого результату рівня навчальних досягнень учнів з професійно-практичної

підготовки, методологією добору сучасних освітніх практик залежно від специфіки професії, етапами професійно-практичної підготовки, методикою реалізації сучасних освітніх практик у процесі виробничого навчання.

Петренко Максим Віталійович,
*аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підприємницька компетентність вважається однією з основних у списку ключових компетентностей, визначених українськими педагогами на основі дискусій в рамках проекту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний – рівному». Вона включає в себе здатність: узгоджувати свої економічні інтереси та потреби з наявними ресурсами, а також з інтересами та потребами інших людей і суспільства; організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність, а також роботу колективу, орієнтуватися на норми і етику трудових відносин; аналізувати й оцінювати власні професійні можливості та здібності, порівнюючи їх із потребами ринку праці; розробляти, реалізовувати та оцінювати плани підприємницької діяльності і особисті бізнес-проекти; презентувати та поширювати інформацію про результати своєї економічної діяльності та діяльності колективу.

Розвивати підприємницьку компетентність можна під час уроків з усіх предметів та у виховній діяльності. Проте на цьому шляху існує ряд проблем, переважно пов'язаних із готовністю вчителів до такої роботи на уроках технологій.

Інтерактивне навчання завжди має чітко визначені та прогнозовані цілі. Серед основних завдань можна виділити: підвищення ефективності освітнього процесу, посилення мотивації до освітньої діяльності, формування і розвиток підприємницьких навичок учнів, а також удосконалення вмінь володіння сучасними технічними засобами і технологіями для сприйняття та обробки інформації, включаючи оцінку її достовірності.

Інтерактивні технології розглядаються як набір методів та засобів, що забезпечують взаємодію між вчителем і учнями. Їхня мета полягає у трансформації інформації в особисті знання та вміння учнів. Регулярне їх використання в освітньому процесі сприяє покращенню зворотного зв'язку, що є важливим аспектом навчання. На відміну від традиційного навчання, де зворотний зв'язок часто зводиться до простого контролю знань, умінь і навичок, інтерактивні методи забезпечують більш глибоке розуміння матеріалу і активну участь учнів в освітньому процесі.

Для досягнення поставлених цілей педагогу корисно застосовувати різноманітні методи навчання, які можна умовно поділити на кілька груп. До них варто включити:

Методи навчання, засновані на критичному мисленні, аналізі, оцінці та узагальненні фактів, включають такі техніки, як мозковий штурм, SWOT-аналіз, інтерактивні лекції та робота з текстом-джерелом. Ці методи сприяють розвитку в учнів здатності критично оцінювати інформацію, розглядати різні перспективи та робити обґрунтовані висновки на основі фактів. Наприклад, під час мозкового штурму учні можуть генерувати ідеї та шукати розв'язання проблем, що стимулює креативність і активне мислення.

Методи, які сприяють формуванню відповідальності та прийняттю обґрунтованих рішень, включають дискусії, дебати, метод «шість капелюхів» та метаплан. Ці підходи забезпечують основу для відкритого обміну думками та аргументованої дискусії, що дозволяє учням розвивати навички співпраці та конструктивного спілкування. Наприклад, на уроках учні можуть випробувати себе в ролі підприємців, розробляючи бізнес-ідеї, аналізуючи їх і організовуючи їх реалізацію. Це не тільки допомагає їм зрозуміти процес підприємництва, але й налагоджує взаємозв'язки з однолітками, усвідомлюючи свою відповідальність та важливість критичного мислення і активної життєвої позиції.

Методи, що ґрунтуються на емоціях і переживаннях учнів, створюють умови для активної участі та дії. Серед таких методів можна виділити драми, моделювання, рольові ігри, «асоціативний куш» та ментальні карти. Наприклад, рольові ігри є ефективним інструментом для розвитку підприємницьких якостей. Вони дозволяють учням уявити себе експертами в конкретній галузі, демонструючи свої знання та вміння, здобуті через метод випереджувальних завдань. Цей підхід не лише сприяє розвитку навичок, а й підвищує емоційну залученість учнів в освітній процес, що в свою чергу веде до більш глибокого засвоєння матеріалу.

Таким чином, інтеграція цих різноманітних методів в освітній процес дозволяє створити більш динамічне і залучаюче освітнє середовище, яке стимулює розвиток підприємницької компетентності в учнів, необхідної для успішної діяльності в сучасному світі.

Робота в малих групах, експертні групи, зупинки з завданнями та метод проектів є ефективними освітніми технологіями, які сприяють активному залученню учнів до активної співпраці. Продуктивна діяльність учнів стає можливою завдяки взаємонавчанню та співпраці в групах. Метод проектів вважається основним підходом до формування ключових життєвих компетентностей, включаючи підприємницькі навички. Участь учнів у реалізації конкретних шкільних проектів економічного спрямування відіграє важливу роль у розвитку сталих навичок і більш глибокої особистої мотивації до освітньої діяльності.

Інтерактивне навчання також передбачає використання електронних освітніх ресурсів, мультимедійних засобів навчання, роботу з кейсами та участь у дискусіях. Ці елементи сприяють активному залученню учнів в освітній процес та розвитку критичного мислення. Вибір конкретного методу та його реалізація можуть варіюватися відповідно до потреб, можливостей і досвіду учнів. У рамках інтерактивного навчання значна кількість учнів активно бере участь в освітньому процесі, кожен з них робить свій унікальний внесок. Це призводить до обміну знаннями, ідеями, методами діяльності, а також до рефлексії над отриманими знаннями.

Формування і розвиток умінь та навичок, притаманних підприємливій людині, можливе через навчальний матеріал, що має потенціал для інтеграції різних предметів і створення міжпредметних зв'язків. Це дозволяє учням не лише отримувати знання, а й застосовувати їх у практичних ситуаціях, що є важливим аспектом навчання.

На уроках технологій, де використовуються інтерактивні методи навчання, відсутня одноманітність і монотонність; створюються умови для всебічного розвитку дітей. Учні отримують можливість взаємодіяти один з одним, вчителями та навчальним матеріалом, що сприяє їхньому всебічному розвитку та активному залученню в освітній процес. Це, в свою чергу, підвищує інтерес до навчання та допомагає формувати підприємницькі якості, що є важливими для їхнього майбутнього.

Завдання вчителя полягає в тому, щоб створити атмосферу довіри та комфортні умови для співпраці учнів, сприяючи розвитку їхніх лідерських якостей і почуття відповідальності за діяльність групи. Важливо також підібрати відповідні джерела інформації, підготувати тексти для самостійної творчої роботи на уроці, чітко формулювати питання та розробити алгоритм дій для використання певного методу навчання. Від цього залежить рівень розвитку підприємницької компетентності учнів.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання на уроках технологій сприяє формуванню та розвитку підприємницьких навичок учнів. Це допомагає їм свідомо обирати власний шлях до професійного успіху, вчить аналізувати та приймати ефективні рішення не тільки в економічній сфері, а й у різних життєвих ситуаціях, оскільки підприємницька діяльність охоплює різні аспекти життя.

Список використаної літератури

1. Овчарук О.В. Інтеграція ключової підприємницької компетентності до шкільних програм в Україні: шлях до демократичної школи. *Вісник Кременчуцького*

національного університету імені Михайла Остроградського. Випуск 2. 2017. Частина 2. С. 82-88.

2. Назаренко Г.А. Формування підприємницької компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідності до вимог нових державних стандартів: метод. посібник. Черкаси: ЧОПОПП, 2014. 68 с.

Поляков Максим Анатолійович,
студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Самойленко Богдан Сергійович,
студент факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У сучасних умовах розвитку освіти, на який значний вплив мають як пандемія COVID-19, так і посилення військових конфліктів у світі, зокрема військова агресія Російської Федерації проти України, постає необхідність в адаптації освітньої системи до нових викликів. Одним із ключових напрямів модернізації системи освіти стало впровадження інноваційних підходів, що базуються на активному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, особливо можливостей глобальної мережі Інтернет.

Зростання популярності електронних освітніх ресурсів і сервісів, які побудовані на основі хмарних технологій, значно розширило доступ до освітніх програм. Це сприяє розвитку дистанційного та мобільного навчання, роблячи освіту більш доступною для широкого кола користувачів. Такий підхід також відкриває нові горизонти для отримання як базової, так і додаткової освіти, підтримуючи ідею навчання протягом усього життя, що є важливим елементом сучасного суспільства знань.

Використання відкритих освітніх ресурсів має безліч переваг. По-перше, воно стимулює активну участь усіх учасників освітнього процесу, роблячи навчання більш інтерактивним і залучаючим. По-друге, такі ресурси сприяють формуванню єдиної освітньої екосистеми, що об'єднує різні інституції та країни, сприяючи інтернаціоналізації освіти. Це відбувається не лише через інтеграцію міжнародного змісту навчальних програм, але й завдяки використанню сучасних організаційних форм і методів викладання, які прийняті в різних освітніх системах світу.

Дистанційне навчання є складним програмно-технічним комплексом, що базується на обміні даними через Інтернет і комунікаційні канали локальних мереж. Управління освітнім процесом здійснюється за допомогою спеціалізованих програмних платформ, відомих як системи управління навчанням (Learning Management System, LMS). Ці платформи забезпечують структуровану організацію освітнього процесу, моніторинг успішності, а також підтримку взаємодії між його учасниками.

На сьогодні існує безліч різноманітних програмних платформ для організації дистанційного навчання. Вибір платформи є надзвичайно важливим, оскільки вона повинна забезпечувати стабільну роботу системи навіть під час високого навантаження, пропонувати широкий функціонал для задоволення освітніх потреб і бути зручною в адмініструванні. Ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від якості обраної платформи, її здатності підтримувати індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти та забезпечувати безперервність освітнього процесу в умовах різних технічних викликів.

Серед численних програмних платформ для дистанційного навчання, таких як Moodle, Your Study, Autor, Eliademi, Websoft, IBM Lotus Learning Space, Prometheus, Ilias, Hypermethod, однією з провідних на світовому ринку є платформа Moodle. Ця система

отримала визнання завдяки своїй гнучкості, функціональності та широким можливостям адаптації під різні освітні потреби.

Moodle (Modular Object-Oriented Distance Learning Environment) є системою керування навчальним контентом (Learning Content Management System, LCMS), яка дозволяє створювати електронні навчальні курси та забезпечувати як очне (аудиторне), так і дистанційне (заочне) навчання. Moodle забезпечує педагогам, здобувачам освіти і адміністраторам єдине інтегроване середовище для організації освітнього процесу, що робить його зручним для різних форм навчання.

Серед ключових характеристик LMS Moodle є її модульність та об'єктно-орієнтований підхід, що дозволяє динамічно налаштовувати навчальні процеси під потреби конкретних курсів або програм. Ця платформа забезпечує учасників освітнього процесу надійною та безпечною системою для організації як індивідуальних, так і колективних навчальних середовищ, що робить її одним із найефективніших інструментів для дистанційної освіти в сучасних умовах. Moodle також підтримує інтеграцію з іншими освітніми сервісами, розширюючи можливості для створення персоналізованих навчальних траєкторій і управління навчальними процесами.

LMS Moodle є безкоштовною відкритою системою (Open Source), що дозволяє інтегрувати інтерактивні технології в освітній процес. Вона дає змогу здобувати повноцінну освіту або підвищувати професійну кваліфікацію через спеціально організовані навчальні курси, а також самостійно опрацьовувати навчальний матеріал. Завдяки своїй гнучкості, Moodle підтримує самостійне навчання й активну взаємодію між учасниками освітнього процесу.

Однією з головних переваг Moodle є те, що система вільно поширюється та має відкритий вихідний код, що забезпечує її економічну доступність для навчальних закладів. Відкритий код дає можливість адаптувати платформу під індивідуальні потреби кожного закладу освіти, який використовує її для реалізації своїх освітніх проєктів. Це дозволяє навчальним установам створювати унікальні освітні середовища, з урахуванням своїх специфічних вимог і методик.

Для ефективної комунікації та співпраці між здобувачами вищої освіти в межах дистанційних курсів, важливо інтегрувати інструменти для спільного обговорення практичних завдань, такі як форуми. Також слід використовувати функціонал "семінари" або "тести", де здобувачі освіти можуть переглядати та оцінювати роботи один одного.

Наявність чітких критеріїв оцінювання в дистанційних курсах стимулює здобувачів освіти до активнішої участі в навчанні, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу. Практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що розроблені положення та висновки можуть бути використані для підвищення якості управління та організації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Сергеева Т. Дистанційне навчання як виклик часу: досвід е-навчання під час пандемії COVID-19. *Новий Колегіум*. 2020. № 4. С. 90–97. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2020_4_19
2. Шахіна І. Ю., Павліченко М. О. Дистанційне навчання в сучасній освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2019. Вип. 53. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2019_53_14.

Примаков Олег Аркадійович,
кандидат технічних наук, викладач фахових дисциплін вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Повноцінне економічне зростання аграрного виробництва в сучасних умовах неможливе без розвитку наукомістких інновацій в окремих його сегментах та розвитку відповідних технологій – агротехніки, організаційних та технологічних підходів, забезпечення безпеки та інформативності виконання процесів [1; 2]. Запити ринку щодо сталого розвитку аграрного виробництва вказують на доцільність застосування ефективних виробничих та освітніх підходів на основі інноваційних моделей, що будуть враховувати впровадження сучасних нововведень у систему АПК.

Так склалося, що агропромисловий комплекс займає найбільшу частку в загальній економіці країни, а тому і основну стратегію щодо виходу України на світовий ринок доцільно формувати саме навколо сільськогосподарських виробників. Необхідність залишатися на рівні ключових світових виробників агропродукції вимагає не тільки залучення у виробництво останніх наукових інновацій, а й забезпечення його відповідними висококваліфікованими кадрами, здатними ефективно вирішувати складні технологічні та організаційні задачі в найкоротші терміни.

Інновації, в широкому їх розумінні, – це кінцевий результат інноваційної діяльності у вигляді нового чи вдосконаленого продукту або технологічного процесу, який наділено якісними перевагами при використанні та проектуванні, виробництві, збуті, використовується у практичній діяльності та має суспільну перевагу [3].

Сучасний рівень інтеграції інновацій в аграрну сферу вимагає вміння застосовувати різновекторні підходи, що будуть включати й технологічні (створення та впровадження новітніх технологічних виробництв), і продуктові (розроблення нових товарів та традицій їх споживання), і організаційно-управлінські (новітні стратегії планування та управління аграрним бізнесом), і економічні (застосування комбінованих підходів до оцінювання результатів роботи), і соціальні (зміна вподобань та перехід до більш здорового способу життя), і, звичайно, юридичні (створення нормативно-правових основ для реалізації нових інноваційних моделей) [4; 5]. Комплексний підхід до питання впровадження інновацій в агропромислове виробництво дозволить підприємствам не просто долучати новації у виробництво, а й мати можливість коригувати власний потенціал під постійно плинні потреби внутрішнього і зовнішнього ринків.

Усе більше керівників аграрних підприємств розуміють, що майбутнє системи агровиробництва напряму пов'язане із розвитком ІТ-технологій та штучного інтелекту, широким розповсюдженням новітніх технологій і інновацій, автоматизацією виробничих й організаційних процесів. Усе частіше значна частина агровиробників впроваджує системи точного землеробства, застосовує супутникові системи моніторингу та новітні моделі навігацій, а також відкриває на своїх виробництвах дослідні центри з проблем ефективного впровадження сучасних інновацій [5; 6].

Ефективне впровадження сучасних досягнень науки й техніки в систему АПК доцільно розглядати з позиції залучення відповідних висококваліфікованих фахових кадрів на всіх ланках виробничої діяльності, що можливо зробити, лише поєднуючи технологічні можливості стейкхолдерів та інтелектуально-освітні напрацювання закладів фахової професійної освіти, формуючи міцний фундамент галузі аграрного виробництва.

Варто розуміти, що розширення вимог аграрного ринку до кваліфікованого фахівця формує комплексний запит на більш глибоку інтеграцію освітнього процесу в професійно-виробниче середовище. Здобувач освіти в сучасних ринкових умовах повинен виходити за

межі сформованих інтегральних компетентностей щодо здатності вирішувати типові спеціалізовані завдання в професійній та освітній діяльності, застосування останніх положень інновацій в аграрній освіті, де в першу чергу стоїть вимога формування індивідуального запиту з пошуку необхідних освітніх компонентів у сфері підвищення рівня власної обізнаності у відповідній галузі професійної діяльності. Без збільшення обсягів виробничо-практичних занять під час навчання та безпосереднього залучення здобувачів освіти до виробництва закріпити спеціальні компетентності та практично їх застосовувати в постійно змінному інноваційному виробничому середовищі буде вкрай складно й малоефективно.

Інновації у сфері аграрного виробництва стають основою ефективних структурних перетворень та динамічного економічного розвитку окремих секторів аграрної економіки. Технологічні й організаційні інновації насамперед здатні зіграти стратегічно важливу роль у питанні формування ефективного процесу трансформації й інтеграції сучасного сільськогосподарського виробництва, стимулюючи внутрішню й зовнішню конкуренцію для учасника аграрного ринку.

Багатовекторність аграрного виробництва і його складність породжують унікальність підходів і методів управління інноваційним процесом в аграрній сфері, поєднання різних типів інновацій, посилення ролі науки в стимулюванні інновацій. Системний підхід у питанні впровадження інновацій в аграрній сфері формує комплексний механізм його реалізації через інструменти нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку, організації й управління, інноваційного маркетингу, розвитку інноваційної структури, поєднання освітніх компонентів з виробничими запитами.

У зв'язку з останнім запитом на розширення спеціальних компетентностей у здобувачів аграрної професійної фахової освіти в закладах освіти формується потреба в системному переосмисленні ролі й обсягу спеціальних дисциплін, співпраці з виробничниками вже на етапі підготовки фахівців, а в окремих випадках розробленні спеціальних курсів підвищення кваліфікації за певними напрямками підготовки.

Список використаної літератури

1. Прокопишин М. М., Сус Т. Й. Основні напрями розвитку агропромислового комплексу України в умовах глобалізації. *Modern Economics*. 2017. № 4. С. 114–121.
2. Кирилов Ю. Є. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобалізації. *Економіка АПК*. 2016. № 5. С. 23–26.
3. Поняття та види інновацій. Поняття інноваційної діяльності та її предмет. URL: <https://buklib.net/books/37223/> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Гребеннікова А. А. Розвиток сільського господарства на інноваційній основі. *Ефективна економіка*. 2016. № 5. С. 112–114.
5. Дорош-Кізім М. М., Дадак О. О., Гачек Т. С. Інновації в аграрному секторі України в контексті розвитку європейської інтеграції. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2017. Т 19, № 81. С. 123–128.
6. Грищук А. М. Інноваційні перетворення в АПК України: проблеми та перспективи. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 18. С. 155–121.

Пугач Михайло Іванович,
*магістрант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Динаміка соціально-економічного розвитку суспільства, демократизація та гуманізація освіти зумовлюють необхідність визначення ефективних шляхів та засобів забезпечення підготовки висококваліфікованих креативних спеціалістів. Звідси актуальною проблемою сучасної психолого-педагогічної науки та практики є розвиток творчої особистості майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки від її вирішення багато в чому залежить якість підготовки в майбутньому кваліфікованих робітників в умовах закладів професійної професійно-технічної освіти [1].

У сучасних умовах педагог повинен мати здатність творчо і нестандартно мислити. Тому одним із найважливіших завдань вищих педагогічних закладів освіти на сучасному етапі є пошук найбільш ефективних та дієвих форм роботи з розвитку креативності майбутніх освітян.

До питання розвитку творчої обдарованості людини звертались низка науковців, зокрема, Р. Штернберг вивчав зв'язок креативності та інтелекту, С. Сисоєва вивчала індивідуально-психологічні особливості творчих людей і т.д..

Саме педагог багато в чому супроводжує та надихає творчий розвиток людини у найбільш чутливі до педагогічного впливу періоди його життя. Метою та результатом педагогічної творчості є творчий розвиток тих, хто навчається, який передбачає поступове формування у них здатності до творчості - невід'ємної якості особистості, що поєднує у собі спрямованість та мотиви, творчі здібності та психічні процеси, характерологічні якості особистості, що забезпечують успіх у творчості [2].

На відміну від особистісного підходу до вивчення процесу формування креативної особистості освітянина, у дослідженні творчості педагога пріоритет надається діяльнісному підходу: творча професійна діяльність педагога вважається провідним фактором, що впливає на розвиток творчих здібностей. При цьому саме у процесі творчої професійної діяльності розкриваються творчі можливості педагога, відбувається їх реалізація та розвиток. У таких умовах виникає необхідність підготовки до розуміння рівня власної творчої професійної педагогічної діяльності, формування потреби аналізувати власний педагогічний досвід та реалізовувати педагогічний досвід інших з урахуванням своєї творчої індивідуальності.

У процесі підготовки педагогів необхідно враховувати особистість та якість творчої особистості, у тому числі: спрямованість на самореалізацію, в якій виявляються духовно-естетичні якості особистості; прагнення до досягнення мети, коли творчість є сенсом життя; незалежність та автономія думок та суджень; відкритість та щирість особистості, її справжність; оригінальність розв'язання задачі при створенні художнього образу, ініціативність та гнучкість особистості; віра у власні сили та їх адекватна оцінка; високий рівень рефлексії, самокритики та критичного мислення; відкритість досвіду, сприйняття незвичайного, нового, оригінального в навколишньому світі та передача власного ставлення до світу [3].

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання має свої особливості та має дві мети: по-перше, розвивати творчі здібності освітян та стимулювати їх творчий пошук засобами навчальної, позанавчальної, дослідницької та

самостійної роботи; по-друге, озброїти майбутніх педагогів прийомами, методами, технологіями стимулювання та розвитку творчого потенціалу у процесі навчальної та позанавчальної діяльності. Аудиторна робота відіграє винятково важливу роль у розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів професійного навчання.

Формуванню творчої особистості майбутнього фахівця в освітньому процесі сприяє використання нетрадиційних форм та методів навчання, інноваційних технологій навчання, спрямованих на розвиток творчих здібностей: вирішення професійних завдань моделювання та вирішення педагогічних ситуацій, мікронавчання, творчі зміни, дидактичні, рольові та ділові ігри, діалогічні форми та методи взаємодії суб'єктів освіти, реалізація науково-дослідних проектів, конкурсів, творчих майстерень, дискусій з проблем сучасної освіти тощо. Перевага перед простим сприйняттям готової інформації полягає в тому, що при вирішенні тих чи інших завдань освітянин активно і творчо мислить, а це призводить не тільки до міцності та ґрунтовності знань, але й до набуття цінної розумової якості – здатності орієнтуватися у будь-якій ситуації та самостійно знаходити шляхи вирішення нестандартного завдання.

Індивідуально-диференційована система навчання, в основі якої лежить індивідуально-диференційований підхід, створює гнучкі умови для активного перетворення власної навчальної діяльності та її пристосування до педагогічних вимог педагогів. Кожен студент, виходячи з педагогічних вимог індивідуально-орієнтованого плану, визначає персональну програму навчальної діяльності. Це пов'язано з тим, що ця система навчання забезпечує взаємозв'язок мотиваційної і регулятивної поведінки сторін з допомогою широкого використання механізмів мотивації, стимулюючих успіхи у навчанні.

Важливою складовою освітнього процесу ЗВО є науково-дослідна робота, яка є органічною частиною освіти, основним елементом та рушійною силою його розвитку. Це необхідна умова підготовки майбутніх креативних педагогів професійного навчання. Окреслена робота сприяє розвитку творчого мислення, творчих здібностей, умінь та навичок дослідницького характеру, поглибленню знань з конкретного предмета [3].

Як бачимо, педагогічна творчість відображає процес особистісно-професійної реалізації та самореалізації педагога у професійно-педагогічній діяльності [2].

Таким чином, креативність педагога професійного навчання є обов'язковою характеристикою цілісної особистості, обумовленої відповідними психолого-педагогічними умовами та високим рівнем сформованості його професійних та особистісних якостей. Тому стратегія творчого підходу до організації освітнього процесу у вищій школі повинна включати усвідомлення майбутніми педагогами професійного навчання власних особистісних та професійних можливостей, розвиток педагогічних здібностей; задоволення потреб у новизні та нестандартних способах вирішення професійних завдань.

Список використаної літератури

1. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу* : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
2. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів 2011, С. 23-28.
3. Енциклопедія освіти, Харків, 2008, 1040 с.

Рева Сергій Вікторович,
магістрант факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Гаруст Дмитро Олексійович,
магістрант факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ GOOGLE НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У 10-11 КЛАСАХ

У сучасному динамічному світі все більш актуальним стає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери життя, зокрема в освітній процес, особливо на уроках технологій у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Серед популярних хмарних технологій у навчанні сервіси Google вирізняються як потужний інструмент, здатний зробити уроки технологій більш цікавими, насиченими та ефективними. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю усунення розриву між високим рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і їх обмеженим використанням на уроках технологій та в самостійній роботі учнів 10-11 класів.

Аналіз літературних джерел показав, що хмарні технології в освіті широко застосовуються для доступу до навчальних ресурсів, спільної роботи, а також для зберігання та обробки даних. Інтегровані сервіси Google, які є провідними серед хмарних технологій в освіті, сприяють підвищенню ефективності уроків технологій, роблячи їх більш цікавими та інформативними.

Розглянемо кілька способів використання сервісів Google на уроках технологій у закладах загальної середньої освіти, оскільки вони можуть бути корисними як для створення нових навчальних матеріалів, так і для проведення уроків і оцінювання учнів.

Google Classroom може використовуватися вчителями для створення віртуальних класів, де учні отримують завдання, матеріали та здають виконані роботи. Цей сервіс допомагає організувати навчальний процес і контролювати прогрес учнів у трудовому навчанні та їх вихованні.

Google Slides дозволяє створювати презентації, які можуть бути застосовані для таких матеріалів на уроках технологій:

- презентації навчальних матеріалів;
- демонстрації виробничих процесів;
- презентації учнівських проєктів;
- професійні презентації.

Google Slides має низку переваг, що роблять його зручним для використання на уроках технологій: інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, простота у використанні, великий набір інструментів та можливість спільної роботи.

Сервіс також підтримує додавання зображень та відео, що може бути корисним для проведення уроків або виступів перед класом.

Сервіс Google Forms дозволяє вчителям технологій створювати різноманітні опитувальники, анкети та тестові завдання. Таким чином, цей сервіс може бути використаний на уроках технологій для таких цілей, як:

- оцінювання знань учнів;
- збір інформації від учнів;
- збір даних від батьків;
- вивчення професій або робочого середовища;
- формулювання питань, які допоможуть учням дізнатися більше про вимоги та потреби роботодавців у конкретній галузі;
- оцінювання учнями ефективності власної роботи.

Google Forms має кілька переваг, що роблять його зручним для використання в технологічній освіті, зокрема: інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, можливість роботи в режимах онлайн та офлайн, широкий спектр інструментів і можливість спільної роботи. Цей сервіс можна використовувати для збору відгуків, проведення опитувань серед учнів і вчителів.

Використання сервісів Google в освітньому процесі підвищує мотивацію учнів до вивчення навчального предмета, сприяє саморозвитку старшокласників і формує інформаційну компетентність у контексті цифровізації технологічної освіти. Учні мають можливість спільно працювати над проектами та активно спілкуватися один з одним, незалежно від відстані.

Проведене дослідження дозволило проаналізувати сервіси Google, які застосовуються в технологічній освіті, а також з'ясувати їх дидактичні можливості. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розробку методичних рекомендацій для вчителів трудового навчання та технологій щодо ефективного використання інтегрованих сервісів Google у практичній діяльності.

Список використаної літератури

1. Царенко О. М., Новосад Л. В. Методичні особливості використання інформаційно-технічних засобів візуалізації програмного матеріалу на уроках технології. Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Вип. 208. С. 255-259.

2. Литвинова С.Г. Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : монографія. Київ : Компринт, 2016. 354 с.

Решетняк Наталія Валеріївна,

викладач хімії вищої категорії, викладач-методист

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ХІМІЇ

Одним із ключових напрямів виховної роботи в сучасній освіті є громадянське виховання – процес формування свідомого, відповідального громадянина, який володіє особистісними якостями, рисами характеру, світоглядом та способом мислення, що сприяють розвитку демократичного суспільства в Україні. Головна мета громадянського виховання – підготовка молоді до життя в демократичному громадянському суспільстві та в глобалізованому світі, визнання та прийняття фундаментальних цінностей нашого суспільства, а також формування стійкої громадянської позиції кожного студента. Розвиток і становлення громадянина – це складний процес формування особистості, яка поєднує в собі високі моральні якості, громадянську зрілість, патріотизм, професійну компетентність, активність, креативність, а також почуття обов'язку та відповідальності перед суспільством і своєю Батьківщиною [1].

Згідно з Концепцією громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, перед педагогами постає низка важливих завдань:

- формування національної самосвідомості та відчуття приналежності до рідної землі й народу;
- визнання духовної спадковості поколінь і єдності культурної спадщини;
- виховання патріотизму та відданості служінню Батьківщині;

- розвиток соціальної активності особистості, що базується на готовності брати відповідальність, здатності до спільного життя та співпраці в громадянському суспільстві, а також на умінні робити самостійний життєвий вибір на основі гуманістичних цінностей;
- виховання працелюбності й відповідальності за власні вчинки;
- формування здатності визначати форми та способи своєї участі в суспільному житті;
- виховання негативного ставлення до всіх форм насильства;
- зміцнення гуманістичних моральних засад і поваги до таких цінностей, як свобода, рівність та справедливість;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та громадянською відповідальністю;
- розвиток політичної та правової культури через громадянську освіту, яка забезпечує знання про політичні системи, механізми влади, закони та законодавство;
- стимулювання критичного мислення, що сприяє вмінню усвідомлювати та обґрунтовувати власну позицію, знаходити нові ідеї, критично аналізувати проблеми, брати участь у дебатах, переосмислювати аргументи й передбачати можливі наслідки своїх дій.

Серед ключових критеріїв та результатів громадянського виховання важливе місце займає громадянськість особистості. Вона включає моральну, політичну й правову культуру, почуття власної гідності, внутрішню свободу, а також турботу про суспільні ідеали, пріоритети держави, добробут народу та його гармонійні відносини у світовому співтоваристві [2].

Громадянськість – це духовно-моральна цінність, світоглядна й психологічна риса, що визначає обов'язок та відповідальність особистості перед співвітчизниками й Батьківщиною. Вона також передбачає реальну можливість реалізувати сукупність соціальних, політичних та громадянських прав, а також інтеграцію в культурні та соціальні структури суспільства.

Громадянське виховання вимагає дотримання таких принципів:

- гуманізація та демократизація, які означають рівноправність учасників виховного процесу, взаємну повагу, діалогічність і відкритість до засвоєння громадянських цінностей, таких як щирість, доброта, справедливість, доброзичливість і милосердя;
- самоактивність і саморегуляція, що сприяють розвитку внутрішніх характеристик особистості, формують здатність до критичного мислення, самокритики, самостійного прийняття рішень, усвідомлення громадянської позиції та відповідальності;
- системність, яка передбачає гармонійне впровадження нових якостей у загальну структуру особистості;
- комплексність і міждисциплінарна інтегрованість, що означають поєднання навчальних і виховних процесів та співпрацю різних інституцій – сім'ї, школи, громадських об'єднань, дитячих і молодіжних організацій;
- наступність і безперервність, що полягають у поступовому ускладненні та різноманітності змісту виховання на кожному етапі, формуючи цілісну систему громадянських чеснот особистості;
- культуровідповідність, що забезпечує єдність громадянського виховання з історією, культурою, мовою, народними традиціями та звичаями, забезпечуючи духовну спадкоємність і єдність поколінь;
- інтеркультурність, що базується на інтеграції української та світової культур. Вона передбачає формування особистості на національному ґрунті з відкритістю до інших культур, ідей та цінностей. Така особистість здатна зберігати національну ідентичність, усвідомлюючи національну культуру як невід'ємну складову світової культури [3].

Ефективність громадянського виховання залежить від спрямованості навчально-виховного процесу, в якому ключову роль відіграють предмети соціально-гуманітарного циклу. Одне з важливих місць серед них посідає хімія. Всі заходи громадянського виховання мають базуватися на знаннях, отриманих під час навчальних занять, їх поглибленні і розширенні, адже тільки на основі міцних знань формуються стійкі переконання, які

визначають поведінкові стереотипи й дії. Ці заходи мають бути логічним продовженням навчальної роботи, будуватися системно, враховувати принципи послідовності та доступності, а також бути цікавими й захоплюючими. Якщо в ході їх проведення студенти матимуть можливість виявляти творчість, ініціативу, самовиражатися та співпереживати, отримуючи від участі задоволення, поставлені цілі будуть досягнуті.

Ще одним важливим напрямом громадянського виховання є утвердження гуманістичної моралі. Серед моральних цінностей, що визначають громадянську поведінку, особливе значення мають такі як доброта, уважність, чуйність, милосердя, совість, чесність, правдивість, свобода, рівність, справедливість, повага та любов до батьків, толерантність, гідність, працелюбність, відповідальність та інші. Саме ці якості визначають рівень культурного розвитку особистості.

Невід'ємною складовою громадянського виховання є полікультурне виховання, яке включає вивчення різноманітних культур, виховання поваги до їх носіїв, незалежно від расової чи етнічної приналежності.

Громадянська культура також включає екологічну відповідальність, яка є як внутрішньою справою держави, так і питанням міжнародного значення. Вивчення таких тем, як «Хімія в житті суспільства», «Роль хімії в розв'язанні сировинної і продовольчої проблем», «Зелена хімія», «Роль хімії у створенні нових матеріалів» сприяє формуванню громадянської свідомості студентів.

Сучасна молодь повинна бути готовою до життя у відкритому європейському суспільстві, проявляти соціальну активність, громадянську компетентність та усвідомлювати свою роль у суспільстві. Освітня система відіграє вирішальну роль у цьому процесі, допомагаючи формувати громадянську свідомість і стимулювати прагнення молоді до самовдосконалення та активної участі в житті демократичного суспільства.

Список використаної літератури

1. Бех І.Д. Патріотичне і громадянське виховання у власних межах *Освіта для миру*: зб. наук. пр.: у 2 т. / НАПН України та ін. Київ: Переяслав-Хмельницький: Юрка Любченка, 2019. Т. 1. С. 607–618.
2. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2024).
3. Мудрик, А. В. Соціалізація виховання. URL: <https://www.google.com/search?q=Соціалізація+і+виховання+Мудрик> (дата звернення: 20.10.2024).

Рожков Олександр Миколайович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Здоров'я студентів є одним із головних чинників їхньої успішної навчальної діяльності та загального розвитку. Однак сучасний навчальний процес у закладах вищої освіти часто супроводжується значними психофізичними навантаженнями, обмеженою фізичною активністю та стресом, що може негативно впливати на здоров'я молоді. У зв'язку з цим особливо важливими стають питання збереження й підтримки здоров'я студентів, що сприяє їхній фізичній та емоційній стійкості, високій працездатності та академічній успішності. Одним з ефективних підходів до цього є проєктна діяльність, яка допомагає

формувати здоров'язбережувальні компетенції та сприяє розвитку позитивних звичок і цінностей щодо здорового способу життя.

Проектна діяльність надає студентам можливість не тільки здобути нові знання, але й практично застосовувати їх, виконуючи різноманітні завдання, пов'язані зі здоров'язбереженням. Це можуть бути проекти, спрямовані на підвищення рівня фізичної активності, усвідомлення здорового харчування, профілактику стресу, а також створення сприятливих умов для психоемоційної стабільності. Завдяки участі в таких проектах студенти можуть не лише отримати інформацію про здоровий спосіб життя, а й інтегрувати її у власне повсякденне життя. Проектна діяльність надає студентам можливість не тільки здобути нові знання, але й практично застосовувати їх, виконуючи різноманітні завдання, пов'язані зі здоров'язбереженням. Це можуть бути проекти, спрямовані на підвищення рівня фізичної активності, усвідомлення здорового харчування, профілактику стресу, а також створення сприятливих умов для психоемоційної стабільності. Завдяки участі в таких проектах студенти можуть не лише отримати інформацію про здоровий спосіб життя, а й інтегрувати її у власне повсякденне життя.

Аналіз теоретичних джерел, що розкривають сутність процесу проектування, дозволив виокремити його ключові характеристики. Процес проектування охоплює рефлексію щодо об'єкта та визначення цілей, ідентифікацію проблем, формування гіпотез для вдосконалення об'єкта, розробку моделі об'єкта відповідно до висунутих гіпотез, реалізацію проекту та оцінку отриманих результатів [1].

Аналіз науково-педагогічної літератури та теоретично обґрунтованих моделей організації здоров'язбережувального педагогічного процесу у ЗВО дозволив виділити основні принципи, що визначають загальну структуру, зміст, форми та методи проектування. Це дозволяє створювати проекти, спрямовані на досягнення поставлених цілей, зокрема: соціальна наступність проекту, відповідність сучасним вимогам освітнього процесу, спрямованість на формування ціннісних орієнтацій, конструктивна цілісність та практична реалізація. [2, с.31].

Проектний підхід має значні переваги: він допомагає студентам формувати особисту відповідальність за своє здоров'я, стимулює активну позицію щодо ведення здорового способу життя, розвиває навички самостійного прийняття рішень та командної роботи. Крім того, проектна діяльність робить процес збереження здоров'я інтерактивним і цікавим, дозволяючи студентам обирати саме ті напрями, які відповідають їхнім інтересам і потребам.

Отже проектна діяльність студентів у закладах вищої освіти є ефективним засобом формування і підтримки здоров'язбережувальної компетенції, що сприяє розвитку якостей, необхідних для ведення здорового способу життя. Завдяки активному залученню в такі проекти, студенти не лише здобувають знання щодо охорони здоров'я, а й практикують їх в особистому житті, формують позитивні навички самоорганізації, управління стресом і фізичною активністю. Проектний підхід в освіті дозволяє створювати сприятливі умови для усвідомленого ставлення до здоров'я, знижує ризик шкідливих звичок, сприяє адаптації до психоемоційного та фізичного навантаження, характерного для навчального процесу у ЗВО.

Список використаної літератури

1. Коберник О. М. Місце проектування і організації навчально-виховного процесу. *Гуманітарні науки. Проблеми, пошуки, перспективи*: Зб. наук. пр. Уманського педагогічного інституту, 2013. С. 87-89.
2. Юрчик О. В. Впровадження проектної технології в навчальний процес. Хмельницький. 2015. с 20.
3. Бондаренко О.В., Шаповал І.М. Проектна діяльність студентів у системі вищої освіти: теорія та практика. Київ: Освіта. 2019. С. 13-17.
4. Даниленко А.М. Здоров'язбережувальна компетенція в контексті вищої освіти. *Наукові записки НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія: педагогічні науки*. 2020. СС. 48-89.

5. Гаврилова Н.В., Мельник О.С. Розвиток здоров'язбережувальних технологій у вищій школі. *Вісник Національного технічного університету ХПІ*. Серія: Інноваційні дослідження у вищій освіті. 2018. 203 с.

6. Ковальчук Ю.О. Методичні аспекти проектної діяльності студентів у процесі формування здоров'язбережувальної культури. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. с. 60.

7. Пугач О.С. Організація проектної діяльності студентів як засіб здоров'язбереження. *Вісник СумДУ*. Серія: Освіта. 2016. 40 с.

Рожкова Анастасія Юріївна,
асистент кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 015.39 «Професійна освіта. Цифрові технології»
СНУ імені Володимира Даля

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Актуальність цифрової грамотності майбутніх викладачів зумовлена потребою в підготовці педагогів, здатних ефективно адаптуватися до викликів сучасної системи освіти. Умови швидкого розвитку технологій і переходу до дистанційного навчання вимагають від викладачів умінь самостійно організовувати свою професійну діяльність, планувати навчальний процес і взаємодіяти зі здобувачами освіти через цифрові платформи. Формування професійної самоорганізації за допомогою цифрових технологій сприяє підвищенню якості освіти, розвитку критичного мислення та активного навчання, що робить цю тему надзвичайно актуальною в умовах сучасного освітнього середовища.

Цифрові технології становлять важливий інструмент формування професійної самоорганізації у майбутніх викладачів, поєднуючи теоретичні основи і практичні аспекти, що сприяють їхньому розвитку в умовах сучасного освітнього середовища.

У теоретичному плані впровадження цифрових технологій у процес підготовки педагогів передбачає формування у студентів знань і навичок, необхідних для успішного управління власною освітньою діяльністю. Це охоплює розуміння принципів дистанційного навчання, самоосвіти, а також вміння працювати з різними платформами для організації навчального процесу. Курс навчання може включати модулі, присвячені цифровій грамотності, де майбутні викладачі вчать використовувати онлайн-ресурси, щоб ефективно інтегрувати новітні технології у свою практику.

Практичний аспект використання цифрових технологій у формуванні професійної самоорганізації виявляється в можливостях організації свого часу і ресурсів. Викладачі можуть ефективно використовувати програми для управління проектами, онлайн-календарі та інструменти планування, які допомагають їм координувати навчальні завдання, вести моніторинг та самоаналіз своїх досягнень. Це підвищує їхню продуктивність, дозволяючи зосередитися на основних завданнях і вдосконалювати свою педагогічну майстерність.

Сучасні викладачі повинні не лише володіти змістовими знаннями, а й бути цифрово грамотними. Це означає, що вони мають уміти ефективно користуватися технологіями для адміністрування навчального процесу, вибору відповідних інструментів для оцінювання навчальних досягнень, а також для самоосвіти. Розвиток цифрової грамотності включає в себе навички роботи з інформаційними ресурсами, аналізу та синтезу інформації, використання програмного забезпечення для створення змістового матеріалу та управління проектами.

Сучасні цифрові платформи дозволяють впроваджувати аналітику, що може використовуватися викладачами для самооцінки і покращення якості викладання. Наприклад, через системи управління навчанням (LMS) викладачі можуть отримувати статистику щодо активності студентів, оцінок та їх прогресу. Це забезпечує зворотний зв'язок, який дозволяє адаптувати стратегії викладання, більш точно реагувати на потреби студентів і вдосконалювати власні методи роботи.

Цифрові технології також забезпечують доступ до різноманітних ресурсів для самоосвіти, таких як онлайн-курси, вебінари, електронні бібліотеки, що дозволяє викладачам постійно оновлювати та розширювати свої знання в різних галузях. Це стимулює власну ініціативність викладачів і формує культуру безперервного навчання, що є важливим аспектом їх професійного розвитку.

Крім того, використання соціальних платформ і спільнот для обміну досвідом і ресурсами підвищує рівень колективної взаємодії серед викладачів. Такі спільноти забезпечують можливості для професійного наставництва, обміну найкращими практиками та підтримки, що є неоціненним для професійної адаптації.

Значним є також вплив цифрових технологій на розвиток комунікативних навичок. У сучасному навчальному процесі викладачі мають можливість активно взаємодіяти зі студентами через чати, форуми та соціальні мережі, що допомагає сформувати позитивну атмосферу навчання та знижує бар'єри у комунікації.

Отже, цифрові технології є потужним інструментом формування професійної самоорганізації у майбутніх викладачів, забезпечуючи інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок. Це сприяє формуванню сучасного, гнучкого та адаптивного педагогічного підходу, що відповідає вимогам динамічного освітнього середовища та потребам навчального процесу. Включення цифрових технологій у процес підготовки педагогів не лише готує їх до викликів сьогодення, але і створює умови для розвитку їхньої індивідуальної інноваційності та професійної ідентичності. Завдяки інтеграції новітніх технологій у викладацьку діяльність, створюється середовище, яке сприяє успішному саморозвитку, критичному мисленню, комунікації та співпраці – усім необхідним компонентам, які підготовлюють педагогів до викликів сучасної освітньої реальності.

Руда Галина Сергіївна,

*завідувач навчально-методичного кабінету
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

РОЛЬ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Швидкий розвиток технологій, перебудова суспільства та зміна його потреб, глобалізація вимагають від освітян постійного оновлення знань, умінь та навичок, їх удосконалення з метою формування професійної компетентності. Конкурентноспроможність на ринку праці в умовах повоєнного відновлення України ставить високі вимоги до якості професійної підготовки майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності.

Особливості діяльності майстрів виробничого навчання охоплюють низку напрямів у навчально-виробничому процесі. На думку С. М. Герасименко, вона проявляється в подвійному предметі праці: він постає в ролі майстра-педагога і одночасно в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності. Крім того, у сучасному закладі освіти майстер виступає також і як менеджер, організатор навчально-виробничої діяльності своїх вихованців [1, с. 4]. З огляду на це рівень професійної кваліфікації майстра виробничого

навчання має бути високим, постійний його розвиток сприятиме зростанню якості освітніх послуг та формуванню фахової компетентності майбутніх робітників.

Професійне вдосконалення та зростання майстрів виробничого навчання є важливою частиною їхньої кар'єри і є можливим завдяки підвищенню кваліфікації у сфері ключових фахових компетентностей. Для цього вони можуть використовувати різні види здобуття освіти: формальну, неформальну та інформальну.

Метою підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання є забезпечення їхньої професійної компетентності, удосконалення педагогічних знань і навичок, а також підвищення рівня майстерності у викладанні та організації виробничого процесу. Це допомагає майстрам бути в курсі нових технологій, методів навчання і потреб сучасного ринку праці, що забезпечить результативність їхньої роботи в підготовці студентів до професійної діяльності.

Не буде новим сказати, що основними завданнями підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання, як і всіх освітян, є:

- удосконалення та розвиток професійно-педагогічної компетентності шляхом опанування сучасних освітніх технологій, методик загальної та професійної педагогіки, психології;
- ознайомлення з прогресивними методами організації праці, необхідними для здійснення якісної підготовки кваліфікованих робітників;
- оновлення знань нормативно-правової бази діяльності закладів фахової передвищої освіти, законодавства про працю, охорону праці та вимоги безпеки життєдіяльності;
- розвиток умінь щодо впровадження цифрових технологій в освітній процес;
- розвиток комунікативних навичок, технологій підтримки позитивного психологічного клімату в студентському та колективі педагогічних працівників закладу фахової передвищої освіти;
- оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній та методичній діяльності;
- засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання;
- вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку;
- ознайомлення зі специфікою умов, станом і тенденціями розвитку підприємств, організацій та установ, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями.

Необхідно зазначити, що перевагами підвищення кваліфікації майстра виробничого навчання є: актуальність знань, розвиток педагогічних компетентностей, підвищення мотивації до роботи, кар'єрне зростання та підвищення престижу професії, якісна підготовка фахівців.

Як відомо, формальна, неформальна та інформальна освіти пропонують очну, дистанційну та очно-дистанційну форми підвищення кваліфікації. Наприклад, формальна і неформальна освіти можуть реалізовуватися через проходження стажування, курсів підвищення кваліфікації, участь у конференціях, семінарах, вебінарах, тренінгах, майстеркласах, робота у творчих групах, майстернях тощо, інформальна – прослуховування одноразових лекцій, перегляд відеоуроків, медіаконсультацій, спілкування у сім'ї, з колегами, вивчення професійної літератури, участь у наукових конференціях та форумах, огляд телевізійних програм, відео, участь у незапланованих випадкових бесідах.

Як правило, під час вибору програми підвищення кваліфікації майстер виробничого навчання має враховувати актуальність тематики, адже програма має відповідати сучасним вимогам ринку праці та освіти; кваліфікацію викладачів, які повинні бути досвідченими фахівцями у своїй галузі; формат навчання – обрати найбільш зручний (очний, дистанційний, змішаний); фінансові можливості та співвіднесення їх із вартістю навчання.

З-поміж можливих напрямів удосконалення компетентностей майстрів виробничого навчання варто визначити такі, як: оновлення професійних знань та навичок (опанування нових технологій та інструментів, спеціалізація в нових галузях, адаптація до змін у галузі виробництва); педагогічна майстерність (психологія освіти, методи активного навчання, цифрові технології в освіті); менеджмент та лідерські навички (оптимізація організації освітнього процесу, лідерство та мотивація); безпека праці (оновлення знань з охорони праці та техніки безпеки, навчання на випадок надзвичайних ситуацій); інклюзивна компетентність (створення інклюзивного освітнього середовища); професійна мобільність (ознайомлення з практиками та стандартами інших країн, вивчення іноземних мов).

Узагальнюючи сказане, варто зауважити, що вдосконалення фахової компетентності майстрів виробничого навчання є важливим, оскільки забезпечить конкурентноспроможність, кар'єрне зростання, збільшення заробітної плати, особистісний розвиток, адаптацію до нових технологій.

Підвищення кваліфікації майстра – це не тільки навчання, а цілеспрямована діяльність, спрямована на пристосування до мінливих вимог ринку праці та досягнення нових професійних висот.

Майстри виробничого навчання мають широкий спектр можливостей для професійного розвитку завдяки формальній, неформальній та інформальній видам освіти. Важливо комбінувати ці підходи, щоб постійно вдосконалювати свої знання, розширювати компетенції та залишатися продуктивними в умовах сьогодення.

Підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання має відбуватися за різними напрямками, що охоплюють технічну підготовку, педагогічні навички, управлінські компетенції, безпеку та інклюзивну освіту.

Окрім того, майстри виробничого навчання з високим рівнем технологічної культури відіграють ключову роль у підготовці кваліфікованих робітників і впливають на конкурентноспроможність робочої сили на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Герасименко Ю. С. Сучасні підходи до організації професійної діяльності майстра виробничого навчання : електронний навчальний курс. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 59 с.

Ряба Ірина Євгенівна,
*майстер виробничого навчання
закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

Розглядаючи, сучасний етап розвитку інформаційного розвиненого суспільства спостерігаємо зміни підходів до професійного розвитку особистості. Це викликано тим, що нині «в технічно розвиненому та економічно нестабільному світі» [1] в умовах потреби поліфункціональної діяльності кожна людина має самореалізуватися, насамперед професійно, якісно та ефективно діяти, щоб бути конкурентоздатною та успішною. Професійний розвиток педагога – це роль вчителів бути суб'єктом і об'єктом реформації. Тому в сучасності активно розробляються нові підходи і, відповідно, стратегії професійного розвитку, як вітчизняного так і зарубіжний досвід колег.

У дослідженнях проблем професійного розвитку педагога сутність поняття визначено як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями.

Необхідно наголосити, що проблема професійного розвитку вчителів не є принципово новою для педагогічної практики. У світовій практиці склався значний досвід щодо

професійного розвитку педагога. Так, сучасний професійний розвиток педагогів нашої держави дуже тісно пов'язаний з обміном досвіду в роботі і з зарубіжними колегами. Так, у багатьох країнах Європи після середньої школи діти вибирають, якій напрямок навчання вони будуть проходити наступні 3 роки. Це Польща, Литва, Молдова та ін.

Це питання також розглядалось різними дослідниками:

– система різних видів діяльності з метою підготовки викладачів до професійної діяльності, що включає початкову підготовку, програми введення у професію, післядипломну підготовку, неперервний професійний розвиток в умовах діяльності в навчальному закладі. Така діяльність розвиває особистісні вміння й навички, знання, майстерність та інші характеристики викладача. Тобто професійний розвиток викладачів – неперервний процес, що охоплює такі складові: початкову підготовку, введення у професію та постійне вдосконалення особистісних, соціальних і професійних компетентностей педагога [2];

– професійний розвиток здійснюється на основі різних форм і способів одержання інформації та набуття, обміну досвідом. Тому професійний розвиток педагога – це постійний процес пошуку цікавої інформації, сучасних технологій.

Враховуючи думку, та зважаючи на тлумачення різних дослідників поняття «професійний розвиток педагога: вітчизняний та зарубіжний», його характеристики, пов'язані з ним, метою роботи є аналіз теоретичних основ наявних сучасних підходів до організації професійного розвитку педагогічного працівника.

Актуальність проблеми зумовила значну кількість розроблень теоретичних засад цього процесу з метою досягнення відповідності становлення й рівня професійного та особистісного розвитку викладача сучасним потребам і запитам суспільства. Аналіз наукових розроблень показав, що натеper є кілька бачень оптимального та ефективного розвитку педагога-фахівця: як з власного досвіду України так і з досвіду закордонних колег.

Система освіти зорієнтована на підготовку фахівців із досить масових професій із можливістю спеціалізації на заключному етапі навчання. Це відбувається тому, що процес навчання – також свого роду виробничий процес, а у діючому дотепер підході до організації праці основним чинником ефективності є потоковий метод, масове виробництво, дешевизна. На індивідуальну підготовку в підприємств немає поки коштів, а крім того, щоб її здійснювати, викладачі повинні добре знати специфіку майбутнього робочого місця того, кого навчають. Виходить, така підготовка можлива у випадку, якщо робоче місце заздалегідь відомо, викладач має можливість вивчити його специфіку, а підприємство – оплатити таку підготовку. Зрозуміло, що в рамках системи загальної освіти можлива підготовка тільки за типовими елементами знань професії, спеціальності. Зараз численні освітні установи займаються не стільки спеціальною підготовкою, скільки загальною освітою. Деякі великі підприємства зберегли чи створили власні системи підготовки персоналу, проте навіть вони не в змозі підготувати фахівців для всього різноманіття робочих місць. Ступінь же цієї різноманітності значно зріс у зв'язку з повною волею у створенні підприємств та в організації праці на них [3].

Досить багато способів обміну досвідом як вітчизняним (обмін з українськими колегами) так і зарубіжними:

- проведення семінарів;
- проведення вебінарів;
- відвідування та проведення майстер-класів;
- онлайн зустрічі.

На власних проведених дослідженнях можна стверджувати, що дуже багато цікавого та корисного в плані специфіки викладання та методах, формах проведення занять закордонні колеги, а саме викладачі професійних закладів Польщі та Литви змогли професійно передати вітчизняним колегам.

Також основні характерні риси професійного розвитку викладача (міжнародний досвід): рівноваги інтересів усіх учасників, партнерів у сфері професійної освіти,

використання ІКТ; активне використання дистанційного навчання для вдосконалення професійної компетентності викладача на міжнародному.

Проаналізовані дослідження та підходи та, відповідно, концепції організації «професійний розвиток педагога: вітчизняний та зарубіжний» на мою думку, є гарною спробою ознайомитись з методами викладання та обміном взаємозв'язку «викладач та учень».

Список використаної літератури

1. Мірошник С. І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи. 2016. Випуск №2 (29). URL: www.narodnaosvita.kiev.ua/ (дата звернення: 21.10.2024).
2. Хоржевська І. М. Професіоналізм та професійний розвиток особистості. *Наукові праці. Державне управління.* URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2016-11-doc/2016-11-st9> (дата звернення: 21.10.2024).
3. Scheerens J. Teachers' professional development. Europe in international comparison. An analysis of teachers' professional development based on the OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union, 2010. 204 p.

Савицький Павло Михайлович,
*майстер виробничого навчання
закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Науковим підґрунтям сучасної концепції здібностей є дані, які дозволяють уявити мозок людини як комп'ютерну суперсистему, що формується з окремих функціональних підсистем, які реалізують певні психічні функції. Функціональні системи спеціалізовані внаслідок особливостей своєї будови та властивостей, завдяки чому людина сприймає, відчуває, мислить, запам'ятовує, діє та ін.

Розуміння здібностей як властивостей функціональних систем, що реалізують окремі психічні функції, дозволяє визначити місце здібностей у структурі психіки. При визначенні психіки її розглядають у трьох аспектах: як властивість високоорганізованої матерії (мозку), що дозволяє відображати об'єктивний світ; як суб'єктивний образ об'єктивного світу; як переживання. Таким чином, здібності є інтегральним поняттям, яке відображає характеристики системи психічних властивостей і якостей індивіда у їх співвідношенні з успішністю діяльності, що виражається в продуктивності праці та якості продукції, безпомилковості дій, швидкості оволодіння новими знаннями, навичками та іншими показниками. Здібності проявляються в усіх видах людської діяльності. За своїм змістом і характером діяльності людей вони поділяються на певні види. Безсумнівно, що поняття здібностей включає ознаку індивідуальних особливостей, які дозволяють говорити, що одна людина, у порівнянні з іншою, має якісь певні переваги при виконанні тієї чи іншої діяльності. Пояснюючи природу індивідуальних здібностей, слід відштовхуватися від загальних здібностей, які властиві усім людям, а основу виняткових здібностей теж необхідно шукати в тих загальних властивостях, що притаманні усім людям. Отже, правомірно вважати, що в психологічній структурі здібностей необхідно враховувати такі компоненти: загальний, що включає якості, притаманні кожній людині; спеціальний, обумовлений в основному системою операцій, пов'язаних з діяльністю індивіда з її специфічними особливостями; індивідуальний, що відображає неповторність і своєрідність здібностей конкретного індивіда [1].

Розрізняють здібності загальні і спеціальні. Загальні здібності необхідні для успішного виконання практично будь-якої діяльності. До них відносяться здатність сприймати інформацію, здійснювати точні й скоординовані рухи, запам'ятовувати і розуміти інформацію, приймати рішення, керувати своєю поведінкою і станом. Як відносно стабільні властивості особистості, які притаманні всім людям (пам'ять, увага, інтелект та ін.) і проявляються у всіх видах діяльності, вони забезпечують відносну легкість і високу продуктивність в оволодінні знаннями та в їх практичній реалізації. Спеціальні здібності є такою системою властивостей особистості. Вона сприяє досягненню високих результатів у якійсь конкретній діяльності. Спеціальні здібності теж можуть бути виражені у різній мірі. Можна сказати, що спеціальні здібності – це загальні здібності, які набули оперативності під впливом конкретної діяльності. Так, наприклад, провідними властивостями математичних здібностей є вміння узагальнювати, швидко рахувати, оперувати великими математичними одиницями, гнучко мислити, володіти потужним абстрактним апаратом та ін.

Важливим моментом проблеми здібностей є виділення в їх структурі професійних здібностей. Поняття «професійні здібності» є найменш визначеним з точки зору його співвіднесення із загальними й спеціальними здібностями. Разом з тим це поняття має відображати зазначені два різновиди здібностей особистості й характеризувати індивідуально-психологічні можливості суб'єкта діяльності, успішно освоювати й виконувати певну професійну діяльність упродовж усього професійного шляху. Успішність освоєння й реалізації професійної діяльності визначається не тільки особливостями пізнавальних і психомоторних процесів, що характеризують здібності, але й такими якостями суб'єкта діяльності, як особливості мотивації, темпераменту, емоційно-вольової сфери, характеру, а також фізіологічними і фізичними особливостями індивіда, які також впливають на ефективність навчальної й підприємницько-трудова діяльності. Професійні здібності можуть бути розкриті тільки через співвідношення з конкретними видами професійної діяльності. Уже у самому визначенні професійних здібностей чітко зафіксований зв'язок, залежність між здібностями й показниками ефективної діяльності, тобто критеріями професійних здібностей виступають кількісні і якісні, процесуальні і результативні характеристики активності особистості, які дозволяють робити висновок про ступінь відповідності її професії. Професійні здібності у масових професіях, як правило, є синтезом загальних і спеціальних здібностей [2].

В успішності навчання і професійної діяльності особливе місце належить системі професійно важливих якостей. Слід відмітити, що ще у 20-ті роки минулого століття І. Шпільрейн і С. Геллерштейн описали групи професійно-важливих якостей, які характеризували можливості людини, як суб'єкта конкретної професійної діяльності. Ними, зокрема були виділені такі важливі для досягнення професійного успіху якості і функції, які:

- виражають стійкі індивідуальні особливості людей, але які важко піддаються тренуванню, розвитку, що особливо є важливим для того, щоб спрогнозувати майбутню професійну успішність вступника до професійної школи молодого фахівця;
- можна розвивати в процесі навчання і тому їх тренування мають бути включені до програми професійної підготовки;
- значною мірою піддаються функціональному розладу під впливом довготривалої чи напруженої роботи чи зміни знаряддя праці.

Отже, виділені І. Шпільрейном і С. Геллерштейном різні категорії професійно важливих якостей дозволяють більш диференційовано оцінювати характерологічні параметри динамічної функціональної структури учня.

Професійно важливі якості (ПВЯ) – це індивідуальні властивості суб'єкта діяльності, які необхідні й достатні для реалізації на нормативно заданому рівні оволодіння професією й виконання завдань професійної діяльності. До професійно важливих якостей традиційно входить широкий спектр якостей – від професійних знань, отриманих у процесі професійного навчання і самопідготовки, до природних задатків, які у процесі діяльності формуються в професійні здібності. До ПВЯ відносяться також особливості особистості

(мотивація, спрямованість, характер), психофізіологічні особливості (темперамент, особливості нервової системи), особливості психічних процесів (пам'ять, увага, мислення, уява тощо), а стосовно певних видів професійної діяльності – навіть соматичні, морфологічні та інші якості людини. Наприклад, елементарні фізична сила й витривалість є яскраво вираженими професійно-важливими якостями для багатьох професій. Система професійно важливих якостей є основою будь-якої професійної діяльності. Це означає, що кожна професійна діяльність вимагає певної сукупності професійно важливих якостей, але їх сукупність не є «механічною» сумою якостей, а їх закономірно організованою системою. Між окремими ПВЯ встановлюються функціональні взаємозв'язки компенсаторного типу, а сама система ПВЯ виступає як певний симптомокомплекс суб'єктивних властивостей, специфічних для тієї чи іншої діяльності. Цей комплекс не заданий у готовому вигляді, а формується в процесі освоєння суб'єктом професійної діяльності в цілому. Тому з власне психологічного боку, процес професійної діяльності є динамічною зміною цілісних підсистем ПВЯ, що забезпечують кожен її етап (дію, завдання, функцію).

Будь-яка діяльність характеризується певними основними параметрами, перш за все продуктивністю, якістю і надійністю. Для їх забезпечення необхідні різноманітні індивідуальні якості суб'єкта. Тому прийнято виділяти ПВЯ продуктивності і якості діяльності. Розділяють професійно важливі якості освоєння діяльності і її виконання. Перші – найбільш важливі для успішності професійного навчання, а другі – для реалізації діяльності на нормативно заданому рівні. Для певного кола професій актуальною є диференціація ПВЯ на такі, які необхідні при задовільних умовах діяльності, та такі, які необхідні в складних, а часто й екстремальних умовах її реалізації. Останнє пояснюється тим, що екстремальні умови, пов'язані часом з підвищеною небезпекою, загрозою для життя, вимагають від працівника інших якостей і властивостей, ніж ті, що необхідні в нормативних умовах. Для екстремальних умов характерні не тільки ПВЯ (у порівнянні з нормативними), але й інші професійно важливі якості в цілому. У екстремальних умовах якісно змінюються основні способи реалізації професійної діяльності: кожний спосіб вимагає опори на ту підсистему ПВЯ, що найбільш відповідає його змісту. Для досягнення успіху в багатьох видах професійної діяльності слід розрізняти професійно важливі якості, що відповідають за її власне виконавчу частину, й ті, що необхідні для сприйняття, прийому професійно значущої інформації. У цьому випадку прийнято говорити про професійно важливі якості – виконавчі й інформаційні.

Таким чином, загальна структура професійно важливих якостей, як головних детермінант професійної діяльності, є досить складною й внутрішньо диференційованою. Вона включає ряд основних категорій ПВЯ, наявність яких є основною умовою успішності навчання і ефективною реалізації професійної діяльності. Система професійно важливих якостей одночасно характеризує систему здібностей особистості стосовно конкретної діяльності.

У будь-якій професійній діяльності бере участь цілісна особистість, тому можлива компенсація недостатньо вираженої професійно важливої якості іншими властивостями особистості. Проблеми компенсації, у більшості випадків, розглядаються як пошук закономірностей змінюваності недостатнього рівня розвитку ПВЯ більш високим рівнем розвитку інших якостей.

При вивченні професійно важливих якостей слід враховувати той факт, що деякі з них можуть бути природними і відносно стабільними (наприклад, типологічні властивості нервової системи), інші, навпаки, підлягають розвитку і тренуванню (багато психологічних якостей). Тому спеціально спрямоване на формування і вдосконалення таких ПВЯ і їх коригування можуть активно проводитися при підготовці особистості до майбутньої діяльності. Доцільність проведення тренування виникає особливо в тих випадках, коли досить висока мотивація до оволодіння професійною діяльністю протистоїть низькому розвитку відповідних професійно важливих якостей. У ряді випадків низький рівень деяких ПВЯ може бути нейтралізований шляхом професійної компенсації, під якою розуміється

можливість успішного виконання діяльності при недостатньому розвитку одних якостей за рахунок більш високого рівня розвитку інших якостей [3].

Індивідуальний стиль діяльності становить собою закономірно організовану індивідуально-специфічну систему виконання тієї чи іншої діяльності. Формується індивідуальний стиль тільки за наявності достатньої мотивації до неї. Необхідно підкреслити, що професійна компенсація й індивідуальний стиль діяльності можуть забезпечити ефективне виконання завдання лише в певних межах, бо їх можливості обмежені рівнем продуктивності відповідних психофізіологічних функціональних систем особистості учня.

Список використаної літератури

1. Анісімов М. В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Київ-Кіровоград: ПОЛІУМ, 2011. 464 с.
2. Зельман Л. Н. Професійні якості майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. Вип. 37. редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. К. ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. С. 270–274.

Самусь Тетяна Володимирівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У Стратегії розвитку професійно-технічної освіти зазначено, що «стратегічним баченням модернізації професійної (професійно-технічної) освіти є створення достатніх умов для становлення здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти як всебічно розвинених особистостей, кваліфікованих робітників, формування у них ціннісних орієнтацій і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству задля реалізації власного потенціалу та забезпечення сталого розвитку України» [1].

Забезпечення виконання цієї стратегічної мети можливе лише завдяки дотриманню низки умов, однією з яких є ґрунтовна підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних педагогів професійного навчання для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, які володіють інноваційними технологіями в освіті й у відповідній галузі виробництва. Саме вони реалізовуватимуть основні функції щодо організації та здійснення фахової підготовки кваліфікованих робітників згідно вищезазначеної стратегії.

Сучасними дослідниками розглядалися різні методологічні аспекти підготовки педагогів професійного навчання. Так, фундаментальні основи та теоретико-методичні засади їх фахової підготовки та професійної діяльності розкрили у своїх працях С. Артюх, Н. Ничкало, С. Щербак, Р. Гуревич, В. Козаков, А. Кузьминський, Л. Лук'янова, В. Радкевич, О. Пометун, С. Солдатенко та ін.

Професійний стандарт «Педагог професійного навчання», що затверджений наказом № 1182 від 20.06.2020 р. Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України містить назву професії та її код згідно з Національною рамкою кваліфікації України ДК 003:2010 «Класифікатор професій) «3340 Педагог професійного

навчання». Аналіз наукових праць дозволив констатувати, що науковці у своїх психолого-педагогічних дослідженнях у різні роки використовували терміни: «інженер-педагог», «викладач практичного навчання» та «викладач спеціальних дисциплін», які ототожнювались [2].

В. Кремінь в енциклопедії освіти надає визначення дефініції «педагог професійного навчання», під яким розуміє «...педагогічного працівника закладу професійно-технічної освіти або ЗВО, який поєднує функції майстра виробничого навчання і викладача спеціальних та профільно-орієнтованих дисциплін». На його думку, підготовка таких фахівців перш за все зумовлена впровадженням у сучасну освіту інноваційних та інформаційних технологій навчання, що породжує необхідність формування якісно нового типу педагога професійної школи, підготовленого до роботи в сучасних умовах. Майбутній педагог професійного навчання повинен бути здатний швидко адаптуватися до педагогічних інновацій і реагувати на сучасні та перспективні процеси соціально-економічного розвитку [3].

Упродовж останніх років прослідковується систематичне скорочення кількості закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Відповідно до даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти, Державної служби статистики України та даних інституту освітньої аналітики [4] у 2016 році налічувалось 812 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тоді як станом на січень 2023 року уже – 670.

Серед регіонів України найбільшу кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти мають Дніпропетровська та Львівська області, а найменшу – Чернівецька. Щодо закладів вищої та фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» бакалаврського рівня, то найбільшу кількість спеціалізацій забезпечує Українська інженерно-педагогічна академія у Харкові. Зауважимо, що є й регіони в яких підготовка за даною спеціальністю взагалі не ведеться, наприклад: Одеська та Івано-Франківська області.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1223 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21 березня 2016 року № 292» з метою ефективного розміщення державного замовлення на підготовку фахівців спеціальності 015 Професійна освіта скоротили перелік із 22 до 9 спеціалізацій.

Зрозуміло, що таке майбутнє незабаром очікує фахівців переважної більшості професій не тільки в Україні, а й в усьому світі. Причина цього, на нашу думку, полягає у достатньо високому темпі цифровізації та роботизації виробництва, освіти й багатьох інших галузей економіки. Тож, професійну освіту чекають кардинальні зміни, адже підготовка майбутніх фахівців для високотехнологічного цифрового суспільства потребує відповідної модернізації освіти, нових педагогічних та методологічних підходів до освітнього процесу, матеріально-технічного забезпечення, педагогів професійного навчання з високим рівнем готовності до використання інноваційних педагогічних та виробничих технологій в освітньому процесі [5].

Останні роки спеціальність 015 Професійна освіта має державну підтримку державного замовлення на підготовку майбутніх педагогів професійного навчання. Так, у 2022 році кількість місць державного замовлення на підготовку педагогів для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти за всіма спеціалізаціями було збільшено на 104 та становило 850 осіб. Дещо незначне зменшення державного замовлення спостерігалось у 2023 році, коли цей показник становив 810 осіб. Вступна ж компанія 2024 року продемонструвала потребу держави у підготовці викладачів та майстрів для професійної освіти, збільшивши державне замовлення на підготовку бакалаврів до 1197, що більше за попередні роки відповідно на 28,9 % (2022 р.) та 32,3 % (2023 р.) [6].

Безумовно, держава підтримує професійну освіту й надалі зазначена тенденція буде тільки посилюватися через: втрати кваліфікованих педагогів, самих закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що зумовлені війною; зростання потреби у висококваліфікованих робітниках.

Список використаної літератури

1. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875 – 885.
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Вид. офіц. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2019. 19 с.
3. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8–15.
4. Сайт «Освіта.ua» Основні освітні статистичні дані (2022/23 навчальний рік). URL: <https://osvita.ua/news/data/90287> (дата звернення: 25.10.2024).
5. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440 – 452.
6. Сайт Міністерства освіти і науки України «Державне замовлення 2024». URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/vstupna-kampaniya-do-zakladiv-vishchoi-osviti-2024-roku/derzhavne-zamovlennia-2024> (дата звернення: 25.10.2024).

Сєврюкова Валентина Єгорівна,
викладач фахових дисциплін вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ТЕСТУВАННЯ

Проблема ефективного оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів освіти є актуальною для сучасної педагогіки. Традиційні методи оцінювання поступаються місцем більш сучасним і об'єктивним підходам. Одним з таких підходів є тестовий контроль, який набуває все більшої популярності в навчальних закладах різного рівня.

У цій роботі ми розглянемо особливості тестового контролю, його переваги та недоліки, а також проаналізуємо різні типи тестів та критерії їх ефективності. Актуальність дослідження зумовлена постійним пошуком педагогами нових методів оцінювання, які б дозволяли не лише вимірювати обсяг набутих знань, але й оцінювати рівень розвитку вмінь та навичок учнів.

Проблема оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти перебуває в полі уваги науковців, методистів та викладачів. Ідеї нової системи оцінювання можуть зміщувати акцент з вимірювання обсягу набутих знань на рівень опанування вмінь й навичок.

Педагоги постійно перебувають в пошуку підвищення ефективності контролю та оцінювання знань здобувачів освіти, що викликало інтерес до тестового контролю знань.

Система форм і методів перевірки знань покликана виконувати такі функції: контролювальну, навчальну, діагностичну, прогностичну, розвивальну, орієнтувальну й виховну. Для успішного їх виконання система контролю повинна забезпечувати дотримання таких принципів: цілеспрямованості, об'єктивності, всебічності, регулярності та індивідуальності.

Варто зазначити, що під час використання тестів потрібно дотримуватися їх форми та структури, ураховувати досягнення вітчизняних науковців, а також негативний і позитивний досвід країн, які давно використовують тести в освітньому процесі [2].

Тести як завдання для перевірки знань та вмінь студентів з'явилися ще на початку минулого століття. На сучасному етапі реформування освіти викладачі прагнуть їх

використовувати під час поточного та тематичного оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Проводячи тестування, викладач зазвичай має на меті перевірити відповідність знань, умінь та навичок студентів вимогам програми й виявити рівень їхніх навчальних досягнень.

Водночас тестування може стимулювати студентів до систематичного опрацювання навчального матеріалу. Поточне оцінювання може здійснюватися під час навчальної діяльності студентів на кожному уроці, що дає можливість виявляти рівень оволодіння новими знаннями, уміннями та навичками, а також виявити труднощі. Відповідно до результатів викладач повинен вносити корективи до своєї діяльності, забезпечуючи зворотний зв'язок у навчанні [3].

Тести поділяються на психологічні та педагогічні. Педагогічні тести можуть бути критеріально орієнтовані (для визначення рівня освітніх досягнень здобувачів освіти щодо певної галузі, змісту або мети тестування) та нормативно орієнтовані (для визначення відносного рівня підготовки студентів) [1].

Тестові завдання можуть бути «закриті» (вибір однієї чи кількох правильних відповідей із запропонованого списку) та «відкриті» (студент дає відповідь власноруч).

Надійність тесту зростає зі збільшенням кількості тестових завдань. Тест, спрямований на перевірку засвоєння конкретної навчальної теми, завжди буде більш ефективним, ніж тест, спрямований на перевірку цілого курсу, який охоплює значний обсяг матеріалу. Надійність тестів успішності залежить від їх складності. Складність визначається відповідністю правильних і неправильних відповідей на завдання. Завдання, на які всі студенти відповідають однаково, різко знижують надійність тесту.

Кожен тест повинен містити як прості, так і складні завдання. Під час добору критеріїв оцінювання потрібно враховувати розумові й інформаційні навички, що формуються в процесі навчання.

Педагог, використовуючи в освітньому процесі тести, повинен бачити передусім студента, враховувати його індивідуально-психологічні особливості, розумові здібності, темперамент і попередню підготовку.

Під час використання тестів для оцінювання здобувачів освіти викладачу потрібно розробляти такі тестові завдання, які б дозволяли оцінювати більш складні форми мислення та творчі здібності здобувачів освіти, впливали на мотивацію та самооцінку студентів тощо.

Тестовий контроль є ефективним інструментом для оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Він дозволяє об'єктивно оцінити рівень знань, умінь та навичок учнів, стимулює їх до систематичної роботи та забезпечує зворотний зв'язок між викладачем і студентом.

Однак для успішного застосування тестів необхідно дотримуватися певних правил та принципів. Важливо враховувати тип тесту, його складність, кількість завдань, а також критерії оцінювання.

Таким чином, тестовий контроль може стати невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, сприяючи підвищенню якості освіти та самостійності здобувачів освіти. Однак його використання повинно бути збалансованим і доповнюватися іншими формами оцінювання.

Список використаної літератури

1. Гривко А. В. Складники моніторингу для оцінювання ключової комунікативної компетентності учнів. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік*. Київ : Інститут педагогіки, 2015. С. 133–135.
2. Голубева Н. В., Дурєєв В. О., Бондаренко С. М., Мурін М. М. Комп'ютерне тестування як одна з форм сучасного контролю знань. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. Львів : ЛДУБЖД, 2006. Вип. 1. С. 309–313.

3. Кадемія М. Ю., Лящ О. П., Стець А. М. Комп'ютерна обробка тестів у професійній діагностиці : методичний посібник. Вінниця : НМЦ ПТО, 2004. 46 с.
4. Кухар Л. О., Сергієнко В. П. Конструювання тестів: курс лекцій : навч. посіб. Луцьк, 2010. 182 с.

Сидоренко Оксана Миколаївна,
викладач історії вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ

Інтерактивні методи навчання є одними з найбільш перспективних та ефективних підходів у сучасній освіті. Вони не лише сприяють кращому засвоєнню матеріалу, а й формують критичне мислення, навички аналізу та обговорення. Особливо актуальним є використання інтерактивних методів під час занять з історії, оскільки історичні події вимагають розгляду з різних точок зору, аналізу причин та наслідків, а також розуміння взаємозв'язків між ними.

Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію між викладачем та здобувачами освіти, а також між самими студентами. Основною метою таких методів є створення умов для спільного пошуку рішень, обміну ідеями та роздумами. Це дозволяє кожному здобувачу освіти не просто пасивно сприймати інформацію, а брати активну участь у її осмисленні [1].

Інтерактивні методи можна поділити на кілька основних груп:

- колективні: передбачають спільне виконання завдань, роботу в парах чи групах;
- інтерактивні дискусії: активне обговорення історичних подій та явищ, що допомагає поглибити знання та розвинути критичне мислення;
- методи рольових ігор: імітація історичних подій, де здобувачі освіти виступають у ролі реальних історичних персонажів, що дозволяє глибше зануритися у контекст подій [4].

Історія – це наука, що вимагає аналізу минулого з метою розуміння сучасності та прогнозування майбутнього. Використання інтерактивних методів на заняттях з історії допомагає здобувачам освіти більш ефективно засвоювати матеріал, оскільки вони активно залучені до процесу пізнання.

Одним із найпоширеніших інтерактивних методів є рольові ігри. Вони дозволяють студентам самостійно «оживити» історичні події, перейняти на себе ролі відомих політиків, військових або звичайних людей певної епохи. Наприклад, під час вивчення Української революції студенти можуть поділитися на ролі лідерів УЦР, селян, буржуазії та обговорювати універсали, реформи, які проголошувалися в той час.

Рольові ігри дозволяють не лише вивчити факти, а й відчувати емоції людей тієї епохи, що підвищує рівень емпатії та розуміння історичних подій [3].

Дебати – це чудовий спосіб навчити студентів аргументувати свою точку зору та критично оцінювати різні історичні інтерпретації. Наприклад, під час вивчення періоду холодної війни студенти можуть поділитися на дві групи, що представляють різні блоки, СРСР та США, і дискутувати щодо причин конфлікту та його наслідків для світу.

Метод дебатів розвиває вміння аналізувати історичні джерела, формулювати висновки на основі фактів, а також відстоювати власну позицію в конструктивній дискусії.

Проектна діяльність є одним із найефективніших інтерактивних методів, який дозволяє здобувачам освіти самостійно досліджувати певні історичні події або явища. Наприклад, під час вивчення Другої світової війни вони можуть розробити проект на тему «Внесок різних країн у перемогу над нацизмом». Це дозволяє не тільки краще зрозуміти матеріал, а й формує навички роботи з історичними джерелами та підготовки власних досліджень [4].

Інтерактивні методи навчання неможливі без застосування сучасних інформаційних технологій. Викладачі історії можуть використовувати електронні карти, онлайн-ресурси, відеоматеріали та віртуальні екскурсії для ілюстрації історичних подій. Наприклад, під час вивчення козацької доби можна організувати віртуальну участь у віртуальних походах українських козаків.

Інтерактивні карти дозволяють наочно показати, як змінювалися кордони держав, які були головні битви та маршрути торгових шляхів.

Інтерактивні методи мають низку переваг перед традиційними формами навчання:

- активне залучення здобувачів освіти: студенти стають активними учасниками навчального процесу, а не пасивними спостерігачами;
- формування критичного мислення: завдяки інтерактивним обговоренням та дискусіям студенти вчаться аналізувати інформацію та ставити під сумнів готові відповіді;
- розвиток навичок роботи в команді: робота в групах та парах дозволяє студентам навчитися ефективно комунікувати та співпрацювати з іншими;
- поглиблене розуміння матеріалу: завдяки активній участі в процесі навчання студенти краще запам'ятовують матеріал та розуміють його [1].

Незважаючи на значні переваги, упровадження інтерактивних методів навчання має певні виклики. По-перше, це потребує значного часу на підготовку викладача до заняття, оскільки інтерактивні методи вимагають ретельного планування та добору матеріалів. По-друге, не завжди можливо забезпечити технічне оснащення. Крім того, не всі здобувачі освіти можуть однаково добре адаптуватися до нових форм навчання. Деякі з них можуть відчувати дискомфорт під час участі в дискусіях або рольових іграх, що потребує додаткової уваги з боку викладача.

Таким чином, інтерактивні методи навчання є потужним інструментом для підвищення якості освіти на заняттях історії. Вони дозволяють студентам краще засвоювати матеріал, розвивати навички критичного мислення та активно взаємодіяти з однолітками. Важливою складовою успіху є професійна підготовка викладача та його вміння адаптувати інтерактивні методи до потреб конкретної аудиторії.

Список використаної літератури

1. Бондаренко В. В. Інтерактивні методи навчання: теорія та практика. Київ : Освіта, 2015. 120 с.
2. Грищенко О. В. Сучасні методи викладання історії. Львів : ЛНУ, 2017. 200 с.
3. Лозовий П. І. Використання рольових ігор у навчанні історії. *Історія та освіта*. 2018. № 2. С. 45–50.
4. Поліщук А. М. Інтерактивні технології в навчанні. Чернігів : ЧНПУ, 2016. 156 с.
5. Яковенко С. В. Інформаційні технології на уроках історії. Дніпро : ДДУ, 2019. 98 с.

Синиця Дмитро Олександрович,
викладач фахових дисциплін вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сучасні умови виробництва вимагають постійного вдосконалення підготовки фахівців з охорони праці, адже безпека праці на підприємствах є ключовою умовою успішної

діяльності. У зв'язку із цим цифрові технології стають важливим інструментом для підвищення ефективності освітнього процесу. Вони дозволяють не лише покращити якість передавання знань, але й забезпечити гнучкість та адаптивність навчання для майстрів виробничого навчання. Проте впровадження цифрових технологій стикається з низкою проблем, що потребують вирішення.

Розглянемо переваги цифрових технологій у підготовці майстрів виробничого навчання.

Цифрові технології суттєво змінюють підходи до навчання, зокрема у сфері охорони праці. Однією з основних переваг є використання віртуальних симуляцій, що дозволяють створювати реалістичні моделі небезпечних виробничих ситуацій без загрози для життя і здоров'я здобувачів освіти. Це дозволяє майбутнім майстрам здобувати практичні навички та ефективно реагувати на потенційні ризики.

Крім того, дистанційні навчальні платформи відкривають доступ до навчальних матеріалів з будь-якої точки, що особливо важливо для тих, хто не має можливості відвідувати заняття особисто. Такі платформи забезпечують гнучкість у навчанні, що сприяє безперервному професійному розвитку майбутніх майстрів виробничого навчання.

Інтерактивні інструменти також відіграють важливу роль у підвищенні мотивації здобувачів освіти. Візуалізація матеріалу за допомогою відео, анімацій та інтерактивних презентацій полегшує сприйняття складних тем, що сприяє більш глибокому засвоєнню знань з охорони праці [1].

Розглянемо проблеми впровадження цифрових технологій. Попри очевидні переваги, їх упровадження у підготовку майстрів виробничого навчання стикається з низкою проблем. Першою з них є технічна база. Не всі освітні заклади мають необхідне обладнання для впровадження сучасних цифрових інструментів. Це може включати відсутність комп'ютерів, планшетів, інтернет-з'єднання, а також віртуальних тренажерів та програмного забезпечення.

Іншою важливою проблемою є низький рівень цифрової грамотності викладачів. Для ефективного використання нових технологій необхідна відповідна підготовка педагогів. Багато викладачів потребують додаткових навчальних курсів для освоєння цифрових інструментів, що часто уповільнює процес інтеграції технологій в освітній процес.

Крім того, існують психологічні бар'єри. Деякі викладачі, звиклі до традиційних методів викладання, можуть скептично ставитися до впровадження цифрових технологій, що створює опір змінам.

Ще однією проблемою є недостатня стандартизація цифрових освітніх програм. Багато платформ і ресурсів, що використовуються для навчання з охорони праці, не мають чітких державних стандартів, що ускладнює впровадження єдиних підходів до навчання майбутніх майстрів виробничого навчання.

Незважаючи на проблеми, перспективи впровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх майстрів виробничого навчання є дуже обнадійливими. З розвитком таких технологій, як штучний інтелект, доповнена та віртуальна реальність, з'являються нові можливості для створення інтерактивних освітніх програм, що можуть суттєво підвищити рівень підготовки фахівців з охорони праці.

Штучний інтелект дозволить розробляти адаптивні освітні програми, що будуть ураховувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти та його прогрес у навчанні. Доповнена реальність може бути використана для вивчення складних виробничих процесів в інтерактивному режимі, що підвищить ефективність практичної підготовки [2, с. 53].

Також важливим кроком є співпраця освітніх закладів з промисловими підприємствами. Це дозволить забезпечити необхідну технічну базу для навчання, а також отримати доступ до передових технологій, що використовуються в сучасних умовах виробництва.

Упровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх майстрів виробничого навчання з охорони праці є важливим кроком на шляху до підвищення ефективності та

якості навчання. Вирішення технічних та організаційних труднощів дозволить забезпечити кращу підготовку фахівців, що безпосередньо вплине на підвищення рівня безпеки на виробництвах.

Список використаної літератури

1. Геревенко А. М. Методика проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція: «Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти»*. Біла Церква, 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732947> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Ніпіаліді О., Васильчишин О. Сучасний стан охорони праці в Україні у контексті забезпечення її інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 1 (21). С. 164–169.

Синиця Ніна Олексіївна,
викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІНТЕГРАЦІЯ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Інтеграція технологій доповненої реальності (AR) в освіту є інноваційним підходом до викладання, особливо в технічних дисциплінах, таких як вища математика. Використання доповненої реальності дозволяє подолати труднощі візуалізації складних абстрактних понять та сприяє ефективнішому навчальному процесу для майбутніх майстрів виробничого навчання.

Доповнена реальність (AR – augmented reality) – це технологія, що дозволяє інтерактивно поєднувати реальний світ з віртуальними елементами. Уперше цей термін увів у 1992 році дослідник Том Коделл, який співпрацював з інженерами компанії «Боїнг». Також використовуються інші назви, що є синонімами до AR, такі як «збагачена реальність» та «розширена реальність». Однією з головних переваг AR у контексті освіти є можливість створення гнучкого навчального середовища для здобувачів. Навчальні можливості можуть бути доступними у різних місцях – вдома, на робочому місці, у громадському транспорті – за умови наявності мобільного пристрою з відповідним програмним забезпеченням. У контексті освітнього процесу використання доповненої реальності вважається одним із найефективніших підходів [1, с. 132].

Розглянемо особливості доповненої реальності в навчанні.

1. Візуалізація абстрактних математичних понять: AR дозволяє проєктувати тривимірні графіки функцій, поверхні, геометричні фігури, що полегшує розуміння студентами складних тем.

2. Інтерактивність: студенти можуть безпосередньо взаємодіяти з математичними моделями, змінюючи параметри рівнянь або функцій та спостерігаючи їх вплив у реальному часі.

3. Підвищення зацікавленості: використання сучасних технологій робить заняття більш захопливими, що сприяє зростанню мотивації до вивчення вищої математики.

4. Практична цінність для майбутніх майстрів виробничого навчання: доповнена реальність дозволяє студентам бачити, як математичні твердження та рівняння застосовуються на практиці у виробничих процесах, таких як моделювання технологічних процесів, проєктування та оптимізація виробництва.

Студенти можуть використовувати AR для моделювання реальних виробничих ситуацій, де математичні моделі є ключовим інструментом для аналізу і вирішення проблем.

Переваги використання AR у викладанні вищої математики:

1. Підвищення рівня засвоєння матеріалу: візуалізація складних математичних понять допомагає глибше їх зрозуміти.

2. Інтерактивне навчання: використання AR сприяє активній участі студентів у процесі навчання, що підвищує їхню зацікавленість і мотивацію.

3. Місток між теорією та практикою: майбутні майстри виробничого навчання мають змогу наочно побачити, як математичні знання інтегруються в реальні виробничі процеси [2, с. 58].

Виклики впровадження AR в освітній процес:

1. Технічні бар'єри: необхідність наявності спеціального обладнання та програмного забезпечення для повноцінної роботи з доповненою реальністю.

2. Методичні труднощі: викладачам необхідно адаптувати освітні програми та завдання для інтеграції AR в освітній процес.

Отже, інтеграція доповненої реальності у викладання вищої математики може значно підвищити якість підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання. Це сприяє глибшому розумінню математичних концепцій та практичному їх застосуванню у виробничій сфері, що є важливим для формування компетентних фахівців у галузі.

Список використаної літератури

1. Беседін Б. Б., Чечетенко В. О. Активізація пізнавальної діяльності на уроках математики. Збірник наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ. 2018. Випуск 8. С. 134–138.

2. Литвинова С. Г., Буров О. Ю., Семеріков С. О. Концептуальні підходи до використання засобів доповненої реальності в освітньому процесі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців. 2020. Вип. 55. С. 46–62.

Ситніков Олег Миколайович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Світовий досвід показує, що впровадження дуальної системи освіти активно практикується у багатьох країнах Європи – там 50 % осіб здобувають освіту в цій системі. Дуальна освіта дала новий імпульс розвитку таким країнам Східної Азії, як Південна Корея і Китай, де вона охоплює 33 % осіб, що навчаються. Життєздатність і надійність дуальної системи, пояснюється тим, що вона відповідає інтересам всіх, хто бере в ній участь – здобувачів освіти, працівників, закладів освіти, підприємств, держави, суспільства, міжнародної бізнесспільноти.

Запозичення досвіду Німеччини та використання дуального принципу в Україні є корисним, насамперед, для закладу фахової передвищої освіти, здобувачів освіти, підприємств. Адже, як наслідок, освітні заклади матимуть додаткове фінансування, підтримку персоналу та матеріальної бази.

Для підприємства дуальне навчання – це можливість підготувати для себе кадри точно «під замовлення», забезпечивши їх максимальну відповідність усім своїм вимогам, економлячи на витратах на пошук й добір працівників, їх перенавчання й адаптацію. До того ж є можливість відібрати найкращих здобувачів освіти, адже за час підготовки можна побачити всі їхні сильні й слабкі сторони. Участь у підготовці кадрів позитивно позначається на репутації підприємства та його іміджі як роботодавця на ринку праці (так званий HR-

бренд компанії). При цьому за ним залишається право вибору й вирішення питання щодо доцільності організувати у себе навчання [2].

Німецькі роботодавці переконані, що підприємства, які вони представляють, мають кращі можливості для якісного професійного навчання працівників, ніж державні школи, внаслідок гнучкого штатного розкладу:

1/3 викладацького складу працює на постійній основі у штатному розкладі закладу, 2/3 складу працюють на контрактній основі, за договорами з підприємствами. При цьому дуальна система дає можливість своєчасно реагувати на замовлення конкретних підприємств і установ [1].

Зрештою такий підхід мотивує студентів вчитися «не для галочки». Вони мають можливість не лише якісної підготовки та отримання професійних компетенцій, а й фінансову впевненість під час навчання та перспективу працевлаштування після закінчення ЗВО.

Для молодих людей дуальне навчання – це шанс рано придбати самостійність і безболісно адаптуватися до дорослого життя. Уже під час навчання вони отримують за свою працю на підприємстві грошову винагороду, а після його закінчення – роботу, до якої добре підготовлені. Дуальна система забезпечує плавне входження в трудову діяльність, без неминучого для інших форм навчання стресу, викликаного браком інформації й слабкою практичною підготовкою. Воно дозволяє не тільки навчитися виконувати конкретні трудові обов'язки, а й розвиває вміння працювати в колективі, формує соціальну компетентність і відповідальність. Новачки можуть відразу працювати з повною віддачею і продуктивністю, вони добре знають життя підприємства й відчувають себе на ньому «своїми» [3].

На прикладі німецьких студентів можна переконатися, що дуальна система надає прекрасні можливості для управління власною кар'єрою. Рівень навчання в її рамках постійно підвищується. Жодна освіта не здатна дати таке знання виробництва зсередини, як дуальне навчання, що робить його важливою сходинкою на шляху до успішної кар'єри. Загалом дві третини молоді випускного віку в Німеччині одержали професійну освіту саме в цій системі.

У безумовному вииграші залишається і держава, яка ефективно вирішує завдання підготовки кваліфікованих кадрів для своєї економіки. На відміну від України, в Німеччині основне навантаження в галузі професійної освіти лежить на підприємствах, які витрачають на підвищення професійної кваліфікації своїх співробітників понад 40 млрд євро щороку. Порівняльний аналіз із законодавчими базами Німеччини й Польщі дозволяє з'ясувати ті аспекти навчання й професійного розвитку персоналу, що потребують внесення змін на рівні держави. З проведеного нами аналізу цих країн видно, що в Німеччині розроблено, а в Польщі формується система дієвих заходів, покликаних сприяти розвитку корпоративної освіти як складової неперервної освіти дорослих: прийнято законодавчі акти, визначено шляхи розвитку, джерела фінансування. Схеми фінансування в зарубіжних країнах передбачає вибір між урядом і роботодавцями як платниками, між ціною і податками як джерелами коштів, між загальним і цільовим оподаткуванням та між такими способами вдосконалення ринку людського капіталу, як податкові пільги й позики з одного боку, та значна диференціація умінь – з іншого [2].

Зарубіжний досвід свідчить, що професійне навчання кадрів на виробництві доцільно відносити до компетенції підприємств, а не держави. Система фінансування професійного навчання має передбачати пряму участь підприємств у професійній освіті. Підприємства мають надавати можливість для практичного навчання й нести всі пов'язані з цим витрати. У свою чергу, заклади освіти на паритетній основі співпрацюють з підприємствами, на базі яких здійснюється виробниче навчання чи виробнича практика.

Тому значна кількість підприємств, організацій та компаній, зокрема малого та середнього розміру, не мають можливості підвищувати кваліфікацію свого персоналу відповідно до зростаючих вимог сучасного виробництва і сфери. Зрозуміло, що будь-яке запозичення зарубіжного досвіду потребує апробації й урахування специфіки національної

системи освіти. З іншого боку, для того, щоб подібна система підготовки фахівців почала діяти у нас, потрібно, щоб керівники малих та великих підприємств усвідомили визначену пряму залежність між прибутком, що отримується завдяки високоякісним кадрам та необхідністю надання допомоги в освіті майбутніх кадрів.

Список використаної літератури

1. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. Наука та інновації. 2008. Т. 4, № 3. С. 88–94.
2. Маринченко Є. О. Дуальне навчання як важлива складова інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. 2019. Вип. 1. С. 130–135.
3. Marynchenko Yevhenii. Pedagogical Conditions of Forming the Readiness of the Future Teacher of Professional Training for Innovative Activity in Agricultural Production. *Traektoriâ Nauki = Path of Science. Section "Education"*. 2020. Vol. 6. No 10. Pp. 4009-4017.

Сиротюк Оксана Станіславівна,
старший майстер закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Сьогодні суспільство прагне до активнішої реалізації компетентнісної освітньої парадигми. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної освіти вважається вдосконалення стану розвитку навчально-методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Вагомого значення набуває потреба вивчення й аналізу сучасного стану розвитку методичної компетентності викладачів загальнотехнічних і спеціальних дисциплін та майстрів виробничого навчання, оскільки тенденція розвитку методичної компетентності, прагнення до інновацій у рамках викладання навчальних предметів (професій) явно потребує оновлення.

Відповідно до статті «Про наукову і науково-технічну діяльність» Закону України «Про вищу освіту» (№848-УІІ від 26.11.2015 р.), у структуру компетенцій педагогічних працівників професійної школи входять навчальна, організаційна, навчально-методична, наукова, виховна види діяльності.

Сутність навчально-методичної діяльності полягає в

- опануванні наявних у науці знань, формуванні вмінь, навичок і концепцій,
- дослідженні практики викладання досвідчених колег та визнаних у світовій педагогічній науці професіоналів.

При визначенні такої інтегрованої якості педагога як професіоналізм широкого вжитку набув термін «компетентність». У Міжнародному стандарті якості, прийнятому в Україні як державний (ДСТУ ISO 2000-2001), компетентність визначається як «наявність належної освіти, професійної підготовки, кваліфікації та досвіду».

Професійно-педагогічна компетентність розглядається як «здатність педагогічних працівників «перетворювати процес навчання професії на засіб формування особистості учнів» і відображає можливості педагога професійного навчального закладу до оперативного, самостійного та ефективного вирішення актуальних педагогічних проблем.

Компетентність – це універсальне поєднання умінь, знань, навичок, способів мислення, ціннісних орієнтирів та ідейних переконань, які дозволяють впевнено й успішно виходити із різноманітних ситуацій життєдіяльності.

Відповідно до основних понять і визначень оновленої Національної Рамки Кваліфікацій, прийнятої Урядом України (Постанова №519 від 25.06.2020р.), інтегральна

компетентність фахівця визначається як узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Професії на компетентність майстра в/н визначається через її основні показники: підготовленість до навчально-виробничої та науково-методичної діяльності, особиста педагогічна майстерність, інноваційність мислення, професійні прогностичні уміння. Професійна компетентність майстра в/н складається із науково-професійної, методичної, соціально-психологічної, диференціально-психологічної, рефлексивної, наддисциплінарної («ключової», «базової») компетентностей.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури складову професійної компетентності педагога - методичну компетентність - визначено як:

- володіння різними методами навчання, знання дидактичних методів, прийомів та вмінь застосовувати їх у процесі навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і умінь;

- інтегровану сукупність знань, умінь, навичок, компетенцій педагога, що актуалізується в процесі його професійної діяльності, у межах якої проявляється система методичних знань, умінь, навичок, здібностей і особистих вольових якостей;

- багатокomпонентну систему, яка включає практичний досвід у галузі методики, готовність та спроможність ефективно розв'язувати стандартні та проблемні задачі, здатність до творчої самореалізації і постійного самовдосконалення;

- властивість особистості педагога, яка ґрунтується на теоретичній і практичній готовності до проведення занять за різними навчальними комплектами, що виявляється у сформованості системи дидактико-методичних знань і умінь з окремих розділів тем курсу, окремих етапів навчання і досвіду їх застосування;

- засвоєння педагогом нових методичних і педагогічних ідей, освітніх підходів (компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного) і технологій (активних, інтерактивних, розвивальних та ін.);

- володіння інноваційними формами, методами і способами організації освітнього процесу.

Методична компетентність педагога є багаторівневою та багатоаспектною і повинна мати наступні складові:

- концептуальну – знання теоретичних основ професійної діяльності;

- інструментальну – володіння базовими професійними вміннями;

- технологічну – володіння інноваційними технологіями навчання;

- інформаційну – володіння сучасними засобами інформатизації навчального процесу;

- адаптивну – уміння передбачати зміни в освітньому середовищі та бути до них готовими.

Отже, навчально-методична компетентність – це система методичних знань, умінь, навичок, компетенцій педагога, пов'язана з методикою викладання конкретної навчальної дисципліни; достатній рівень оволодіння конкретними прийомами, способами, технікою та засобами педагогічної діяльності, що залежить від включення здобувачів освіти у різноманітні види пізнавальної діяльності та розбудови колективу навчальної групи.

Навчально-методична компетентність – одна з тих компетентностей, які рекомендовані європейськими конвенціями, оскільки передбачає самостійність і відповідальність. Стадія фахового методичного розвитку педагогічних працівників ЗП(ПТ)О завбачає здатність обирати ними технології та методики провадження освітньої діяльності на основі власного досвіду. Разом із тим сучасна методика диктує педагогічні умови, де педагог виступає в ролі фасилітатора (консультанта), котрий уміє розв'язувати професійні завдання, що регулюються його власною діяльністю. Водночас під час автономного вибору методик важливо пам'ятати й про фахові вимоги до викладання навчальних дисциплін професійного спрямування.

На засадах розвитку навчально-методичної компетентності педагога відбувається його зорієнтованість на створення власних методик, налаштованість на оптимізацію методичних проєктів, експериментальних досліджень, сучасних освітніх технологій і методик викладання загальнотехнічних і спеціальних дисциплін, отримання нових результатів у навчально-організаційній та методичній діяльності.

Список використаної літератури

1. Вітченко А. О., Вітченко А. Ю. Компетентнісний підхід у сучасній вищій освіті: освітня інновація чи реформаторський симулякр доби постмодерну? Вища школа. 2019. № 4 (177). С. 52-66.
2. Енциклопедія освіти / АПНУ; гол. ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Каплуновський Р. Оптимізація педагогічного процесу. Освіта. Технікуми. Коледжі. 2005. №1 (11). С. 14-15.
4. Ліктей Л. М. Сучасний стан розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 68, Т. 1. 2020 р. С. 82-85.
5. Лузан П. Г., Кравець Ю. І., Пятничук Т. В. Формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій: методичний посібник. К.: Інститут ПТО НАН України, 2012. 136с.

Сівак Жанна Іванівна,
*майстер виробничого навчання закладу
професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»*

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД У ВИХОВАННІ МАЙБІТНІХ РОБІТНИКІВ

Система освіти у будь-якій країні покликана сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, тому що саме навчальні заклади готують людину до активної діяльності в різних сферах економічного, культурного і політичного життя суспільства. Здатність навчального закладу достатньо гнучко реагувати на запити суспільства, зберігаючи накопичений позитивний досвід, має дуже суттєве значення. Професійна (професійно-технічна) освіта посідає одне з провідних місць в оновленні економіки, практичному запровадженні досягнень науки і техніки, історично впливає на визначення основних напрямів роботи педагогічних працівників. Їхня діяльність спрямована на забезпечення високого рівня професійної підготовки майбутніх робітників, їхньої конкурентоспроможності, мобільності, творчої активності [2].

Система професійної (професійно-технічної) освіти повинна забезпечити навчання і виховання професіоналів, які легко орієнтуються в новітніх досягненнях своєї галузі діяльності, ерудованих, з розвинутим творчим мисленням, здатних ефективно вирішувати весь комплекс завдань, що постануть перед ними, з урахуванням гуманістичних пріоритетів та людських цінностей, до яких спостерігається потужна тенденція у сучасному суспільстві. В навчально-виховному процесі необхідно реалізовувати сучасні принципи організації навчального процесу, вдосконалювати зміст і структуру, форми та методи підготовки фахівців через парадигму пріоритету гуманістичних надбань людства й з метою гуманізації людських стосунків.

Гуманізація – це процес створення умов для самореалізації, самовизначення учнів, орієнтація навчально-виховного процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти насамперед на процеси формування особистості у всій багатогранній повноті її інтелектуального, культурного, психологічного і соціального розвитку.

Головним у навчальному процесі стає не тільки формування професійних знань, практичних умінь, але й те, на що конкретно орієнтоване мислення фахівця, соціальний і професійний потенціал його практичної діяльності. Принцип гуманізації вимагає щоб усі навчальні дисципліни у навчальному закладі мали ту або іншу гуманітарну спрямованість, яка б формувала критичність мислення, привносила у викладання колізії історії, логіку традицій відповідної предметної галузі, її соціальну й економічну основу, етичні і моральні аспекти. Такий підхід, на нашу думку, може забезпечити підготовку тих, хто навчається, до життя і продуктивної роботи в нинішньому динамічному світі, усвідомлення свого місця в ньому, найважливіших питань буття [6].

Отже, кінцевою метою П(ПТ)О, яка заснована на принципах гуманізації повинно стати виховання не лише фахівця, а насамперед суспільно активної свідомої особистості. Основними шляхами її досягнення повинно бути впровадження сучасних технологій та наукових досягнень у навчально-виховний процес, усунення уніфікації освіти й авторитарної педагогіки, підготовка нової генерації педагогічних кадрів, створення експериментальних осередків для відпрацювання педагогічних інновацій та освітніх модулів, подолання відчуження між педагогом та студентом, педагогічний оптимізм, педагогічна етика [1].

З огляду на те, що інформаційно-пізнавальна парадигма сучасної освіти не виконує своєї конструктивної соціальної місії – не дає змогу адекватно формулювати і розв'язувати складні проблеми розвитку ЗП(ПТ)О, вона має поступитися соціально-культурній парадигмі, яка характеризується відкритістю, гуманізмом, внутрішньою діалогічністю, а тому відрізняється від традиційної.

Формування особистості учнів буде більш ефективним, якщо в реалізації ідей гуманізації буде зроблено акцент не тільки на формування професійних знань, практичних умінь, але й на конкретно орієнтоване мислення фахівця, соціальний і професійний потенціал його практичної діяльності, а також на висвітлення зв'язків людини і природи, науки і життя.

Особистісно-орієнтований підхід означає врахування природо-згідних особливостей кожної особистості, надання їй адаптивної ніші для повнішого розкриття здібностей і можливостей.

У навчальному закладі, основою навчання якого є особистісно-орієнтований підхід, велике значення має правильна організація психологічної служби, психологічна компетентність педагогів.

Ефективність особистісно-орієнтованого підходу визначається перш за все тим, наскільки він може забезпечити основні психологічні умови, які сприяють розвитку особистості учнів.

Особистісно-орієнтований підхід як система складається з наступних циклів:

1. *Вивчення особистості учня.*

Перш ніж впливати на формування особистості учня, безумовно, потрібно її вивчити, зрозуміти мотиви дій, пізнати індивідуально психологічні особливості, ступінь їх впливу в колективі.

2. *Прогнозування виховання учнів.*

Наступним циклом є прогнозування виховання учнів на основі його пізнання. Прогноз виховання найчастіше залежить від диференційованої групової або індивідуальної програм.

3. *Здійснення групових та індивідуальних програм навчання і виховання.* Основою реальної роботи є прогнози, форми і методи, які здійснюються у трьох напрямках. Першим є індивідуальне виховання особистості в колективі з урахуванням того, що колектив виступає своєрідним суб'єктом виховання його членів. Другим напрямом є індивідуальна робота педагога за програмою. Тут здійснюється саме індивідуальне виховання, причому воно може відбуватися і в колективі, і наодинці.

Третій напрям – керівництво самовихованням учнів.

Перш ніж говорити про психологію підлітка, слід нагадати про психологічні поняття, якими широко користуються в педагогічному середовищі.

Поняття особистість багатопланове. Особистість якісно нове утворення, яке формується завдяки життю в суспільстві в реальних стосунках макро- і мікросоціального середовища. Суспільно-історичні об'єктивні умови і соціальні закони розвитку суспільства визначають її формування. Особистістю не народжуються, а стають в процесі спілкування і діяльності [4].

Особистість – це конкретна людина як носій свідомості. В кожній особистості включено не тільки наявне, але і минуле і майбутнє, тому що досвід і складні форми задоволення потреб, система відносин певною мірою залишаються постійною.

Особистість може бути гармонійною і дисгармонійною, може відрізнятися широтою і однобічністю, пластичністю і конфліктністю і т.д. Особистість може самоудосконалюватися, розвиватися, але також і деградувати, розпадатися.

Однією з умов розвитку особистості є те, що розумові потреби, що розширюються, і колишніми можливостями особистості. Людина вимушена перебудувати, розвивати свою діяльність, щоб задовольнити ці потреби. Таким чином, діяльність веде до психічного розвитку. Психічному розвитку сприяють і нові форми і методи навчання. Провідним типом діяльності в підлітковому віці є навчання і спілкування.

Особлива і несхожа на інших особистість у повноті її духовних і фізичних властивостей характеризується поняттям «індивідуальність». Індивідуальність виражається у наявності різного досвіду, знань, думок, переконань, у відмінностях характеру і темпераменту, індивідуальність свою ми доводимо, затверджуємо.

Мотивація, темперамент, здібності, характер – основні параметри індивідуальності. Нижче приводяться основні поняття та їх визначення.

Особистість – це активно засвоююча і цілеспрямовано перетворююча природу, суспільство і самого себе людина, що володіє унікальним, динамічним співвідношенням просторово-часових орієнтацій, змістовних спрямованостей, рівнів освоєння і форм реалізації діяльності, яка забезпечує свободу самовизначення у вчинках і міру відповідальності за їх наслідки перед природою.

Спрямованість – найважливіша властивість особистості, в якій виражається динаміка розвитку людини як суспільної істоти, головні тенденції її поведінки.

Потреба визначена людиною потреба в певних умовах життя і розвитку.

Мотиви – пов'язані із задоволенням певних потреб спонукання до діяльності, що відповідають на питання «Заради чого вона скоюється?». Мотив припускає знання про ті матеріальні або ідеальні об'єкти, які здатні задовольнити потребу, і ті дії, які здатні привести до її задоволення.

Темперамент – характеристика індивіда з боку нервово-динамічних особливостей його психічної діяльності.

Здібності – психічні властивості, що є умовами успішного виконання якої-небудь однієї або декількох діяльностей.

Характер – сукупність стрижньових прижиттєво сформованих властивостей - відносин людини до світу, які накладають відбиток на всі його дії і вчинки.

Емоційність – сукупність якостей, що описують динаміку виникнення, протікання і припинення емоційних станів; чутливість до емоційних ситуацій.

Активність – міра взаємодії суб'єкта з навколишнім середовищем; інтенсивність, тривалість і частота виконуваних дій і діяльності будь-якого роду.

Саморегуляція – регуляція суб'єктом своєї поведінки і діяльності.

Спонукання – мотиваційний компонент характеру.

Воля – потреба в подоланні перешкоди, свідомо мобілізація особистістю своїх психічних і фізичних можливостей для подолання труднощів і перешкод, для здійснення цілеспрямованих дій і вчинків.

В умовах кардинального оновлення системи освіти на засадах демократизму та гуманізму основою формування суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу можуть слугувати поради видатного педагога гуманіста В.О.Сухомлинського: «Умій

відчути поруч із собою людину, умій розуміти її душу, бачити в її очах складний духовний світ, радість горе, біду, нещастя. Думай і відчувай. Як твої вчинки можуть відбитися на душевному стані іншої людини. Не завдавай своїм вчинком своєю поведінкою болю, кривди, турботи, тяжких переживань. Умій підтримати, допомогти, підбадьорити людину в якій горе... Не будь байдужим».

За результатами освітньої практики розробка та втілення нової моделі навчально-виховного процесу має базуватися на суб'єкт-суб'єктній взаємодії його учасників.

Вирішення глобальної культуроосвітньої проблеми, що стосується взаємовідносин учителя і учня, залежить від етичної позиції, яку займає вчитель.

Формуючи свою етичну позицію, кожен вчитель, при бажанні, може скористатися такою порадою: «Вивчайте і аналізуйте свої взаємини з людьми!»:

– Проходячи через стосунки із сотнями, тисячами людей, завжди пам'ятайте про фактор справедливості і використовуйте його як правильну психологічну настанову у спільній взаємодіючій діяльності.

– Накопичення образ, неправильна психологічна настанова у взаєминах, втрата довіри, приховані надії – це причини, які заважають зберегти справедливість у ваших взаєминах з людьми.

– Успіх у взаєминах чекає на людину, яка зможе дати іншій людині те, що вона хоче отримати.

– Щоб отримувати задоволення від взаємин, варто засвоїти такі правила: «Роби для інших те, що хотів би ти одержати для себе»; «Роби для інших те, що б вони хотіли, щоб ти зробив для них».

– Підтримання гуманних взаємин обумовлюється адекватним сприйняттям, позитивним очікуванням, правильним вибором мети, заохоченням позитивної дії.

Список використаної літератури

1. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: монографія. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 410 с.

2. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). К.: Райдуга, 1994. 61 с.

3. Зязюн І. А. Світоглядні пріоритети педагогіки. В кн.: Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ-Вінниця, 2002. С.10-16.

4. Моляко В. О. Концепція виховання творчої особистості. Рад.школа, 1991. №5. С.47-51.

5. Національна доктрина розвитку освіти. Офіційний вісник України. 2002. № 16. С. 2-14.

6. Ничкало Н. Г., Зайчук В. О., Розенберг Н. М. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навч.-метод. посібник. За ред. Н. Г.Ничкало, 1994. 383с.

7. Психологія праці та професійна підготовка особистості. Під ред. П. С. Перепелиці та В. В. Рибалка. Хмельницький, 2001. 330 с.

Сідельник Надія Валеріївна,
*кандидат педагогічних наук, заступник директора
навчально-виховної роботи Державного навчального закладу
«Сумське вище професійне училище будівництва та автотранспорту»*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА

У сучасній освіті один із пріоритетних напрямів розвитку є інформатизація та впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес, що значно покращує якість та ефективність навчання майбутніх кваліфікованих робітників, підвищує конкурентно спроможність на ринку праці.

Саме зараз, під час воєнного стану застосування «цифрових» технологій в освіті є одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтегрувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. За допомогою медіа – та інтерактивних засобів педагогам в освіті легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, розвивальних навчальних ігор тощо. Як результат – здобувачі освіти набагато краще засвоюють інформацію, перебуваючи в емоційно-комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатись, створювати нові знання та інновації. «Цифрові» технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Під час організації освітнього процесу у мовах воєнного стану постає необхідність проводити навчання за змішаною або дистанційною формою використовуючі наступні онлайн-ресурси:

1. Quizlet. За допомогою цього мобільного додатка можна створити інтерактивні картки з термінами, тестові завдання різних типів складності та провести опитування. Викладач разом з учнями спрощують великий об'єм інформації, створюють власні навчальні модулі, навіть, залучають здобувачів освіти-інтравертів до спільного вивчення теми. Таким чином, здобувачі освіти не тільки із зацікавленням, сприймають тему, але й мають змогу виказати власне бачення проблемного питання чи теми, а значить, своїм оціночним ставленням до теми розвивати громадянську компетентність та інше.

2. Canva. Звісно, що інтерактивні мобільні технології, це не тільки засіб зберігання, але й спосіб продуктивного відтворення змісту навчання. У інформаційно-освітньому середовищі здобувачі освіти повинні вміти критично і логічно мислити, виділяти головне та другорядне серед великої кількості інформації, грамотно працювати з медіа-файлами.

Canva – це інструмент графічного дизайну, який дозволяє учням широко працювати з ілюстраціями та текстом. Здобувачі освіти можуть легко створювати інфографіку, колажі, мапи думок і навіть журнали. Це багатофункціональний, безкоштовний сервіс для створення різноманітної графіки. Цей сервіс дозволяє зберігати готовий продукт у зручних форматах, а також надає можливість працювати над спільним проєктом колективно, додаючи авторські медіа-файли, коментарі та відгуки.

Під час уроку у цьому мобільному додатку, здобувачі освіти отримують можливість працювати в групах, обираючи в Інтернеті необхідну інформацію, опрацьовуючи її та критично оцінюючи.

3. Kahoot. За допомогою сервісу «Кахут» можна створити запитання для дискусії та слідкувати за їх обговоренням. Відповідно до результатів обговорення сервісом

автоматично формуються графіки у % відношенні і показуються кращі здобувачі освіти чи перші здобувачі освіти, які виконали завдання.

До обговорення проблеми здобувачі освіти можуть залучати користувачів соціальних мереж, залишати коментарі. Крім того, цей онлайн-сервіс дозволяє створювати вікторини, дидактичні ігри, проводити різноманітне опитування та тестування. Усі здобувачі освіти мають змогу одночасно стати учасниками вікторини або певного обговорення, зареєструвавшись у цьому онлайн сервісі. Їх особисті дані (імена та прізвища) відображаються на екрані вчителя, таким чином дозволяючи слідкувати за успішністю кожного, його прогресом, участю в обговоренні та допомагає вчителю виявляти найбільш вдалі результати учнів у вигляді рейтингу.

Сервіс також дозволяє адаптувати будь-яку навчальну тему у легку, цікаву, інтерактивну форму та урізноманітнити методи перевірки знань під час уроку та накопичувати оцінки.

4. Crayon. Цей безкоштовний мобільний додаток дозволяє за декілька простих кроків створити веб-сайт професійного вигляду.

Здобувачі освіти можуть самостійно обирати і розташовувати елементи сайту: зображення, текст, відео, карти, посилання. Сайт дозволяє додавати «Кошик», у який користувачі можуть додавати власні медіа-файли. На створеному сайті у здобувачів освіти є можливість залишати коментарі та повідомлення. Фактично кожна частина сайту, над якою працюють здобувачі освіти, є окремим кейсом з інформацією, яку потрібно критично осмислити та подати.

Представлені цифрові технології та форми роботи свідчать, що якість навчання здобувачів освіти значно підвищується, бо вони надають здобувачам освіти більші можливості для їх саморозвитку та самореалізації.

Отже, створення власних вправ, завдань та робіт викладачем із залученням здобувачів освіти до цього виду діяльності доводить, що їх спільна праця направлена на досягнення головної цілі – засвоєння матеріалу і вмінню застосовувати його на практиці.

Список використаної літератури

1. Вакалюк Т.А. Хмарні технології в освіті. Навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного факультету. Житомир: вид-во ЖДУ, 2016. 72 с. Режим доступу:

http://lib.iitta.gov.ua/706333/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81_%D0%A5%D0%A2%D0%9E.PDF.

2. Карташова Л. А. Створення персонального навчального середовища: застосування відкритого й загальнодоступного web-інструментарію / Л. А. Карташова, О. М. Чхало // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2017. № 4. С. 19–24.

3. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. семінару (Київ, 12 березня 2019 р.) / за заг. ред., О. В. Овчарук. Київ.: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Київ, 2019. 108 с.

Смирнова Ірина Олександрівна,
*методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області*

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ СУМЩИНИ

Війна створила надзвичайні виклики для ринку праці, зокрема втрату кадрів унаслідок міграції та мобілізації, а також зміни у структурі зайнятості [1]. Тому за ініціативи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області кожного року проводиться моніторинг ринку праці області.

Основними завданнями є визначення перспектив розвитку ринку праці в умовах воєнного стану, можливості подальшої співпраці ЗП(ПТ)О регіону з бізнесом та налагодження ефективної комунікації в умовах сьогодення.

За участі закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі ЗП(ПТ)О) у 2024 році зібрано 271 анкету підприємств з різних регіонів Сумщини.

За результатами дослідження сьогодні більшість підприємств регіону (52%) намагається підтримувати сталі обсяги виробництва, хоча 23% - зменшили. Лише 13% опитаних підприємств мають позитивну динаміку розвитку.

Результати дослідження показали, що майже 85% опитаних підприємств мають відкриті вакансії, більшість з яких для працівників з професійно-технічною освітою (84%). При цьому для 69% роботодавців наявність диплома кваліфікованого робітника державного зразка є важливою умовою для працевлаштування (у 2023 році – для 55%), а для 31% - достатньою є часткова або неповна кваліфікація.

Якщо аналізувати загальний обсяг попиту на кваліфікованих робітників, то можна виділити напрями, на професії яких у 2024 р. попит найбільший, – громадське харчування, сільське господарство, будівництво (у 2023 році - промисловість, транспорт, громадське харчування).

Отже, підприємства регіону найбільше потребують кваліфікованих робітників напряму громадського харчування (кухарі, кондитери, офіціанти, бармени, пекарі, технологи, пекарі, лаборанти тощо). У 2024 році попит на зазначені професії зріс з 18,9% до 22,1%. В найближчі 2 роки також прогнозується зростаюча динаміка.

У звітному році більш ніж у 2 рази збільшився попит на професії сільськогосподарського та будівельного напрямків. Однак така тенденція є тимчасовою, бо вже в наступні 2 роки очікується зниження попиту.

Варто відмітити, різкий спад попиту у 2024 році на професії промислового напрямку з 24,2% до 8,5%, причиною цього могло стати пошкодження багатьох промислових об'єктів регіону внаслідок військової агресії росії проти України. Проте у 2025-2026 рр. прогнозується збільшення попиту на промислові професії у 1,5 рази.

У 2024 році маємо також зниження рівня попиту на кваліфікованих робітників за професіями напрямів транспорту, легкої промисловості, торгівлі, інформаційних та комунікаційних технологій.

Загалом аналізуючи тенденції попиту на різні напрями економіки та професії протягом останніх 3-х років, можна дійти висновку, що підприємства області функціонують у стані невизначеності, більшості з них важко спрогнозувати робітники, яких професій і в якій кількості їм будуть потрібні.

На ринку праці з'являється попит на нові професії, які раніше не були актуальними (наприклад, DevOps інженери, апаратники підготовки сировини, лаборанти монтажники ІКУ, сантехніки, монтажники систем утеплення та електромонтери сонячних батарей).

Аналіз оцінки підприємствами підготовки кваліфікованих робітників показав, що 97% з них задоволені рівнем професійних компетентностей випускників ЗП(ПТ)О. У минулому році їх частка становила 95%. При цьому 18,5% опитаних роботодавців зазначили, що випускникам ЗП(ПТ)О не вистачає фахових компетентностей пов'язаних зі спеціальністю (таблиця 1).

Крім того, роботодавці зазначають важливість у працівників м'яких навичок, зокрема: уміння працювати в команді (29,2% опитаних), володіння іноземною мовою (25,1%), гнучкість, адаптивність, постійний саморозвиток (22,1%). Зазначені компетентності рекомендується опановувати на уроках теоретичної підготовки, виробничого навчання (як окремі теми/модулі або наскрізно), а також як додаткові компетентності.

За результатами опитування 69% підприємств у подальшому планують потроху нарощувати обсяги виробництва (у 2023 році – 80%). Разом з тим 11% планують частково змінити вид діяльності, 7% - зменшити потужності виробництва, 6% - продовжать

функціонувати на тому ж рівні, 6% - переїхати в інше місце (у 2023 році лише 2%); 1% – повністю перепрофілювати свою діяльність.

Таблиця 1

Професійні компетентності, яких бракує випускникам ЗП(ПТ)О з професій (за результатами моніторингу)

<i>Професії</i>	<i>Професійні компетентності, яких бракує</i>
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Уміння діагностувати і ремонтувати електронні системи гібридних та електричних автомобілів, виконувати слюсарні та зварювальні роботи, фрезерні роботи.
Офіс-адміністратор	Знання та володіння системами і програмами електронного документообігу.
Електрогазозварник	Уміння правильно підбирати режим зварювання, здійснювати зварювання у всіх просторових положеннях.
Будівельні професії	Обчислювати кількість та вартість сировини та матеріалів за різними видами робіт.
Електромонтер	Монтаж повітряних ліній електропередач із самонесучими ізольованими проводами (СП).
Кухарі ,кондитери, офіціанти	Організація кейтерінгового обслуговування, організація фуршетів, сервірування столів, використання новітніх (енергозберігаючих) технологій.
Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування	Монтаж сучасної теплої підлоги.
Продавець	Знання основ маркетингу та уміння рекламувати товари, основ дизайну для оформлення вітрин.
Перукар	Процедури професійного догляду за волоссям, складні види фарбування, нарощування волосся, навички барбера.
Для всіх професій	Знання сучасного обладнання у відповідній галузі та початкові навички роботи з ним.

Основними формами співпраці підприємств та ЗП(ПТ)О Сумщини можна вважати: забезпечення проходження виробничої практики учнів закладів ПТО (зазначили 91,9% опитуваних), екскурсії здобувачів освіти до підприємства/установи/організації (54,6%), стажування майстрів виробничого навчання та викладачів на виробництві (53,5%). За останні 5 років зазначені форми співпраці є найбільш бажаними для підприємств.

Висновок: підприємства області адаптуються до воєнного стану і намагаються підтримувати сталі обсяги виробництва. Щодо перспектив розвитку, то більшість підприємств прогнозує їх збільшувати потужності виробництва, однак їх частка зменшується з кожним роком. Натомість частка підприємств, які планують переїхати в більш безпечний регіон України, навпаки стрімко збільшується. Тому можна дійти висновку про наявність негативних тенденції на ринку праці Сумщини, що може стати причиною зниження рівня працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О.

Список використаної літератури

1. Війна створила надзвичайні виклики для ринку праці, зокрема втрату кадрів унаслідок міграції та мобілізації, а також зміни у структурі зайнятості. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3909003-rinok-praci-v-umovah-vijni-demograficni-vikliki-dla-ukraini.html> (дата звернення: 17.10.2024)

Совінський Сергій Євгенович,
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
т.в.о. начальника кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки
Київського інституту Національної гвардії України

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ПІДГОТОВКИ ПІДЛЕГЛИХ НА ЗАСАДАХ АНДРАГОГІКИ

Актуальність теми. Успішне виконання службово-бойових завдань підрозділами та частинами Національної гвардії України ґрунтується на вмілому керівництві підпорядкованими силами та засобами командирами усіх рівнів. Провідна роль у цьому відводиться офіцерським кадрами, тому від якісної підготовки здобувачів вищої освіти, як майбутніх командирів, залежить успішне виконання завдань за призначенням підрозділами НГУ під час дії воєнного стану.

З огляду на повномасштабну агресію російської федерації 24 лютого 2022 року та введення в Україні воєнного стану слід зазначити суттєві вікові зміни у порядку комплектування підрозділів особовим складом: відсутність призову на строкову військову службу, який передбачав вік призовників від 18 до 27 років, та введення мобілізації військовозобов'язаних, вік яких згідно існуючого законодавства складає від 25 до 60 років. А тому виникли принципові розбіжності між потребами підготовки майбутніх офіцерів, здатних успішно керувати службово-бойовою діяльністю підлеглих, які вже мають певний життєвий досвід, а деякі і бойовий досвід, та традиційним змістом підготовки офіцерів інституцій сектору безпеки та оборони України, в тому числі Національної гвардії України

На сьогодні, професійна підготовка майбутніх офіцерів повинна передбачати удосконалення змісту навчальних дисциплін в напрямку оволодіння знаннями про специфіку підготовки дорослих з урахуванням їх віку, військово-професійних потреб в якісному оволодінні військовою спеціальністю, а також реальних можливостей, індивідуальних особливостей і життєвого досвіду, психіки і фізіології, а також чинників, що впливають на професійний розвиток дорослих. Офіцеру-випускнику необхідно володіти змістом, формами, методами та засобами організації підготовки дорослих людей у його майбутній службовій діяльності, які спроможні допомогти його підлеглим дорослим військовослужбовцям набутти військово-професійний знань, полегшити їх навчання, адже доросла людина, на відміну від молоді, навчається для вирішення певної важливої життєвої проблеми (в нашому випадку успішному проходженні військової служби) і для досягнення конкретної мети; розраховує на негайне використання отриманих під час підготовки вмінь, навичок, знань.

Шляхом для реалізації вищевикладених напрямків удосконалення навчального процесу є вивчення та спроможність впровадження в ході підготовки підлеглих засад андрагогіки - теорії навчання дорослих, яка виходить з того, що мета сучасного підходу до освіти (навчання, підготовки) полягає у сприянні розвитку та збагаченні цілісної особистості, прояву її самобутності, актуалізації її здібностей.

Висвітлення проблеми в дослідженнях, працях науковців. Питанням удосконалення організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України, в тому числі на засадах андрагогіки, присвятили наукові праці: А. Вітченко [1], В. Осьодло [2], М. Медвідь, М. Ктіторов, Ю. Медвідь, А. Курбатов, А. Пашинський, В. Криворучко [3] та інші учені і практики Д. Долматова [4], Л. Лук'янова, І. Павлов [5]. Науковці дійшли висновку, що андрагогічна модель навчання складається зі свідомого прагнення дорослої людини до самореалізації, самостійності, самоуправління; їй належить основна роль у процесі навчання; адже доросла людина має певний життєвий досвід. Тому військові науковці в цьому напрямку стверджують, що офіцеру необхідно володіти змістом, формами, методами та засобами організації підготовки дорослих людей у його майбутній службовій діяльності, які спроможні допомогти його підлеглим дорослим

військовослужбовцям набути військово-професійний знань, полегшити їх навчання, адже доросла людина, на відміну від молоді, навчається, насамперед, для вирішення важливої життєвої проблеми (в нашому випадку успішному проходженні військової служби), а також для досягнення конкретної мети; розраховує на негайне використання отриманих під час підготовки вмінь, навичок, знань.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що проведені дослідження, по-перше, майже не підкріплені досвідом бойових дій; по-друге, в площині військової андрагогіки на відміну від цивільних напрямків існує обмежена кількість досліджень; по-третє, наявні дослідження військової педагогіки стосуються удосконалення навчального процесу підготовки більше офіцерів оперативного рівня та не розглядаються в аспекті тактичного рівня підготовки ланки командирів рот, взводів, а тим більше у розрізі специфіки службово-бойової діяльності Національної гвардії України. Вимушені констатувати відсутність системного аналізу та розроблених організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до підготовки підлеглому особового складу з урахуванням його нинішніх вікових особливостей.

З огляду на вищевказане зазначаємо на існування протиріччя у практиці Національної гвардії України між вимогами керівних документів, освітнім процесом за програмою підготовки майбутніх офіцерів та рівнем готовності офіцерів до підготовки підлеглих в сучасних умовах. Відсутність вирішення даної проблеми може призвести до негативного наслідку – неспроможності держави забезпечити власну національну безпеку.

Напрямки вирішення даної проблеми полягають у визначенні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов, які впливають на формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до підготовки підлеглих на засадах андрагогіки.

Для досягнення результатів необхідно виконати наступні завдання:

- 1) з'ясувати сутність і структуру готовності до підготовки підлеглих майбутніх офіцерів Національної гвардії України;
- 2) проаналізувати стан розробленості проблеми формування готовності до підготовки підлеглих офіцерів - випускників;
- 3) уточнити критерії, показники та рівні готовності до навчання підлеглих майбутніх офіцерів Національної гвардії України;
- 4) виявити і теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності до підготовки підлеглих
- 5) змодельовати процес професійної підготовки, що передбачає формування готовності до підготовки підлеглих на засадах андрагогіки;
- 6) експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування готовності до підготовки підлеглих на засадах андрагогіки.

Вирішення означених завдань спроможне надати наступні результати:

обґрунтування й експериментальну перевірку сукупності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до підготовки підлеглих на засадах андрагогіки;

уточнення змістовно-тактичної моделі готовності офіцерів - випускників Національної гвардії України до навчання підлеглих;

удосконалення методики професійної підготовки майбутніх офіцерів.

Висновки. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до підготовки підлеглих в сучасних умовах доцільно здійснювати шляхом створення педагогічні умови їх навчання на засадах андрагогіки, які доцільно втілювати через оновлення змісту фахових дисциплін та навчально-методичного супроводу підготовки офіцерів у вищих військових навчальних закладах.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи трансформацію вищої військової освіти та постійне удосконалення структури військових формувань не втрачають актуальності подальші глибокі дослідження щодо підвищення кваліфікації науково-

педагогічних працівників і вдосконалення підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони на засадах андрагогіки з урахуванням специфіки виконуваних службово-бойових завдань.

Список використаної літератури

1. Вітченко А. Особливості освітньо-професійної підготовки слухачів ВВНЗ на засадах військової андрагогіки. Військова освіта. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. 2020. Вип. 2 (42). С. 100-110. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/215947> (дата звернення: 21.10.2024).
2. Вітченко А., Осьодло В. Лідерська підготовка офіцера у вищій військовій школі: від наслідування до інноваційного пошуку. Військова освіта. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. 2024. Вип. 1 (47). С. 35-49. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/282660> (дата звернення: 21.10.2024).
3. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Курбатов А.А., Пашинський А.В., Криворучко В.О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 4. С. 29-37. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4697> (дата звернення: 21.10.2024).
4. Долматова Д.Т. Андрагогіка як наукова дисципліна: історія та сучасний стан. Всеосвіта. Бібліотека методичних матеріалів. Психологія. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/002pwr-7588.doc.html> (дата звернення: 21.10.2024).
5. Лук'янова Л., Павлов І. Сутнісний аналіз андрагогічної моделі М. Ноулза та доцільність її використання у сучасній практиці навчання дорослих. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2020. Вип. 1 (17). С. 9-19. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/124> (дата звернення: 21.10.2024).

Сокол Олексій Олександрович,

студент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Вовк Богдан Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні підготовка студентів у закладах вищої освіти неможлива без інтеграції сучасних технологій, зокрема, цифрових. У багатьох українських університетах реалізується "Програма інформатизації та комп'ютеризації освітнього процесу" [1, с. 166], яка передбачає забезпечення університетів сучасною технікою (комп'ютери, цифрові пристрої) та відповідним програмним забезпеченням. Однак апаратні можливості та обчислювальні характеристики такого обладнання швидко застарівають, і більшість університетів не здатні регулярно оновлювати свою матеріально-технічну базу для підтримки актуальних вимог. Аналогічна ситуація виникає з програмним забезпеченням, яке потребує значних фінансових витрат для забезпечення належного рівня інформаційного супроводу студентів.

Як свідчить досвід розвинених країн [2], [3], [4], ефективним підходом до вирішення зазначених проблем стало використання хмарних технологій у освітньому процесі. Термін "хмарні обчислення" (cloud computing), популярний сьогодні, увійшов у сферу інформаційних технологій у 2008 році. В українських закладах освіти хмарні сервіси

спочатку з'явилися переважно у вигляді безкоштовних платформ для електронної пошти студентів і викладачів. Однак інші численні інструменти хмарних обчислень для освітніх цілей залишалися недоступними через недостатню обізнаність і відсутність практичного досвіду їх застосування в освітньому процесі. Лише відносно недавно студенти й викладачі почали активно застосовувати інноваційні хмарні інструменти, як-от Google Groups, Microsoft Office Web Apps, Amazon EC2. На нашу думку, найкращим підходом до підготовки студентів до роботи з новітніми ІТ-технологіями є інтеграція цих технологій в освітній процес.

Хмарні технології представляють собою складну інфраструктуру, що приховує численні технічні деталі під умовною «хмарою». Відповідно до визначення Національного інституту стандартів і технологій США (NIST) у документі «NIST Definition of Cloud Computing v15» [5], хмарні обчислення – це модель, яка забезпечує зручний мережевий доступ до спільного пулу налаштовуваних обчислювальних ресурсів, таких як мережеві з'єднання, сервери, сховища, додатки і сервіси. Основними характеристиками цієї моделі є п'ять ключових елементів: самообслуговування на вимогу, широкий мережевий доступ, об'єднання ресурсів, швидка гнучкість послуг. Хмарна технологія також включає три основні моделі обслуговування (програмне забезпечення як послуга, платформа як послуга, інфраструктура як послуга) та чотири моделі розгортання (приватна, групова, публічна та гібридна хмара).

Згідно з прогнозами аналітиків Gartner Group, у найближчі 5-7 років більшість інформаційних технологій буде адаптовано до хмарних платформ, з очікуваним зростанням ринку хмарних обчислень до 200 мільярдів доларів. Серед основних постачальників хмарних послуг виділяються компанії Amazon, Microsoft, Google, IBM, HP, NEC та інші.

Дослідницька група Університету Каліфорнії в Берклі опублікувала технічний звіт, в якому описані 10 викликів і 10 можливостей, які хмарні технології надають підприємствам, зокрема освітнім закладам. Постачальники хмарних послуг, володіючи дата-центрами, через утиліти комп'ютерингу забезпечують доступ користувачів до сервісів за допомогою веб-додатків. На сьогоднішній день основними постачальниками хмарних технологій для освітніх установ є Microsoft і Google, які безкоштовно надають свої послуги школам, коледжам і університетам.

Крім того, хмарні обчислення створюють нові виклики для розробників програмного забезпечення, пов'язані з розгортанням сучасних програмних додатків, що є важливим аспектом для ефективної підготовки майбутніх педагогів у сфері професійного навчання.

Використання інноваційних технологій, зокрема хмарних обчислень, в освітньому процесі відкриває нові можливості для освітніх установ. Ця технологія дозволяє закладам освіти отримувати доступ до обчислювальних ресурсів і програмних додатків через Інтернет, що, в свою чергу, сприяє покращенню і інтенсифікації здобуття освіти. Серед популярних хмарних сервісів, розроблених для освітніх цілей, можна відзначити такі, як Live@edu від Microsoft та Google Apps for Education.

Корпорація Google пропонує широкий спектр застосунків і сервісів, доступних через будь-який веб-браузер, що забезпечує гнучкість та зручність використання при наявності підключення до Інтернету. В освітньому середовищі особливу популярність здобули сервіси Google, такі як Google Art Project (інтерактивні екскурсії по відомих музеях), Google Calendar (онлайн-календар), Google Docs (онлайн-офіс), Gmail (безкоштовна електронна пошта), Google Knol (вікі-енциклопедія), Google Maps (картографічні сервіси), Google Sites (безкоштовний хостинг з використанням вікі-технологій), Google Translate (перекладач) та YouTube (відеохостинг).

Сучасні комп'ютерні технології дозволяють як студентам, так і викладачам використовувати в роботі різноманітні пристрої — ноутбуки, комп'ютери, смартфони та мобільні телефони. Оскільки інструменти Google Apps підтримують широкий спектр пристроїв, вони стають загальнодоступними та універсальними для застосування в освітньому процесі ЗВО.

Отже швидкий розвиток хмарних обчислень ставить перед освітніми установами нові виклики, зокрема необхідність інтеграції хмарних сервісів в освітній процес, переосмислення ІТ-інфраструктури та впровадження інноваційних технологій в освітню діяльність. В майбутньому передбачається реалізація комплексної системи управління освітніми компонентами на основі платформ Google Apps та Amazon EC2.

Список використаної літератури

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Ч. 2: Документи і матеріали / [упоряд.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І.] Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. 202 с.
2. Khmelevsky Y. Cloud computing infrastructure prototype for university education and research. WCCCE'10 Proceedings of the 15th Western Canadian Conference on Computing Education. Article #8. – ACM New York, NY, USA, 2010. 5 p.
3. Lohr S. Google and I.B.M. Join in 'Cloud Computing' Research. New York Times. URL: <http://www.nytimes.com/2007/10/08/technology/08cloud.html>
4. Mell P., Grance T. Effectively and Securely Using the Cloud Computing Paradigm. National Institute of Standards and Technology, Information Technology Laboratory, 2009. URL: <http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloud-computing/cloud-computing-v26.ppt>
5. NIST Definition of Cloud Computing v15. URL: <http://csrc.nist.gov/groups/SNS/cloud-computing/cloud-def-v15.doc>
6. Hewitt C. ORGs for Scalable, Robust, Privacy-Friendly Client Cloud Computing. Carl Hewitt. IEEE Internet Computing, vol. 12, no. 5. NY, USA, Sep.-Oct. 2008. – Pp. 96-99. – doi:10.1109/MIC.2008.107
7. Plummer D. C. Cloud Computing Confusion Leads to Opportunity. Daryl C. Plummer, David W. Cearley, David Mitchell Smith – Report № G00159034. Gartner Group, 2008. URL: http://www.gartner.com/it/content/868800/868812/cloud_computing_confusion.pdf
8. Armbrust M. Above the Clouds: A Berkeley View of Cloud Computing. Michael Armbrust, Armando Fox, Rean Griffith, Anthony D. Joseph, Randy H. Katz, et. al. (Technical Report # UCB/EECS-2009-28). Berkeley: University of California, 2009. URL: <http://www.eecs.berkeley.edu/Pubs/TechRpts/2009/EECS-2009-28.html>
9. Google Apps Education Edition URL: <http://www.google.com/a/help/intl/en/edu/index.html>.

Сорока Валерій Вікторович,

*доктор філософії, викладач вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

ВІРТУАЛЬНА ДОШКА ЯК ДОПОМІЖНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ

Проблема інтеграції освіти з цифровим середовищем особливо гостро постала 2020 року: через пандемію COVID-19 заклади освіти були змушені в короткі строки перейти на дистанційне навчання, яке в прикордонних регіонах триває й донині у зв'язку з агресією сусідньої держави.

Такий досвід підштовхнув освітян до освоєння цифрової дидактики, яка залучає онлайн-ресурси для дистанційного навчання.

Одним з нових інструментів, що має значний педагогічний потенціал, стала віртуальна дошка. Фактично вона становить цифрову версію звичайної шкільної дошки, але має низку додаткових функцій, що можуть виступити перевагами порівняно з традиційною дошкою [2].

Віртуальну дошку зручно використовувати для колективного збору ідей, мозкового штурму, проєктної діяльності, навчання в співпраці, при створенні портфоліо і т. п. Крім того, цей інструмент надає можливості збереження інформації в ході дискусії та сприяє розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти, дозволяє педагогу модернізувати освітній процес і плідно керувати ним [1].

Наведемо основні можливі застосування віртуальної дошки в процесі навчання студентів [3].

1. Представлення нового та повторення пройденого матеріалу. Необхідні документи (презентації, текстові документи, гіперпосилання, аудіо та відеоматеріали тощо) розміщують на дошці, їх переглядають здобувачі освіти та, за потреби, ставлять запитання.

2. Спільне конспектування. При слуханні лекції або доповіді в здобувачів освіти є можливість додавати на дошку основні ідеї або запитання, що виникли під час заняття. Більше того, це можна застосовувати і в позанавчальній роботі.

3. Проведення опитування після вивчення теми. На віртуальній дошці можна не тільки побачити відповіді, а й прокоментувати їх, додавши при цьому текст, гіперпосилання або будь-який інший мультимедійний файл.

4. Віртуальна дошка може використовуватись як система зберігання документів, доступних для завантаження в будь-який час і в будь-якому місці за допомогою інтернету.

5. Віртуальна дошка в ролі самостійного завдання для студентів. На дошці можна розмістити доповідь, тему повідомлення, презентацію чи інтерактивний плакат.

6. Застосування віртуальної дошки для спільного збору матеріалів. При цьому здобувачі освіти можуть працювати як усією групою, так і в мікрогрупах. Перевага полягає в тому, що всі ресурси зберігаються в одному місці.

7. Віртуальна дошка як список додаткових матеріалів до теми. На віртуальну дошку додаються посилання на статті, фотографії, презентації, навчальні відео та аудіоматеріали. Така дошка є цікавою не тільки тим здобувачам освіти, хто хоче глибше вивчити тему, а й тим, хто пропустив заняття.

8. Отримання зворотного зв'язку від здобувачів освіти. У цьому випадку віртуальна дошка активно використовується, щоб поділитися своїми враженнями чи ідеями.

На сьогодні є досить велика кількість віртуальних дощок для організації спільної роботи, наприклад, найбільш популярні з них: Padlet (<https://padlet.com>), Miro (<https://miro.com>), Popplet (<https://www.popplet.com>), Twiddla (<https://www.twiddla.com>), Rizzoma (<https://rizzoma.com>). Також можуть стати у нагоді й такі сервіси, як Scrumlr, Vyew, Educreations, WikiWall, AWWApp, Scribblar, Limnu, GYNZY, Autodraw, Classroomscreen, Groupboard, Webwhiteboard, Conceptboard.

Розглянемо декілька ефективних можливостей використання віртуальної дошки при викладанні фізики.

Зручно вдатися до віртуальної дошки, наприклад, у тому випадку, коли необхідно скласти схеми електричного кола. Студенти часто не люблять малювати схеми, їм більше подобаються вже готові елементи схеми з'єднувати в ланцюги. У таких випадках можна пропонувати розв'язати завдання, які передбачають самостійне моделювання будь-якого фізичного об'єкта. На віртуальній дошці сформульовано завдання, нижче – порожнє місце для роботи. У вільній частині дошки для роботи пропонуються відокремлені ризикою базові елементи. Завдання студента – скласти модель об'єкта, використовуючи базові елементи.

Актуальним використанням віртуальної дошки на заняттях є створення навчальних відеоалгоритмів. Цей прийом особливо ефективний для студентів, які через хворобу пропустили багато тем або з інших причин погано засвоїли матеріал. Для цього створюється відеоалгоритм, де показується послідовність дій студента з метою отримання потрібного

результату: розв'язання задачі, визначення параметрів, заучування формул, побудови графіків. Ці відеоролики на занятті можна повторити кілька разів.

Віртуальна дошка спростила розв'язання завдань на побудову. Студент, використовуючи різні інструменти для вимірювання, виконує запропоновані завдання за алгоритмом. Викликають інтерес у студентів завдання, де потрібно заповнити ті чи інші пропуски. Інформація надається барвисто, яскраво. У студента є можливість вибору, право змінити відповідь. Викладачу необхідно дібрати завдання з вибором відповіді, а студенту надається можливість перемістити правильну відповідь, обрану із запропонованого списку.

Не можна не відзначити той факт, що під час використання віртуальних лабораторій можна багаторазово провести дослідження зі змінюваними параметрами. Результати експериментів можна зберегти на віртуальній дошці й повернутися до них у будь-який час.

Таким чином, студенти, працюючи з віртуальною дошкою, мають можливість експериментувати із завданням, пересуваючи ті чи інші об'єкти, скасовуючи свої дії та знову повертаючись до них. Класифікація, групування, упорядкування, сортування об'єктів – усе підвладне великим можливостям віртуальної дошки.

Безсумнівно, віртуальна дошка дає можливість кожному студенту стати активним учасником освітнього процесу. Але не слід забувати, що робота з віртуальною дошкою буде цікавою, а головне, результативною, якщо враховуватимуться бажання та можливості як викладача, так і студентів.

Список використаної літератури

1. Богданова О. Використання віртуальних навчальних середовищ в освітньому процесі. *Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them : the XXV International Scientific and Practical Conference*, (June 28 – July 01, 2022, Athens, Greece). 2022. P. 334–335.
2. Сорока В. В. Педагогічна майстерність в умовах цифрової освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. Вип. 1 (45). С. 250–257. DOI: 10.31376/2410-0897-2021-1-250-257.
3. Сорока В. В. Формування готовності майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю до застосування цифрових технологій у професійній діяльності : методичні рекомендації / за заг. ред. В. І. Ковальчука. Суми : Видавець Вінніченко М. Д., 2021. 102 с.

Сорока Оксана Леонідівна,
викладач української мови і літератури, зарубіжної літератури
вищої кваліфікаційної категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛІТЕРАТУРИ

Одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у закладах фахової передвищої освіти є, крім навчальної, дослідницька робота. Практично вона реалізується як комплекс заходів наукового, методичного, організаційного характеру, що формує у студентів навички наукових досліджень відповідно до обраної спеціальності в рамках освітнього процесу й поза ним.

Із цією метою у Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» створюють студентські наукові гуртки та проблемні групи. Здобувачі освіти, зацікавлені в дослідницькій діяльності, працюють над розв'язанням проблеми або завдань, поставлених викладачем – керівником такої групи.

При цикловій комісії гуманітарно-соціальних освітніх компонентів коледжу створено студентську наукову проблемну групу «Майстерня живого слова», метою діяльності якої є сформулювати в студентів першого – другого курсів бажання та мотивацію до дослідницької діяльності, виконання науково-дослідних робіт, розвивати творче та аналітичне мислення, усне й писемне мовлення, творчий потенціал та прагнення до презентації на широкий загал результатів діяльності.

Планування діяльності проблемної групи спрямоване не тільки на формування в здобувачів освіти ключових компетентностей, а також і на виховання всебічно розвиненої та гармонійної особистості.

Оскільки освітньо-виховний процес зараз відбувається в дистанційному форматі, то й під час планування та проведення занять проблемної групи слід урахувати багато чинників, насамперед те, що здобувачі освіти не можуть взаємодіяти безпосередньо, співпрацювати. Тому робота викладача (керівника проблемної групи) и полягає в координації діяльності її членів.

У рамках національно-патріотичного виховання члени студентської проблемної групи «Майстерня живого слова» працювали над проєктом «Трагічні сторінки українського народу: Голодомор 1932–1933 років у поезії та прозі» (у рамках заходів з нагоди 90-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні – геноциду українського народу).

Студенти розробили план, що включав: вибір форм і методів роботи; опрацювання теоретичного матеріалу (історичні події в Україні 1933–1934 рр.); художніх творів про Голодомор, виділення найбільш ілюстративних цитат, у яких відображено трагедію українського народу; перегляд художніх та документальних фільмів «Червоне намисто», «Гіркі жнива» тощо; оформлення дослідницьких робіт у рамках реалізації проєкту; результатів виконання проєкту (проведення конференції); проведення аналізу роботи.

До реалізації проєкту керівником проблемної групи було поставлено такі цілі:

- розкриття трагічних сторінок історії українського народу через літературні твори;
- сприяння літературній освіченості та ерудованості української молоді, просуванню української книги;
- формування національної пам'яті, почуття гідності, поваги, любові до своєї нації, готовності до спротиву та подолання почуття меншовартості на прикладах героїв творів української літератури;
- виховання в здобувачів освіти емпатії, розуміння причин та наслідків трагічних подій історії;
- розкриття актуальності проблематики творів, проведення історичних паралелей із сучасністю.

Завдання проєкту передбачали:

- 1) вчити здобувачів освіти аналізувати та систематизувати доступну інформацію;
- 2) розвивати читацьку компетентність, стимулювати участь у дослідницькій та мистецькій діяльності;
- 3) поповнювати методичні напрацювання в напрямках патріотичного, мовно-літературного та естетичного виховання;
- 4) вчити здобувачів освіти працювати з інформацією та матеріалами для досягнення мети творчого проєкту;
- 5) розвивати мовленнєву компетентність здобувачів освіти;
- 6) використовувати можливості ІТ та ІІІ у процесі вивчення української літератури.

Працюючи над реалізацією мети та завдань проєкту, здобувачі освіти вчилися: співпрацювати в межах групи; розширювати та поглиблювати знання з української літератури та історії України, опрацьовувати художні та публіцистичні твори; аналізувати переглянуті художні та документальні фільми за визначеною темою; вивчати документальні

свідчення та спогади очевидців подій; знаходити необхідну інформацію, інтерпретувати її відповідно до творчого задуму та презентувати тощо.

Очікувані результати проєкту: навчитись ефективно співпрацювати в межах створених груп; подальша участь здобувачів освіти в пошуково-дослідницькій та творчій діяльності; удосконалення навичок оформлення та узагальнення матеріалу; поглиблене вивчення та осмислення творів українських письменників та режисерів, історичного минулого України; узагальнення розуміння здобувачами освіти понять «національна свідомість», «національна пам'ять», «почуття гідності»; виховання поваги молодого покоління до історії своєї Батьківщини, її культури та мови.

Під час першого етапу – підготовчого (дослідницько-аналітичного) – здобувачів освіти було поділено на підгрупи відповідно до уподобань та напрямів діяльності: «Дослідники-очевидці», «Бібліотекарі-пошуковці», «Митці»; вони ознайомилися з планом реалізації проєкту та ключовими питаннями, над розв'язанням яких доведеться працювати:

- Трагічні події 1933–1934 рр. Документи та свідчення очевидців.
- Відображення подій Голодомору в літературі та мистецтві.
- Події очима сучасності.

Другий етап – реалізаційний – передбачав вивчення, узагальнення та систематизацію теоретичного матеріалу з історії періоду; опрацювання творів художньої літератури з теми висвітлення подій Голодомору 1933–1934 рр., виділення найбільш ілюстративних епізодів, цитат; художнє відображення подій Голодомору у власних творчих роботах.

Під час третього етапу – підсумкового – відбулася конференція із захисту-презентації кінцевих продуктів діяльності виконавців, а також підбиття підсумків роботи творчих груп. У її ході було зроблено історичний екскурс у минуле, зазначено причини та наслідки Голодоморів в Україні, продемонстровано документи, зокрема так званий «Закон про п'ять колосків», проведено історичні паралелі із подіями сьогодення: вивезення та знищення зерна російською федерацією. Здобувачі освіти презентували власні результати досліджень: дібрану документальну, художню літературу та відеохроніки й художні фільми про події Голодомору, найбільш яскраві цитати очевидців, політиків та дослідників цих подій, власні ілюстрації до творів та фільмів. Усі поставлені перед учасниками творчої групи завдання були виконані, цілі – досягнуті.

Для реалізації студентами цілей та завдань проєкту до підготовки були залучені працівники бібліотеки, викладачі історії та літератури.

Так, навчання та виховання студентської молоді має відбуватися не лише під час занять, а й у позанавчальний час. Участь здобувачів освіти в наукових гуртках та проблемних групах формує навички, що будуть корисними в подальшому навчанні й житті: виокремлюються здібні та активні студенти, які поглиблено вивчають досягнення сучасної науки, розвивають власний науковий потенціал та компетентності. У здобувачів освіти виховується стійкий інтерес до самостійної творчої роботи, самоосвіти, підвищення власної активності. Така діяльність сприяє самовираженню студентів, інтелектуальному та духовному розвитку особистості; формуванню фахової майстерності, почуттів колективізму та відповідальності.

Срібняк Тетяна Василівна,
майстер виробничого навчання
закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Подільський професійний коледж»

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОКРАЩЕННЯ УСПІШНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Про необхідність диференційованого підходу до навчання не раз висловлювався у своїх працях В. О. Сухомлинський: «До кожного учня треба підійти, побачити його труднощі, кожному необхідно дати тільки для нього призначене завдання». Суть проблеми складається у доведенні вимог єдиного стандарту знань та умінь різних за фізіологічними, психологічними, фізичними та іншими можливостями особистостей за визначений часовий проміжок [1].

Диференційований підхід в освітньому процесі – давно відомий і ефективний засіб здійснення індивідуального підходу до організації освітньої діяльності. Педагоги до нього звернулись іще в двадцятих роках минулого століття. На сьогоднішній день західна педагогіка має незрівнянно більший теоретичний та практичний досвід.

У зарубіжній педагогіці (ФРН, Великобританія, США, Канада та ін.) врахування індивідуальних якостей особистості в навчанні сприймається не лише як факт, але й як дидактичний принцип, що регулює розподіл учнів на певні групи. При чому, чим більше враховуються у навчанні особливості кожного, тим більше диференційоване навчання наближається до індивідуалізованого (Х. Облінгер).

Диференціація навчання – це розрізнення діяльності тих, хто навчається, за такими мотиваційними позиціями особистості: «можу» і «хочу» [3, с. 147].

За своєю суттю саме диференціація освітнього процесу є засобом стимулювання учнів до навчання та активізації їх пізнавальної діяльності. Диференціація навчання поділяється на рівневу і профільну. Рівнева диференціація – це диференціація за здібностями та успішністю в навчанні, а профільна – за нахилами та інтересами [2, с. 110].

Під диференціацією розуміють спосіб організації освітнього процесу, для якого характерне врахування індивідуально-типологічних особливостей здобувачів освіти (здібностей, інтересів, схильностей, інтелекту тощо) об'єднанням їх у динамічні або сталі групи.

Професійна (професійно-технічна) освіта приділяє серйозну увагу диференціації навчання. Враховуючи різний рівень підготовки здобувачів освіти, таке навчання створює умови, за яких кожен учень оволодіває рівнем професійної підготовки, що відповідає його можливостям. Доцільно використовувати багаторівневу диференціацію, це дає можливість об'єктивно оцінювати результати роботи здобувачів освіти. Кожен рівень складності завдань має свою, заздалегідь визначену, оцінку. Кожен здобувач освіти має право вибору – за яким рівнем складності працювати.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є одним з найактуальніших напрямків творчих пошуків педагогічних колективів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Дуже часто на практиці використовують такі методи навчання, які в основу навчально-виховного процесу ставлять діяльність особистості, спрямовуючи її на пізнавальну активність, самостійність, розвиваючи логічне мислення. Саме напрям на розвиток особистості дитини змушує задуматись над тим, як підтримати інтерес учнів до матеріалу, що вивчається, їх активність на протязі процесу навчання. Слід піклуватися про те, щоб на уроках кожен учень працював активно і з бажанням.

У зв'язку з цим впроваджуються нові, ефективні методи навчання, які активізують думку учнів, стимулюють їх до самостійного здобуття знань.

В новітніх педагогічних технологіях існує таке поняття, як активні методи навчання. При цьому слід пам'ятати про те, що метод сам по собі не активізує учнів. Адже всі методи є ефективними, якщо їх впроваджувати вміло і активно, якщо вони використовуються учнем для здобуття знань, для розвитку та саморозвитку.

Перед майстром виробничого навчання, стоїть завдання не лише дати міцні знання, практичні навички, навчити учнів правильно виконувати виробничі завдання, а й розвивати їх мислення, активізувати пізнавальну діяльність, навчити самостійно працювати, щоб закінчивши ЗП(ПТ)О вони могли самостійно підвищувати свою кваліфікацію у майбутній трудовій діяльності.

Часто доводиться працювати з учнями, які не бажають змінювати пасивний спосіб життя, а задовольняються звичним з початкових класів низьким рівнем знань. Найважче – це допомогти їм перебороти лінощі та байдужість, зацікавити їх, здивувати, приголомшити красою майбутньої професії, навчити отримувати задоволення від своєї праці.

Дуже велику роль відіграє колективний пошук розв'язання проблем. Він привчає цінувати допомогу товариша, шанувати чужу працю та успіх, поважати альтернативну думку. Саме такі завдання створюють умови для пошуку учнем свого психологічного, комфортного місця у спільній справі.

У процесі творчого вирішення проблемних завдань учні отримують не лише певну суму знань, а й оволодівають методами досліджень, розвивають активність і самостійність мислення, набувають досвіду творчої діяльності.

Кожен знає, що творчі здібності людини формуються на протязі всього життя, але саме період навчання в ліцеї сприяє цьому найбільше. Тому на всіх уроках виробничого навчання потрібно організовувати творчу діяльність, створюючи для цього відповідні умови, а саме:

- проводити навчання в атмосфері взаєморозуміння, співпраці, сприймаючи кожного учня як особистість;
- віддавати перевагу такій формі ведення уроків, де учні вчать самостійно мислити, набувати навичок, відстоювати свою думку, коректно себе поводити;
- на уроках створювати ситуації вибору і давати можливість учням здійснювати цей вибір;
- при проведенні уроків виробничого навчання потрібно знаходити індивідуальний підхід до кожного учня. Сильнішим учням пропонуються складніші завдання, а слабшим – простіші і дається можливість більше працювати самостійно. Помилки, допущені при виконанні операцій, пропонуємо знайти самим і ліквідувати їх.

Підвищенню якості професійної підготовки сприяє робота майстра виробничого навчання над розв'язанням методичної проблеми, пов'язаної з системним проведенням різнорівневого виробничого навчання. У чому є суть цієї проблеми?

Майстер виробничого навчання повинен планувати проведення уроку так, щоб поряд з методичним та організаційним забезпеченням основної групи учнів забезпечити так само і тих учнів, які виконують роботи підвищеної складності.

Період навчання в навчальних майстернях найважливіший, бо саме тут майстер формує навчальні вміння і навички. Вивчає можливості кожного учня, закладає базу для правильного і раціонального виконання окремих трудових прийомів, навчає основам майбутнього професіоналізму.

Майстер виробничого навчання повинен приділяти постійну увагу розвиваючому і творчому навчанню учнів, що позитивно впливає на прискорення формування високого рівня професійної самостійності.

Від спільної діяльності майстра і учнів залежить їх уміння оцінювати власну працю, що сприяє розвитку здібностей учнів. Учень, який переходить на вищий рівень професійної кваліфікації, усвідомлює особисту мету подальшої діяльності, розуміє та згідно з нею організовує свою творчу працю. Але діяльність майстра виробничого навчання спрямована на диференціацію навчального процесу на основі різнорівневої професійної підготовки,

спрямованої саме на розвиток творчої обдарованої особистості, потребує відповідної розробки нормативного і методичного забезпечення. Саме різномірне виробниче навчання сприяє розвитку задатків творчої особистості учнів, стимулює їх до виконання робіт більш високого рівня складності і в кінцевому результаті – до досягнення високого кваліфікаційного рівня, що відповідає потребам ринку праці.

У психологічному аспекті диференціація – це різниця як між індивідуально-психологічними особливостями особистостей, так і між їх групами. Аналізуючи різні аспекти розгляду поняття в статтях словників і енциклопедій, можна зробити висновки, що диференціація – це по-перше, наявність відмінностей окремих груп цілого (структурна диференціація); по-друге, процес розділення цілого на типологічні групи за певною ознакою (функціональна диференціація).

Використання навчальних технологій індивідуалізації та диференціації навчання показують значно вищий рівень навчальних досягнень учнів та розвиток позитивної «Я-концепції» особистості в ранньому юнацькому віці.

Список використаної літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Модульне навчання. К., КДУ, 1993. 234 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академ. видав, 2004. 352 с.
3. Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. Львів: Каменяр, 1998. 196 с.
4. Святченко О. В. Диференціація – умова успішного навчання. Поч. освіта. № 12 (берез.) 2007. С. 3.

Субіна Оксана Олександрівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України*

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Якість освіти завжди була важливою передумовою успішного розвитку суспільства та економіки держави. Міжнародні вимоги щодо якості освітніх послуг передбачають, що якість освіти має розглядатися як: ступінь відповідності реальних результатів освіти ринковій кон'юнктурі; рівень матеріально-технічної і ресурсної забезпеченості освітнього процесу; комплексний показник чинників престижності й економічної ефективності освіти; ознака досконалості змісту, технологій і системи оцінки досягнень; індикатор інвестиційної принадності освіти тощо. Відповідність реальних результатів і змісту освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти державним стандартам є необхідною, але недостатньою умовою забезпечення якості. Тому досягнення оптимальних показників реалізації професійної освіти зумовлює створення системи якості, яка на рівні конкретного закладу освіти буде спроможна забезпечувати узгоджену реалізацію державних, суспільних і особистих інтересів всіх учасників освітнього процесу. При цьому, якість освіти можна визначати як багатовимірну модель соціальних норм і вимог до особистості та освітнього середовища, в якому відбувається її розвиток, а також системи освіти, що реалізується на певних етапах навчання людини [3, с.13].

При моделюванні системи управління якістю професійної освіти доцільно орієнтуватися на 8 принципів загального менеджменту якості (Total Quality Management, TQM) [4], що містять універсальні вимоги до систем якості та придатні до застосування в

усіх галузях та інституціях і спрямовані на забезпечення якості та підвищення задоволеності споживачів. Відповідно до підходів TQM якість трактується не тільки як якість виробленої продукції чи наданих послуг, а як якість ефективної організації функціонування закладу освіти, підприємства чи установи в цілому, і включає управління всіма напрямками діяльності інституції. З метою ефективного управління якістю освітнього процесу наводимо перелік восьми основних принципів загального менеджменту якості, що можуть бути застосовані в закладах освіти для удосконалення результативності їхньої діяльності: 1) орієнтація на результат, що передбачає спрямування діяльності освітньої установи на забезпечення інтересів усіх стейкхолдерів – вивчення, гармонізацію й задоволення їхніх потреб, зацікавленість у вигоді від досягнутих результатів; 2) зосередження уваги на споживачах, враховуючи, що споживач дає оцінку якості товарів чи послуг; 3) підтримка лідерства в інституції та орієнтації співробітників на кінцевий результат; 4) забезпечення процесного й системного підходу в управлінні; 5) створення умов та підтримка розвитку персоналу; 6) створення культури постійного розвитку, навчання, застосування інновацій та вдосконалення; 7) розвиток взаємовигідних зв'язків з партнерами – роботодавцями, бізнес-структурами, освітніми закладами та науковими установами, громадськими організаціями та органами державної влади; 8) відповідальність перед суспільством, що передбачає орієнтацію корпоративної культури освітньої установи на гуманістичну етику комунікації, екологічність, толерантність, ресурсозбереження, благодійність, активну участь у житті суспільства тощо.

В умовах широкого впровадження цифрових технологій в усіх сферах суспільного буття вважаємо за доцільне застосування в освітніх закладах цифрових моделей системи менеджменту якості з використанням сучасних інформаційних технологій за методологіями IDEF та DFD. Техніки моделювання IDEF (IDEF Modeling Techniques) – комбінація графічних і мовних символів та правил, розроблених для вирішення завдань моделювання складних систем, що дозволяють відображати і аналізувати моделі діяльності широкого спектру складних систем в різних розрізах [2]. DFD (Data Flow Diagram) – діаграма потоків даних – інструмент комунікації для аналітиків, що дозволяє моделювати процеси та функціональні вимоги. Один із основних інструментів структурного аналізу, що вважається одним з кращих методів моделювання для визначення та представлення вимог до обробки системи [1]. Методологія DFD вважається одним з основних інструментів структурного аналізу та проектування інформаційних систем. Комплексний підхід щодо застосування принципів загального менеджменту якості (TQM) та сучасних цифрових технологій дозволить вирішити такі завдання управління якістю освітніх послуг як: 1) освітні вимірювання та моніторинг освітнього процесу; 2) управління документацією та електронний документообіг; 3) планування, реєстрацію та управління результатами внутрішнього аудиту якості; 4) реєстрацію невідповідностей, а також забезпечення відповідних коригуючих та превентивних дій; 5) організацію підтримки інфраструктури та освітнього середовища; 6) статистичну обробку отриманих даних і представлення їх у текстовому та графічному форматах.

Список використаної літератури

1. Діаграма потоків даних (DFD) Internet Archive. URL: <http://surl.li/dqnafox> (дата звернення: 03.11.2024).
2. Інструментальні засоби моделювання. Integrated DEFinition (IDEF). URL: https://nmetau.edu.ua/file/11_11.1_lbr_gr_rbr_.pdf (дата звернення: 03.11.2024).
3. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: монографія / за ред. Ляшенко О. І. К.: Педагогічна думка, 2011. 160 с.
4. Zosym Maxym. Тотальне управління якістю (Total quality management - TQM). 2023, May 29. URL: <https://www.maxzosim.com/totalnie-upravlinnia-iakestiu/> (дата звернення: 03.11.2024).

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Сьогодення ставить перед людиною багато викликів. Одним з них є зміна підходів до навчання та професійної підготовки здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

На сучасному етапі розвитку системи професійної освіти спостерігається впровадження освітніх технологій, спрямованих на збереження досягнень минулого і, водночас, на модернізацію системи П(ПТ)О відповідно до вимог часу. Отже потрібно шукати нові цікаві, нестандартні методи проведення занять виробничого навчання не тільки для кращого засвоєння здобувачами освіти знань, умінь та навичок, а і для їх мотивації знаходити потрібну інформацію та бачити важливість результатів своєї діяльності.

Створенню середовища для розвитку навичок мислення ефективно сприяє технологія «кейс», яка завойовує позитивне відношення з боку здобувачів освіти, які вбачають у ньому можливість виявити ініціативу, відчутти самостійність в освоєнні теоретичних положень і оволодінні практичними навичками. Не менш важливо й те, що кейс-технологія досить сильно впливає на професіоналізацію учнівської молоді, сприяє їхньому дорослішанню, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання [5].

Кейс-технологія – це загальна назва технологій навчання, що містять у собі методи аналізу. Суть технології полягає у використанні конкретних або проблемних ситуацій для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певного виробничого модуля. З методичної точки зору кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що «містить структурований опис ситуацій, що запозичені з реальної практики». Кейси (ситуаційні вправи) мають чітко визначений характер і мету. Як правило, вони пов'язані з навчальною чи професійною проблемою чи ситуацією, яка існувала, зараз існує або може статися у майбутньому. При цьому проблема чи ситуація або вже мали якесь попереднє рішення, або їх вирішення є необхідним, а тому потребують аналізу.[5]

Кейс – це завжди моделювання життєвої чи професійної ситуації і те рішення, що знайде учасник кейса, може бути критерієм визначення як рівня компетентності й професіоналізму учасника, так і реальним рішенням проблеми. Як правило, кейси не мають єдиного рішення. Учасник завжди може придумати свій неповторний варіант рішення. Цінність кейс-технології полягає в тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який учню необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну види діяльності, що безумовно є діяльним і ефективним фактором в реалізації сучасних завдань системи освіти.

З досвіду роботи можу зазначити, що найбільш ефективні на заняттях з виробничого навчання професії «Майстер готельного обслуговування, офіціант, адміністратор готелю» є методи кейс-технології:

- метод ситуаційного аналізу (ситуаційні завдання й вправи, аналіз конкретних ситуацій (кейс-стаді));
- метод інциденту; метод розбору ділової кореспонденції;
- ігрове проектування;
- метод ситуаційно-рольових ігор;
- метод дискусії;
- метод інциденту.

Термін «інцидент» означає «випадок, зіткнення». Метод інциденту полягає в тому, що здобувач освіти повинен сам відшукати потрібну інформацію для ухвалення рішення з даної

проблеми. При цьому молода людина вчиться працювати з інформацією (повідомляти її, систематизувати, аналізувати), формувати власну позицію (або стати на чийсь сторону, або залишатися стороннім спостерігачем) і на підставі цього робити висновки.

В процесі підготовки фахівців з професії «Адміністратор готелю» пропонується завдання, в якому не містяться всі дані, які необхідні для вирішення даної проблеми. Метод розбору ділової кореспонденції передбачає формування кейсу з детальним описом ситуації: пакет документів, що допомагають знайти вихід із складного положення (у тому числі документи, що не відносяться до даної проблеми, щоб здобувачі освіти могли вибирати потрібну інформацію) і питання, які дозволяють знайти рішення. В процесі аналізу ситуацій здобувачі освіти отримують від майстра виробничого навчання папки-кейси з однаковим набором документів, що відносяться до певної історичної події, конкретної ситуації та приймають рішення.

Як показує досвід, цікаво проходять виробничі заняття з використанням ігрового проектування. Мета методу – процес створення або вдосконалення об'єктів. Для роботи за цим методом учасників заняття розподіляють на групи, кожна з яких розроблятиме свій проєкт. Ігрове проектування може включати проєкти різного типу: дослідницький, пошуковий, творчий, прогностичний, аналітичний. Прикладом може бути проєкти «Мій перший бізнес-план «Власна справа».

При відпрацюванні на заняттях з виробничого навчання практичних навиків спілкування із споживачами часто застосовують метод ситуаційно-рольових ігор. Мета методу в тому, щоб у вигляді інсценування створити перед учнівською групою правдиву соціально-психологічну ситуацію і потім дати можливість оцінити вчинки і поведінку учасників гри. Один з різновидів методу інсценування – рольова гра, спосіб розширення у здобувачів освіти досвіду аналізу, пред'являючи їм несподівану ситуацію, в якій пропонується прийняти позицію (роль) учасників і потім виробити спосіб, який дозволить привести цю ситуацію до результативного завершення. При імітаційному розігруванні ситуацій учасники виконують роль так, як самі вважають за потрібне, самостійно визначаючи стратегію поведінки за сценарієм та плануючи результат. Основне завдання — проявити творчі здібності до рішення несподівано виникаючих актуальних проблем.[3]

Метод дискусії допомагає створити на виробничому занятті атмосферу наближеної до робочої. Дискусія – обмін думками з якого-небудь питання відповідно до більш менш певних правил процедури. До інтенсивних технологій навчання відносяться групові та міжгрупові дискусії. Найпоширенішим на сьогоднішній день є метод ситуаційного аналізу, що дозволяє глибоко і детально досліджувати проблему. Аналіз конкретних ситуацій – це глибоке дослідження реальної або імітованої ситуації. Мета методу – спільними зусиллями групи здобувачів освіти проаналізувати виникаючу ситуацію, розробити практичне рішення, закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів, вибір кращого з них в контексті поставленої проблеми. Можуть бути також запропоновані для аналізу вже реалізовані кроки. У такому разі головним завданням буде визначити (шляхом аналізу) їх доцільність. При використанні кожного із вище означених методів здобувачі освіти отримують також низку питань, на які їм необхідно знайти відповіді для розуміння суті проблеми. Крім того, методи кейс-технології передбачають як індивідуальну роботу над пакетом завдань, так і колективну, що розвиває уміння сприймати думку інших людей і уміння працювати в команді.

Діяльність майстра виробничого навчання при використанні кейс технології включає реалізацію двох етапів: перший етап являє собою складну творчу роботу зі створення кейса й питань для його аналізу. Адаже добре підготовленого кейса не завжди вистачає для ефективного проведення заняття. Створення кейсів передбачає ретельну підготовку методичного забезпечення як для самостійної роботи здобувачів освіти, так і для проведення заняття. Другий етап містить у собі діяльність майстра виробничого навчання в процесі проведення заняття, де він виступає із вступним і заключним словом, організовує дискусію, підтримує діловий настрій навчальної групи, оцінює роботу учнів і аналіз ситуації.

Поради до створення кейсів (проблемних ситуацій): навчальна проблема має бути пов'язана з матеріалом, що вивчається; проблеми повинні представляти пізнавальну значущість; проблемні питання повинні спиратися на колишній досвід здобувачів освіти; основним своїм змістом проблема повинна давати напрям пізнавальному пошуку, вказувати напрям до її рішення. Кейси можуть бути представлені у паперовому вигляді (надруковані: можуть містити графіки, таблиці, ілюстрації, діаграми), мультимедійні кейси та відео кейси (можуть містити фільм, відео- чи аудіо матеріали). При використанні кейсів здобувачам освіти не даються конкретні відповіді, їх необхідно знаходити самостійно. Це дозволяє їм спираючись на власний досвід, формулювати висновки, застосовувати на практиці отримані знання, пропонувати власний (або груповий) погляд на проблему. У кейсі проблема представлена в неявному, прихованому вигляді, причому, як правило, вона не має однозначного рішення. В деяких випадках здобувачам освіти потрібно знайти не лише рішення, але і сформулювати завдання, оскільки формулювання її представлене не явно. За типом і спрямованістю кейси можна розділити на тренувальні, навчальні, аналітичні, дослідницькі, систематизуючі і прогностичні. Вони можуть бути різними не лише за змістом, але і за структурою. Кейси повинні бути правдивими, реалістичними, однак, в той же час, не обтяженими деталями, бути за тематикою зв'язаними з матеріалом, що вивчається [1].

З вище згаданого можна зробити висновки, що кейс-технологія сприяє формуванню творчої активності, професіоналізму та загострює інтерес здобувачів освіти до питань, з якими стикаються, підкреслюють їх значущість та необхідність вирішення. Кейси також пропонують шляхи реакції та вдосконалюють майстерність здобувачів освіти у вирішенні проблем. Кейс-технологія розвиває навички:

- аналітичні (вміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти та добувати їх; мислити чітко й логічно);
- практичні (формування на практиці навичок використання теорії, методів та принципів);
- творчі (генерація альтернативних рішень);
- комунікативні (вміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, складати короткий та переконливий звіт);
- соціальні (оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо).

Використовуючи новітні технології краще розумієш молоде покоління, які зазнають труднощі при вивченні навчального матеріалу, маєш можливість ефективного використання часу на занятті, а також широкий вибір матеріалів і завдань для конкретної навчальної групи, індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти [2].

Сучасна молодь вимагає постійного розвитку. Використання технологій і методик минулого не дає молодій людині зробити повноцінний крок у майбутнє. Тому саме зараз виникає питання як навчити молодого робітника, як виховати конкурентоспроможну, креативну, творчу, впевнену у собі і своєму майбутньому особистість. Новітні технології навчання і є тим порталом, який відкриває шлях у майбутнє українській освіті.

Список використаної літератури

1. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта-тенденція світова. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні.
2. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika> (дата звернення: 23.10.2024).

3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.; За ред. С.О.Сисоєвої. К.: ВІПОЛ, 2009. 502 с.
5. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. К.: Вид-во «К.І.С.», 2003. С. 25.

Темченко Олена Всеволодівна,
*методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти
у Сумській області*

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КУХАРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СУМЩИНИ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.10.2024 № 990-р затверджено Стратегію реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року [4].

Затверджений документ базується на низці нормативно-правових актів: Конституції України, законі України «Про освіту», Указі Президента України «Про національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Реформа шкільного харчування розпочалась у 2020 році за ініціативи першої леді Олени Зеленської. За її словами, реформа ставить за мету впровадження системи контролю якості продуктів, продовження модернізації харчових блоків та популяризацію культури здорового харчування в суспільстві; реформа, яка закладає фундамент здоров'я української нації [1].

Ухвалення Стратегії реформування системи шкільного харчування є одним з найважливіших кроків у процесі зміни та переформатування системи організації харчування в закладах освіти й забезпечення дітей якісною та поживною їжею.

Розпорядженням Сумської облдержадміністрації від 21.12.2023 №734-ОД затверджено Програму реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року в закладах загальної середньої освіти Сумської області [3].

Одними з основних завдань Програми є:

- підвищення рівня знань працівників, пов'язаних із забезпеченням шкільного харчування з питань гігієни персоналу, гігієнічних вимог до виробництва та обігу харчових продуктів, у тому числі з питань системи НАССР і програм-передумов;

- створення кулінарних хабів на базі 5 закладів професійної (професійно-технічної) освіти області: Сумський центр професійно-технічної освіти, Сумський центр ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу, Охтирський центр професійно-технічної освіти; Роменське вище професійне училище, Конотопський професійний аграрний ліцей;

- розширення вектору діяльності існуючого кулінарного хабу, що функціонує на базі навчально-практичного центру з професій для сфери громадського харчування Шосткинського вищого професійного училища;

- підготовка тренерів із числа педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які в подальшому будуть працювати в кулінарних хабах тощо.

Таким чином, з метою реалізації Програми реформування системи шкільного харчування та забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Сумщини за напрямом «Громадське харчування»

у грудня 2023 року на базі Сумського центру ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу пройшли стажування та підвищили кваліфікацію 23 майстра виробничого навчання. Стажування відбулось у рамках Проєкту «Розвиток трудового потенціалу для України» за сприяння Громадської організації «Міжнародна фундація розвитку» та фінансової підтримки USAID «Економічна підтримка України». Педагоги ознайомились з системою управління безпекою харчових продуктів (НАССР) у закладах громадського харчування, сучасними технологіями здорового харчування; оволоділи професійними компетентностями з приготування страв за технологіями Су-від та молекулярної кухні з елементами Фудпейрінгу.

Також завдяки програмі Проєкту «Розвиток трудового потенціалу для України», за сприяння Громадської організації «Cult Food», команда тренерів у складі 24 майстрів виробничого навчання за професією «Кухар» із 7 закладів професійної (професійно-технічної) освіти пройшли онлайн-навчання з підвищення кваліфікації «Реформа шкільного харчування» та отримали сертифікати міжнародного зразка.

У рамках швейцарсько-українського проєкту DECIDE «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» у липні 2024 року пройшли онлайн-навчання 11 педагогічних працівників за програмою «Навчання тренерів для майстрів виробничого навчання та проведення просвітницьких профорієнтаційних заходів для учнів закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти», що реалізується Громадською організацією «Cult Food». У серпні, жовтні 2024 року відбувся другий очний етап практичного навчання на базі кулінарних хабів Бориспільського професійного ліцею та Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу. Тренери, які успішно пройшли практичну частину навчання, до 01.12.2024 проведуть професійну підготовку для своїх колег – майстрів виробничого навчання на базі кулінарних хабів закладів освіти Сумської області.

В умовах сьогодення на майстрів виробничого навчання-тренерів кулінарних хабів, яких нині називають «агентами змін», покладається визначна місія, – навчання кухарів шкільних їдалень, що є запорукою успішного впровадження змін у систему харчування.

У межах Стратегії реформи шкільного харчування у закладах загальної середньої освіти у червні 2024 року в Сумській області вперше стартували курси підвищення кваліфікації для кухарів шкільних їдалень.

Протягом 8 днів 269 працівників харчоблоків закладів загальної середньої освіти із 42 громад нашої області навчали сучасним технологіям приготування страв здорового харчування за Збірником рецептур шеф-кухаря Євгена Клопотенка [2]. Навчання здійснювали 19 майстрів-тренерів з 5 закладів професійної (професійно-технічної) освіти Сумщини: Охтирський центр професійно-технічної освіти, Сумський центр ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу, Роменське вище професійне училище, Шосткинське вище професійне училище, Конотопський професійний аграрний ліцей.

Курси підвищення кваліфікації передбачали навчання каскадним методом за освітньою програмою, теоретичний блок якої розрахований на 42 години та представлений лекціями з впровадження системи НАССР, організації харчування, облаштування харчоблоків, сучасних технологій приготування їжі та розроблення шкільного меню. Завершився теоретичний курс вихідним тестуванням та отриманням сертифікатів. У подальшому проведення практичної підготовки, що розрахована на 48 годин, планується на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти області.

Набуті кухарями шкільних їдалень знання та професійні компетентності сприятимуть формуванню навичок здорового харчування у здобивачів освіти, забезпеченню різноманітного, збалансованого, якісного та безпечного харчування дітей у закладах загальної середньої освіти та дозволять змінити підхід до культури харчування.

Отже, розвиток кадрового потенціалу та підвищення кваліфікації кухарів закладів освіти області є одним із пріоритетних напрямків роботи, визначених у Стратегії реформи шкільного харчування на 2023-2027 роки. Тому забезпечення закладів освіти достатнім

штатом висококваліфікованих працівників, які вміють працювати з інноваційним обладнанням та мають досвід приготування страв здорового харчування, є запорукою успішного впровадження змін у систему шкільного харчування.

Для цього необхідно забезпечити, насамперед, професійний розвиток майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти та кухарів шкільних їдалень Сумської області.

Реформа шкільного харчування на Сумщині триває, і саме від спільних зусиль і злагодженої взаємодії усіх зацікавлених сторін залежить її успішна реалізація!

Список використаної літератури

1. Znaimo: Платформа про здорове шкільне харчування. URL: <https://znaimo.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2024).

2. Клопотенко Є. Збірник рецептур страв для харчування в закладах освіти, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку та закладах соціального захисту (розроблено в межах Стратегії реформування шкільного харчування). URL: https://go.klopotenko.com/cult_food (дата звернення: 17.10.2024).

3. Про програму реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року в закладах загальної середньої освіти закладах Сумської області: розпорядження Сумської облдержадміністрації від 21 грудня 2023 р. №734-ОД. URL: <https://sm.gov.ua/uk/component/content/article/2-uncategorised/32944-hruden-2023.html> (дата звернення: 17.10.2024).

4. Про схвалення Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2024 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 990-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-reformuvannia-systemy-shkilnoho-kharchuvannia-na-period-do-2027-roku-ta-t271023> (дата звернення: 18.10.2024).

Ткаченко Юрій Юрійович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО

Доробки сучасних учених вказують на те, що одним із механізмів розвитку особистості та підвищення якості сучасної професійної освіти є залучення здобувачів освіти до проєктно-дослідницької діяльності. Вона передбачає досить специфічну інтелектуально-творчу діяльність, яка породжується в результаті дії механізмів пошукової активності, що виникає, коли здобувачі освіти залучаються до цього виду діяльності. Якщо ця діяльність спроектована на пошук раціональних шляхів використання на практиці отриманих результатів наукових досліджень фундаментального характеру в народному господарстві, то це прикладні наукові дослідження. Проєктно-дослідницька діяльність пробуджує в студента ініціативу, відповідальність, творче мислення, творчий пошук.

Традиційно у ЗВО розрізняють дослідницьку діяльність здобувачів освіти, яка здійснюється у позанавчальний час та під час освітнього процесу.

Наразі досить поширеною формою залучення здобувачів освіти до проєктно-

дослідницької діяльності є виконання ними проєктів.

Проєкт (лат. *projectus* – «кинутий уперед», «виступаючий», англ. *project, design*, нім. *Projekt*).

Проєкт поняття багатоаспектне – це:

- сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін.;
- попередній текст якого-небудь документа, що виноситься на обговорення, затвердження;
- задуманий план дій; задум, намір [1].

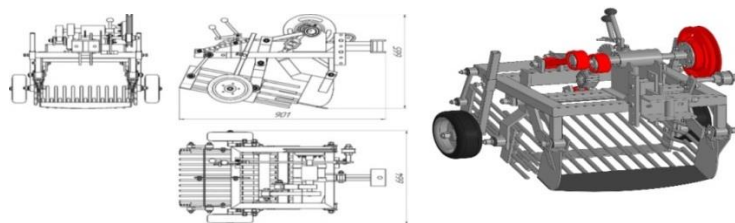
Проблему звернення до проєктно-дослідницької діяльності, покладену в основу розвитку й удосконалення різних аспектів дослідницьких умінь студентів, висвітлено в працях О. Микитюка [3], В. Шейко [4] та ін.

Ми погоджуємося з твердженням, що проєктно-дослідницьку діяльність студентів варто спрямовувати на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості: «інтуїції (пряме бачення суті речей без обґрунтування); креативності мислення (здатність продукувати інноваційні технології розв'язання проблемних завдань); творчої уяви (самостійне створення нових образів, що реалізуються в оригінальних результатах діяльності); дивергентності мислення (здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання одного завдання, бачити проблеми, об'єкти в різних ракурсах); оригінальності мислення (своєрідність якостей розуму, способу розумової діяльності); асоціативності мислення (здатність використовувати асоціації, в т. ч. аналогії)» [2].

У змісті проєктно-дослідницької діяльності майбутнього педагога професійного навчання нами заплановано виконання майбутнім педагогом професійного навчання мініпроєкту під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання», який за тематикою відображає інноваційні процеси у сільськогосподарському виробництві. Міні проєкт виконується майбутнім педагогом професійного навчання на останньому році навчання під час здобуття ОС «Бакалавр».

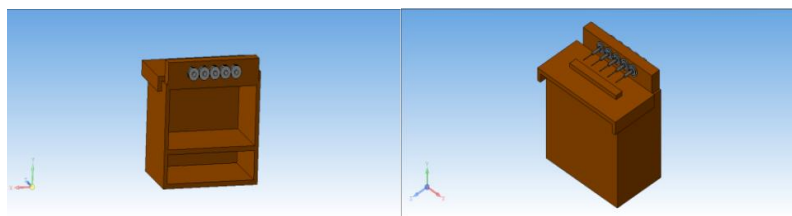
У руслі нашого дослідження використання цифрових технологій з урахуванням змісту проєктів пов'язано з використанням програми для автоматизованої побудови креслення КОМПАС-3D.

Система КОМПАС-3D нами використовувалася для побудови тривимірних креслень деталей під час виконання студентами міні-проєктів на теми: «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1» (рис. 1); «Виготовлення корисної моделі лушилки кукурудзяної» (рис. 2); «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок» (рис. 3); «Конструювання та виготовлення контрольного вулика» (рис. 4).

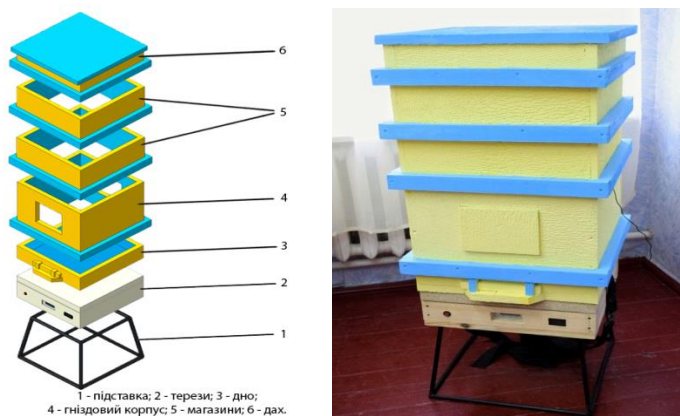

Рис. 1 Авторський міні-проєкт корисної моделі «Конструювання та виготовлення картоплекопалки ККГ-1»

Рис. 3 Авторський міні-проект корисної моделі «Міні-верстат для свердління бджолиних рамок»

Рис. 4 Авторський міні-проект корисної моделі «Конструювання та виготовлення контрольного вулика»

Зауважимо, що на технічному конструюванні та моделюванні виконання міні-проектів мало груповий характер (підгрупа з 3 осіб).

Нами запропоновані та впроваджені такі теми міні-проектів:

1. Проектування та виготовлення стенда для перевірки форсунок дизельного двигуна.
2. Проектування та виготовлення стенда для перевірки термостатів.
3. Проектування та виготовлення картоплесаджалки до дизельного мотоблока 12 кінських сил.
4. Проектування та виготовлення транспортерної мінікартоплекопалки до мінітракторів.
5. Проектування та виготовлення медогонки радіально-хордової з електроприводом та пультом керування.
6. Проектування та виготовлення сортувальної машини для картоплі.

Проектно-дослідницька діяльність найбільш продуктивна, коли пронизує весь період здобуття фаху, організовується як під час аудиторної, так і позааудиторної роботи, характеризується наступністю та підсумковою роботою, зокрема, у вигляді виконання мініпроектів під час вивчення освітнього компоненту «Технічне конструювання і моделювання».

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2001. 1440 с.
2. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О., Ігнатенко К. В. Місце науково-дослідної роботи у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 2. С. 39-41.
3. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект): монографія. Харків, 2001. 256 с.
4. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підручник. Київ, 2003. 295 с.

Турянця Зоя Василівна,
*кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-виховної роботи,
викладач фахових дисциплін вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»*

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Національно-патріотичне виховання є систематичним та цілеспрямованим процесом, спрямованим на формування в молоді почуття патріотизму, національної гордості та готовності захищати свою державу. Воно також включає виховання поваги до культури, традицій та історії країни. Важливим аспектом цього процесу є розвиток духовних і моральних якостей, таких як честь, гідність, відповідальність, взаємоповага та прагнення працювати на благо суспільства.

До основних форм національно-патріотичного виховання майбутніх майстрів виробничого навчання в закладі фахової передвищої освіти належать:

- освітній процес: вивчення освітніх компонентів, таких як культурологія, українська мова, українська література, історія України, громадянська освіта, організація та методика виховної роботи тощо;

- позанавчальна діяльність і виховні заходи: організація пошукової роботи, гуртки декоративно-ужиткового мистецтва, тематичні виховні заходи, фестивалі, спортивні змагання пам'яті українських героїв, екскурсії до історичних пам'яток, музеїв, творчих виставок, волонтерська діяльність тощо [3];

- громадські та молодіжні організації: «Пласт», «Сокіл», «Молода Просвіта» тощо;

- патріотичні заходи та свята: уроки слави («Сторінками партизанської слави: історія та сучасність», «З відданістю Україні в серці»), уроки мужності («День вшанування учасників бойових дій на території інших держав», «10 квітня – Міжнародний день руху Опору», «День героїв – борців за волю України» з нагоди Дня Героїв в Україні), уроки патріотизму («Перемоги України в сучасній війні»), уроки пам'яті («Гірка пам'ять Бабиного Яру»), уроки-реквієми («Небесна сотня – герої нашого часу» з нагоди Дня Героїв Небесної Сотні), уроки історичної пам'яті («Крим: історія та сьогодення» із нагоди Дня кримського спротиву російській окупації), естафети єдності (до Дня Українського козацтва (свято Покрови) та Дня захисників і захисниць України «Ми – нащадки козацької слави»), флешмоби («Моя, Україно, єдина» з нагоди Дня єднання) з нагоди державних та календарних свят;

- військово-патріотичні ігри та спортивні заходи: «Зірниця», «Сокіл», «Джура» тощо.

Методи виховання – це способи взаємодії між вихователями та вихованцями, що мають на меті формування певних поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки, а також спрямовані на розвиток моральних та соціальних якостей особистості, що допомагають адаптуватися та відповідально діяти в суспільстві [2].

У процесі національно-патріотичного виховання майбутніх майстрів виробничого навчання у фаховому коледжі викладачі та класні керівники використовують методи:

- інформаційно-просвітницькі: екскурсії, перегляди фільмів, виставки (малюнків, поробок, книжок), лекції, зустрічі з цікавими особистостям;

- проєктні: організація тематичних заходів, акцій;

- громадської активності: залучення здобувачів освіти до діяльності волонтерських організацій та патріотичних клубів;

- інтерактивні методи: обговорення нагальних соціальних проблем, тематичні дебати, рольові ігри;
- культурні та мистецькі: флешмоби, естафети єдності, створення патріотичних роликів, концерти, художні виставки, участь у конкурсах патріотичних пісень і поезій;
- військово-патріотичні заходи: спортивні змагання, турніри, заняття та майстеркласи з початкової військової підготовки;
- вплив зовнішніх факторів: політична ситуація в країні, засоби масової інформації, соціальний та економічний стан, міжнародні відносини.

Засоби виховання – це елементи матеріальної та духовної культури, такі як художня і наукова література, радіо, телебачення, мережа «Інтернет», а також твори образотворчого, театрального та кіномистецтва. Вони поєднуються з різними формами і видами виховної роботи, такими як збори, бесіди, конференції, гуртки, ігри, спортивна діяльність, для реалізації певних виховних методів. Ефективність виховних методів значною мірою залежить від того, наскільки молодь залучена до роботи над собою, а також від використання природних ресурсів і національних культурних цінностей, таких як казки, легенди, колискові пісні, обряди та звичаї [1].

До освітніх засобів формування національно-патріотичного виховання майбутніх майстрів виробничого навчання у фаховому коледжі належать:

- освітні програми: вивчаючи історію України, географію, українську мову та українську літературу, молодь усвідомлює значення своєї національної належності, гордість за свою Вітчизну;
- громадянська освіта: формує в молодого покоління українців правову свідомість;
- культурно-просвітницькі засоби: тематичні заходи, присвячені національним святкам та пам'ятним датам; екскурсії та поїздки до краєзнавчих та історичних музеїв та меморіальних комплексів;
- медіа та сучасні технології: соціальні медіа та патріотичні кампанії, платформи Фейсбук, Інстаграм, ТікТок; документальні фільми та телебачення;
- військово-патріотичне виховання: військово-патріотичні ігри та змагання; допомога армії та участь у волонтерських заходах;
- сімейне виховання: роль батьків, приклад старших поколінь

Отже, ми розглянули основні форми, методи та засоби, якими послуговуються педагогічні працівники закладу фахової передвищої освіти в процесі організації національно-патріотичного виховання майбутніх майстрів виробничого навчання під час навчальних занять та в позанавчальній діяльності.

Список використаної літератури

1. Методи, прийоми і засоби виховання. URL: <https://studfile.net/preview/2425132/page:10/> (дата звернення: 13.10.2024).
2. Сутність та основні класифікації методів виховання. URL: <https://studies.in.ua/ekzamen-pedagogika/1426-sutnst-ta-osnovn-klasifikaciyi-metodv-vihovannya.html> (дата звернення: 13.10.2025).
3. Форми, методи і засоби національно-патріотичного виховання молоді у сучасних умовах. URL: <https://naurok.com.ua/formi-metodi-i-zasobi-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-molodi-u-suchasni-umovah-stattya-355504.html> (дата звернення: 13.10.2024).

КОМУНІКАТИВНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сучасні тенденції в курсі викладання англійської мови в закладах фахової передвищої освіти передбачають упровадження та реалізацію комунікативного підходу, що сприяє його поширенню. Заклади, які завжди використовували традиційні методи, поступово доповнюють їх інтерактивними. Деякі освітні заклади намагаються комбінувати традиційні методики з комунікативним підходом.

Комунікативне викладання мови, або комунікативний підхід (з англійської *communicate*) – інтерактивний метод вивчення іноземних мов, метою якого є опанування навичок розмовної мови та сприйняття її на слух. На відміну від традиційних методів, що надають перевагу граматичній компетенції, комунікативний підхід спрямований на формування комунікативної компетенції, тому спілкування є водночас як кінцевою метою вивчення мови, так і засобом її досягнення [2].

Комунікативна компетенція – це демонстрована сфера успішної комунікативної діяльності на основі засвоєних цінностей і стратегій мовного спілкування, що підкріплюються мовними навичками й мовними вміннями [1].

Суть комунікативного викладання англійської мови полягає в тому, що учасники групи зосереджуються на «живому» спілкуванні. За допомогою різноманітних розмовних практик (англійською *oral activities*) вони постійно взаємодіють між собою та з викладачем, навчаючись висловлювати свої думки та розуміти співрозмовника. Викладач водночас повинен бути як рівноправним членом групи, так і її лідером, який скеровує процес навчання.

Не виключено, що під час непередбаченого спілкування здобувачі освіти можуть робити граматичні помилки. І це вважається природним явищем. При цьому викладач має виправляти ті граматичні помилки, на які б хотів звернути увагу здобувача освіти. Якщо студенту дуже часто робити зауваження під час спілкування, він стає невпевненим у собі й не матиме бажання спілкуватися знову. Якщо ж студент переконається у тому, що він може починати або підтримувати розмову з одногрупниками, навіть використовуючи англійські кліше, це сприятиме успішному розвитку комунікативної компетенції, яка знадобиться йому для майбутнього професійного зростання.

Серед вправ, які можна рекомендувати для ефективного навчання англійської мови, є такі:

- 1) Description of the Picture (опис запропонованої картинки);
- 2) Discussion (дискусія) у режимі T-St1-St2-St3;
- 3) Information Gap (суть вправи полягає в нерівномірному розподілі інформації, якою студенти мають поділитися між собою англійською мовою);
- 4) Press conference (пресконференція);
- 5) вправа «Roundabout / Карусель» (у вправі здійснюється серія зустрічей, щоразу з новою людиною. Члени групи встають за принципом каруселі: обличчям один до одного, утворюючи два кола: внутрішнє (нерухоме) і зовнішнє (рухоме). Студент має легко ввійти в контакт, підтримати розмову на одну із запропонованих тем і попрощатися. Час на встановлення контакту і проведення бесіди – 2–3 хвилини. Потім зовнішнє коло пересувається на одну людину вправо, і бесіда починається з новим співрозмовником) тощо [3].

Важливо під час комунікативної методики навчання англійської мови запропонувати студентам ряд вправ для розвитку аудіювання:

1) викладач дає на розгляд студентів картину і представляє її опис у власному озвученні або в аудіозапису. У тексті має бути кілька невідповідностей зображенню на картині. Студенти слухають і у своїх зошитах позначають кожну невідповідність. Потім вони обговорюють свої відповіді;

2) прослухати текст і дописати речення;

3) точно й стисло викласти думку про прослухану інформацію;

4) вправа «Up the path / Вгору по стежці» (потрібно сказати студентам, що ви збираєтесь розповісти їм історію і щоразу будете робити паузи та запитувати їх, що, на їхню думку, станеться далі. Спочатку можна продемонструвати, як виконувати завдання: ви зачитуєте перше речення, а студенти висловлюють пропозиції щодо того, що може бути далі. Розповідайте історію, зупиняючись, щоб студенти могли зробити свої прогнози. Ви можете заздалегідь навчити їх потрібної лексики, а потім запитати, про що може бути історія, в якій є ці слова);

5) вправа «Show what you hear / Покажи, що чуєш» (викладач пропонує команди англійською мовою: writing on the board, checking the technical condition of the car, refueling the car, driving a car, wearing overalls, sewing on a sewing machine, crumpling some paper and throwing it in the bin, opening the window, drinking some water from a glass, pushing a chair under a desk, drumming your fingers on the desk тощо), а студент має виконати цю команду так, як він її зрозумів) [4];

6) прослуховування новин англійською мовою з подальшим обговоренням, перегляд відеозаписів про професію та інші.

Комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння. Якщо взаєморозуміння не досягнуто – комунікація не відбулася. Для того, щоб переконатися в успіху комунікації, необхідно мати зворотний зв'язок, що повідомляє про те, як люди вас зрозуміли, як вони вас сприймають, як ставляться до порушеної вами проблеми [2].

Опановування іншомовних мовленнєвих компетентностей сьогодні – не лише складник освітньо-професійної програми підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання, а необхідність і вимога часу.

Список використаної літератури

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.

2. Складові комунікативної компетентності педагога. URL: <http://surl.li/isjcas> (дата звернення: 11.10.2024).

3. Комунікативне викладання мови. URL: <http://surl.li/qtwmci> (дата звернення: 11.10.2024).

4. 5 ефективних вправ для покращення навичок аудіювання. URL: <http://surl.li/nkfefi> (дата звернення 11.10.2024).

Харченко Тетяна Іванівна,
*магістрантка кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ САМООСВІТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

В сучасних умовах ринкової економіки заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти зацікавлені у висококваліфікованих фахівцях – педагогах

професійного навчання. Сучасний ринок праці відображає запити роботодавців до якості підготовки фахівців та динаміку таких запитів. А це вимагає оновлення самої системи підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Тому підготовці фахівців високого рівня приділяється особлива увага.

Серед основних стратегічних завдань реформування вищої професійної освіти в Україні, визначених у Національній доктрині розвитку вищої освіти, виділяються такі цілі, як формування освіченої та творчої особистості, а також забезпечення пріоритетності розвитку людини. Одним із ключових напрямків реалізації цих завдань є удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Це викликано зростаючою необхідністю підготовки компетентних педагогів в умовах посилення конкуренції.

Сучасні вимоги до педагогів професійного навчання акцентують на необхідності постійного саморозвитку, поглиблення професійних знань та вдосконалення практичних навичок. Це робить проблему самоосвіти особливо актуальною. Основним завданням викладачів закладів вищої освіти є активізація творчого потенціалу студентів, перехід від пасивного засвоєння матеріалу до самостійного мислення. Самоосвіта студентів, майбутніх педагогів професійного навчання, спрямована на підготовку кваліфікованих робітників через особистісний і професійний розвиток. Відповідно, майбутній педагог повинен постійно оновлювати свої знання та навички.

Важливо зазначити, що ставлення студентів до самоосвіти може бути різним, тому ключовим завданням викладачів є формування стійкої мотивації до професійного самовдосконалення. Як підкреслював К.Д. Ушинський, учитель продовжує жити й розвиватися, поки вчиться. В.О. Сухомлинський також відзначав, що творчість є основою педагогічної діяльності, яка вимагає постійного оновлення та створення унікальних результатів [8].

Отже, майбутній педагог професійного навчання повинен сам постійно вчитися. Прагнення до знань та готовність до безперервної освіти є запорукою його професійного становлення. Самоосвіта виступає одним із найефективніших шляхів розвитку професійної компетентності та забезпечує наступність і послідовність у післядипломній освіті педагогів.

Успіху може досягти лише той педагог, який постійно підтримує свої знання на сучасному рівні та легко пристосовується до нових викликів і тенденцій. Поняття "самоосвіта" вчені визначають як постійне вдосконалення професійних і культурних знань, а також регулярне оновлення особистого й суспільного досвіду. Самоосвіта є природною потребою, що стимулюється такими факторами:

- щоденна робота з новою інформацією;
- творчий підхід;
- конкуренція;
- суспільні зміни;
- громадська думка.

Самоосвітня діяльність включає мотивуючі аспекти, оскільки вона є продовженням професійної підготовки (шкільне навчання, університетська освіта, післядипломна освіта) і є наслідком недостатньої задоволеності наявною освітою. Це робить самоосвіту надзвичайно важливою для майбутніх педагогів професійного навчання, адже вона пояснює істини через призму власних, інколи застарілих, поглядів і обмеженого часу в порівнянні з учнями. Система самоосвіти студента включає кілька ключових складових:

- самооцінка – здатність адекватно оцінювати власні можливості;
- самооблік – усвідомлення власних якостей;
- самовизначення – вибір свого шляху в житті та суспільстві, розуміння своїх інтересів;
- самоорганізація – вміння знаходити джерела знань, планувати та організовувати навчальний процес;
- самореалізація – реалізація власного потенціалу;
- самокритичність – здатність критично оцінювати свої успіхи та недоліки;
- саморозвиток – кінцевий результат самоосвіти.

Програма самоосвіти також передбачає розширення суспільно-політичних знань, ознайомлення з найважливішими науковими досягненнями, поглиблення літературних та естетичних уявлень, а також вивчення нових тенденцій і явищ культурного життя. Особливе значення надається поглибленню знань з дисциплін, які майбутній випускник буде викладати, ознайомленню з актуальними науковими досягненнями, а також розвитку педагогічних, психологічних та методичних умінь через вивчення сучасної літератури та регулярне читання періодики.

Самоосвіта студентів є одним із ключових шляхів інтеграції педагогічної науки в освітній процес закладів професійної освіти. Цей процес розглядається як постійне поєднання педагогічної теорії та практики, а його головна мета полягає у теоретичній і методичній підготовці до впровадження освітніх інновацій та стимулюванні особистісного розвитку педагога [22].

Методика самоосвіти студентів безпосередньо пов'язана з рівнем сформованості базових педагогічних навичок, здобутих під час навчання у закладі вищої освіти. Це включає:

- вивчення необхідної літератури та передового педагогічного досвіду;
- виділення актуальних положень, фактів та явищ з вивчених матеріалів;
- відбір ідей і методичних знахідок для застосування у власній практиці;
- систематизацію та науково-методичне узагальнення;
- впровадження досягнень психологічної та педагогічної науки у власний професійний досвід.

Основними завданнями самоосвітньої діяльності студентів є:

- підвищення теоретичних знань і професійної компетентності;
- опанування нових форм і методів навчання та виховання;
- вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду, сучасних досягнень педагогіки та психології;
- розвиток особистісних та професійних компетентностей.

Головною метою самоосвіти є оновлення та вдосконалення наявних у фахівця знань, умінь і навичок для досягнення необхідного рівня професійної компетентності. У сучасному світі безперервна самоосвіта стає важливим фактором успіху в професійній сфері, а також захищає особистість від інтелектуального застою.

З психологічного погляду майбутнім педагогам професійного навчання необхідно постійно працювати над своєю самоосвітою, оскільки їхня майбутня робота передбачає:

- необхідність передавати знання, які часто інтерпретуються ними на основі поглядів, сформованих багато років тому;
- обмежений час для здобуття нової інформації порівняно з учнями;
- обмежене коло спілкування з однолітками, переважно обумовлене професійними інтересами.

Це може призвести до того, що уявлення майбутнього педагога про світ відставатиме від сучасної реальності, що в свою чергу може створити розбіжності з уявленнями його учнів. Усвідомлення цієї проблеми вимагає від студента наявності об'єктивної самооцінки. Йому необхідно бути здатним визнати, що він ще має чому вчитися, що є важливою рисою для вчителя. Самоосвіта – це шлях до розвитку індивідуальності вчителя, адже учні не люблять нецікавих людей. Педагогу необхідно розвивати в собі оригінальність, здатність дивувати, але при цьому важливо дотримуватися міри, щоб уникнути педагогічних помилок.

Досвід педагогічних колективів закладів професійної освіти області показує, що методична робота, яка спрямована на підвищення кваліфікації педагогів, сприяє взаємному збагаченню і передачі досвіду між колегами. Молоді вчителі мають можливість навчатися у старших і досвідченіших педагогів, що створює дух творчості й прагнення до вдосконалення.

Під час такої роботи підвищується науковий рівень педагога, він готується до впровадження нових освітніх програм і технологій, ознайомлюється з досягненнями у

психолого-педагогічних науках і методиках викладання, вивчає передовий педагогічний досвід та впроваджує його в освітню практику.

Хлус Наталія Олександрівна,
*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Висвітлення проблеми впровадження інноваційних технологій у практику освітньої діяльності є актуальною темою в умовах сьогодення. Вона полягає в тому, що сучасне суспільство швидко змінюється під впливом технологічного прогресу, а інформаційна учнівська спільнота вимагає нових підходів до навчання, що забезпечують готовність учнів до життя і роботи в умовах високої динаміки та глобалізації. Традиційні методи навчання в умовах сьогодення та дистанційної освіти не завжди можуть ефективно підготувати здобувачів освіти до викликів сучасного світу, тому потребують впровадження сучасних інноваційних технологій.

Сучасний ринок праці вимагає від випускників не тільки теоретичних знань, але й практичних навичок, таких як критичне мислення, вміння вирішувати проблеми, працювати в команді, адаптуватися до нових технологій. Інноваційні технології в освіті забезпечують розвиток саме цих навичок. Поширення цифрових засобів, штучного інтелекту, робототехніки та інших технологій змінює всі сфери життя, включно з освітою. Використання новітніх технологій робить навчання більш доступним, індивідуалізованим і привабливим для сучасних здобувачів освіти.

Сучасна молодь виросла в умовах постійної взаємодії з цифровими технологіями, тому для них більш природними є інтерактивні, мультимедійні та онлайн-формати навчання. Це означає, що освітні процеси повинні адаптуватися до нових способів засвоєння інформації. Використання інноваційних технологій дозволяє педагогам моніторити успішність здобувачів освіти у реальному часі, підвищувати ефективність освітніх програм і вдосконалювати процес оцінювання. Це сприяє підвищенню загальної якості освіти.

Інноваційні технології дозволяють забезпечити доступ до якісної освіти для здобувачів освіти незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу. Це особливо важливо в умовах зростаючої нерівності в суспільстві.

Питаннями впровадження інноваційних технологій у практику освітньої діяльності займалися такі українські науковці як: Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр (2012) [3, с. 53]; В. Ю. Биков (2018) [2]; С. Алексеева, Н. Арістова, О. Малихін, Р. Попов (2020) [1, с. 339]. Ці науковці значною мірою сприяли впровадженню інновацій у різних аспектах освітньої діяльності, розробці нових методик та засобів навчання, що спрямовані на поліпшення якості освітнього процесу в Україні.

Впровадження інноваційних технологій у практику освітньої діяльності є ключовим фактором для підвищення якості навчання та розвитку сучасної освіти. Це процес, що охоплює різні аспекти освітнього середовища, методів і підходів до навчання та використання новітніх технологічних рішень. Розглянемо основні напрями цього процесу:

– інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ): впровадження ІКТ в освітню діяльність відкриває нові можливості для навчання та комунікації, а саме використання електронних підручників і навчальних платформ, які забезпечують доступ до великої кількості матеріалів; мультимедійних засобів навчання (відео, аудіо, інтерактивні завдання), що роблять процес навчання динамічнішим і більш захоплюючим; віртуальних лабораторій та симуляцій для проведення експериментів, що дозволяє учням глибше розуміти матеріал,

особливо з природничих наук; хмарних технологій для зберігання даних і співпраці між здобувачами освіти і педагогами [5, с. 123].

– інтерактивне навчання. Інноваційні технології дозволяють впроваджувати інтерактивні методи навчання, які є більш ефективними, ніж традиційні лекційні форми: активне навчання за допомогою інтерактивних дошок, інтерактивних завдань та обговорень в онлайн-середовищі; гейміфікація – використання ігрових елементів в освітньому процесі для залучення здобувачів освіти і підвищення їх мотивації; персоналізоване навчання.

В умовах дистанційної освіти інноваційні технології дозволяють адаптувати освітній процес до потреб кожного здобувача освіти. Наприклад: адаптивні навчальні платформи, які аналізують успішність здобувача освіти та пропонують індивідуальні завдання й траєкторії навчання; технології штучного інтелекту можуть допомогти створити персоналізовані навчальні програми, враховуючи здібності та потреби здобувачів освіти.

– дистанційне та змішане навчання. Застосування інноваційних технологій дозволяє проводити навчання у форматі дистанційного або змішаного навчання (blended learning). В освітньому процесі педагоги використовують дистанційні платформи (Zoom, Google Classroom, Moodle), які забезпечують можливість навчання поза класом; змішане навчання, що поєднує традиційне викладання в класі з онлайн-ресурсами.

– мережеві технології навчання. Використання мережевих технологій дає змогу здобувачам освіти та педагогам взаємодіяти в режимі реального часу з однокласниками та колегами по всьому світу (вебінари і відеоконференції, які дозволяють обмінюватися знаннями між школами та країнами; спільні проєкти у рамках, що сприяють розвитку соціальних навичок та вмінню працювати в команді.

– STEM та STEAM-освіта. Інноваційні підходи в освіті активно включають розвиток напрямків STEM (наука, технології, інженерія, математика) та STEAM (додається мистецтво): 3D-друк, робототехніка та програмування, що дозволяють здобувачам освіти експериментувати з реальними технологіями та розвивати критичне мислення і творчі здібності [4, с. 191].

– формування критичного мислення та креативності: інноваційні технології сприяють розвитку у здобувачів освіти таких навичок, як критичне мислення, креативність, вирішення проблем. Формування критичного мислення та креативності здійснюється за допомогою таких методів: проєктне навчання (здобувачі освіти працюють над реальними проєктами, що стимулює розвиток самостійності та відповідальності); дослідницькі методи навчання допомагають здобувачам освіти не просто сприймати інформацію, а самостійно шукати рішення та аналізувати проблеми [6, с. 518].

– оцінювання та моніторинг якості навчання. Інноваційні технології дозволяють вдосконалити процес оцінювання за допомогою електронної системи оцінювання (дозволяють автоматично аналізувати успішність здобувачів освіти і забезпечують прозорість оцінювання); аналіз даних допомагає адміністрації закладу освіти відстежувати результати навчання і швидко реагувати на проблеми.

В умовах дистанційного навчання інноваційні технології в освітній діяльності мають значні переваги, а саме: підвищення мотивації здобувачів освіти через використання новітніх засобів навчання; покращення якісного засвоєння знань через активне залучення здобувачів освіти; індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти завдяки персоналізованим технологіям; можливість дистанційного навчання і гнучкого графіка.

Загалом, впровадження інноваційних технологій у освітню практику дозволяє значно покращити якість навчання, підвищити рівень залученості здобувачів освіти та зробити освітній процес більш гнучким і доступним.

Отже, впровадження інноваційних технологій в освіту є не лише актуальним, але й необхідним для підготовки сучасних здобувачів освіти до реалій життя та праці в умовах технологічного розвитку. Інноваційні технології стали невід'ємною частиною сучасної освіти, їх впровадження сприяє підвищенню якості освітнього процесу, індивідуалізації підходу до здобувачів освіти, розвитку критичного мислення та творчих здібностей.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів, персоналізованого навчання та дистанційних платформ робить навчання більш гнучким, доступним і ефективним. Інноваційні рішення дозволяють здобувачам освіти краще засвоювати знання, активно взаємодіяти з навчальним матеріалом і готують їх до викликів сучасного світу.

Таким чином, інтеграція інноваційних технологій в освітній процес сприяє створенню умов для розвитку гармонійної особистості, здатної до самостійного навчання, творчого підходу та успішної соціалізації в умовах інформаційного суспільства.

Список використаної літератури

1. Алексеева С., Арістова Н., Малихін О., Попов Р. Дидактичні форми організації освітнього процесу сучасного закладу освіти. Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Педагогіка» № 1(1). 2022. С. 339–348.

2. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v8/i10/7.pdf>

3. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті. Львів, 2012. 506 с.

4. Захарова Г. Б. Сучасні різновиди контролю на ґрунті використання інформаційних технологій при підготовці майбутніх вчителів. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути: зб. наук. пр.: матеріали IV міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (Київ, 15 травня 2020 р.). Київ, 2020. С. 191–195.

5. Малихін, О. В., Ярмолчук, Т. М. Перспективи розвитку цифрової компетентності викладачів за допомогою 3d віртуального навчального середовища в системі безперервної освіти як основа успішної професійної діяльності. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна, 2020. Вип. 34. С. 123-134.

6. Нужна С. А. Методичні засади поточного контролю знань засобами інформаційних технологій. Гуманітарний вісник: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Київ: Гнозис, 2012. Вип. II (35). С. 518–526.

Шевель Борис Олександрович,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах глобальної інформатизації освітнього процесу та складної соціально-економічної ситуації в Україні, спричиненої протистоянням агресії, зростає потреба у впровадженні дистанційного навчання в навчальних закладах різних типів. Основні принципи організації та запровадження цієї форми навчання у закладах вищої освіти регулюються наказом МОН України від 25 квітня 2013 року №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». Дистанційне навчання може бути реалізоване як окрема форма навчання або шляхом використання відповідних технологій у різних формах освітнього процесу [2].

Сучасні цифрові інструменти та сервіси, які можна використовувати в освітньому процесі, мають різноманітні функції. Вони призначені для підготовки наочних матеріалів, створення тестів, запису аудіо- та відеоконтенту, анімацій, а також для розробки графіки,

інфографіки та моделюючих програм. Також є інструменти для ведення веб-портфоліо та організації спільної роботи над проєктами або веб-квестами.

Швидкий розвиток прикладних програм демонструє їх активне впровадження у професійну діяльність педагога. Одні допомагають з оформленням звітності, інші – зі створенням яскравих презентацій або інфографіки для наочного представлення матеріалу. Запис відео також став простішим [1].

Саме тому визначення шляхів використання веб-сервісів під час формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій наразі є актуальним.

Більшість викладачів використовує різноманітні цифрові інструменти та програмні пакети для створення освітніх продуктів, реалізуючи принцип «програмування без програмування». Ці інструменти (платформи, середовища, системи) дозволяють створювати та застосовувати освітні ресурси без знання мов програмування. Вивчення і використання таких систем є відносно простим, що дає змогу швидко розробляти освітні, тестові, моделюючі чи демонстраційні програми. Авторські розробки педагогів стають яскравими доповненнями до занять, сприяють поясненню складних тем, спрощують контроль знань і роблять освітній процес більш цікавим.

Сучасні системи для тестування та діагностики, з вбудованими алгоритмами штучного інтелекту, можуть аналізувати дії здобувачів освіти, давати рекомендації, генерувати завдання відповідно до рівня знань студента, а також керувати розсилкою завдань. Наприклад, система може виявити, що більшість учнів має труднощі з певною темою, або звернути увагу на те, що учні добре справляються з простими запитаннями, але мають труднощі з розв'язуванням задач. Проаналізуємо найпопулярніші системи для тестування та анкетування:

Google Форми – це один із типів документів у Google, який дозволяє створювати форми з різними типами питань та елементів. Вони можуть використовуватися для проведення опитувань, зберігаючи як самі форми, так і отримані дані. Кожне питання можна зробити обов'язковим або необов'язковим.

Mentimeter.com – це простий і безкоштовний онлайн-сервіс для створення опитувань і голосувань у реальному часі у форматі презентацій. Його зручно використовувати на уроках або під час виступів на конференціях для отримання зворотного зв'язку від аудиторії.

Існує багато онлайн-сервісів для створення інтерактивних вправ, ігор, кросвордів і вікторин. Завдяки цим ресурсам можна легко створити цілу колекцію інтерактивних завдань. Розгляньмо деякі з них.

Quizizz – платформа для створення опитувань та вікторин. Педагог створює вікторину на своєму комп'ютері, а учні можуть брати участь за допомогою мобільних пристроїв.

«Фабрика кросвордів» – онлайн-конструктор для створення кросвордів. Реєстрація необов'язкова. Дозволяє скласти кросворд самостійно або за допомогою спеціального сервісу і вирішувати його онлайн.

Flippity – онлайн-інструмент для створення інтерактивних ігрових вправ на базі Google Таблиць. Сервіс пропонує різноманітні шаблони з інструкціями для створення вправ.

Mindmeister – сервіс для створення ментальних карт з можливістю ділитися ними з учнями або колегами та співпрацювати у режимі реального часу. Доступні як безкоштовні, так і платні пакети послуг.

Coggle – цифровий інструмент для спільного обміну складною інформацією, що дозволяє працювати разом та перетягувати зображення на діаграми прямо з робочого столу.

Xmind – інструмент для створення ментальних карт і візуальної організації причинно-наслідкових зв'язків між складними ідеями чи подіями.

Освітні платформи, портали та сайти – це набір, що пропонують інтерактивні онлайн-сервіси для підвищення якості освіти та управління освітнім процесом. До найбільш розповсюджених відносяться:

Google Classroom – безкоштовна багатофункціональна платформа для створення віртуальних класів, розподілу завдань, спілкування зі здобувачами освіти та підтримання організованості в освітньому процесі.

Trello – хмарний сервіс для управління проєктами та організації спільної роботи невеликих груп через доступ до дошок, списків і карток.

Nearpod – платформа для створення віртуальних навчальних середовищ, яка використовує матеріали з технологією віртуальної реальності.

Отже, було проведено стислий огляд основних цифрових інструментів та сервісів, які доцільно використовувати під час формування економічної компетентності майбутніх учителів технологій. Ці інструменти не лише спрощують процес організації освітнього процесу, але й допомагають створювати інтерактивний, цікавий та ефективний освітній контент, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Крім того, варто підкреслити, що вибір відповідного інструменту для розробки цифрового контенту або створення авторських електронних ресурсів потребує належної підготовки викладача. Це включає не тільки технічні навички роботи з програмним забезпеченням, але й розуміння педагогічних принципів, які сприятимуть підвищенню якості освітнього процесу. Викладачам важливо постійно оновлювати свої знання та вміння щодо використання сучасних цифрових інструментів, оскільки це забезпечить їхню готовність до адаптації в умовах швидкого розвитку технологій в освіті.

Список використаної літератури

1. Пінчук, О., Соколюк, О. Цифрові засоби підтримки міжпредметної навчальної діяльності школярів і розвитку професійних компетентностей учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 55. С. 97-108

2. Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013, № 466. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

Шилко Сергій Олексійович,

завідувач відділення професійної освіти, викладач фахових дисциплін вищої категорії, старший викладач ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Майстер виробничого навчання – це ключова фігура в системі професійної (професійно-технічної) освіти, яка відповідає за практичну підготовку майбутніх фахівців. Якість підготовки майстрів виробничого навчання безпосередньо впливає на рівень компетентності випускників і, як наслідок, на конкурентноспроможність національної економіки. Тому формування професійних компетентностей майбутніх майстрів виробничого навчання є актуальним і важливим завданням сучасної освіти.

Професійні компетентності майстра виробничого навчання – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної організації навчально-виробничого процесу, передачі теоретичних знань і практичних навичок учням, а також для забезпечення безпеки праці на виробництві.

Мета формування професійних компетентностей полягає в тому, щоб підготувати фахівця, який не просто володіє теоретичними знаннями, а здатний застосовувати їх на практиці, адаптуватися до змінних умов і досягати успіху у своїй професійній діяльності.

Чинники, що впливають на формування професійних компетентностей:

- освіта: здобуття якісної освіти – основа для формування професійних компетентностей;
- досвід роботи: практичний досвід дозволяє закріпити теоретичні знання та розвинути нові навички;
- самоосвіта: постійна самоосвіта і прагнення до розвитку – важливий фактор успішної кар’єри;
- менторинг: наставництво досвідчених фахівців допомагає швидше адаптуватися до професійної діяльності;
- корпоративне навчання: програми навчання, організовані компанією, дозволяють розвивати необхідні для роботи компетенції.

Важливо розуміти, що формування професійних компетенцій – це тривалий і безперервний процес, який вимагає зусиль як від самої людини, так і від організацій, що забезпечують її професійний розвиток.

Сучасні підходи до формування професійних компетентностей майбутніх майстрів виробничого навчання базуються на таких принципах:

- індивідуалізація навчання: кожен майбутній майстер має індивідуальні особливості, тому навчання має бути адаптовано до потреб кожного конкретного студента;
- практико-орієнтованість: навчання має бути тісно пов’язане з практичною діяльністю, що дозволить майбутнім майстрам виробничого навчання отримати досвід роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, на виробництві;
- використання інноваційних технологій: сучасні інформаційні технології надають нові можливості для організації освітнього процесу, підвищення його ефективності;
- міждисциплінарний підхід: формування компетентностей має здійснюватися в контексті різних дисциплін, що дозволить майбутнім майстрам виробничого навчання отримати більш цілісне уявлення про свою професію.

У ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка» формування професійних компетентностей у майбутніх майстрів виробничого навчання здійснюється шляхом:

- 1) теоретичної підготовки:
  - вивчення педагогіки, психології, організації та методики професійного навчання, організації та методики виховної роботи (відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта);
  - ознайомлення із сучасними тенденціями розвитку професійної (професійно-технічної) освіти;
- 2) практичної підготовки:
  - педагогічна практика в закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
  - розроблення планів-конспектів уроків виробничого навчання, інструкційно-технологічних карток;
  - проведення уроків виробничого навчання з учнями;
- 3) науково-дослідна робота:
  - участь у наукових конференціях і семінарах;
- 4) самоосвіти:
  - постійне підвищення кваліфікації;
  - вивчення передового педагогічного досвіду;
  - вивчення нових педагогічних технологій.

Для якісної підготовки майстрів виробничого навчання в майбутньому можна очікувати подальшого розвитку таких напрямів:

- посилення ролі дуальної освіти: поєднання теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на виробництві дозволить майбутнім майстрам виробничого навчання отримати більш повну і якісну підготовку;

- розширення використання цифрових технологій: застосування віртуальної та доповненої реальності, 3D-моделювання, онлайн-платформ для навчання дозволить зробити навчальний процес більш інтерактивним і ефективним;

- розвиток професійних спільнот майстрів: створення мереж для обміну досвідом, організація конференцій, семінарів сприятиме підвищенню професійного рівня майстрів.

Формування професійних компетентностей майбутніх майстрів виробничого навчання є складним і багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу та систематичної роботи. Завданням сучасної педагогіки є створення таких умов, що дозволять майбутнім майстрам виробничого навчання отримати необхідні компетентності для ефективною роботи в сучасних закладах професійної (професійно-технічної) освіти та в умовах виробництва.

Список використаної літератури

1. Кручек В. А., Кошук О. Б., Кравець С. Г., Майборода Л. А., Пятничук Т. В., Голуб І. І. Однорог Г. В. Методичні основи професійного навчання кваліфікованих робітників : методичний посібник. Житомир : Полісся, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724247/> (дата звернення: 15.10.2024).

2. Інститут проф.-техн. освіти НАПН України. Професійний стандарт «Майстер виробничого навчання». 25.06.2020 (Оновлений у 2021р.). URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/majster-virobnicogo-navcanna-2> (дата звернення: 15.10.2024).

3. Кравець С. Технологія розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання. *Professional Pedagogics*. 2020. № 2(19). С. 80–85. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.80-85> (дата звернення: 15.10.2024).

4. Кошук О. Б. Цілі та завдання розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання, *Потенціал сучасної науки*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2019.

5. Кручек В. А., Майборода Л. А. Професійна компетентність та сучасні трудові функції майстра виробничого навчання. *Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти* : зб. матер. всеукраїнської вебконференції (м. Київ, 20 травня 2019 року). Київ, 2019.

6. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп'ютерного моделювання. *«Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»)*: журнал. 2024. № 6 (40) 2024. С. 415 – 426. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-415-426](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-415-426)

7. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)*»: журнал. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440 – 452. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9\(37\)-440-452](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9(37)-440-452).

Ющенко Валентина Михайлівна,
асистент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

В сьогоденні цифровізація освіти є необхідною умовою для адаптації професійної освіти до вимог сучасного суспільства та ринку праці. Запровадження дистанційного навчання та використання цифрових інструментів відкриває нові можливості для підготовки

висококваліфікованих фахівців у професійній освіті. Однак це вимагає від викладачів не лише високого рівня професійних знань, але й розвитку цифрових навичок для організації ефективного освітнього процесу [1].

Серед основних платформ, що найбільш ефективно інтегруються в професійну освіту, варто виділити такі, як Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle та Zoom. Вони забезпечують доступ до навчальних матеріалів, інтерактивну комунікацію, можливості для оцінювання знань та зворотній зв'язок. Вибір платформи залежить від специфіки освітньої установи, технічних можливостей та фінансових ресурсів, проте кожна з них дає змогу ефективно організувати навчальний процес у дистанційному форматі [2].

Для покращення обізнаності громадян 3 березня 2021 року Розпорядженням Кабінету Міністрів України №167-р було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року.

Саме тому в цій Концепції зосередження на розвитку цифрових технологій та впровадженні інновацій у всі аспекти суспільного життя. У ній розкривається поняття «цифрової компетентності» як динамічного поєднання знань, навичок, способів мислення, поглядів та особистих якостей, які необхідні для ефективного використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій. Цифрова компетентність визначає здатність людини успішно адаптуватися в суспільстві, а також провадити професійну або освітню діяльність із використанням сучасних технологій [3].

Необхідно відзначити важливість підготовки викладачів та майстрів виробничого навчання, які мають володіти необхідними цифровими навичками. Це вимагає організації курсів підвищення кваліфікації, семінарів та вебінарів, на яких викладачі можуть ознайомитися з інноваційними технологіями, дізнатися про нові цифрові інструменти та освоїти їх для підвищення якості навчання.

Науковець О. Спірін наголошує, що цифровізація освіти, особливо в закладах вищої освіти реалізовується за такими напрямками:

- доступ до цифрових технологій здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників, адміністраторів;
- розроблення та впровадження інноваційних комп'ютерних, мультимедійних та комп'ютерно орієнтованих засобів навчання й обладнання для створення цифрового освітнього середовища (мультимедійні класи, науково-дослідні STEM центри, віртуальні лабораторії, інклюзивні класи, класи змішаного навчання);
- організація широкосмугового доступу до Інтернету (моделі Fiber-to-the-Building та Wi-Fi) у навчальних класах та аудиторіях закладів освіти всіх рівнів;
- розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій;
- підвищення рівня цифрових компетентностей та цифрової грамотності суб'єктів освітнього процесу;
- створення електронних освітніх ресурсів та цифрових платформ з підтримкою інтерактивного й мультимедійного контенту для загального доступу закладів освіти та здобувачів освіти для використання у освітньому процесі та управлінні, зокрема інструментів автоматизації головних процесів роботи закладів освіти [4].

Таким чином, впровадження цифрових інструментів у професійній освіті сприяє не лише підвищенню якості освітнього процесу, але й адаптації здобувачів освіти до умов сучасного ринку праці, що постійно змінюється. Завдяки дистанційному навчанню та цифровізації професійна освіта стає більш доступною, гнучкою та ефективною, що є важливим кроком у підготовці сучасних фахівців.

Список використаної літератури

1. Самусь Т. В. Організація пізнавальної діяльності студентів в умовах проведення освітнього процесу з використанням дистанційних технологій. Освіта і наука

XXI століття: Матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів (4 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 161 – 162.

2. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875 – 885. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-875-885](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-875-885).

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2024).

4. Биков В., Спірін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ххі століття». Київ, 2020. С. 28-29

Ямковий Олександр Юрійович,
*кандидат педагогічних наук, молодший науковий
співробітник лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Післядипломна освіта відіграє важливу роль в системі безперервної освіти, створюючи умови для безперервного професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти. Це сприяє подоланню розриву між професійною підготовкою, отриманою у закладах вищої освіти, та потребами наукового, освітнього, технологічного розвитку. У цьому контексті зростають вимоги до професійної компетентності викладачів, які забезпечують зміст та організацію навчання у закладах освіти, зокрема коледжах.

П.Лузан, І.Мося визначають професійну компетентність викладача фахового коледжу як інтегративну властивість особистості, що виявляється в педагогічній діяльності, поведінці та вчинках фахівця і зумовлює його готовність та здатність кваліфіковано виконувати свої трудові функції за рахунок збалансованого поєднання комплексу методологічних, психолого-педагогічних, методичних, організаційних, предметно-галузевих (спеціальних), екологічних, правових та ін. знань, умінь навчально-методичної роботи, навичок виховання і розвитку особистості студентів, необхідних педагогічних здібностей, морально-етичних цінностей і професійних якостей (творче ставлення до освітньої діяльності; розумна любов до студентів; наполегливість і цілеспрямованість; відповідальність; витримка; самовладання; толерантність, доброта; педагогічна спостережливність і уважність; досконале володіння мовою і мисленням; натхнення та інтуїція; оптимізм; педагогічний такт; здоров'я і зовнішній вигляд та ін.) та зумовлює достатні рівні вихованості і навченості здобувачів фахової передвищої освіти [3, с.32]. Отже, враховуючи вищезазначене, професійна компетентність викладача – це інтегрована на функціональному рівні система, яка відображає змістову основу професійної діяльності. Викладач в освітньому процесі виконує різні функції та здійснює різні види діяльності, кожен з яких потребує певних мотивів, відповідних знань та умінь. З огляду на це, є всі підстави говорити про окремі види компетентностей, що відповідають функціональному складу педагогічної діяльності викладача, що загалом і становлять його професійну компетентність.

В науково-педагогічній літературі виділяють такі основні види компетентностей викладача:

- предметна компетентність, що визначається як теоретична і практична готовність до викладання дисципліни;
- психологічна компетентність, що означає здатність до засвоєння нових знань, готовність до професійно-особистісного розвитку, співпраці з колегами та слухачами;
- дидактична компетентність, що визначається як пізнавально-теоретична готовність до здійснення освітнього процесу;
- методична компетентність, що виявляється у його поінформованості з проблем інновацій в галузі освіти, використанні різноманітних освітніх технологій і засобів навчання, розробці дидактичних матеріалів тощо;
- рефлексивна компетентність, що полягає у здатності аналізувати результати своєї діяльності та спрямовувати свої зусилля на її перетворення, вдосконалення тощо;
- комунікативна компетентність, що визначається рівнем і стилем спілкування, виступає необхідною умовою особистої, професійної та громадської діяльності;
- управлінська компетентність, що визначається як здатність планувати, аналізувати, організовувати і контролювати освітній процес та власну професійну діяльність для досягнення прогнозованого результату;
- проєктивна компетентність, що полягає у здатності розробляти програми з дисциплін та плани занять; проєктувати освітній процес та діяльність студентів на занятті; прогнозувати власну педагогічну діяльність відповідно до предмету.

Розвитку та підвищенню професійної компетентності викладача сприяє післядипломна освіта, що передбачає підвищення кваліфікації, самоосвіту та методичну роботу.

Підвищення кваліфікації – це професійне навчання педагогічних працівників, що дає змогу їм розширити та поглибити раніше набуті професійні знання, навички та компетенції. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». Зазначимо, що основними напрямками підвищення кваліфікації у цій Постанові визначено: розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій); формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь; психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки; створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами; використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку; мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність та інші [1].

Самоосвіта – це процес свідомої самостійної пізнавальної діяльності, який здійснюється добровільно, планується керується, контролюється самим педагогічним працівником. Тобто, суть процесу самоосвіти полягає в тому, що викладач самостійно здобуває знання з різних джерел для того, щоб використовувати їх у своїй подальшій професійній діяльності. Також слід відмітити, що готовність самостійно здобувати необхідну інформацію, структурувати її та передавати є однією з найважливіших професійних компетенцій спеціаліста будь-якої галузі [2, с.188]. Основними завданнями самоосвіти педагога є: розвиток в закладі освіти інноваційних процесів; опанування нових форм, методів, прийомів навчання й виховання здобувачів освіти; удосконалення теоретичних знань професійної компетентності педагогічного працівника; вивчення та впровадження в практику педагогічного досвіду новітніх досягнень педагогічної та психологічної наук, нових педагогічних та виробничих технологій.

Важливою складовою освітнього процесу є методична робота, під якою розуміють цілісну систему дій та заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації, професійної майстерності кожного педагогічного працівника, розвиток творчого потенціалу всього

педагогічного колективу закладу освіти. Відзначимо, що методична робота викладача передбачає вирішення професійно-практичних завдань, а саме: створення навчально-методичних комплексів з дисциплін, робочих програм, силабусів у відповідності із сучасними вимогами до рівня підготовки фахівців; вивчення, узагальнення й поширення перспективного педагогічного досвіду, зорієнтованого на особистість студента; сприяння застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій шляхом створення електронних підручників, посібників, презентацій, тестів та програмного забезпечення навчально-виховного процесу; розробка, апробація та впровадження освітніх технологій, інноваційних методик в освітній процес тощо.

Таким чином, безперервний розвиток професійної компетенції педагогічних працівників через підвищення кваліфікації, самоосвіту та методичну роботу дає змогу їм підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності тощо.

Список використаної літератури

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова №800. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text>
2. Солдатенко М. М. Неперервна освіта як засіб професійного становлення і розвитку фахівця в умовах інформаційно-технологічного суспільства // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2011. № 2. С. 188–191.
3. Тітова О. А., Лузан П. Г., Пащенко Т. М., Мося І. А., Остапенко А. В., Ямковий О. Ю. Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу : монографія / за наук. ред. О. А. Тітової. Київ: ІПО НАПН України, 2023. 272 с.

Наукове видання

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

Матеріали
VIII Всеукраїнського науково-методичного семінару
8 листопада 2024 року

Підп. до видання 08.11.2024.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 25,44. Тираж 300 пр.
Облік.-вид. арк. 20,83. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.